

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

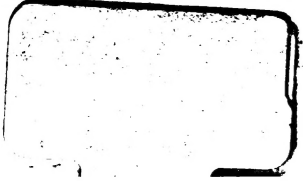
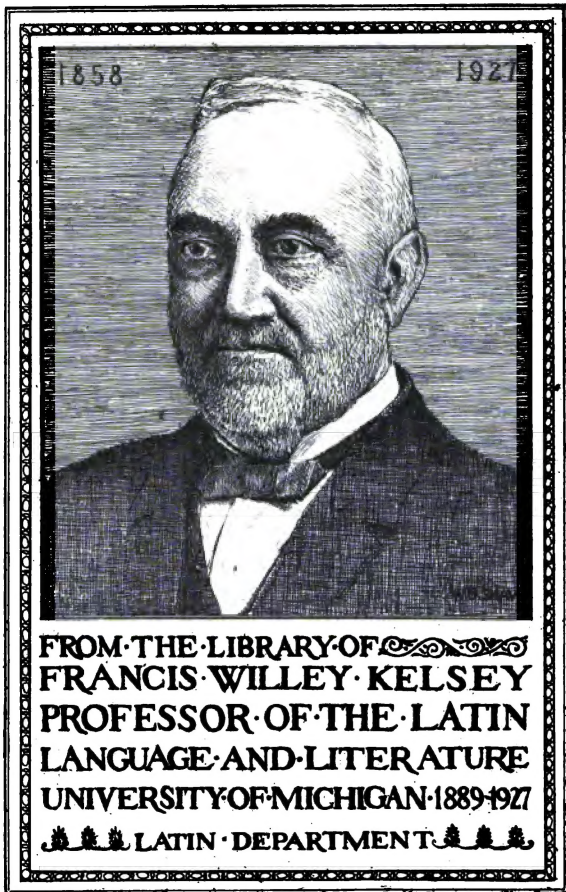
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

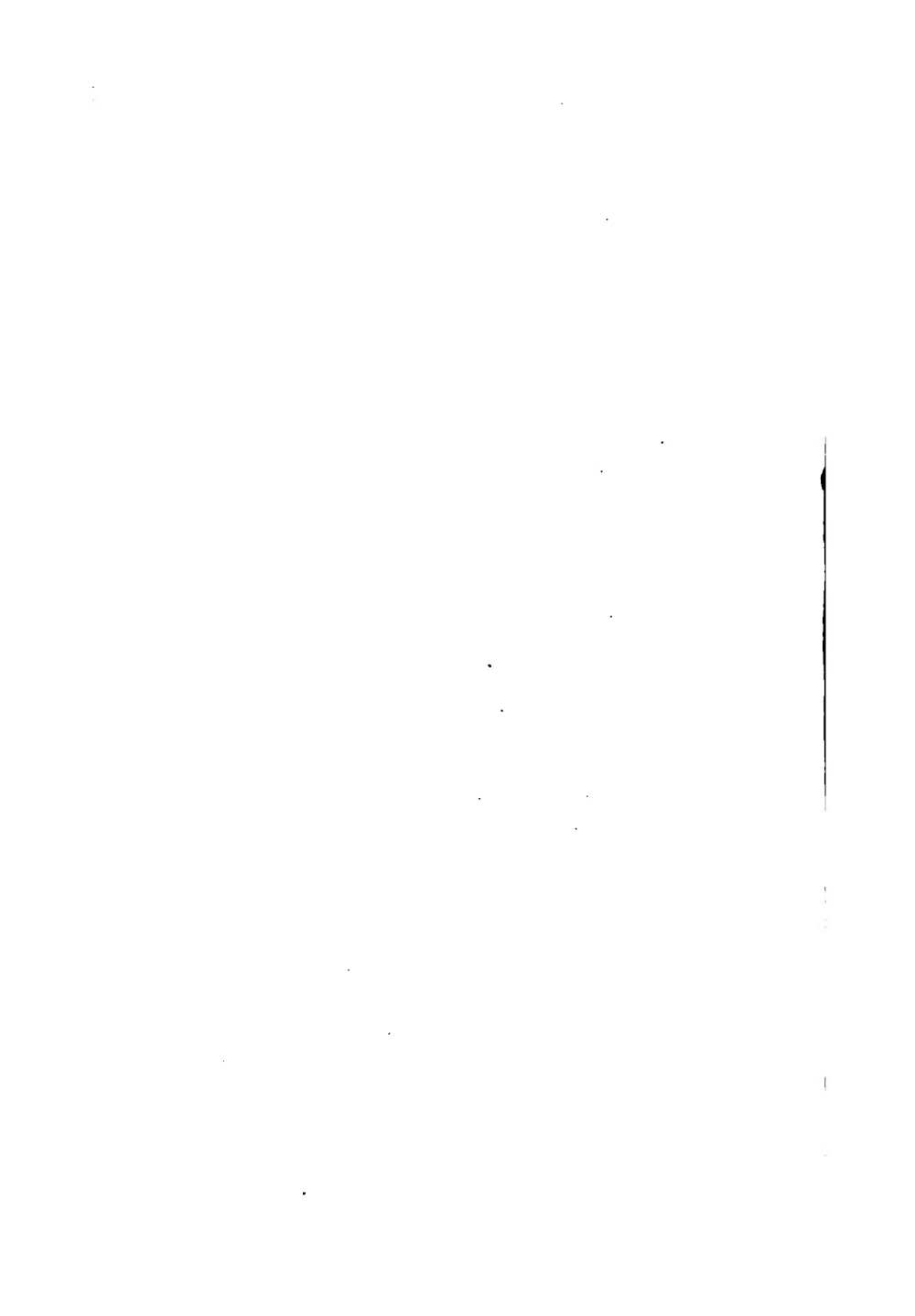
About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

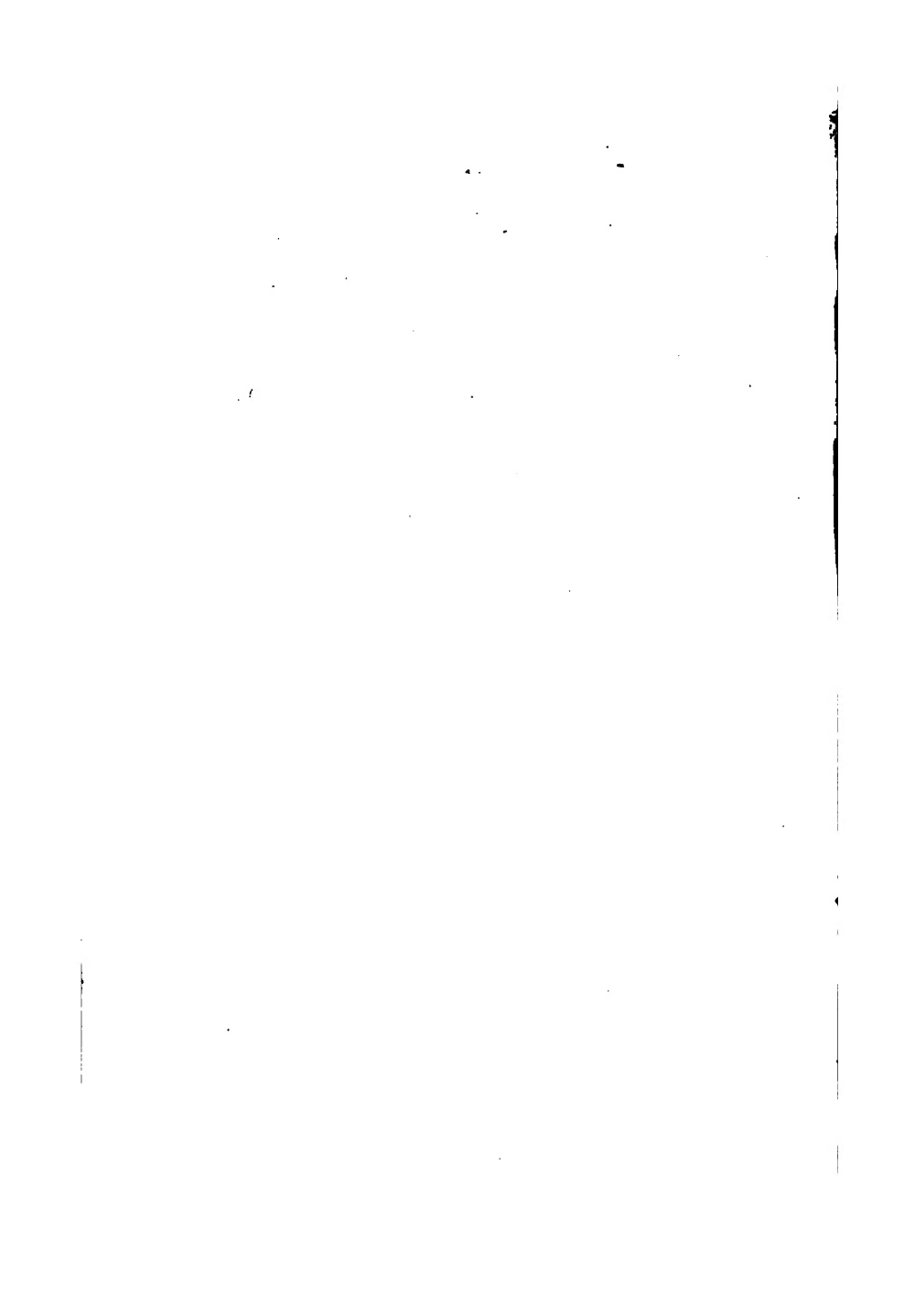
A 953,800

F. W. Kelsey,
1887

Xenophon.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(17)

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

XENOPHONTIS

EXPEDITIO CYRI

RECENSUIT

ARNOLDVS HVG

EDITIO MAIOR

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCLXXXVI

888
Xa
H885

From the library of
Francis W. Kellogg
2.2.51

PRAEFATIO CRITICA.

In recognoscendis verbis Xenophontis, qualia a Ludovico Dindorf in quarta Anabaseos editione Teubneriana edita erant, longius mihi progrediendum fuit quam initio, cum munus hoc mihi ab honestissimo bibliopola mandatum esset, ipse putaveram. Paullatim enim eo perveni, ut nova fieret recensio quae quingentis fere locis discederet a Dindorfii contextu. Quarum mutationum aliae a critico illo ipso de Xenophonte optime merito vel probatae vel excogitatae erant in praefationibus vel huius vel aliorum Xenophontis scriptorum¹⁾ (saepe enim quae ipse necessario mutanda esse dixerat, in editione intacta reliquit), aliae ab aliis viris doctis, qui recentiori aetate Xenophonti operam dederunt, prolatae et a Dindorfio aut non probatae aut ei nondum cognitae, aliae meae sunt sive coniectura erutae ex lectionibus librorum iam dudum publici iuris factis sive nisiae nova quam ipse post Duebnerum primus institui praestantissimi omnium codicum conlatione Parisini (C) n. 1640 insigniti. In quo cum sat multa nova invenissem, egi de eo peculiari libello academico Turicensis universitatis, cui inscriptum est: „Arnoldi Hug commentatio de Xenophontis Anabaseos codice C i. e. Parisino 1640 cui additae sunt duae tabulae lithographae 1878;“ (prostat hic libellus apud B. G. Teubnerum cf.

1) quamquam in haud paucis eorum, quae in quartae editionis Anabaseos praefatione proposuit id agens ut verba Xenophontis additamentis alienis purgaret, iusto longius progressus est; quae mihi audaciora videbantur quam quae probari possent, hic silentio praeterii.

Mittheilungen der Verlagsbuchhandlung B. G. Teubner in Leipzig n. 4. 1878 p. 63). Ibi tractavi de ratione quae intercederet inter C et reliquos meliores libros (B. h. e. Par. 1642 et A. h. e. Vatic. 987), inter meliores et qui dicuntur deteriores novisque exemplis demonstrare studui, eam normam, quam olim Dindorfius ipse in crisis huius scripti introduxerat, quamquam haud raro ab eo postea neglectam, ut ubi sana ratione fieri posset cum meliorum consensui tum ubi hi inter se dissentirent primae manui C codicis obtemperaretur, unice esse veram: exposui deinde quid de correctorum, qui huic codici operam dederunt, diversis manibus contra Duebnerum mihi statuendum videretur; in altera parte commentationis exempla quaedam potiora correctionum inprimis rasurarum proposui, quae a C₁ in libris I—IV adhibitae sunt: in quibus optico instrumento adiutus primam manum aut legere potui aut ex reliquiis litterarum divinare conatus sum; tabulas autem lithographas ideo addendas esse duxi, quod non nisi ex accurate delineatis litteris intellegitur quomodo ex tenuissimis ductibus vestigiisque litterarum verba quaedam componi cognoscique possint.

In hac autem praefatione critica cum de illis quae significavi exemplis breviter tantum monuerim singulis locis ad commentationem meam numero quo quodque tractatum sit addito provocans, de aliis locis quos in commentatione non attigi fusius aliquanto tum egi, ubi mihi videretur a Dindorfiana lectione discedendum esse, corrigens passim errores a Duebnero in conferendo codice commissos. Quamquam ne sic quidem, si omnia, quae et in commentatione et in praefatione de codice dixi, comprehenderis, omnium locorum, in quibus meum de codice C testimonium a Duebneri differat, quod in editione Dindorfiana Oxoniensi anni MDCCCLV publici iuris factum est, plenam habebis notitiam: ea enim commode non poterat cum lectoribus communicari nisi apparatu critico verbis scriptoris subiecto, quem respuebat Teubnerianarum

editionum ratio. Substiti igitur fere in eis locis indicandis, in quibus a Dindorfii mea editio discrepat: priore loco ubique posui lectionem a me receptam significans ex quo fonte hauserim vel quo auctore sic scripserim, deinde sequuntur testimonia librorum, si a recepta lectione discedant, saepius etiam adiectae sunt editorum aliorum opiniones suspicionesve. Omisi monere quibus locis aut elisionem aut hiatum contra Dindorfium admiserim: ubicunque ab eo discessi, secutus sum C codicem. Ultra hos quos significavi fines ita aliquoties evagatus sum, ut argumentis additis aliorum opiniones refutarem meamque defenderem: quodsi de compluribus locis, de quibus aliter sentio ac plerique, solito longius exposui, num sine fructu id fecerim, alii aestiment: hoc spero fore ut ei ignoscatur qui in univ-
ersum brevitati consuluerit.

Siglis autem usus sum his:

C = cod. Par. 1640

C pr. = prima manus huius libri

C₁ = manus eius correctoris (vel eorum correctorum) qui lib. I—IV ad normam exemplaris alterius familiae constanti consilio correxit (correxerunt).

C corr. = alii correctores inprimis librorum V—VII. Cf. Comm. m. p. 9 seqq.

mel. = meliores libri (C B A)

det. = deteriores libri, de quibus adeas Dindorfii editionem Oxoniensem, Gustavi Sauppil editionem Tauchnitzianam (Xen. Op. vol. II. Lips. MDCCCLXV), Breitenbachii editionem Halensem anni MDCCCLXVII, Rehdantzii appendicem critic. (Krit. Anhang zu Xenoph. Anabasis, Berlin 1865), Schenklii *Studia Xenophontea* I. (Beiträge zur Kritik der Anabasis in Sitzungsber. der kaiserlichen Akademie der Wissen. phil. hist. Classe LX. Band, Heft 3. Jahrg. 1868. Wien).

Comm. m. — Commentatio mea de codice C quam supra laudavi

< > inclusi ea quae inserenda putarem

[ ] quae pro interpolatis haberem.

De his superest ut moneam. Maiorem quam adhibuit Dindorfius constantiam mihi adhibendam esse censeo in eis indicandis quae aut cum aliis aut solus interpolata putarem. In Dindorfii enim editione eorum, quae editor ipse, quamvis in omnibus libris extarent, damnaverat, alia in contextu intacta relicta sunt nulla suspicionis significatione addita e. gr. exordia librorum II III IV V VII deinde I 10, 1 *καὶ οἱ σὺν αὐτῷ* etc., alia uncis inclusa ut I 8, 18 *λέγουσι* — *ἴπποις*, II 2, 6 *ἀριθμὸς* — *τριακόσιοι*, V 5, 4, alia ad infimam paginam relegata I 7, 15: *ἔνθα* — *ἔπειθεν*, I 8, 6 *λέγεται* — *διακινδυνεύειν*, VII 8, 24—26, alia inprimis breviora prorsus omissa I 7, 18: *πρότερον*, I 8, 28 *θεράπων*, II 4, 4 *τὸν* ante *βασιλέα*. Item variabat ille in eis interpolationibus indicandis, quae in uno libro vel parte librorum deessent: intacta reliquit quamvis in praefatione ab ipso damnata I 9, 17: *ἀλλ' ἐπεὶ*, III 4, 14 *εἶπεν* ante *ὀπισθεν*, uncis inclusit II 2, 9 *καὶ λύκον*, III 4, 10 *πρὸς τῇ πόλει*, V 7, 12: *καὶ καταφρονηθῶμεν*, prorsus omisit I 2, 1 *στράτευμα* post *τὸ Ἑλληνικὸν ἐνταῦθα*, I 9, 6 *φανερὰς* post *τὰς ὀψιλάς*. Quodsi credideris haec diversa significationis genera Dindorfium ita adhibuisse, prout quodque exemplum magis vel minus certum videretur, hoc in plerisque non ita se habere videbis, si accurate praefationem quartae editionis perlegeris. Ego vero hanc rem ita institui, ut eorum, quae eicienda ducerem, ea prorsus omitterem quae etiam in codicum parte vel in uno codice (inprimis C. pr.) essent omissa (exceptis duobus longioribus additamentis, quae sunt IV 1, 2—4, VI 3, 1: haec sub margine adieci ne lectores talia grammaticorum commenta prorsus laterent), quaecunque autem huius generis extarent in omnibus codicibus, ea in contextu servarem uncis quadratis inclusa.

Iam agendum est de singulis.

Lib. I.

1, 2 και τῶν Ἑλλήνων ἔχων C. pr. | και τῶν Ἑλλήνων δὲ ἔχων C₁ cum reliquis. 3. πείθεται και C. pr. | πείθεται τε και C. corr. cum rel. 5. ἀφικνοῖτο det. | ἀφικνεῖτο mel. 7. αὐτῶν post τοὺς μὲν omittit pars det. | addunt rel. 8. ὧν Τισσαφέρους ἐτύγγαεν ἔχων Krueger | ὧν Τισσαφέρους ἐ. β. libri. 10. οὕτως περιγεγόμενος C cum aliis | οὕτω π. vulgata cf. Schanz nov. comm. Plat. p. 8. 11. ξένον ὄντα ἐκέλευσε C. pr. D. | ξ. ὄντα αὐτῷ ἐκέλευσε C₁ et rel. — τοῖς Μιλησίων legi in C. pr. (de quo tacet Duebnerus) | τῶν Μιλησίων C₁ et rel. cf. § 9 τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησπόντου.

2, 1 ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω det. | ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω C, ἐδόκει πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω ἤδη D; adparet ordinem eo turbatum esse, quod in archetypo pars horum verborum omissa ac deinde incerto loco in margine vel supra versum addita erant. Recte deteriorum librorum ordinem restituit Cobet. — λαβόντας τοὺς ἄλλους C. pr. D. | λ. τοὺς ἄνδρας C₁ et rel. 5. γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπὶ ἐξευγμένη πλοίοις scripsi | γ. δ. ἐπὶν ἐπεξευγμένη πλοίοις C. pr., γ. δ. ἐπὶν ἐξευγμένη πλοίοις ἐπὶ C₁ et rel., omittit ἐπὶ etiam D₁ si recte ex eo notatur. Mihi non videtur cum Schenklio ἐπὶ expungendum esse, cum in similibus locis item navigiorum numerum addat Xenophon cf. Π 4, 13. 24; imo numeri eius reliquiae superesse esse mihi videntur in prima syllaba ἐπεξευγμένη lectionis C. pr. 9. [ὁ Λακεδαιμόνιος φηγάς] Dindorf praef. Lips. p. XV. — ante Σοφαινετος signum corruptelae ροσι cf. Ruestow et Koehchly Gesch. d. gr. Kriegsw. p. 102. 12. εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα [και] φυλακὴν Schenkli | ἐ. δ. ἡ Κ. φυλακὴν και φύλακας mel.;

καὶ φύλακας plerique editores Dind., καὶ φυλακὴν Breitenbach. φυλακὴν . . Κλίμας καὶ Ἀσπενδίου adparet difficultiorem lectionem esse, cui φύλακας interpretamentum additum est. 13. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει det. | ἐντ. δὲ ἐλαύνει C. pr. D., ἐντ. δὲ ἐξελαύνει C₁ AB (Dind.); δὲ ἐλαύνει ex falsa lectione ἐξελαύνει verae et fere semper (cf. § 10, 11, 14) a Xenophonte adhibitae locutionis ortum videtur; ε enim cum sequenti conson. vel ξ vel π coniunctum δ litterae simillimum est. 17. προβαλόμενοι Cobet | προβαλλόμενοι libri. 20. <τοὺς> στρατιώτας Cobet. — εἰς Θόανα Rehdantz | πρὸς Λάνα libri. 21. Fortasse cum Rieckhero Festschrift der Gymnasien Württembergs Stuttg. 1877 p. 19 legendum περιπλέοντα pro περιπλεύσας codicum. Cobet eiecit Ταμῶν — Κύρου. 23. ἔνθα ἦν Rehdantz | εἰς ἦν C. et mel., ἐναῦθα ἦσαν det., vulg. Dind., ἐναῦθα ἦν Hirschig. — [τοῦ Κιλικῶν βασιλέως] ego; cf. § 12 ἢ Συενέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως, deinde § 21 bis Συένεσις commemoratur nullo epitheto addito. 26. [τοὺς Ταρσοῦς] Kiehl. 27. διαρπάξεσθαι Cobet | ἀφαρπάξεσθαι mel. et E, ἀρπάξεσθαι ceteri.

3, 1 ἄρξαιτο legi in C. pr. cf. Comm. m. spec. lithogr. 2, idem habet D, (ἄρξαιτο V?), recepit primus Rehdantz. | ἦρξαιτο C₁ et rel. Cf. II 6, 14. 3. | ἐμοὶ οὐδὲ C. pr. D. | ἐμοὶ ἀλλ' οὐδὲ C₁ cum rel. 5. μεθ' ὑμῶν εἶναι | cum Porsono scripserat Dind. εἶναι. Sed monet Breitenbach frequentissimum esse εἶναι vel γίνεσθαι μετὰ τινος, conferens Cyrop. II 4, 7. Hell. IV 1, 35 alios locos. 6. οὐδὲ ἐπιεσθαι post πείθεσθαι omittunt C. pr. DEH | addit C₁ cum rel. — [οἶμαι] εἶναι Rehdantz | οἶμαι εἶναι mel., εἶναι οἶμαι reliqui (Dind.). 7. [ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα πορεύεσθαι] Dind. praef. Lips. p. VII. 8. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη εἶναι] ego. Offendisse in his verbis videtur et primus et adhuc solus Kappeyne Mnemos. III 383, qui αὐτίς post ἐκέλευεν inseri iubet; idque merito sane si verba genuina sunt, quoniam et quod iubere dicitur his verbis Clearchus Cyrum facere, id Cyrus iam antea fecerat cf. verba quae

antecedunt Κῦρος δὲ — μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον, et quod responsurum se esse Clearchus hoc loco profitetur αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἵέναι, id iam responderat: ὁ δὲ ἵέναι μὲν οὐκ ἤθελε i. e. negabat sese iturum. Nec tamen licebit in Kappeynii emendatione adquiescere, cum eodem iure postulari possit, ut in § 10 verbis ὥστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἵέναι post μεταπεμπομένου vel πολλάκις vel δις vel simile quid inseratur; quod emendandi genus abhorret a veri similitudine. Si rem ipsam examinabimus, vix iustam inveniemus causam cur bis idem inane ludibrium a Cyro et Clearcho actum sit; nam initio iam *παλαμ* Clearchum ad illum se iturum negasse patet ex oppositis illis λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν; ut οὐκ ἤθελε coram militibus pronuntiatum esse necesse sit. Monendum denique ne in proximis quidem verbis ullam fieri mentionem nuntii denuo a Cyro ad Clearchum missi, imo adparere ex μετὰ δὲ ταῦτα συναγωγῶν verbis Clearchum, simulac clam legatum ad Cyrum misisset, milites convocasse. Unde fit ut pro αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη ἵέναι potius expectes ἔφη δὲ αὐτὸς οὐ φήσιν ἵέναι h. e. Cyro nuntiavit se coram militibus per simulationem iter denegaturum esse. Haec igitur verba cum multis ex partibus sint vitiosa, a Xenophonte abiudicanda censeo, addita ea amplificandi causa a sciolo. 11. Errore accidit ut in contextu omitterem cum Cobeto qui confert III 2, 27. IV 6, 21. IV 8, 9 bis inserere ὡς inter ὅπως et ἀσφαλέστασα. 16. δῶ det. | διδῶ mel. et E. 17. προκαταλαβεῖν *Rehdantz* coniecit ex vestigiis C. pr. | προκαταλιπεῖν D, προκαταλαμβάνειν reliqui libri et sic C₁, ita ut λαμβάνειν in rasura in versu sit, εἰν supra versum additum. Ceterum conf. de hac paragrapho Comm. m. p. 7. 17. αὐταῖς ante ταῖς τριήρεσι omittunt C. pr. et D. — οὐκ ἔσται C. pr. D. | οὐχ ὀλόν τε ἔσται C₁ et reliqui. 19. ἀπαγγεῖλαι δεῦρο det. | ἀναγγεῖλαι δ. mel. 21. ἀπαγγέλλουσι *Bisschop* | ἀγγέλλουσι libri.

4, 1 οὗ ἦν τὸ εὖρος C (fallitur Duebn.), AD. | οὗ τὸ εὖρος ceteri (Dindorf). 2. [ὅτε Τισσαφέρνει — αὐτὸν] *Cobet*.

5. βιασομένους τοὺς πολεμίους Schenkl. | καὶ βιασάμενος τοὺς πολεμίους C. pr., καὶ βιασάμενοι τοὺς πολεμίους Vind. cf. Schenkl Stud. Xen. I pr. 565 et 603, post πολεμίους in marg. addit παρέλθοιεν C₁, oblitus ille βιασάμενος in pluralem mutare, qui in archetypo deteriorum erat; quod inepte A et B ex C₁ descripserunt: καὶ βιασάμενος τ. π. παρέλθοιεν, postea C. corr. βιασάμενοι in C restituit, ut idem in eo nunc esset quod in deterioribus (vulg. Dind.): καὶ βιασάμενοι τ. π. παρέλθοιεν. 7. [στρατηγός] Cobet. 10. ἐναυῦθα ἦν τὰ Βελέστος βασιλεια Cobet (et Dind.) | ἦσαν libri. Locus enim quo nitebantur vulgatae patroni I 2, 23 ἐναυῦθα ἦσαν τὰ Σ. βασιλεια nunc ex melioribus libris emendatus est. 11. ἔμεινεν mel. et FZH | ἔμειναν ceteri. 12. [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου] Cobet. In eis quae sequuntur καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων persuasum mihi est corruptum esse illud ἐπὶ μάχην (in C αχ grandibus litteris a C₁ scriptum est in rasura trium vel quattuor litterarum) cum non ad proelium singulare committendum in Asiam nunc profiscantur, sed ad bellum gerendum. Quodsi potius ἐπὶ πολέμῳ vel similem notionem expectes, tamen quid sub C. pr. lectione: ἐπὶ μ . . . ην vel μ . . . ω lateat, enucleare non potui. Videtur, quod observavit Duebnerus, etiam accentus in hac postrema syllaba erasus esse. 15 [μόνοις πειθομένοις] Krueger. Recte enim ille coll. IV 6, 3 II 6, 13 dicit ὁμῶς πιστοτάτοις (sine ὡς) significare „er wird in euch die treuesten und zuverlässigsten Menschen haben;“ omissis autem illis verbis nos habere id quod res postulat ὡς πιστοτάτοις. Quod vero qui nuper vulgatae patrocinium suscepit, J. Guttentag in subtiliter scripto libello „kritische und exegetische Beiträge zu Lysias und andern classischen Autoren. Aarau 1878“ p. 11 his verbis inesse voluit: „und euch wird Kyros . . . als die (vermeintlich) treuesten zu Garnisonen . . . verwenden“ hoc vereor ut solo πιστοτάτοις non adiecto ὡς vel ὡς οὔσι graece possit exprimi. — ὡς φίλοι CBD | ὡς φίλου reliqui libri (Dindorf). 17. [ἐπὸ τοῦ ποταμοῦ] Cobet (Dind. Lips. IX coll. 5, 2).

5, 2 πολλοὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλοι Dindorf praef. Lips. | πολλοὶ δὲ στρουθοὶ ἢ μεγάλοι C. pr., πολλοὶ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλοι EN, πολλοὶ δὲ στρουθοὶ οἱ μεγάλοι D, οὐκ ὀλίγοι δὲ στρουθοὶ οἱ μεγάλοι ceteri. 3. ἀπέσπα DV | ἀπέπτα C (AB), ἀπέστα det., ἀπεσπάτο Buttmann (Dindorf). 8. τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας VD, quod vidit Schenklius esse praeferrendum | τούτους τε τοὺς κτλ. ceteri, quod videtur ex dittographia natum. 9. ποιοῖτο det. | ἐποιεῖτο mel. 10. στεγάσματα codd. plerique | σκεπάσματα Z Suidas (Dind.). 11. τῶν τε Μένωνος του στρατιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου Hertlein | τῶν τε τοῦ Μένωνος στρατιωτῶν καὶ τῶν τοῦ Κλεάρχου libri. Quae scriptura quin corrupta sit nemini dubium esse poterit qui locum accurate examinaverit. Nec enim solum quod dudum observatum est a Mureto, Hertlino, Madvigio ex verbis proximis κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος elucet „unum Menonis militem cum uno Clearchi litigasse,“ sed etiam ex eis quae sequuntur ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἐαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν postea demum Menonis milites totam rem comperisse. Ex coniecturis eam elegi quae mihi simplicissima videretur; Muretus ἐνὸς inter Μένωνος et στρατιωτῶν inseri voluit, Madvigius (advers. crit. I p. 344) scribi iussit τῶν τε του Μένωνος . . . καὶ τῶν Κλεάρχου accentibus tantum mutatis sed quaesito loquendi genere. Schenklio qui primis verbis servatis mendum quaesivit in proximis, ἀδικεῖν τινα τοῦ Μένωνος corrigens, adsentiri non possum ob causam quam supra commemoravi.

6, 2 ἂν ἔλοι, quod Rehdantz coniectura restituit, legi in C. pr.; hoc enim loco duae correctiones in C se exceperunt, quarum prior ἀνέλοι dedit, quod etiam in D esse dicitur, altera (C₁) ἂν linea transversa delevit, ut restitueretur ἔλοι reliquorum librorum. 4. ἐκέλευσεν mel. | ἐκέλευεν det. 5. Cum non solum A et E sed etiam C ipse, de quo tacet Duebnerus, ἐπήγγειλε pro reliquorum ἐξήγγειλε praebeat, nescio an ἀπήγγειλε scribendum sit. Aptum enim mihi videtur aut ἐξήγγειλε simplex cf. I 7, 8 aut quod prorsus idem significat et quod hoc loco scribendum propono: ἐπει δ’

ἐξῆλθεν, ἀπήγγειλε; minus aptum vulgatum ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν ἐξηγγειλεν, si quidem ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν significat: *postquam exiit*. — 6. περὶ Ὀρόντα τουτουί C. pr. D, praeterea A Ven. M. | π. Ὀρόντου τ. ceteri. Errore factum esse puto ut hoc loco Ὀρόντου forma exhiberetur a Dindorfio, Cobeto, Rehdantzio, qui Ὀρόντα genetivum § 5 et 8 receperunt. — 9. φίλους εὖ ποιεῖν Vind. pr. (sic restituit Cobet; item Dind. praef. Lips. XVIII, Schenkl Xen. Studien I p. 567, Rehdantz) | τούτους εὖ ποιεῖν C. pr. D, φίλους τούτους εὖ ποιεῖν C₁ (dicit Duebnerus φίλους supra versum additum esse „manu antiquiori quam secunda“ (!)) Vind. m. sec. (in quo τούτους supra vers. additum esse testatur Schenkl) reliqui libri. τούτους igitur videtur ex φίλους depravatum esse, vera autem φίλους lectio postea supra versum in archetypo nostrorum codicum restituta; unde accidit, ut C. pr. et D τούτους solum, Vind. pr. φίλους solum, ceteri utrumque exhiberent. 10. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος mel. | om. ἔφη det. (Dind.).

Τ, 1 Μένωνα [τὸν Θεταλὸν] ego. Nec enim necessarium hoc epitheton post I 2, 6, nec postea unquam additum huic nomini (cf. I 2, 20. 21. 25. I 4, 13. 17. I 5, 11. 12. 13), nec credibile in eiusdem enuntiatii priore parte Xenophontem in verbis ἐπέλευε Κλεάρχον μὲν Clearchi nomini patriae significationem non addidisse, aequae autem noto Menonis nomini addere necessarium habuisse in posteriore parte. 4. οἶους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων]. Καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων scripsi. Legi enim εὖ τῶν ἐμῶν in C. pr. cf. Comm. m. spec. lith. 20; idem testatur Schenkl l. l. p. 566 in margine Vindobonensis inveniri; confirmatur igitur horum duorum codicum auctoritate egregia Dindorfii coniectura ed. Lips. III p. IX, quam ille hauserat ex Duebneri de C. pr. testimonio εὖ . . . μοι quamvis non sufficienti | ἐντόλμων reliqui libri et C₁. Difficilior quaestio de eis quae antecedunt; in quibus cum ab omnibus intellegeretur ὄντων participium non bene cum insequenti γενομένων convenire

cumque a nonnullis adgnosceretur $\nu\mu\omega\acute{\nu}$ δὲ et ἐγὼ ἰμῶν vix posse in eodem enuntiato dici tantillo spatii intermisso, alii alia coniecerunt. Quarum tamen coniecturarum eas tantum curo, quibus certa illa ut nunc res est εὖ τῶν ἐμῶν non tangantur. Quod Schenklius proponit, ut ὄντων expungatur, eo laborat quod ἰμῶν δὲ masculini generis subiecto et τῶν ἐμῶν neutrius generis non potest praedicatum γενομένων commune esse; quod Rehdantzius, ut expuncto καὶ et posteriori ἰμῶν scribatur: ἰμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων ἐγὼ τὸν μὲν etc. „von euch Männern wie ihr seid, will ich, wenn meine Pläne geglückt sind den Einen etc.“ id videtur contorte quodammodo dici. Quae cum ita sint, in ea quoque re obsecutus sum C codici, quod punctum posui ante Καὶ εὖ verba, ut inde novum incipiat enuntiatum. Iam de verbis ἰμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων dubius haereo utrum, quod in editione feci, ab interpolatore ea esse perfecta statuat, qui ἀνδρῶν notionem illi ἀνθρώπους opponere voluerit, an coniectura locum temptem e. gr. οἴους ἡμῖν γνώσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ἀντιπάλους ἰμῶν ἀνδρῶν ὄντων. 12. [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες] Weiske. 13. [ἐκ τῶν πολεμίων] Kiehl. 15. δὴ εἰσιν in loco interpolato post ἐνθα omittit C. pr. | addit cum reliquis C₁; Dindorfius uncinis incluserat, ego omisi. 16. [μέγας] *inclusi*; suspectum etiam Rehdantzio. 18. Ἀμφρακιάτην antiquiorem formam habent mel. | Ἀμβρακιάτην det. — προθύμενος *scripsi* | πρότερον θυόμενος *legi* in C. pr. (de quo testatur Duebnerus: „θυόμενος Leonclavius et, ut videtur, C. pr., qui πνθ̄ habet anguste scriptum in rasura duarum litterarum, quae supra versum eminerent.“ In quibus verbis non intellego quid sibi velit illud: „supra versum.“ Hoc certum, et infra et supra novum π reliquias esse θ antiqui, quae consonans etiam rasura rotunda proditur; praeterea deprehenduntur frustula etiam antiqui υ) | πρότερον πνθόμενος C₁ cum reliquis libris. Iam cum plerique Cobeto obsequerentur qui πρότερον ut „emblema manifestum“ delevit, mihi visa est illa vox potius ex interpretatione

προθύεσθαι verbi, quod suspicor Xenophontem scripsisse, esse orta. Quae coniectura eo quoque commendatur, quod multo facilius ex *προθύόμενος* quam ex simplici *θύόμενος* vulgatum illud *πυθύόμενος* oriri poterat: notum enim est ρ et ο in codicibus inter se coniungi solere ligatura υ vocalis simillima ut, si in ρ et ο ligatis orbes duo aliquanto minores vel atramenti pleni sint, tota figura ipsius υ simillima evadat. Quodsi mecum statuas Xenophontem *προθύεσθαι* forma aliquanto rariori usum esse, facile etiam intellegetur cur explicatio *πρότερον θύεσθαι* addenda visa sit; in C explicatio ipsa in contextum inrepsit, in ceterorum librorum archetypum *πρότερον προθύόμενος* h. e. vox explicata una cum explicatione; postea demum *προθύόμενος* errore in *πυθύόμενος* abiit. In Xenophonte ipso eum aliud exemplum huius verbi in libris non inveniatur, superest unus locus, in quo contra libros *προθύεσθαι* ex Bornemanni coniectura necessario scribendum sit pro *προθυμείσθαι* Anab. VI 4, 22, quod nemo dum explicare potuit; modo ne cum Bornemanno *προθύεσθαι* de praeludiis sacrificiorum accipias sed de sacris quae cuiuslibet rei (illo loco itineris, hoc loco pugnae cum rege committendae) sint praeludia. Quo nomine adpellare licet quaecunq; sacrificia fiunt antequam rem gravem adgrediatis quibusque quaeratur dei faveant an non rei suscipiendae. Sic adhibitum vides Aristoph. Thesmoph. 37 *ἐξέρχεται θεράπων τις αὐτοῦ πῦρ ἔχων καὶ μυρρίνην | προθυσόμενος ἔοικε τῆς ποιήσεως* ubi schol. addit: *ὅτε γὰρ δρᾶμα ποιῆσαι ἤθελον, πρότερον θυσίας ἐποιοῦν*. De hostia ante pugnam immolata, de qua hoc loco agitur, cf. Plut. Lyc. 21 *καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις προθύετο ταῖς Μούσαις ὁ βασιλεὺς ἀναμνησκῶν ὡς ἔοικε τῆς παιδείας*, Plut. Mor. 214 E *ἐπεὶ δὲ τοὺς παρ' αὐτῶ παραστήσεσθαι μέλλοντας εἴρα δεδιότας — πρὸ τῆς παρατάξεως ἔγνω προθύεσθαι ἄσυνειδήτως τοῖς ἄλλοις*, ubi certissima coniectura *προθύεσθαι* ex depravata librorum lectione *προθυμήσεσθαι* dudum restitutum est. Eur. Iph. Aul. 1310 mors Iphigeniae πρό-

θύμα πρὸς Ἴλιον adpellatur h. e. πρόθυμα expeditionis Troianae. Sic hoc de quo agimus loco Silanus iussu Cyri hostias immolaverat ut quid statuerent dei de pugna cum Artaxerxe committenda cognosceretur; προθυόμενος igitur erat τῆς μάχης, cui explicationi non obstat quod Cyro necopinanti ex extis Silanus respondit, Artaxerxem non minus decem dies pugnam esse dilaturum. Nec quod Xenophon alibi simplici θύεσθαι verbo uti solet, prohibet quominus uno alterove loco compositum adhibuisse eum putemus. Sic uno loco Anabases VII 5, 15 καταυλλέσθαι dicit, cum saepissime simplici ἀυλλέσθαι utatur; uno loco προαιρεῖσθαι VI 6, 19, pro quo solet αἰρεῖσθαι adhibere; uno loco προηγεῖσθαι VI 5, 10, cum alias ἡγεῖσθαι dicat; uno loco προτελεῖν VII 7, 25, alias τελεῖν.

8, 1 τῶν ἀμφὶ Κύρον πιστῶν C₁ et plerique: quod servavi, cum πιστὸς a Rehdantzio receptum, quod ex M, N, O h. l. ex variis ad Iuntinam duasque Stephanianas adiectis lectionibus nuntiatur, nec per se placeret nec id in C. pr. scriptum deprehenderem: qui τριστὸς habuisse videtur, quod fortasse ex ἀριστος, quamvis pro certo adfirmare non ausim, corruptum est cf. § 28: ἄνω οἱ ἀριστοὶ τῶν περὶ αὐτὸν. 4. οἱ δ' ἄλλοι C₁ et reliqui | videtur C. pr. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι habuisse. — [καὶ τὸ στρατεύμα] Bornemann. 6. <κατὰ τὸ μέσον> post ἑξακόσιοι Leonclavius. 7. [οἱ μετὰ Κύρου] Schenk. 9. τούτων inter ἐχόμενοι δὲ et γεροφόροι om. C. pr. | addit C₁ cum reliquis. 15. πελάσας mel. (Rehdantz recepit) | ὑπελάσας det. — ἐκέλευε C (Duebn. fallitur) et plerique | ἐκέλευσε B. M. 17. ἤρχοντο det. | προήρχοντο mel. 18. οἶον C. pr. | οἰόνπερ C₁ et reliqui. 20. ἐφέροντο mel. | ἐφέροτο det. 21. ὡς βασιλεὺς post προσκυνούμενος ἤδη omittit E (ὡς omittit etiam C. pr.). 28. [θεράπων] Cobet. 29. οἱ δὲ αὐτὸν Rehdantz (nisi quod οἱ δ' αὐτὸν scripsit) | οἱ δ' ἑαυτὸν Codd.

9, 7 [εἴ τῃ σπείσαιτο] ego. Quae verba ab interpolatore censeo hausta ex eis quae sequuntur § 8: καὶ εἴ τις πολέμος ἐγένετο, σπεισάμενον Κύρον ἐπίστευε μηδὲν αὐτὸν παρὰ τὰς σπονδὰς παθεῖν, ubi peculiari exemplo quae

fide Cyrus pacto steterit, inlustratur. Quod ut aptum est illo loco, ita inepte generalibus notionibus quae sunt εἴ τῳ συνθόιτο καὶ εἴ τῳ ὑπόσχοιό τι singulare illud εἴ τῳ σπείσαιο, quod et ipsum ad genus τοῦ συντίθεσθαι pertinet, praeponitur. — μηδαμῶς ψεύδεσθαι conieci ex vestigiis C. pr. de quo Duebnerus: 'ἦδὲν in rasura 5 litterarum, ut videtur.' Ego haec testor: μ . . . .'; rasura enim in dextram superiorem partem tam late patet ut accentum in ultima fuisse necessario statuamus; ac re vera deprehenditur etiam umbra circumflexi | μηδὲν C₁ litteris latissime distantibus, idem reliqui libri. Cf. VII 7, 23 μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν καταστήσαι ὃ, τι λέγοις. 13. ὅπη mel. | ὅποι det. 15. ἀξίων Cobet | „ἀξιοῦ cum compendio syllaba σαι super οῦ ut sit ἀξιοῦσαι“ recte Duebnerus. Inde falsa lectione in B D M O ἀξιοῦν ortum est, ἀξιοῦσθαι est in ceteris. 16. εἴ τις φανερός C. pr. | εἴ τις αὐτῷ φανερός C₁ cum reliquis. — πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν conieci ex vestigiis C. pr.: πλουσιωτέρω . . . ποιεῖν cum accentu in ultima ut ex rasura patet. Vide Comm. m. tab. lithogr. n. 21. | πλουσιωτέρους ποιεῖν C₁ cum reliquis. Cf. Xen. Oec. 9, 13 τιμωτέρους τιθέντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων. Anab. III 2, 26. 17. ὃ χρημάτων ἔνεκα C. pr. | οὐ χρ. ἔ. C₁ cum reliquis. — ἐπλευσαν, ἔγνωσαν C. pr. | ἐπλευσαν, ἀλλ' ἐπεὶ ἔγνωσαν C₁ cum reliquis restituit utroque loco Rehdantzius lectionem C. pr. — καλῶς ὑπάρχειν conieci ex vestigiis C. pr. Vide Comm. m. spec. lithogr. 22 | κ. πειθαρχεῖν sine accentu C₁, κ. πειθαρχεῖν reliqui. 21. αἰσθάνοιτο ἕκαστον C. pr. A | ἕκαστον αἰσθάνοιτο C₁ ponens β supra αἰσθάνοιτο et α supra ἕκαστον; item reliqui praeter B qui α illud C₁ correctoris etiam ad proximum ἐπιθυμοῦντα pertinere putans scripsit ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα αἰσθάνοιτο. 23. κόσμον inter αὐτοῦ et πέμποι omisit C. pr. | addidit C₁ cum reliquis. 27. αὐτὸς δὲ δύναιτο C. pr. (Rehdantz, Madvig adv. crit. I, p. 345 not. | δ' ἐδύνατο C₁ cum reliquis. 28. ἐγὼ μὲν γε mel. | ἐγῶγε det. 31. [ὑπὲρ Κύρου] Cobet.

10, 1 [καὶ οἱ σὺν αὐτῶ] *Cobet.* 2. λαμβάνει quod *Cobet* et *Dindorfius* deleverunt, restitui cum *Rehdantzio* explicante: „und die Phokaeerin erhält er.“ 3. [Ἰν νεωτέρα ἤ] *Krueger.* Uncis autem inclusi eam formam huius interpolationis, quae ut ita dicam genuina est. Sic enim exhibent C A B | ceteri Codices in ἤ νεωτέρα mutaverunt emendandi causa. 4. [ὡς πάντα νικῶντες] *Dobree.* Uncis eam formam inclusi quam habet C. pr. | ὡς πάντας νικῶντες C₁ cum reliquis, vulg. *Dind.* — ὡς ἤδη πάντα νικῶντες C. pr., ὡς ἤδη πάντες νικῶντες C₁ cum reliquis. Hoc loco idem factum est quod in § 3: in archetypo deteriorum emendare conatus est doctus aliquis grammaticus ex errore natam repetitionem ὡς πάντα νικῶντες ita, ut subtile aliquod discrimen, quod re vera nullum est, introduceret priore loco πάντας, altero πάντες scribens: in qua subtilitate enucleanda frustra elaboraverunt interpretes. Fraudem aperit solus C. pr. 5. ἐνθα δὴ C. pr. | ἐνταῦθα δὴ C₁ cum reliquis. — εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες vulgatam, quae est et in C₁ et in reliquis codicibus, servavi, cum de C. pr. certi quidquam effici posse diffiderem. Cuius haec hodie supersunt: εἰ πέμποιε τινὰς παντ..... (sex vel septem litterae erasae) ἐπὶ τὸ στρατόπεδον .. ξοντ. ς; (duabus litteris erasis ante ξ, non quattuor, ut *Duebnerus* dicit). Adde deinde, quod *Duebnerus* neglexit παντ illud accentu carere, quem ne C₁ quidem addidit; deinde ex rasurae forma, supra quam novae litterae ες ἴοιεν positae sunt, h. e. inter ς et ο sat certo elucere θ vel σθ primae manus; η antiqui post παντ, quod *Duebnerus* deprehendere sibi visus est, nullum videre potui vestigium. Unde conicio παντὶ σθένει scriptum fuisse, praesertim cum etiam accentus gravis erasi ad dextram novi ε umbra esse videatur. Cf. *Cyrop.* VI I, 42 ἦπτον ἂν παντὶ σθένει ἀθροίζονται; VIII 5, 25 βοηθήσειν παντὶ σθένει, item *Hell.* VI 5, 2; *Resp. Lac.* 4, 5: εἰν δέ τι δέη, καθ' ἕνα ἀρήξουσι τῇ πόλει παντὶ σθένει. Quare proponerem: εἰ πέμποιέ τινας παντὶ σθένει

ἐπὶ τὸ στρατόπεδον φήξοντας h. e. qui omni vi perurum-
perent ad castra penetraturi (fortasse tamen ἀρήξοντας ser-
vandum), nisi obstare videretur quod ἢ novum post τινας
in rasura positum est. 6. ἀπῆγεν mihi videtur C. pr. ha-
buisse (Duebnerus ἐπῆγεν in C. pr. scriptum esse dicit) |
ἐπήγαγεν C₁, ἀπήγαγεν ceteri. — [κατὰ τοὺς Ἑλληνας]
Schenkl. 18. [ὡς ἐλέγοντο] Rehdantz.

Lib. II.

1, 1 damnavit Bisschop. — ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ C
(Duebnerus neglexit) A. | ἐ. τ. ἔμπροσθεν λ. ceteri.
3. ἡλλω ἀνέχοντι C. pr. (Breitenbach recepit coll. Cyneg.
6, 13) | ἦ. ἀνίσχοντι C₁ cum rel. — περιμενοῖεν Rehdantz |
περιμένοιεν C. pr., περιμείνοιεν ἄν C₁ cum rel., περιμεί-
ναιεν ἄν vulgata, Dind. | 6. πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ
ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οὐσαι· οἷς πᾶσι etc. scripsi;
eo enim mihi ducere videtur et grammatica ratio et lectio
C. pr., de qua Duebnerus: 'οἱ et accentus sequentis οἷς
in rasura.' Re vera pro vulgato ἔρημοι οἷς (quod C₁ re-
stituit) in C. pr. una vox fuerat, uno accentu nunc eraso
in penultima munita; a C₁ enim scripti sunt acutus in ε
et spiritus cum circumflexo supra οἷς, qui nunc deprehun-
duntur; unde concludendum in C. pr. ἐρημούσους fuisse,
sub quo vera videtur lectio latere. ἐρημούσους autem ex
ἔρημοι οὐσαι οἷς item oriri poterat ut § 21: πολεμῶντος
ex πολέμων ὄντος. 10. μὲν post Κλεάνωφ omittunt mel.
11. ἔτι Cobet | ἔστιν ὅστις libri; cf. Isocr. 3, 13, ubi Ur-
binas habet τίς οὐκ, ceteri codices τίς ἔστιν ὅστις οὐκ.
17. αἶι λεγόμενον Jacobs | ἀναλεγόμενον libri (λεγόμενον
Cobet, Dind.). 21. μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ omnes libri
praeter BZ qui ὑμῖν omittunt (omisit cum Cobeto etiam
Dindorf). 23. ἀπιοῦσι δὲ καὶ πρ. C. pr. | ἀπιοῦσι δὲ ἢ πρ.
C₁ cum rel. Cf. § 22: ἀπιοῦσι δὲ καὶ πρ. in omnibus
codicibus.

2, 6. δὲ post ἀριθμὸς a Dindorfio inclusum prorsus
omisi, cum in C. pr. deesset; additum enim esse censeo

ab eo qui omnia haec verba, quae in margine adscripta erant, cum contextu coniungere vellet. 9. καὶ λύκον item omisi cum C. pr. | addidit C₁ post ταῦρον cum ceteris. 12. ἀποσπασάωμεν | ἀποσπασώμεν (an ἀποσπάσωμεν?) C. pr., ἀποσπασθώμεν C₁ cum reliquis (vulg. Dind.) cf. I 5, 3 ἀπέσπα, VII 2, 11. 13. ἀποφυγεῖν libri | Dindorfius cum Cobeto φυγεῖν. Idem discrimen inter ἀποδιδράσκειν et ἀποφεύγειν constitutum vidēs I 4, 8: οὔτε ἀποδεδράκασιν· οἶδα γὰρ, ὅπῃ οἴχονται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε εἰλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον et II 5, 7: nec perspicio cur dici nequeat haec στρατηγία eum finem sibi proposuisse, ut fuga in tutum pervenirent (ἀποφυγεῖν). 15. εἰεν C. pr. (εἴ..) | εἰσιν C₁ cum rel. — καὶ γὰρ καπνὸς mel. | καὶ γὰρ καὶ καπνὸς det. 20. τοῦτον post τῶν τότε omisi cum C. pr. — κηρύξαντα C. pr. | κατακηρύξαντα C₁ cum rel. cf. Aen. poliore. 27, 11 κηρύξας σιγὴν ὃ κήρυξ de eadem re. — Ceterum, quod Duebnerum fugit, notandum C. pr. solum habere τὸν ἀφέντα | τὸν ἀφιέντα C₁ cum reliquis. Verum invenerat iam Schneiderus eumque secuti sunt omnes editores. — ἀργυρίου post τάλαντον omisi cum C. pr. 21 ἢ περ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη quod in C₁ et reliquis invenitur, nisi quod C₁ ἦνπερ scripsit, intactum reliqui, cum non prorsus de C. pr. constaret; cuius reliquiae hae sunt: ἢ περ... | ο...η μάχη ut fortasse habuerit ἦπερ ἦλθον ἐν τῇ μάχῃ, iota enim subscriptum fere numquam adhibuerunt nec C. pr. nec C₁.

3, 3 ἐκτός δὲ τῶν ὄπλων scripsi | ἐκ τῶν ὄπλων δὲ mel., τῶν δὲ ὀπλων det. et editiones omnes. Cf. III 3, 7 ψιλοὶ ὄντες εἶσα τῶν ὄπλων (h. e. ὀπλιτῶν) κατεκέλειντο. V 7, 21. Comm. mea p. 5. Poteram etiam ἐκτός τῶν ὄπλων δὲ scribere, cf. V 4, 13: ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ. 7. τοῖς ἰούσι Krueger | τοῖς εἰσιούσι C. pr., ἰούσι C₁ cum reliquis (Dind.) 8. [ταχύ τε] Rehdants, qui prorsus omisit; ταχύ τε, quod videtur ex ταχύ γε ἀπαγγελῶ § 9 ortum esse, exhibent meliores, in ταχὺ mutaverunt deteriores et vulgata (Dind.). 10. ποιησάμενος C L (recepit Cobet) | ποιησό-

μενος reliqui (Dind.). — οὓς εὔρισκον ἐκπεπαιωκότας *con-
ieci* ex vestigiis C. pr., in quo ..ενοι...ν deprehendere
mihi visus sum. Comm. m. n. 16; deinde ἐκπεπαιωκότας
scripsi pro nominativo; sic III 4, 37 ἀπιόντες pro ἀπιών-
τας, IV 3, 29 παιανίσαντες pro accusativo in C. pr. inve-
nitur | οἳ ἦσαν ἐκπεπαιωκότες C₁ cum rel. et editoribus.
12. πρὸς αὐτὸ Sommer | πρὸς αὐτοὶ C. pr., πρὸς αὐτὸν C₁
et rel., πρὸς αὐτοῦ Schneider (Dind.). — <εἰς> τριάκοντα
Krueger cf. VII 3, 46. Madvig. advers. crit. I 345. 13. ὑπο-
πτεῦν αὐτὸ τὸ πλήρεις εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος *Dindorf* |
ὑποπτεῦν οὕτω πλήρ. ε. τ. τ. ὕ. C. pr., ὑποπτ. μὴ αἰεὶ
οὕτω πλήρ. ε. τ. τ. C₁ cum reliquis, vulg. (Dind. in edit.)
cf. Her. VI 129 ὄλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτει, Xen. Hipparch.
4, 11 τὸ γὰρ — μὴ εἰδέναι — ὑποπτεῦν ἀναγκάζει πάντα
τὰ χωρία. 19. [ἔνθα — πιστότατοι] *inclusi*; in his verbis
cum Rehdantzio secutus sum C. pr. ἐδίωξε exhibentem,
cum C₁ et reliqui ἐδίωξα praebeant. Quidquid enim ae-
stimant viri docti de fide huius narrationis quae a Tissa-
pherne hoc loco proponitur, in eo consentiunt omnes, eam
cōgruere cum eis, quae Xenophon I, 10 memoriae tradit,
I 10, 7 διήλασε, h. l. διήλασα, I 10, 8 ἐκεῖ συντυγχάνει
βασιλεῖ, h. l. συνέμξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ.
Artaxerxes autem in castra Cyri re vera pervenerat Cyro
interfecto, cum barbaros Cyri persequeretur I 10, 1 βα-
σιλεὺς δὲ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατοπέδον,
quibus verbis apertum est nostrum ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἳ περ αὐτῶ εἰσι πιστότατοι respon-
dere, cf. etiam I 10, 2 βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ. Iam
si ἐδίωξα hoc loco legis cum vulgata, non solum Tissa-
phernes insolenter sibi adrogare videtur quod regis est
secundum Xenophontis testimonium, idque coram rege vel
coram propinquis saltem regis (id quod iam observavit
Rehdantz app. crit. p. 7) sed, quod etiam gravius est, nar-
ratur quod prorsus repugnet et Xenophontiae et reliquo-
rum scriptorum memoriae. Necessè enim tum est ἐδίωξα
verbo διήλασα καὶ συνέμξα continuari, ut Tissaphernes

dicatur primum Graecos peltastas perrupisse, deinde cum rege in castris Cyri se coniunxisset, postea barbaros Cyri fugientes persecutus esse; cum adpareat ex I 10, 2—5 utrumque et regem et Tissaphernem in castris diripiendis paullum versatos non solum non ultra castra barbaros Ariaei persecutos, sed cum Graecos comperissent in dextro cornu victores evasisse, ad hos se convertisse impugnandos, quibus cum alterum illud proelium commiserunt. Quare qui viri docti censent his de quibus loquimur verbis contineri falsam et ementitam Tissaphernis narrationem ex qua Xenophon hauserit quae exponit I libro de pugnae exitu, hi ipsi necesse est cum C. pr. ἐδίωξε praeferant: mirum igitur Ottonem Kaemel, qui res in hac pugna gestas cum pulvisculo ex Xenophontis, Diodori (Ctesiae) Dinonis relationibus examinavit, Philol. XXXIV p. 526 sqq. 665 sqq., hac lectione C. pr. vel neglecta vel ignorata p. 677 ἐδίωξα vulgatam sequi, qua tamen abusus ita est ut indicari dicat dextrum cornu Persarum, de quo apud Xenophontem ne verbum quidem legitur, Ariaei copias ultra castra persecutum esse: „die Verfolgung des Ariaeus, die zwar nicht berichtet wird, aber in der Natur der Sache liegt und wohl auch von Tissaphernes bei Xenophon II 3, 19 angedeutet wird.“ Verum his quos dixi viris doctis in eo tantum consentio, quod statuunt eadem hoc loco tradi quae Xenophon de exitu pugnae in libro primo tradiderat: quae sive ex Tissapherne ille comperit, quod censent Kaemelius Rehdantiusque, sive ex alio, nego Xenophontem haud inelegantem ceteroquin scriptorem talia qualia scripta nunc extant Tissaphernis orationi ipsum inseruisse; quis enim, qui accuratius haec verba legerit, non offendet mecum in molestis illis repetitionibus: βασιλεῖ — βασιλεύς, Κύρον — Κύρῳ, non offendet in foede cumulatis hypotacticis enuntiatis, quorum alterum pendet ab altero: „in castris, quo venit rex, cum Cyrum interfecisset et barbaros persecutus esset una cum his qui ei sunt fidissimi;“ non offendet in garrulitate Tissaphernis qua longius ex-

ponit quae a consilio suo merita sua enumerandi prorsus sint aliena eademque et regi et Graecis et lectori iam nota? Quod igitur Cobetus iudicium tulit de solis his: *ἔνθα β. ἀπέκτεινε*, nov. l. p. 424 iudicans digna esse ludi magistro et discipulis, idem fero de toto enuntiato usque ad *ἔδλωξε*, hoc solum in incerto relinquens, utrum *σὺν τοῖσθε* — *πιστότατοι* ab eodem sciolo adiecta sint an ab alio, qui marginalem illam notam elegantia quadam cum Tissaphernis oratione coniungere voluerit. Simili consilio videtur etiam *ἔδλωξε* in *ἔδλωξα* mutatum esse a lectore qui orationem de meritis Tissaphernis nollet tam longo et alieno enuntiato interrumpi. Cf. etiam interpolationem a Kruegero detectam VI 2, 1, haustam ex V 6, 9. 20. *ἐκέλευεν* C. pr. | *ἐκέλευσεν* C₁ cum rel. 21. *ἀγάγοι* C. pr. D | *ἀναγάγοι* C₁ et rel. 24. *ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρηνς Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ* C. pr. | *ἔφη, Ταῦτα ἐγὼ* C₁ et rel. In C supra *ταῦτα ἔφη* scripta sunt β et α transpositionis signa, quae a C₁ profecta esse cognovi ex forma persubtili illius α, quam saepe corrector ille adhibuit. Eo minus igitur dubitavi contra omnes editores ordinem, quem testatur C. pr., recipere, quod *ἔφη* non solet orationi directae anteponi sed post initium eius inseri, aut antecedente *εἶπεν* vel alio verbo dicendi, ut est Anab. VII 3, 9. IV 1, 20 aut omisso ut hoc loco et Anab. III 5, 9: *ἔρωτώμενος δὲ ὄτον δέειτο, Ἄσκαῶν, ἔφη, δισχίλων*, cf. Hell. IV 1, 4. Vide etiam indicem Kruegeri s. v. *φάναι*. 25. *καίπερ πολλῶν* C. pr. | *καίπερ πάνυ πολλῶν* C₁ cum rel.

4, 1 *ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοί... καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες <οἱ> παρεθάρρυνόν τε καὶ ..ἔφερον Rehdantz | τινες παρεθάρρυνόν τε καὶ ...ἔφερον mel., τινες παραθαρρύνοντες καὶ φέροντες det.* quod emendationi debetur. Praetuli Rehdantzii coniecturam Madvigii commento, qui Adv. Crit. I p. 345 *πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινας παρεθάρρυνόν τε* proposuit. 3. *φόβος εἴη* mel. | *φόβος ἦ* det., vulgata (Dind. Lips.). Cf. Rehdantz. || τὸ σγράτεν litterae in C in

rasura, vide ad Π 6, 9. 5. εὐθὺς <ἄν> Ἀριαῖος ἀποσταλή
Schenkl. | εὐθὺς Ἀριαῖος ἀποσταλή mel., εὐθὺς Ἀρ. ἀφε-
 στῆξει det., vulg. Dind., Kruegerus ἄν post ταῦτα, Reh-
 dantius post ἄμα inseruit. 8. Signum lacunae post Ὀρόντας
posui; videtur excidisse brevis de hoc Oronta, qui nunc
 primum inducitur, notitia. 10. παρασάγγην καὶ πλεῖον
Madvig. Adv. crit. I p. 345 | π. καὶ μείον libri. 19. λύειν
 αὐτούς mel. | αὐτούς λύειν det. 25. notandum (quod Dueb-
 nerum fugit), C. pr. πλέθρον recte habuisse, quod a C₁
 in πλέθρον mutatum est. — πόλις μεγάλη ὄνομα Ὀπίς
 C. pr.; quod restitui conf. § 28: πόλις ἦκειτο μεγάλη καὶ
 εὐδαίμων ὄνομα Καιναί | ἦ ante ὄνομα C₁ et rel.

5, 2 χρῆζει mel. | χρῆζοι det. 5. οὐτ' ἄν βουλομένους
 Pantazides | αὐ mel., det. omittunt. 7. ἵποχρίρια Dind. |
 ἵπο . . . . C. pr., ἵποχα C₁ cum rel. Recepti Dindorfii con-
 iecturam et quod ἵποχος hoc quem sententia flagitat sensu
 non nisi in Aesch. Pers. 23 adhibitum invenitur, cum
 ἵποχρίριος Xenophontium sit, et propterea quod in rasura
 C codicis, aliud vocabulum lateat necesse est. Optime
 deinde ἵποχρίρια voci respondet rasurae spatium modo
 recorderis et diphthongum uno siglo scribi solere; mo-
 nendum denique in C. pr. neutram ἵπο praepositionis syl-
 labam acutum habuisse; ut ne ἵποκείται quidem verbum,
 de quo fuit cum cogitarem, locum habere videatur. 8. παρ'
 οὐς ἡμεῖς κατεθέμεθα libri praeter B | παρ' οἷς B, Cobet,
 Dindorf. Iure Hertlinus comparat Aen. poliore. 40. 11. [χά-
 ραν] *Rehdantz* | χάραν mel. ἀρχήν det. (Dind.). 13. οἷς
 μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθνωμένους *conieci* ex vestigiis
 C. pr. qui post ὑμᾶς habet: . . . . . τεθνω. Comm. mea n.
 22 | νῦν γιγνώσκω C₁ cum omnibus reliquis praeter A,
 qui falsa lectione correcturae a C₁ adhibitae deceptus in-
 epte scripsit νῦν γιγνώσκετε θνωμένους. 14. <ἄν> ante
 ἀναστρέφοιο addidit Dindorf. 18. ὁρᾶτε ὑμῖν ὄντα C A |
 ὁρᾶτε ὄντα ὑμῖν det. 27. αὐτὸν ἐκέλευε C. pr. | αὐτὸν
 ἐκέλευε C₁ rel. — ἀπειθῶν (h. e. reversus) scripsi |
 ἐλθῶν libri. 28. καὶ λάθρα συγγενημένον scripsi; C. pr

enim, in quo reliquiae λ et θ litterarum adparent, *καὶ λάθρα γεγεννημένον* habuisse videtur | *καὶ συγγενημένον* C₁ cum reliquis. Comm. mea n. 19. 33. *αὐτῶν* post *ἐπικασίαν* omisi cum C. pr. 35. *Μιθραδάτης* C | *Μιθρηδάτης* B C, *Μιθριδάτης* ceteri. Ita etiam scripsi hoc nomen reliquis locis ubi occurrit. 36. ἦ inter *Ἑλλήνων* et *στρατηγός* omisi cum C. pr. et E.

6, 2 *ἐπειδὴ* δέ mel. | *ἐπεὶ* δέ det. — *ἀναπέλας τὴν αὐτοῦ πόλιν* conieci ex vestigiis C. pr., de quo Duebnerus recte refert: „*πεῖς* in rasura sex litterarum“ | *πέλας τὴν ἑαυτοῦ πόλιν* C₁ cum ceteris. Ac re vera in rasura C codicis adparent vestigia antiqui σ ante ας quod aliquanto propius ab illis litteris quam novum σ abest; item in rasurae initii forma rotunda vestigium α vocalis. *ἀναπέθειν* vide Anab. I 4, 11. V 7, 1. Cf. Mem. I 3, 6 ubi Stobaeus τὰ *ἀναπέθοντα* habet, quod editores receperunt, libri autem τὰ *πέθοντα*. In primis cum ὡς poni verbum *ἀναπέθειν* de eo, qui aliis persuadet ut credant (h. l. ὡς οἱ *Θοῤῃες ἀδικοῦσι τοὺς Ἑλληνας*), monet Sturzium eiusque usus adfert exempla haec I 2, 52: *ἀπαπέθοντα οὖν τοὺς νέους αὐτὸν ὡς αὐτὸς εἶη σοφώτατός τε καὶ ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφούς*, Oecon. 19, 15. 16 bis. Hellen. VII 4, 16 *ἀναπειθόμενοι ὡς ἡ πόλις προσχωρήσοιτο*. Idem Sturzium s. v. *πέθειν* eiusdem usus non nisi nostrum exemplum, de quo dubitamus, attulit, poterat tamen etiam Oec. 20, 15 adhibere, ὡς μὲν γὰρ ἂν δύναιτο ἄνθρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς αὐτὸν πέθει. 3. ἦδη ἔξω ὄντος C. pr. | ἦδη ἔξω ὄντος αὐτοῦ C₁ et reliqui; hoc autem αὐτοῦ eo libentius carebimus, quod sequitur in eodem enuntiato αὐτόν. Idem sentiunt Rehdantz et Schenkl. 4. ἐν Σπάρτῃ mel. | ἐν τῇ Σπάρτῃ det. (Dind.). 9. ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς C. pr. A (B?) | ἐκόλαξέ τε αἰεὶ ἰσχυρῶς C corr. (non αἰεὶ ut Duebnerus dicit) cum reliquis. Ceterum mirum et hic post verba ἀκολάστον et II 4, 3: pro *στράτευμα* aliud substantivum item in *μα* terminans (nam hoc loco *ματος*, II 4, 3 *μα* a prima manu est) in C. pr. fuisse.

Quod nescio an *σύνταγμα* fuerit utroque loco. | 11. *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν τότε παιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι mel.* | ἄλλοις omittunt det. et vulg. (Dind.). Cobetus scripsit *καὶ γὰρ τὸ στυγνὸν αὐτοῦ τότε παιδρὸν ἔφασαν φαίνεσθαι deletis ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις*, Schenklius in censura edit. tertiae Cobetianae Zeitschr. für öst. Gymnasien 1875 p. 832: *τὸ γὰρ στυγνὸν ἄλλως αὐτοῦ τ. φ. ξ. φ.* Restitui cum Rehdantzio et Madvigio Adv. cr. I p. 346 meliorum librorum testimonium *ἐν τοῖς ἄλλοις προσώποις*, ut esset: „inter ceteros vultus, in quibus timor apparebat.“ Conferas locum a Rehdantzio laudatum Cyrop. V 2, 34: *ἐκ πολλῶν δὲ καὶ δυσθύμων τε καὶ ἐξέστηκῶτων προσώπων ἤθροισται* (sc. φόβος). Item de pluribus Mem. III 10, 4: *ὁμοίως σοι δοκοῦσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα ὅ τε φροντίζοντες καὶ ὁ μὴ*; contra de uno homine nisi apud poetas nunquam singularem numerum adhibitum videbis. 12. *πρὸς ἄλλον C. pr.* | *πρὸς ἄλλους C₁* cum reliquis. — *ἀρξομένους Schaefer* | *ἀρξαμένους C. pr.* (quod etiam nunc legi potest, vide Duebnerum), *ἀρχομένους C₁* cum reliquis (Dindorfius scripserat *πρὸς ἄλλους ἀρχοντας*, Dobraeus deleverat *ἀρχομένους*). 14. *ἄρξαιντο Rehdantz* coniecit App. crit. p. 30 infra | *ἤρξαντο libri*. In eandem coniecturam incideram, quam sententia postulare videretur cum a Rehdantzio praereptam vidi. Eandem corruptelam vides inrepsisse in I 3, 1, ita tamen ut illo loco consentienti C. pr. et D testimonio coarguatur. — *φοβεῖσθαι ἐντάκτους C. pr.* | *φοβεῖσθαι αὐτοὺς ἐντάκτους C₁* cum reliquis. 25. *τὴν ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν C₁* cum reliquis | „*ἀσκ* in rasura s litterarum, qui pr. . . . οὐσιν.“ Sic recte de C testatur Duebnerus, nisi quod eodem iure 6 litterarum spatium indicare poterat. Quod vero coniecit in C. pr. *διδάσκουσιν* scriptum fuisse, id veri est dissimile. Videtur mihi quidem α novum ex antiquo φ a correctore effictum esse radendo. Quare quoniam de paroxystono constat, suspicarer in C. pr. fuisse *θεραπεύουσιν*, nisi obstare viderentur reliquiae quaedam litterarum in novo σ

ante κ, quas enucleare non potui. 26. τούς πρώτους τούτο C. pr. | τούς πρώτους τούτους C₁ cum rel., vulg. Dind., τούτω Suidas. 28. [ἐι ὠραίος ἄν] Jacobs. 29. [στρατηγῶν] Cobet.

Libl. II.

1, 1 damnavit Dindorf. — ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει mel. | ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου det. (Dind.). 2. οἱ στρατηγοὶ C. pr. A (B?) | οἱ τε στρατηγοὶ C corr. cum rel. — οἱ συνεπισπόμενοι Dind. coniecit ex vestigiis C. pr.: συν..... μνοι (praef. Lips. XXII) | συνεπόμενοι C₁ cum rel., conf. IV 8, 18. VII 4, 6, ubi meliores συνεπιπέσθαι, deteriores συνέπεσθαι praebent. 5. ἰπάλτιον C. pr. et pars codicum | ἰπάλτιον C₁ A et alii, vulg. (Dind.). 12. τῇ μὲν — τῇ δὲ C. pr. | πῆ μὲν — πῆ δὲ C₁ cum rel. (Dind.). 13. μὲν δὴ omnes libri praeter A, qui μέντοι exhibet: ὁποῖον μέντοι, ἔστιν δὴ τὸ, ex quo Schneider (Dind.) fecit ὁποῖόν τι μέντοι ἔστι τὸ. 16. παρασκευάσασθαι mel. | παρεσκευάσθαι det. 17. τοῦ ὁμομητρῖου ἀδελφοῦ C. pr. | τοῦ ὁμομητρῖου καὶ τοῦ ὁμοπατρῖου ἀδελφοῦ C₁ cum rel., τοῦ ὁμομητρῖου καὶ ὁμοπατρῖου ἀδελφοῦ vulg. (Dind.). 20. τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων coniecit Cobet ex Duebneri de C testimonio: „παν in rasura.“ Re vera supersunt etiam nunc antiqui v vestigia ante των terminationem | πάντων C₁ cum reliquis. 21. ἀσάφεια legi in C. pr., ubi certissima sunt haec saltem: ..άφεια. Vide Comm. m. n. 15 et p. 18 cf. Polyb. I 1, 67: ἐξ ἄν ἦν ἀσαφείας, ἀπιστίας, ἀμείλις ἅπαντα πλήρη | ὑποφία C₁ cum reliquis. 24. ταῦτα scripsi | ταῦτα libri. 25. τάττει αὐτόν με scripsi, cum C. pr. habeat τάττειάν με (fallitur Duebnerus dicens τάττειται με in C. pr. esse) | τάττειται με vel τάττειτέ με C₁, τάττειτέ με vulg. (Dind.). 26. ὅτι φλυαροῦν ὅστις λέγοι ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας εἰ δύναίτο lectionem librorum retinui; quod enim ad universos pertinet, id dici potest etiam de uno quoque, idque eo aptius, quod de sua quisque salute inprimis sollicitus est. Item oratione recta adloqui poterat

ille adversarium: „stultus es qui putes te aliter servari posse.“ Quare nec cum Cobeto *πείσαντας ἢ δύναιτο* scribere necessarium duxi nec cum Madvigio Adv. cr. I p. 346 ἢ βασιλέα πείσαι εἰ δύναιτο, in qua coniectura displicet etiam contorta verborum compositio. Praeterea in utraque emendatione post *ὅστις λέγοι* desidero subiecti commutati significationem, ut ante *ἂν τυχεῖν* censeam inserendum fuisse *ἑαυτοῦς* vel *σφᾶς*. 27. *καταφρονήσας* legi in C. pr. | *μέγα φρονήσας* C₁ cum reliquis. Cf. Comm. m. n. 7 et similem locum III 4, 2. 30. *ἐμοί, ὦ ἄνδρες* mel. | *ἐμοί δέ, ὦ ἄνδρες* det. 35. *ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάρους γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν* C. pr. | inter *μᾶλλον* et *ἐκείνοι* addit C₁ cum reliquis: *ἦν δυνώμεθα*, quod additamentum nec necessarium post *πάντα ποιητέα* nec structuræ satis conveniens videtur ad similitudinem eorum quæ antecedunt ὡς ἦν δύνανται ἀπολέσσωιν factum esse. 36. *ἀθυμοῦντας* det. et vulg. | in C mira forma terminationis est, quæ ex compendiis archetypi a librario C codicis non intellectis sed anxie depictis orta esse videtur. A inde effecit *ἀθύμους* supra scripto *υ*, B *ἀθύμους*, quod in plurimas editiones recentioris ætatis iniuria receptum est. 38. *ἠφελῆσαι* mel. | *ὀνήσαι* det. (Dind.). 40. *δέοι* C. pr. A (B?) | *δέοι τε* C₁ cum rel. 43. *τούτους <δ'> ὄρω* Cobet.

2, 1 *προφυλακᾶς* non solum A et B, sed etiam C, quod Duebnerum fugit | *προφύλακας* det. 2. *Ἄνδρες στρατιῶται* mel. | *ὦ ἄνδρες στρα.* det. (Dind.). 4. *Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος* mel. | *ὁ* omittunt det. (Dind.). 8. *βουλόμεθα* C. pr. (fallitur Duebnerus qui testatur in C. pr. *βολ. . ὄμεθα* fuisse) A (B?) | *βουλευόμεθα* C₁ cum ceteris. (Rehdantz.) 11. *ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας* det. | *ὡς ἀφανιούντων αὐθις τὰς Ἀθήνας* mel. et E (qui hoc loco deteriores sunt) (Dind.) — *ὑποσῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες* C. pr. (quod Duebnerum fugit; vide Comm. m. n. 1.) | *ὕ. αὐτοῖς Ἀ. τ. C₁* cum rel. 13. *μνημεῖον conieci* ex C. pr., in quo superest *μν . . . ὄν* vide Comm. m. n. 14. 16. *ὄτι οὐ θέλουσι* C. pr. | *ὄτι θέ-*

λοισι C₁ cum reliquis. — [μῆ] δέχεσθαι *Schenkl.* 17. ὅτι οἱ Ἀριαίου coniecti ex vestigijs C. pr., ubi etiam nunc adparet in initio ὄ et in media rasura antiquus spiritus lenis. Comm. m. n. 18 | εἰ οἱ κύριοι grandibus et late distantibus litteris C₁ cum reliquis plurimis, εἰ οἱ Κύριοι T, εἰ οἱ Κυρεῖοι D, vulgata. — ἔφυγον *Cobet* | ἔφηνον libri. — [πρός] ἐκείνους *Herlinus.* 19. ἐνὶ δὲ μόνῳ C. pr. A (B?) | ἐνὶ μόνῳ C. corr. cum rel. — [ἡμᾶς] *Rehdantz.* Ceterum in C. pr. non erat εἰ ἡμᾶς (quod *Duebnerus* dicit) sed τῆ μα, quod C. pr. ita mutavit, ut τ deleret et post μα adderet ς. Illud autem τῆ μα nescio an ex τῆ μάχῃ ortum sit. 20. ἀμαρτήσουσι *Schenkl.* | ἀμαρτήσουσι C. pr., ἀμαρτάνουσι C₁ cum rel. 22. εἰ — ἀποροί εἰσι *Rehdantz* | εἰ — ἄπ. ὡσι mel., ἦν — ἄπ. ὡσι det., vulg. (*Dind.*) 23. ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρα *Cobet* | οὐ ἐν βασιλέως χώρα C. pr., οὐ βασιλέως ἄκοντος ἐν τῇ βασιλέως χώρα C₁, βασιλέως ἄκοντος in margine cum ÷ adposito cui respondet ÷ supra versum inter οὐ et ἐν scriptum; τῇ deinde a C₁ insertum inter ἐν et βασιλέως; unde inepte effecit A: οὐ ἐν βασιλέως ἄκοντος τῇ βασιλέως χώρα. Contraxit E omnia in οὐ ἐν βασιλέως χώρα ἄκοντος. Reliqui habent idem quod C₁ scribi voluit. Ceterum iam *Dindorfius* βασιλέως ἄκοντος incluserat, *Breitenbachius* etiam τῇ omisit cum C. pr. 24. κατασκευαζομένων mel. | παρασκευαζομένων det. 26. νῦν σκληρῶς ἐκεῖ *Rehdantz* | νῦν οἴκοι σκληρῶς ἐκεῖ mel. et EI corr. νῦν οἴκοι κλήρους cet. (ἀκλήρους vulg. *Dind.*) — βιοτεύοντας *Cobet* | πολιτεύοντας libri — πλουσίως C. pr. | πλουσίως C₁ cum reliquis. Cf. ad I 9, 16 et Comm. m. n. 21 a. 27. τοῦτο δεῖ C. pr., A (B?) K quod scripsi commate cum antecedentibus coniungens*) | τοῦτο δὴ δεῖ C. corr. et rel. Sed cf. III 1, 24 ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθουμοῦνται, μὴ ἀναμένωμεν *Kuehner* II p. 725 et 726. — ὅπως ἂν C. pr. | πῶς ἂν C₁ et rel., lectionem C. pr. re-

*) in contextu editionis δὴ illud errore servatum est.

stituit Rehdantz qui confert V 7, 7. 31. ψηφίσασθαι (post ἀπειθῆ) L T | ἦν ψηφίσασθαι C. pr. A (qui ψηφίσασθαι), ἦν coniunctione ex initio enuntiatu errore repetita, ἦν ψηφίσασθε C corr., εἰ ψηφίσασθε E, ἦν ψηφίσασθε rel. (vulg. Dind.). 33. πάντες mel. | ἅπαντες det. 34. ὧν προσδοκεῖ μοι C. pr. | ὧν προσδοκᾶν δοκεῖ μοι C₁ cum rel., ὧν προσδεῖν δοκεῖ μοι Wytttenbach et editores post eum. Lectionem C. pr. restituit Madvig adv. crit. I p. 346, cf. Comm. m. n. 9. 35. διώκοντες καὶ δάκνουσιν legi in C. pr. „vel mordent persequentes.“ | διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν C₁ cum rel. Comm. m. n. 10. 36. ἐν ἀσφαλεστέρω ἢ det. | ἐν. ἀσ. εἴη mel. 37. εἰ δὲ C. pr. | εἰ δὲ μὴ C₁ cum rel. εἰ δὲ vernacule „andernfalls“ vide Kuehner II p. 987, 6. — ἐγὼ καὶ C. pr. | ἐγὼ τε καὶ C₁ cum rel.

3, 2 ἐνθάδε δ' εἰμὶ mel. | ἐνθάδε εἰμὶ det. 4. παρηκολουθήκει legi in C. pr. (fallitur Duebnerus dicens παρηκολουθήσει in C. pr. fuisse) | παρηκολούθει C₁ cum reliquis. Plusquamperfectum a me receptum significat: comes ei erat cf. Kuehner II p. 132. 6. εἰς τετρακοσίους CB (A?) | ὡς τετρ. reliqui (Dind.). 8. τῶν ὀπλιτῶν mel. | τῶν τε ὀπλιτῶν det. 15. καταλαμβάνοι mel. | καταλάβοι det. 16. μέλλοιμεν mel | μέλλομεν det. 18. τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον Rehdantz | τούτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον C A (Dind.) τούτῳ μὲν δῶμεν αὐτῶ ἀργύριον B₁ τούτῳ μὲν ἀργύριον δῶμεν E₁ τούτων τῶ μὲν δῶμεν αὐτῶν ἀργύριον reliqui. — ἐν τῷ τεταγμένῳ mel. | ἐντεταγμένῳ det., vulg. (Dind.) Rehdantzius confert Cyrop. VI 2, 37. Similiter adhibitum videmus ἐν τῷ τεταγμένῳ εἶναι in inscriptionibus C. I. A. I 40 v. 47, Mitth. des arch. Instit. Athen 1877 II 208 in foedere Athen. cum Thessalis inito v. 46—48., edito a Koehlero, in plebiscito Athen. in honorem filiorum Leuconis edito a Schaefero v. 63 (Mus. Rhen. XXXIII p. 415 ff.) 20. ἔδοξε καὶ ταῦτα mel. | ἔδοξε ταῦτα det. — καὶ ἵππαρχος ἐπεσάθη C cum reliquis praeter E | καὶ ἵππαρχος δὲ ἐπεσάθη E (Dind.). Nec verum est δὲ illud in C. pr. post ἐπεσάθη fuisse, quod Duebnerus testatur; imo fuerat καὶ,

quod aut ab eadem manu aut a correctore quodam recte deletum est.

4, 1 ἔδει αὐτοὺς C (quod fugit Duebnerum) B (A?) | αὐτοὺς ἔδει reliqui, vulg. 3. τῶν πελταστῶν C. pr. A | τῶν τε πελταστῶν C corr. cum rel. cf. ad 3, 8. 9. πεφευγότες *Rehdantis* olim | ἀποφεύγοντες C. pr. A L (B?) T | ἀποπεφεύγοντες C corr., ἀποπεφευγόντες I, cf. *Hell.* IV 3, 18: ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς Ἑλικῶνι πεφευγότας. 10. ἐν-τεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν C B | δ' omittunt ceteri. — πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα [κείμενον] *Cobet*, nisi quod κείμενον prorsus omisit, ego inclusi, cum in omnibus codicibus extaret | πρὸς τεῖχος ἔρημον-μέγα κείμενον C. pr., πρὸς τεῖχος ἔρημον μέγα πρὸς τῇ πόλει κείμενον C₁ cum reliquis; πρὸς τῇ πόλει incluserat Dindorf. 11. τοῦ δὲ τεύχους mel. | τοῦ δὲ κυκλου det. (vulg. Dind.); videtur ex § 7 huc translatum (*Breitenbach*). — ὅτε ἀπόλλυσαν C et reliqui praeter A | ὅτε ἀπόλεσαν A (vulg. Dind.). Imperfectum restituit *Krueger*; cf. § 8: ὅτε ἐλάμβανον. 12. Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε *legi* in C. pr., cuius haec vestigia hodie cognoscuntur: Ζεὺς .. βροντῇ .. τ. πλ. ξ. (δὲ coniecerat iam Dindorfius) | Ζεὺς δ' ἐμβροντήτους ποιῶ. Cf. *Comm. m.* n. 13 et quae *ibid.* p. 17 de vulgata lectione fusius disputavi. 14. τῶν τάξεων ὀπισθεν καταστήσας C. pr. | τῶν τάξεων εἶχεν ὀπισθεν καταστήσας C₁ cum reliquis (Dind.). 15. [Σκύθαι] *Krueger*. — <αἱ> *Larcher*. 16. τῇ τότε ἀρο-βολλαί, quod incluserat Dindorfius ex Mureti sententia, retinui; opponitur enim eis qua III 3, 7 narrantur. — μακρότερον γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν τοξοτῶν C. pr. | πλείστων inter τῶν et τοξοτῶν inserit C₁ cum reliquis (Dind.), οἱ Ῥόδιοι τῶν τε Περσῶν Dind. olim et in editionibus omnibus; postea lacunam esse statuit cum plerisque quae ab aliis aliter expletur: a *Madvigio* ita ut οἱ Κρηῖτες ἐτόξεον in fine addatur, a *Schenklio* minus apte, ut post ἐσφενδόνων inseratur καὶ τῶν σφενδονητῶν, τε ante Ῥόδιοι ex *Matthiaei* sententia in γ mutato. Alii etiam τῶν τοξευτῶν verba corrupta esse statuunt, ut

Cobetus, qui loco τῶν τοξοτῶν scripsit: οἱ Κρήτες ἐτόξευον. Mihi videntur praeter ea, quae Madvigius supplevit, etiam alia excidisse. 18. τῇ ἀκροβολίσει C. pr. | ἐν τῇ τότε ἀκρ. C₁ cum reliquis. 19. πλαίσιον ἰσόπλευρον ὅτι C. pr. | ὅτι πλαίσιον ἰσόπλευρον C₁ cum reliquis (vulg. Dind.; ordinem verborum ex C. pr. restituit Cobet) — στενωτέρας mel. et pars det. cf. Choerobosc. in Bekk. Anecd. III p. 1286, Hertlin. ad Cyrop. II 4, 2. | στενωτέρας rel. (vulg. Dind.) — [ἀνάγκη] Cobet. 21. οὔτοι δὲ libri | οὕτω δὲ Weiske (Dind.) scripserat, ut subiectum esset extremum enuntiatii vocabulum οἱ λοχαγοί. — [οἱ λοχαγοί] Krueger. 22. ἂν ἐξεπίπλασαν Krueger. | ἀνεξεπίπλασαν codd. — στενώτερον DIK | στενώτερον reliqui cf. ad § 19. 32. οἱ ἀπόμαχοι, <οἷ τε> τετραμένοι Cobet | οἱ ἀπόμαχοι τετραμένοι mel., ἀπόμαχοι τετραμένοι det., ἀπόμαχοι οἱ τετραμένοι Zeune (Dind.). 33. διέφερον ἐκ χάρας ὀρμώντας det. (διέφερον ἐκ χ. ὀρμωμένους Suidas) | διέφερον ἐκ χ. ὀρμώντας mel. (Dind.). 48. μόλις ἐπομένος mel. | μόλις ἐπομένοις det. 49. ἠνάγκασαν <ἀνα>λαβόντα Bisschop.

5, 1 καταβάντες mel. | καταβάντες εἰς τὸ πεδίον det. — ἑστρατοπεδεύοντο mel. | ἑστρατοπεδεύσαντο det. 5. [Ἐλληνες] Rehdantz. 7. συνῆσαν Rehdantz | ἐνήσαν mel., συνῆλθον det. 13. [ἢ πρὸς Βαβυλωνίαν] inclusi verba, qualia inveni in C | ἢ π. B A D, ἢ π. B reliqui; quod deleverat Reiske. — θαυμάζουσιν T corr. | θαυμάζειν mel., θαυμάζοντες det. 14. ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν Rehdantz | ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν mel. (nisi quod B ἐπέ), ἀμφὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν det. (vulg. Dind.). — οἱ δὲ στρατηγοὶ mel. | οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ det.

Lib. IV.

1, 1—4 damnavit Dindorf; ceterum §§ 2—4 utpote quae in C B E deessent ex contextu reieci. 7. πρὶν τινὰς mel. | πρὶν τινὰ det. C₁ 9. ὅπου τις Cobet. | ὅ του τις D, ὅ τι τις reliqui, (ὅτω τις Stephanus, vulg., Dind.). 10. ἐπετίθειτο plerique libri | ἐπετίθειτο C (de quo tacet Duebnerus),

ἐπέθεντο BEN (vulg. Dind.). 14. ὑποστήσαντες CB(A?) | ὑποστάντες det.; meliorum lectionem restituit Rehdantz. 17. ἐνταῦθα mel. | ἔνθα det. 19. Debebam cum Cobeto scribere ὑπέμενευ; cf. Nitzsche, Zeitschr. für G. W. 28, p. 861. 22. ὅπερ καὶ ἡμᾶς Rehdantz | ὅπερ καὶ ἡμᾶς καὶ mel., ὅπερ ἡμᾶς καὶ det. (vulg. Dind.). 24. [διὰ ταῦτα] Cobet. Sed C. pr. pro διὰ aliam vocem duarum litterarum habuerat. 27. [Ἀρκᾶς] bis, deinde [Ἀρκᾶς καὶ οὗτος] Bisschop.

2. 1 δέλλη, οἱ δ' ἐκέλευον mel. | δέλλη, ἤδη δ' ἐκέλευον det., ἤδη δέλλη, οἱ δ' ἐκέλευον Hutchinson, δέλλη ἤδη, οἱ δ' ἐκέλευον Dind. 3. παλιότες libri | παλιότες Schneider. 10. ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη C corr. cum plerisque | ἀποκόψαι ἀνάγκη C. pr. ἦν omittens in fine versus, cum ab ἀνάγκη versus proximus incipiat, item omittunt A et E. 12. ἐδύνατο Cobet | ἐδύνατο libri. 13. [καὶ] Schneider. 16. [εἶπε] Cobet. 17. ἀπὸ τοῦ λόφου C. pr. B | ἀπὸ τοῦ πρώτου λόφου C corr. cum rel. 19. πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν ἐνταῦθα πολέμοι Rehdantz | πάντες, οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν ἐνταῦθα οἱ πολέμοι C. pr., πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρήσαν· ἐνταῦθα ἴσαντο οἱ πολέμοι C₁ cum rel. (vulg. Dind.), συνερρήσαν, ἔνθα ἴσαντο οἱ πολέμοι Cobet., ἴσαντο οἱ πολέμοι delevit Schneider. 20. πέτρους C. pr. | πέτρας C₁ et rel. 23. ὄσα- περ Dindorf | ὥσπερ libri.

3, 1 ἀνέπνευσαν scripsi vestigia C. pr. secutus, in quo deprehenduntur: ἀνέπ..υσαν. Comm. m. n. 11 | ἀνεπαύσαντο C₁ et rel. — [τῶν Καρδούχων] Schenkl. 8. καὶ νύκτα C. pr. | καὶ τὴν νύκτα C₁ cum rel. 12. διαβάντες, λαβόντες CB(A?) | διαβάντες καὶ λαβόντες rel. 16. [ταῦτα] καλῶς Dind. praef. Lips. XIX | ταῦτα καλῶς mel. et H L | καλῶς ταῦτα reliq. (vulg. Dind.) (καλῶς πάντα Cobet). 18. ἐτόξευον καὶ C. pr. | ἐτόξευόν τε καὶ C₁ cum rel. 21. ἀποληφθείησαν legi in C. pr., in quo nunc quoque adparent: ἀπο..φθείησαν; coniecerat iam Rehdantzius ex Duebneri de hoc loco testimonio: „κλεισ in rasura“ | ἀποκλεισθείησαν

C₁ cum rel. Cf. Comm. m. n. 4. — ὡς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἔκβασιν C A (B?) | ὡς πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔκβασιν ἄνω reliqui praeter E qui ἐκ pro ἀπο habet; (ὡς π. τὴν ἀπὸ τ. π. ἔκβασιν omisso ἄνω vulg. Dind.). Cf. Breitenb. ad hunc locum.

4, 9. εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα scripsi ex Rehdantzii sententia qui εἶχον [πάντα τὰ ἐπιτήδεια] exhibuit | εἶχον τὰ ἐπιτήδεια ὅσα mel., εἶχον πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὅσα det. (vulg. Dind.) (εἶχον πάντα [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα Sturz et alii) — ὅτι κατῖδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα C. pr. | ὅτι κατῖδοιεν σφάτευμα καὶ νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντο C₁ cum rel. (lectionem C. pr. restituit Cobet). 14. [εἰς τὰς κόμας] Krueger. 16. καὶ αἱ Ἀμαζόνες Schneider | καὶ Ἀμαζόνες mel., αἱ Ἀμαζόνες det. 17. στρατοπέδου legi in C. pr. conf. Comm. m. n. 6. | στρατεύματος C₁ cum rel.

5, 2 ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἱ πηγαὶ πρόσω εἶναι Dindorf. ; ἐλέγοντο δ' οὐδὲ πηγαὶ πρόσω εἶναι C. pr. A (qui hoc loco marginalem lectionem codicis C non respexit), ἐλέγοντο δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαὶ οὐ πρόσω εἶναι C₁ in margine cum reliquis (in C margo ita desectus ut αἱ πη litterae solae nunc in priore versu extent, οὐ πρόσω εἶναι in altero; ceterum quod in editione Oxoniensi Dindorfiana dicitur ἡ πηγαὶ in C₁ esse, videtur errori typographi debere). 3. σταθμούς τρεῖς καὶ παρασάγγας δέκα Krueger | σταθμούς τρισκαδέκα C. pr., σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πέντε καὶ . . . C₁ (margine desecto) h. e. στ. τρ. παρασάγγας πεντεκαδέκα reliquorum praeter A; qui quod σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πέντε exhibet, inde explicatur, quod librarius huius libri in margine C codicis, qui a glutinatore iam desectus esset, nil nisi πέντε καὶ inveni-erat; nec debebat, quod factum est a criticis quibusdam, hic locus inter eos adferri, quibus demonstraretur etiam A nonnumquam solum veram lectionem servasse. Imo sic videtur esse statuendum, communem omnium librorum archetypum verba ita mutilata habuisse, ut in C. pr. extant: σταθμούς τρισκαδέκα; haec a librario

archetypi alterius familiae ad similitudinem § 2 correctae esse in σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα, quae more suo C₁ etiam in C intulit. Hanc vero emendationem alterius familiae falsam esse dudum cognitum est, cum non potuerint qui nive multa in itinere impedirentur (διὰ χιόνος πολλῆς) idem spatium itineris conficere quod expediti confecerant. Melius igitur librario illo Kruegerus in corruptis σταθμούς τριςκαίδεκα coniecit latere σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. 4. ἀνεῖναι legi in C. pr. cf. Comm. m. n. 5 | λῆξαι C₁ cum reliquis (λωφῆσαι Cobet) cf. Her. II 113 οὐ γὰρ ἀντίαι τὰ πνεύματα, IV 152. 5 [τι] Bornemann. 8. περιτρέχειν scripsi | παρατρέχειν libri. Ad haec Madvigius adv. crit. I p. 347: „παρατρέχειν τῶι nihil est; nec minus ineptum, si absolute accipitur, praetercurrere. Valde vereor, ne quis hoc addiderit, succurrere accipi volens. Dativus pendet a διδόντας.“ Quod verbum Madvigius eicere voluit, id leni mutatione emendandum duxi scribens περιτρέχειν, quod pendet a δυνάμενος, dativus autem τοῖς βουλευμῶσιν a διδόντας. Cogitanti enim passim et locis inter se satis remotis τοῖς βουλευμῶντας in itinere sparsos fuisse, cogitanti deinde festinatione opus fuisse, ne antequam ad eos perveniretur mors eos praeriperet, videbuntur rectissime dimitti ad eos δυνάμενοι περιτρέχειν ut Xenophon ipse dicitur περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια. Monendum denique τρέχειν verbo et eius compositis saepe usum esse Xenophontem: προστρέχειν IV 3, 10, προτρέχειν IV, 7, 10, ἀποτρέχειν V 2, 6, κατατρέχειν V 4, 23, συντρέχειν VII, 6, 6. 10. ἀπέχει mel. | ἀπέχοι det. 13. καὶ εἰς τὴν νύκτα A (B?) C E L T Z | καὶ εἰ τὴν νύκτα reliqui (vulg. Dind.) 14. περιεπήγνυτο libri | περιεπήγνυτο Dind. (ἐπήγνυτο Suidas). | 15. οὐκ ἔφασαν πορευέσθαι libri | οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι Cobet (Dind.). Confer Rehdantium explicantem: „sagten: wir gehen nicht weiter.“ 16. <τοῖς> Cobet. 18. οἱ ὀπισθοφύλακες mel. | οἱ μὲν ὀπισθοφύλακες det. (Dind.). — [ἄτε ὑγιαίνοντες] Rehdantz. 21. οἱ περὶ Ξενοφῶντα omnes libri praeter B | οἱ ἀμφὶ τὸν Ξενοφῶντα B, οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα

Cobet (Dind.). 24. ἐν τῇ κόμῃ Schenkl | ἐν ταῖς κόμαις libri (ἐν τοῖς κωμήταις Krueger). 25. ἐτρέφοντο mel. et E H L | ἐτρέφετο ceteri det. (Dind.). 27. τούτους ἴδει C. pr. | τούτους δ' ἴδει C₁ cum rel. 28. θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε mel. | θαρρεῖν ἐκέλευεν αὐτὸν det., θαρρεῖν ἐκέλευε Suidas (Cobet, Dind.). 35. [καὶ λογαγῶν] Schenkl.

6, 1 ἡγήσαιο det. | ἡγήσοιτο mel. 7. τοὺς στρατηγούς det. | στρατηγούς mel. 10. <ὡς> ante ἐλάχιστα Hutchinson. 11. ἀνθρώπους scripsit vestigia C. pr. secutus | ἀνδρας C₁ cum reliquis. De C recte Duebnerus testatur „ἀνθρώπους C. pr., ut videtur, qui nunc ἀν, et δρας in rasura 6 litterarum.“ Cui testimonio hoc addo, inter novum δρας et insequens παρεσκ. vestigia erasi σ (i. e. terminationis vocis ἀνθρώπους) conspici. 12. ἦ ἡ ὀμαλῆ det. | ἦ ὀμαλῆ mel. (ἡ ὀμαλῆ C). 13. τῶ ὄρει mel. | τῶ ἄλλῳ ὄρει det. (vulg. Dind.). 15. νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστὶν Rehdantz | νόμιμον μὲν γὰρ ὑμῖν ἐστὶν BCE., νόμιμον γὰρ ὑμῖν ἐ. A, νόμιμον ἄρα ὑμῖν ἐ. rel. (vulg. Dind.). 18. καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν C₁ cum omnibus praeter A et B | καταβαίνειν ἡμῖν C. pr. A (qui quod in margine C codicis iam erat, non respexit), καταβαίνειν ἡμῖν εἰς τὸ ἴσον B, cum Apostolius signum: quo significatur ubi εἰς τὸ ἴσον sit inserendum, a C₁ inter καταβαίνειν et ἡμῖν positum non vidisset. Item non vidit Duebnerus. 19. ἐθέλοντες ἀγαθοὶ legi in C. pr., in quo nunc quoque: ἐθέλ*. . . γ. θεοὶ adparent, τες igitur terminatio solito compendio indicata erat. Vide Comm. m. n. 12 | ἐθειλούσιοι C₁ cum reliquis. Ad lectionem C. pr. conferas III 1, 24. IV 1, 26. 22. τὸ ὄρος ἐχόμενον CB | τὸ ὄρος A, ἐχόμενον τὸ ὄρος reliqui. 24. ἀλλήλων det. | ἀλλήλων mel. (Dind.).

7, 2 Χειρῖσοφος μὲν οὖν mel. | Χειρῖσοφος μὲν det. (Dind.). μὲν οὖν meliorum aptum est post parenthesis. 7. προΐεναι Cobet | προσιέναι mel., παριέναι det. 8. μετὰ τούτους scripsi | μετὰ τοῦτο libri. Cf. § 12: μετὰ τοῦτον. — ὑπήλθον Cobet | ἀπήλθον libri. 10. ἀνέχαξεν C. pr. | ἀνεχάξετο C₁ cum rel. cf. IV 1, 16 ἀναχάζοντες. 11. παρα-

δράμη mel. | παραδράμοι det. 12. ἀντηγωνίζοντο conieci ex reliquiis C. pr. in quo καὶ . . . τηγωνίζοντο deprehenduntur. Vide Comm. m. n. 8. | διηγωνίζοντο C₁ cum rel. 13. εἶτα ἑαυτὰς C. corr. (fortasse C. pr., qui posuerat, lineis ipse delevit καὶ) | εἶτα καὶ ἑαυτὰς C. pr. cum reliquis. Fallitur Duebnerus dicens καὶ supra versum additum esse: fuerat in versu ipso. — ἐνταῦθα δὴ C. pr. | ἔνθα δὴ C₁ cum rel. — Αἰνείας mel. | Αἰνείας det. . 16. ἀποτεμόντες Matthiae | ἀποτέμνοντες libri. Cf. V 4, 17. 17. μαχοῦμενοι mel. | μαχόμενοι det. 18. ἐπὶ τὸν Ἄρπασον ποταμόν det. | ἐπὶ Ἄρπασον π. mel. 19. ἐκ ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων Schenkl | ἐκ ταύτης τῆς χώρας ἄρχων C. pr., ἐκ ταύτης τῆς χώρας ὁ ἄρχων C₁ cum rel., (ἐκ ταύτης ὁ τῆς χώρας ἄρχων Schneider vulg. Dind.). 20. ἐνέβαλλεν mel. et G. Z (Rehdantze) | ἐνέβαλεν ceteri (vulg. Dind.) — [ἑαυτοῦ] Schenkl Stud. I p. 578; etiam a Suida omittitur | ἑαυτοῦ mel., ἑαυτοῖς ceteri. — ἔνεκεν συνελθοῖ conieci ex reliquiis C. pr., in quo nunc deprehenduntur . . . ἐν . . . ἔλθοι | ἔνεκα ἔλθοι C₁ cum rel. Vide Comm. m. n. 17. 21. ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο C. pr. | ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλασ . . . (margine desecto) C₁ cum reliquis qui θάλατταν exhibent, ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους. Omisi quod a C₁ in margine additum est: καὶ κατ. τὴν θάλ., utpote ex 26 explicationis causa additum. 22. γὰρ ὄπισθεν mel. | γὰρ καὶ ὄπισθεν det. 23. ἐπειδὴ δ' ἡ βοή Krüger | ἐπειδὴ δὲ βοή libri. 27. [τῆς νυκτὸς] Cobet.

8, 2 ὑπὲρ δεξιῶν mel. | ὑπὲρ δέξιον I K, ὑπεροδέξιον rel. (vulg. Dind.). Cf. Breitenbachium et Rehdantium sic explicantες εἶχον ὑπὲρ δεξιῶν: „sie hatten rechts über sich.“ 3. ἐξικνοῦντο γὰρ οὐ οὐδ' ἔβλαπτον οὐδὲν Rehdantze | ἐξικνοῦντο γὰρ οὐ οὐτε ἔβλαπτον οὐδὲν C. pr., ἐξικνοῦντο δὲ οὐ οὐτε ἔβλαπτον οὐδὲν C₁ BAE (qui tamen in fine οὐδένα), ἐξικνοῦντο δὲ οὐδὲ οὕτως οὐδ' ἔβλαπτον οὐδένα ceteri. Cf. Rehdantium explicantem: „εις τὸν ποτ.: aber nur in den Fluss, was natürlich nicht in der Absicht der M. lag, sondern von X. etwas moquant zugefügt, und durch γὰρ er-

klärt wird.“ 6. Pro *ἔρχεσθε* fortasse *χωρεῖτε* in C. pr. scriptum erat. Etiam Duebnerus adnotat, vocabuli, quod a C₁ rasura deletum est, penultimam circumflexum habuisse. superest enim hic accentus, ita tamen ut adpareat eum cum vocali quadam coniunctum fuisse, quae vix alia fuisse potest quam *ει* diphthongi compendium. 9. *ὄρος μέγα* καὶ ἐπὶ C. pr. | *ὄρος μέγα, προσβατὸν δὲ καὶ ἐπὶ* C₁ cum reliquis. Omisi *προσβατὸν δὲ* quod Schenklius inclusit, cf. § 11 ubi de eodem monte: *τῇ μὲν ἄνοδον — τὸ ὄρος*. 10. *ὅτι δοκοῖ* C. pr. | *ὅτι δοκεῖ* C₁ cum rel. (*ὅτι οἱ δοκοῖ* Cobet). 11. *ἐπὶ πολλῶν Bisschor* | *ἐπὶ πολλοὺς* libri (Bisschopio adsentitur Dind. praef. Lips. XXII). — *ἀνθρώπων ἐμπεσόντων* det. | *ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων* mel. *πολλῶν* post ἀθρόων locum non habere demonstravit Schenkli Stud. Xen. I p. 590. 12. [*οἱ ἔσχατοι λόγοι*] Cobet — [*ὁ λόγος*] *Rehdants* olim. 13. *μεῖνη* libri | *μενεῖ* Dindorf. Cf. adnotationem meam ad Plat. Symp. 175 B. 6. 14. *πάλαι σπεύδομεν* det. | *πάλαι ἐσπεύδομεν* mel. 18. *οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν πελτασταί* C. pr. | *ιδόντες δὲ αὐτοὺς διχάζοντας οἱ κατὰ τὸ Ἀρ. π.* C₁ cum rel. (vulg., Dind., nisi quod *διαχάζοντας* cum Schneidero scribunt). Additamentum *ιδόντες — διχάζοντας* videtur ex § 17 initio effectum esse. *οἱ δὲ πολέμοι ὡς εἶδον αὐτοὺς*; supervacaneum non modo id quidem sed etiam molestum post *διεσπάσθησαν* et *κενὸν ἐποίησαν* et ante *νομίσαντες φεύγειν*. 25. *σωτήρια* Cobet | *τῶ σωτήρι* libri. 27. Signum lacunae inter *παγκράτιον* et *καλὴ θέα ἐγένετο* posuit Schenkli, quocum omisi inane supplementum Stephanianae editionis *ἕτεροι καὶ*, quod Dindorfius incluserat. Nec multo melius quam Stephano res cessit Rehdantzio qui cum DV *πάλη* et *πυγμῇ* exhibens talem orationem voluit esse Xenophonteam *πάλη δὲ καὶ πυγμῇ καὶ παγκράτιον καλὴ θέα ἐγένετο*. In lacuna potius censendum est fuisse nomen gentis alicuius, fortasse Arcadum, quae his certandi generibus excelluerit. 28. *ὑποστρέφαντας* Dindorf | *ἀποστρέφαντες* mel., *ἀναστρέφαντες* det.

Lib. V.

1, 1 damnavit *Dindorf*. 2. *Λέων* mel. | *'Αντιλέων* det. 3. *οἱ παριόντες Hertlein*, *οἱ παρόντες libri*. 10. *<ἔχων> Schenkli*. 12. *καταγάγωμεν* det. | *κατάγωμεν* mel. (*Dind.*). — *ναῦσθλον scripsi* cf. *Hesych. s. v.* | *ναύσταθμος C* (*fallitur Duebnerus* dicens in *C* scriptum *ναύσταθμον*) *A*, *ναύσταθμον B E*, *ναῦλον ceteri*. Ad *ναῦσθλον* formam commemoratam ab *Hesychio*, qui sat multa ex *Xenophonte* servavit, ducere videtur meliorum lectio depravata.

2, 4 [*πλείους ἤ*] *εἰς χιλίους ἀνθρώπους scripsi* partim ex *Hertleinii* coniectura, | *πλείους ἤ εἰς χιλίους ἀνθρώπους Ven. M*, *πλείους ἤ δισχίλους ἀνθρώπους CAEV*, *πλείους ἤ δισχίλων ἀνθρώπων B*, *πλείους ἤ εἰς δισχίλους ἀνθρώπους ceteri*, vulg. (*Dind.*); unde adparet *εἰς* et *δις* in archetypo varias lectiones fuisse (*πλείους ἤ δισχίλοι ἀνθρώποι Matthiae*, [*πλείους ἤ*] *εἰς δισχίλους ἀνθρώπους Hertlein*, *πλείους χιλίων ἤ δισχίλων ἀνθρώπων omnium infelicissime Gustavus Sauppe*). 8. *κρεῖττον ἀπαγαγεῖν C corr.* | *κρ. ἀναγαγεῖν C. pr. A E* (vulg. *Dind.*), *κρ. ἀνταγαγεῖν B* (qui sic legit correctionem in *C* adhibitam), *κρ. ἀπάγειν ceteri*. Cf. § 9 ubi mel. *ἀπαγαγεῖν* habent. 12. *παρήγγειλε CB*, *Suidas* | *παρήγγελνε A*, *παρήγγελλε reliqui* (vulg. *Dind.*). — [*δεῆσον*] *Rehdamiz*. 13. *προτεταγμένοι scripsi* | *παρτεταγμένοι libri*. Quam lectionem ideo falsam habeo, quod omnes, non solum *οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ ἀξιοῦντες τούτων μὴ χείρους εἶναι*, censendi sunt *παρτεταγμένοι* fuisse. Contra aptum est eos qui fortitudine praestare velint dici in prima acie fuisse, h. e. *προτεταγμένους*. Cf. *Mem. III 1*, 10 *οὐκοῦν εἰ μὲν ἀργύριον δέοι ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθίστάντες ὀρθῶς ἂν τάττοιμεν; Ἐμοίγε δοκεῖ. Τί δὲ τοὺς κινδυνεύειν μέλλοντας; ἄρα τοὺς φιλοτιμοτάτους προτακτέον;* *Hell. II 4*, 15 *ἀκοντίζειν ὑπὲρ τῶν προτεταγμένων;* *Cyrop. V 3*, 37 *τὸ γὰρ προταχθὲν ἀποδιδράσκει*. 18. *ἔνται* | *ἔνται CA*, *ἔντο BEV* et *D marg.* (vulg. *Dind. Lips.*) *ἐφέροντο* rel. 20. *οὕτως σωτηρία libri plurimi* | *οὕτω σωτηρία*

vulg. Dind. Cf. I 1, 10, Schanz nov. comm. Pl. p. 8 „saepissime οὕτως ante consonantem sedem habet; neque sonus neque significatus quidquam hic valere videtur.“

3, 7 [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οικισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] Dind. Lips. ed. praef. XII.

4, 8: τούτοις εἰσὶν *Matthiae* | οὗτοί εἰσιν mel. (Dind.), αὐτοῖς εἰσιν det. 7. πόθεν αὐθις ἂν det. | πόθεν αὐ ἂν mel. (Dind.). αὐ idem significare posse quod αὐθις „ein andermal“, quem sensum ratio h. l. flagitat; statuit quidem Rehdantzius, sed exemplis non comprobavit. Iure igitur Nitsche Zeitschr. f. Gymn.-W. XXVIII p. 860 hoc loco deterioribus esse obsequendum dixit. Iam monendum αὐ in C in fine versus positum esse, ut proclive fuerit librario, qui in transitu versuum haud raro incuria peccavit (cf. II 5, 28. IV 2, 10, Comm. m. p. 21), errore θις terminationem omittente; ex C autem hoc mendum transit in B et A. 11. ἐνέμενε *Breitenbach* | ἔμενε libri. 12. ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου mel. et E | ὄπισθεν δὲ αὐτοῦ τοῦ ξύλου det. (vulg. Dind.). Frustra hunc locum multis coniecturis vexatum esse et subsistendum in meliorum codicum lectione demonstraverunt Rehdantz Praef. n. 8 et Vollbrecht in lexico Anab. s. v. παλτόν „das παλτόν ähnelte den Lanzen der österreichischen Uhlanen, welche vorn am Schaft etwas Kugelförmiges haben, um die eiserne Spitze zu festigen.“ Offenderant enim critici et veteres et recentes in ineleganti oppositione ἔμπροσθεν μὲν, ἔμπροσθεν δὲ, quae videtur Xenophonti ipsi esse tribuenda. 20. ἄπερ σὺν ἡμῖν det. | ἄπερ ἡμῖν mel. (Dind.) cf. Breitenbach ad h. l. 22. [ὄρθιαν] *Poppo*. — ὑπολειπομένου *Muretus* | ὑπολειπομένουσιν libri. Mureti emendationem cum Liono, Breitenbachio, Cobeto, Schenklio necessariam habeo propter ea quae sequuntur: ἦσαν γὰρ . . . τούτους ἀνέστελλον οἱ τοξόται καὶ πελτασταὶ quod tum tantum facere leviter armati poterant, si ipsi aliquantum ex acie eminent (ὑπολειπομένου τοῦ στόματος τῶν ὀπλιτῶν). Cf. etiam § 24 τοὺς μὲν σὺν πελταστάς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ

ἔγγυς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. 26. ἀμύνεσθαι C et plerique | ἀμύνασθαι BK (Dind.) ἀμύνησθαι A.; specie quadam litterarum decipi se passus est Duebnerus testans in C ἀμύνασθαι prima manu fuisse; idem acciderat iam Apostolio, codicis B librario. 26. λείποντες ἅπαντες Rehdantz | ἔλειπον ἅπαντες C, ἔλειπον ἅπαντες BA, ἅπαντες ἔλειπον Q ἅπαντες λιπόντες det. (vulg. Dind.; λιπόντες ἅπαντες Schenkl Stud. I p. 630). 27. (Θησαυρούς) ἄρτων νενημέμων περυσινούς scripsi | πατέριους libri Xenophontis, περυσινῶν Suidas (περυσινῶν olim Rehdantz). — τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλῆμῃ ἀποκειμένον Schenkl | τὸν δὲ νέον ἔτι τὸν σίτον ζῦν etc. C, similia B et A. (νέον δ' ἔτι σίτον Breitenbach). 29. τῶν ἀνώγειων Cobet | τῶ ἀνωγαῶ mel., τῶν ἀνοκαίων det. (τῶν ἀνακείων Dind.) — τούτων CAE (Rehdantz) | τούτῳ det. (vulg. Dind.).

5, 3 Σινωπέων ἄποικον, οὕσαν δ' ἐν Schenkl. | Σινωπέων ἀποικία, ὄντας δ' ἐν C, Σ. ἀποικίαν ὄντας δ' ἐν AB, Σ. ἀποικίαν ὄντας ἐν E, Σ. ἀποίκους οἰκοῦντας ἐν ceteri. (Σιν. ἀποικίαν, ὄντας δ' ἐν Dind., vulg.). Cf. VI 2, 1: Μεγαρέων ἄποικον, οὕσαν δ'.

6, 6 τῆς χώρας τῆς Παφλαγόνων C (de quo tacet Duebnerus) A (B?) | τῆς χώρας τῶν Π. det. (vulg. Dind.). Cf. IV 8, 22 ἐν τῇ Κόλχων χώρα. 7. εἰ — βούλεσθε C. pr. et reliqui praeter A et B: εἰ — βούλησθε A, εἰ — βούλοισθε C. corr. B. 13. Σινωπεῖς Cobet | πρέσβεις libri. Haud enim credible Xenophontem tam foeda admisisse qualia sunt quae in libris et editionibus vulgantur: οἱ πρέσβεις ἐκέλευον πέμπειν πρέσβεις. 20. καὶ οἰκαδε ἀπελθόντας plerique deteriorum | καὶ ὡς οἰκαδε ἀπελθόντας mel. et ENZ (Dind.) — ὅποσαν <ἂν> βούλησθε κατασχεῖν Cobet | ὅποι ἂν β. κ. mel. et DFIKLTZ, ὅπη ἂν β. κ. reliqui. Secutus autem Cobetum sum propterea, quod si ὅποι ἂν legeris, κατασχεῖν sensu adpellendi erit accipiendum, quae notio huic loco non sufficit; sin ὅποσαν ἂν, id verbum significabit *prosidere, in potestatem redigere*, quod ratio huius loci postulat, vide quae sequuntur τὸν δ' ἐθέλοντα μένειν αὐτοῦ. De

structura conferas Xen. Oeconom. 4, 8: *ὀπόσην τῆς χώρας*. 21. *προστατήσαι* Dind. ad Mem. II 8, 4 (edit. Oxon.) | *προστατεύσαι* libri (vulg. Dind. in edit. Anab.). 24. *τὰ μὲν — τὰ δὲ mel.* EZ | *τῆς μὲν — τῆς δὲ* reliqui deteriorum. Quae lectio a Dindorfio et Cobeto praelata tum tantum terrae distinguerentur. 25. [ὁ Βοιωτίος] *Schenkl* — *ὄς περι στρατηγίας mel.* | *ὄς ἀει περι στρατηγίας det.* (vulg. Dind.). — <ἔξείναι> *Cobet*. 27. [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ] *Krueger*. 31. *μισθὸν τῆς εὐπορίας scripsi* | *μισθὸν τῆς ἀπορίας CAEF, μ. τ. πορείας B, μ. τ. σωτηρίας reliqui* (vulg. Dind.). *εὐπορία* significat *commeatum, libertatem navigandi* quo velis cf. VII 6, 37: *ὁμείς δὲ ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται καὶ πλείτε ἔνθα δὴ ἐπεθυμείτε πάλαι*. Cf. quae dixi Comm. p. 4. 35. [τῆς μισθοφορᾶς] *Krueger*. Sic det. | *τῆς μισθοφορίας mel.* 36. *ἔδεδισαν Cobet* | *ἔδεδεύσαν C, ἔδεδείκασαν A, ἔδεδίσαν rel.* (*ἔδεδοίκεσαν* Dind.).

7, 2 [ὄσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον κατελεύσθησαν] *Rehdantz*. Sic exhibetur in mel. et E | det. post ὄσοι, ut apte coniungatur interpolatio cum verbis scriptoris addunt: γὰρ. Cf. ad I 10, 3. 4. II 2, 6. II 3, 19 extr. III 5, 13. 3. *συλλέξαι det.* | *συλλέξειν mel., συλλέγειν E* (Dind.). 9. *πῶς ἂν οὖν ἀνήρ mel.* | *πῶς ἂν οὖν εἰς ἀνήρ det.* (vulg. Dind.). 11. [*ἔξαπατήσαι ταῦτα*] *Matthiae*. Ad dita sunt verba ab aliquo, qui transitum a structura nominativi cum infinitivo (*αὐτὸς ἔξαπατηθῆναι*) ad structuram accusativi cum inf. (*ἔξαπατηθῆναι ἄλλον*) non intellexeret ratus ἄλλον esse accusativum obiecti, cuius verbum errore excidisset; quod autem supplementum excogitavit, et quaesitum est et alienum a sententia huius loci. 12. Quod in deterioribus post *πολεμίων* additur: *καὶ καταφρονηθῶμεν*, id cum valde languere et nervos orationis funditus tollere intellegeret critici, uncis incluserunt plerique; ego cum in melioribus abesset delevi cum Cobeto, Breitenbachio, Schenklio. 13. extr. *ἀπελθεῖν Lion* | *ἀπήλθον mel., ἔλθειν ceteri*. 18. post *λαβόντας* additur in deterio-

ribus τούτους τουτού δεομένους; quod inclusit Rehdantz, ego delevi cum Schenklio. 22. ὡς δὴ *Rehdantz* olim | ὡς ἂν libri. 30. μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνεῖσθαι *Cobet* | μὴ ἀσφ. εἶν. ἂν μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνησθε CBA (nisi quod hic ἀφικνεῖσθε), μὴ ἄ. εἶν. ἐὰν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθε HIKZ, μὴ ἄ. εἶν. ἐὰν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθαι ceteri (μὴ ἄ. εἶν. ἂν μὴ σ. ἰ. ἀφικνεῖσθαι vulg. Dind., μὴ ἄ. εἶν. <ἔναι>, ἂν μὴ σὺν ἰσχύι ἀφικνησθε molesto genere dicendi Schenklius).

8, 1 γαυλικῶν EN | γαυλιτῶν CBA R, γαυλιτικῶν ceteri (vulg. Dind.). Quarum formarum altera h. e. ea, quam meliores libri praebent, iure ab omnibus repudiatur; primam testatur Hesychius s. v. γαῦλοι — καὶ τὰ Φοινικικὰ πλοῖα γαῦλοι καλοῦνται καὶ γαυλικὰ χρήματα τὰ ἀπὸ τῶν πλοίων, tertiam Lex. rhet. Bekk. Anecd. p. 230, 24 et Etym. M. p. 221, 48: γαυλιτικὰ χρήματα παρὰ Ξενοφῶντι τὰ ἀπὸ τῶν πλοίων; quae glossae duae habendae sunt pro una eademque, quam ad hunc ipsum locum spectare adparet. Inde sequitur, ut optio libera sit utram lectionem eligamus. Iam cum consentaneum sit hoc adiectivum a γαῦλος voce derivatum esse nec forma γαυλίτης vel similis reperiatur, unde possit γαυλικὸς duci, dubium esse nequit quin γαυλικὸς legendum sit. In promptu autem est, quam originem γαυλικὸς monstrum illud a criticis usque ad nostram aetatem toleratum habuerit: postquam γαυλικῶν errore eodem quo § 3 in C τόπον scriptum est pro κόπον, in γαυλιτῶν meliorum lectionem abiit, a correctore κ supra τ scriptum est, unde postea natum γαυλιτικός. Ceterum γαυλικῶν etiam Kruegerus recepit. — ὅτι ἀρεθεῖς * * κατημέλει lacunam notavi post ἀρεθεῖς suasore Schenklio | ὅτι ἀρεθεῖς κατημέλει libri omnes praeter E, ὅτι ἄρχων ἀρεθεῖς κ. E (vulg. Dind.), deinde in margine D codicis addendum significavit aliquis haec verba: φυλάξαι ταῦτα τὰ χρήματα. Dicunt ei interpretes, qui patrocinium verborum in codicibus praeter E, traditorum suscipiunt, ἀρεθεῖς significare „hierzu erwählt;“ quod ita tantum fieri posse contendo equidem, ut in antecedentibus cuius generis illud

munus sit significetur. Cuius rei cum in eis quae hoc loco antecedunt nullum reperitur indicium, duplici utuntur alii artificio, ut et nos relegent ad locum remotum V 3, 1, unde explicatio sit petenda, et contendant eruendam esse illam notionem ex *κατημέλει* verbo. Iam monendum in hac narratione accuratius quam factum erat V 3, 1 discrimen aliquod statui inter Philesii (Xanthiclisque) causam et causam Sophaeneti; Philesium (Xanthiclemque) iussos fuisse res illas (*τὰ γαυλικὰ χρήματα*) ipsos custodire, Sophaenetum autem toti rei fuisse praepositum; quare nec interpretibus illis *αἰρεθείς* participium ad *φυλακὴν τῶν γ. χρημάτων*, quippe quibus verbis peculiare Philesii munus indicetur, spectare concedi potest nec cum grammatico D codicis supplendum esse quod idem atque illa significat: *φυλάξαι ταῦτα τὰ χρήματα*. Rectius aliquanto rem suam confecit E codicis librarius qui *ἄρχων* insereret, quamquam verendum ne Xenophon aliter rem suam pronuntiaverit; *ἄρχων* enim nude positum non munus ad tempus datum vel extraordinarium sed perpetuum et ordinarium qualia sunt imperatoris vel satrapae significat, quod ab hoc loco alienum esse cum res de qua agitur clamatum quod viri illi iam dudum imperatorum munere fungebantur cf. etiam V 3, 1 ubi *στρατηγοὶ πρεσβύτατοι* nominantur. Extraordinarii autem muneris significatio nec fit per solam *ἄρχων* vocem et fieri solet post *αἰρεῖσθαι* potius per verbum quam per substantivum cf. IV 8, 25: *εἴλοντο δὲ Δρακόντιον . . δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προσταῆσαι* VI 6, 22 *Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν τῆς πεντημουτοῦρου*. Haec igitur exempla eo potius ducunt, ut statuamus excidisse *προσταῆσαι* vel *ἐπιμεληθῆναι* τούτου τοῦ πράγματος vel simile quid. 2. *Ξενοφῶν ἐκέλευσεν mel. | Ξενοφῶν ἀναστὰς ἐκέλευσεν det.* (vulg. Dind.) — *ἀπεκρίνατο CBD (A?) | ἀποκρίνεται ceteri* (vulg. Dind.). 4. *τί σε libri praeter A | σέ τι A* (vulg. Dind.). 7. *διέδωκα ἄλλοις ἄγειν libri | διέδωκα <ἄλλα> ἄλλοις ἄγειν* Bisschop, Dind.: coniectura elegantior

quam verior; nec omnino vis enuntiati in eo posita est, ut dicatur Xenophon dispersit esse quae unus ille homo portaverat, sed *aliis* ea portanda dedisse. 13. *δι' ἡμῶν* B | *δι' ἡμᾶς* AE, *δι' ἡμᾶς* C et ceteri. Hoc loco Apostolius coniectura verum invenit. Idem censet Madvig adv. crit. I p. 349 n. 1; nisi quod errore codici B scriptionem *δι' ἡμῶν* attribuit: „necessario e cod. B scribendum *δι' ἡμῶν* et ob participia arctissime adiuncta et quod significatur *nostra opera*; mirus tamen codicum reliquorum error.“ At non magis mirandus quam alia multa eius generis. 21. *παρέστατε* Cobet | *παρέστητε* libri (vulg. Dind.). 25. *οὐδὲν τούτων μέμνησθε* mel. | *οὐδὲ τούτων μέμνησθε* ceteri (vulg. Dind.).

Lib. VI.

1, 5 [*πεπληγέναι τὸν ἄνδρα*] Cobet. 8. *πικνὰ δὲ στρεφόμενος* mel. | *πικνὰ μεταστρεφόμενος* det.; meliorum lectio-
nem restitui cum Rehdantzio. *στρεφόμενος* mihi quidem ideo aliquanto aptius videtur, quod qui insidias metuit unde veniant ignarus non solum retrorsum oculos convertit sed etiam in sinistram dextramque partem. 11. [*ἐπιόντες*] *Rehdantz.* 12. *ἐνσπενάσας* Cobet | *σπενάσας* libri. Cobeti coniectura commendatur his locis Arist. Ach. 384, Ran. 523; Xen. Cyrop. VIII 5, 11 *ὅπως καὶ εἰ δέοι τι ἐνσπενάξασθαι τοὺς ἑπείκας, οἱ μονιμώτατοι πρόσθεν ὄντες παρήχοιεν αὐτοῖς ἀσφαλῆ τὴν καθόπισιν.* 13. *τῇ μὲν νυκτι* mel. | *τῇ μὲν οὖν νυκτι* det. Cf. V 6, 1: *ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.* 16. *εἰ ἀφίκοντο* Aldina | *εἰ ἀφικνεῖτο* CA, *εἰ ἀφικνεῖτο* B, *εἰ ἀφικνοῖτο* HL T, *εἰ ἀφικνοῖτο* ceteri (vulg. Dind.). 20. *τῇ* omnes libri praeter A | *πῇ* A (Dind.) cf. III 1, 12. 21. [*καὶ*] Cobet; adsentitur Nitsche Zeitschr. f. Gymnasialw. XXVIII 6 81, nisi quod alterum *καὶ* post *εἴη* deleri vult. 23. <ὁ> Poppo. 30. *εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι ἢ ὀργιοῦνται* — *αἰρῶνται*; *Schimmelpfeng* | *εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι, ἢ ὀργιοῦνται* — *αἰρῶνται* CB, *εἴη οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιοῦνται* — *αἰρῶνται* A, *εἴη εἰ οὕτως ἔχει ὀργιοῦνται* E, *εἴη εἰ οὐ-*

τως ἔχει, ὡς ὀργιῶνται — αἰρῶνται det. Cum Nitschio l. l. XXVIII p. 935 hanc quam recepi Schimmelpfengi emendationem longe praestantissimam habeo omnium, quae adhuc sunt a viris doctis propositae. Eam si sequamur, οὕτως in εἰ οὕτως ἔχοι spectat ad ea, quae Xenophon dixerat: iratos fore Lacedaemonios, si cui summa rerum deferretur, qui non esset Lacedaemonius, „ridiculum sit, si ita sit (ergo fieri non potest); an revera irascentur etiam Lacedaemonii et qu. seqq.? Nam si ita se res habet, ne licet quidem etc.“ Reliquae coniecturae, quae adhuc sunt prolatae, hae sunt: 1) vulg. (Dind.) ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ ὀργιῶνται quibus verbis quodammodo CB codicum lectio coniungitur cum testimonio A codicis, ita ut molestum genus dicendi oriatur, εἰ οὕτως ἔχοι, εἰ. 2) eam molestiam levare sibi visus est Schenkl pro altero εἰ sribens εἰ γ'. 3) a Rehdantzio olim lectio CB librorum servabatur sed mutata interpunctione: ὅτι γελοῖον εἶη. εἰ οὕτως ἔχοι ὀργιῶνται —; quod asyndeton displicet. Rehdantzio adsensus est Breitenbach. 4) Madvig adv. crit. I 349 ὅτι γελοῖον εἶη· ἐπεὶ, οὕτως ἔχον, ὀργιῶνται. Quae verba si per se spectaveris placebunt; displicebunt, si oculum converteris ad ea quae sequuntur. Sic enim fiet, ut eadem res (rem esse ridiculam) comprobetur duobus argumentis ab eisdem fere verbis incipientibus. et ἀσυνδέτως compositis: ἐπεὶ, οὕτως ἔχον, ὀργιῶνται., deinde ἐπεὶ εἰ οὕτως ἔχει, οὐδὲ — ἔξεσται. 5) Cobetus paullum mutata deteriorum lectione ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ οὕτως ἔχοι, ὥστ' ὀργιῶνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν — συμποσιαρχὸν αἰρῶνται. Verum non hoc Xenophon dixerat, sed contenderat iratos Lacedaemonios fore, si imperatorem crearent, qui non esset Lacedaemonius. Contra in ὀργιῶνται — αἰρῶνται verbis novum quoddam exemplum, quod quam sit ridiculum quivis statim videt, eo proferetur consilio, ut illud prius et ipsum ob similitudinem, quae inter utrumque intercedit, ridiculum esse videatur. Verisimile igitur per gradationem ascendi a priori ad al-

terum quod non fit nisi verba εἰ οὕτως ἔχοι ad prius referamus. Quod si quis cum Cobeto haec iam ad alterum referat, tum profecto expectandum sit, in eis quae sequuntur ad prius rediri his vel similibus verbis: „Iam si illud (de symposiarcho) ridiculum est, ridiculum etiam hoc (de imperatore). 7) idem dicendum est contra Bisschopium qui delētis εἰ οὕτως ἔχοι scribit: ὅτι γελοῖον εἶη, εἰ ὀργιοῦνται — αἰρῶνται. 32. διέβαλλον CA et pars deteriorum | διέβαλε pars deter. (Dind.). — μᾶλλον ἄρχειν συνεθελῆσαι mel. | μᾶλλον συνάρχειν ἐθελῆσαι det. praeter E, μᾶλλον ἄρχειν αὐτὸν ἐθελῆσαι E. Comm. m. p. 4 et 5 demonstrasse mihi videor, recipiendam esse meliorum codicum lectionem: Xenophontem magis favisse Timasioni copiarum Clearchi imperium adfectanti quam sibi (Dexippo); συνεθέλειν τινὶ favere alicui rei cf. Aeneas poliorc. 11: συνεθέλειν τῇ ἐπαναστάσει, ad structuram quae est συνεθέλω τινὶ ἄρχειν (αὐτόν) conferas III 1, 9 καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μείναι αὐτόν.

2, 1 [παρὰπλέοντες — τοῦτον δὲ] Krueger; a quo ita discedit Rehdantzius, ut etiam παρὰπλεύσαντες post τοῦτον δὲ secludat — praeter necessitatem, ut recte ait Breitenbach. Verba ipsa quin interpolatori debeantur ac ficta sint ex V 6, 9, eo minus dubium est, quod inest in eis foedus geographicus error, quo post Sinopen fluminum ostia collocantur, quae Graeci iam ante Sinopen praeternavigaverant. Item vidimus II 3, 19 enuntiatum quoddam fictum ex I 9 et 10. 4. σῖτα mel. et pars deter. | σῖτα pars det. (Dind. Lips.). 10. ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν scripsi (Λακεδαιμόνιον ex Madvigii coniectura, παρεχομένους ex mea) | ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναῖον Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνων, μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενον εἰς τὴν στρατιάν mel., eadem deteriores nisi quod ἄρχειν ἔνα Ἀθηναῖον exhibent. ἔνα illud servat vulg. (Dind., Rehdantz, Breitenbach), repudiant Cobet, Schenkl, Madvig adv. crit. I p. 350, quorum hic, „ἔνα“ inquit „sententiam turbat; neque

enim de numero agitur, sed de civitatum comparatione.“ quod verum esse quivis agnoscat necesse, qui totam narrationem accurate perlegerit. Atheniensis autem ille non potest non esse Xenophon. Iam autem in angustiis versamur, quid sibi velit illud *Λακεδαιμονίων*; quamquam enim concedendum est Richtero qui in Jahrb. f. Philologie Suppl. VI p. 632 seqq. de hoc loco agit, posse Lacedaemonios, quamvis ipsi quoque Peloponnesii sint, a Peloponnesiis h. e. Arcadibus et Achaeis distingui, ut factum est Hell. VI 5, 1, tamen aegre perspicias cur hi soli ex tot aliis gentibus, quarum cives in Graecorum exercitu erant, hoc loco cum Arcadibus et Achaeis commemorarentur. Dixit quispiam Lacedaemonios nominari ob notam inter eos et Athenienses aemulationem; audio: sollerter rem suam Arcades et Achaei egerunt, si Lacedaemonios in primis, qui erant in exercitu, adversus Atheniensem instigabant. At in eis quae sequuntur de Lacedaemoniis illis ne verbum quidem: nec narrantur secessionis participes fuisse nec noluisse quamvis sollicitati ab Arcadibus ad eos transire. Apage igitur istos Lacedaemonios. Quos re vera removet Cobetus audaci coniectura in editione tertia proposita qua pro *καὶ Λακεδαιμονίων* scripsit: *καὶ τοῦτον*, quod pertineret ad *παρεχόμενον*. At sunt etiam aliae difficultates, quibus impediamur sive cum libris legimus sive cum Cobeto. Fieri omnino non potest ut hoc loco duces seditionis de solius Xenophontis imperio atque auctoritate questi sint: necesse est querantur de Chirisopho: hunc enim summum imperatorem creatum esse longius exponitur cap. 1; repetitur 2, 6: *ὅτι ἀρχῶν ἦρθητο*, absolvitur denique haec de qua agimus narratio § 12 his verbis *ἢ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχῆς Χειρισόφῳ ἐναυῦθα κατελύθη ἡμέρᾳ ἕκτῃ ἢ ἐβδόμῃ ἀφ' ἧς ἦρθέη*. Iam quomodo, quaeso, haec intellegas nisi etiam in initio, ubi causae irarum exponuntur, illius mentio facta sit? Eam ut in verbis traditis coniectura restituerent operam dederunt Madvigius et Richterius, hic ita

ut *ἕνα* deteriorum servato *Ἀθηναίων* vocem expungeret totumque enuntiatum ad solum Chirisophum spectare statueret. Quem si sequaris, augentur difficultates quas dixi inesse in Lacedaemoniorum mentione: quomodo enim si Lacedaemonii pars satis ampla copiarum erant, fieri potuit ut Lacedaemonius dux diceretur *μηδεμὴν δύναμιν παρεχόμενος εἰς τὴν στρατιάν*? quam difficultatem removere conatus est Richterius monstrosa illorum verborum explicatione, quam malim silentio obruere quam castigare. Post Richterum deinde Madvigius adv. crit. I 340 hoc auxilium tulit, ut pro *καὶ Λακεδαιμονίων* scriberet (<ῆ> *καὶ Λακεδαιμόνιον* iure dicens: „Chirisophum quoque Lacedaemonium duces recusabant, quod nullas copias haberet proprias.“ Nam qui I 4, 3 milites gravis armaturae septingenti, qui sub Chirisopho erant, commemorantur, et perpauci erant, si cum ceteris compares nec videntur ex gente Lacedaemoniorum ipsa conducti. In eo quoque adsentendum Madvigio, quod *ultrumque* virum hic nominari necesse habuit. Ambos enim duces seditionis odio et invidia persequabantur, et Xenophontem, qui tanta gratia erat, ut ei summum imperium lubentes offerrent et aegre eum id repudiare paterentur, et Chirisophum, quem summum duce[m] creaverant, postquam a Xenophonte, ut id imperium susciperet, impetrare non potuerunt. Ambobus erant irati, quod sibi ab Heracleotis iniqua petentibus vehementer restitissent quodque legationem hac de re a concione decretam suscipere recusassent cf. 2, 6 *ἀμποῖν γὰρ ταῦτὰ ἐδόκει* et q. seqq. Nec 2, 9 dicuntur duces seditionis incusasse aut Xenophontem aut Chirisophum solum sed *τοὺς στρατηγούς*, quorum principes erant Xenophon et Chirisophus, ille auctoritate omnibus praestans, hic munere sibi delato. Item iudicandum est, in § 10 ipsa, si de uno viro cogitassent duces seditionis, Xenophontem non scripturum fuisse *τὰ δὲ κέρδη ἄλλους*, sed *ἄλλον*. In *du umviros igitur illos*, qui de gravissimis rebus eadem sentirent et summa concordia avaritiae et insolentiae quo-

rumdam obsisterent, impetus factus est a seditiosis et ambitiosis hominibus. Cf. etiam 2, 12: *καὶ ἀπολιπόντες Χειρῖσοφον . . . καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν*. A Madvigio autem discedo ita, ut non putem inserendum illud ἢ ante *καὶ*, quo inserto videtur mihi oratio nescio quid contemtionis Chirisophi nancisci, quod Xenophontem ipsum haec narrantem vix deceat; cui accedit quod non perspicitur cur Chirisophus solus dicatur *μηδεμίαν δύναμιν παρεχόμενος εἰς τὴν στρατιάν* (fort. legendum *στρατεῖαν*), Xenophon, in quem hoc crimen si quod est etiam magis cadit, vacuus sit ab eo. Satius igitur duxi statuere librarium aliquem postquam errore *Λακεδαιμόνιον* in *Λακεδαιμονίων* abierit, ut grammaticae structuræ satisfieret pluralem *παρεχομένων* qui fuerat in singularem emendandi causa mutasse. Cuius generis mutationes passim inveniuntur. Sic VII 6, 12 cum pro *ἴδειν* falso scriptum esset *ιδεῖν*, etiam *βουλόμενους* in *βουλόμενος* mutatum est. Contrario errore, si quid video, *αὐτόν* est in *αὐτούς* mutatum VI 5, 4. 11. *αὐτοὶ* mel. | *οὔτοι*, det. Nescio quomodo sit factum, ut Dind. qui in editione Oxoniensi *αὐτοὶ* commate antecedente scripserat, in Lipsiensi deteriorum *οὔτοι* commate postposito reciperet. *αὐτοὶ* quod etiam receperunt Breitenbach, Schenkl, Rehdantz explicandum est: *sua sponte vel soli* cf. *ὑποστήναι αὐτοὶ* quod III 2, 11 ex C. pr. resuscitavi. 13. *μετὰ τῶν <μεινάντων>* scripsi | *μετ' αὐτῶν* libri. Hanc librorum lectionem vitiosam esse ostendunt etiam interpretum controversiae. Quorum alii ut Breitenbachius Vollbrechtiusque *αὐτῶν* pronomine significari dicunt *Chirisophi milites*. Quod credi vix potest postquam in eis quae antecedunt § 12 non de illis, sed de Arcadibus Achaeisque locutus est Xenophon: *συνέστησαν — αἰροῦνται — ἐψηφίσαντο*; sin ad Chirisophi nomen, quod in clausula huius sectionis invenitur, provocare velis ad explicationem illam tuendam, respondendum est tum Xenophontem *μετ' αὐτοῦ* dicere debuisse. Quod Kruegerus re vera coniecit; at ut taceam non perspicitur quomodo ex singulari pluralis ortus sit, sin-

gularis propterea displicet, quod hoc temporis momento Chirisophus, cuius summum imperium solum erat, in numerum redierat ceterorum imperatorum. Xenophon autem volebat omnium reliquorum praeter eos qui secessionem fecerant commune iter esse. Cui accedit quod μετ' αὐτοῦ singulari recepto debebat Kruegerus etiam in eis quae sequuntur ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι mutare in ἰδίᾳ ἑκάτερον στ. Alii ut Kuehnerus Rehdantziusque statuunt μετ' αὐτῶν esse: cum Arcadibus Achaeisque, quod ut e grammatica ratione magis commendatur ita propter res improbandum est. Adeone credamus lento ac duro animo fuisse Xenophontem ad contumelias sibi inlatas, ut cum his ipsis una proficisci decerneret qui se respuerent? Quod si ipse voluisset, nolentibus ipsis consilium suum quomodo exequi poterat? Imo res ipsa clamat Xenophontem non potuisse una cum aliis iter facere velle quam cum eis qui secessionem non fecerant.*) Arcadas cum constaret iam separatim iter facturos, ceteros quidem coniunctos manere volebat, ut in non plus duas partes exercitus divideretur. In eis quae sequuntur narratur quomodo sit factum contra Xenophontis utile consilium ut trifariam dividerentur copiae: Neoni id vitio vertitur ac Chirisopho. Conieci igitur μετὰ τῶν <μεινάντων> cf. § 15 ἔχοντι τοὺς παραμεινοντάς τῶν στρατιωτῶν; h. l. οἱ μείναντες opponuntur simpliciter eis qui secessionem fecerant. μείναντων propter litterarum similitudinem post μετὰ τῶν facile excidere poterat, μετὰ τῶν

---

*) de his explicationibus μετ' αὐτῶν verborum postquam in universum sana ratione egit Richterius l. l. p. 642 more suo negotium suscepit mirum in modum totum locum mutilandi vide pg. 656, ubi post ὅτι δοκοῦν ποιεῖν § 12 statim sequi iubet verba § 14 καὶ Χειρίσοφος et q. seqq. ut αὐτῶν in ἐπιτρέπει αὐτῶν ad στρατεύμα pertineat. Quod omnium perverissimum est: nam si Chirisophus eo processisset demissionis animi ut omni imperio se abdicaret, fieri omnino non potuit quin omnes milites Xenophontis imperio se committerent.

autem et μετ' αὐτῶν apud scribas quosdam eandem formam habet, qua de re dixi Comm. m. p. 4 cf. VII 3, 32 ubi μετ' αὐτοῦ τὸ in meliorum archetypo falsa lectione abiit in μετὰ τοῦτο. — ἀσφαλεστέραν mel. | ἀσφαλέστερον det. (Dind.) 18. καὶ γὰρ ἡσθένει mel. et E | καὶ γὰρ ἤδη ἡσθένει det. plerique (vulg. Dind.), καὶ γὰρ ἡσθένει ἤδη H L T.

3, 6: καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λόχοι *Pantiasides* | καὶ οἱ ἄλλοι δὲ λοχαγοὶ libri. Arcadum λόχοι decem per secessionem ab imperatoribus, non a centurionibus ducebantur cf. 3, 2 ἦγεν ἕκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην et 2, 12 στρατηγούς αἰροῦνται ἑαυτῶν δέκα. Quodsi facilem hanc mutationem spreveris, necesse erit ad difficiliorem confugere, ut στρατηγοὶ scribas. Item λόχοι et λοχαγοὶ confunduntur in codicibus VII 3, 46, ubi deteriores falso ἀπὸ τῶν λοχαγῶν praebent. 10. καταθέοντες mel. et E | προκαταθέοντες det. cf. Rehd. qui confert VII 3, 44 Hertlin. ad Cyrop. V 4, 10. In 14—18 transpositionem suasit *Rehdantz*, ut veteres sectiones hoc ordine sequerentur: 16, 17, 18, 14, tum ex § 19 insereretur ταῦτ' εἰπὼν ἤγειτο, deinde 15, cui continuaretur § 19 a verbis οἱ δὲ ἱππεῖς. 19. ἕκαιον (nisi quod ἕκαιον libri habent, ἕκαιον scripsit Dind.) καὶ mel. | ἕκαιον, ἢ ἐβάδιζον, καὶ det. 22. [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ στρατεύμα] *ego*. Transposuerat *Bothe* Mus. Rhen. III p. 635 haec verba post βούς καταλειμμένους; quod iam *Amasaes* in versione tacitus fecerat vide *Richter* l. l. p. 677. Huic in ea re adsentior quod exponit haec verba ne post καταλειμμένους quidem tolerari posse. Sic enim τὸ μὲν πρῶτον θαῦμα ἦν pertineret non ad Timasionis copias, sed ad Xenophontem eiusque milites. *Richter* ipse haec omnia inde a καὶ ταῦτα usque ad οὐκ εἶδέναι § 23 fin. deleri vult, cui obsequi non possum. Ut enim taceam de aliis, quid ταῦτα ἀκούσαντες sibi velit post primam partem § 22 non video. 24. [ἐπὶ Κάλπη] *ego*; recte *Richter* qui hic quoque vera cum captiosis et argutulis argumentis miscuit et multo plura eicere voluit, observavit

ubique Xenophontem hunc locum non Calpen, sed *Κάλπη* *λιμένα* adpellasse, item Arrianum. — *εἰς ταύτων Cobet* | *εἰς τὴν ὁδὸν* plerique det., *εἰς τὸ αὐτὸ* mel. et ENQ (Dind.); deteriorum corruptela ex hac quam recepi forma optime explicatur. 25. *οὐκέθ' Hirschig* | *οὐχ* libri.

4, 2: *ἡμέρας μακρᾶς* mel. | *ἡμέρας μάλα μακρᾶς* det.
6. *πολλὰ καὶ οἰκούμεναι* mel. et E | *πολλὰ καὶ ἐν οἰκούμεναι* det. 7. inter τὸ et *πόλισμα* lacunam esse statuit *Schenkl*, *χωρὸν* vel simile quid excidisse putans. 12. [*ἄηλον ὄτι*] *Krueger*. 22. *προθύεσθαι Bornemann* (etiam m. rec. in marg. H) | *προθυμείσθαι* libri. Cf. ad I 7, 18. 25. *ἀποφυγόντων Cobet* | *ἀποφευγόντων* plerique codices, *ἀποπεφυγόντων* K (*ἀποπεφυγόντων* vulg. Dind.) cf. VI 3, 4: *οἱ διαφυγόντες*.

5, 4 *κράτιστον Nitsche* Jahresb. des philol. Vereins II. Jahrg. p. 54. | *κάλλιστον* libri (*βέλτιστον* Cobet.) Cf. VII 3, 5 ὁ, *τι ἂν ἡμῖν δοκῆ κράτιστον εἶναι*. — *ἀπέλειπον αὐτὸν Krueger* | *ἀπέλιπον αὐτὸν* det., *ἀπέλιπον αὐτοὺς* mel. et E (vulg. Dind.). *αὐτοὺς* quod in melioribus est nemodum explicare potuit; quod enim plerique volunt illo pronomine significari *τοὺς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου* h. l. *αιχμαλώτους* et *ὄχλον*, id multis nominibus displicet. Quis enim quaeso tam contorto genere loquendi utatur ut quod simpliciter dicere poterat „castra deserere“ mutet in: „deseruerunt eos qui in castris erant“? cui accedit quod, ut *Krueger* recte observavit, *τῶν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου* multo verisimilius esse genitivum neutrius. Quod *Rehdantzius* voluit *Xenophontem* sic dixisse ut *Neoni* parceret, id quam parum sit probabile, quamque artificiose excogitatum, nemo est quin videat. Contra si cum *Kruegero* *ἀπέλειπον αὐτὸν* legas habes hanc simplicem et aptam sententiam: cum milites centurionesque *Neonis* in eo essent, ut eum (*Neonem*) ducem suum desererent, tum coacti sunt imperatores denuo rem constituere, atque id tum ardori militum *Neonis* concedere, ut in castris manere non nisi seniores iuberent. Quarenti autem *Breitenbachio* cur minus aptum

esset „cum reliquissent“ (ἀπέλιπον codicum) facilis erit responsio: hoc momentum temporis si expectavissent imperatores, tempus defuturum fuisse ad rem denuo ordine ac legitime constituendam. Nec tanti facienda est in Xenophonte inelegantia concursus ἐπεὶ ἀπέλειπον ... κατέλειπον, quanti fecit Madvigius qui ut eam vitaret αὐτούς servato pro ἀπέλειπον verbum reponi iussit obtundendi et precibus fatigandi significationem habens. Quod utinam ipse nobis indicasset; nam ἀπέκναιον quod proposuit, hoc sensu apud scriptores prosae orationis usurpari posse vix ipse contendet. 16. προβαλομένους et μεταβαλομένους Cobet | προβαλλομένους et μεταβαλλομένους libri. 17. ἐπιολὴν Naber | ἐπολιην libri (vulg. Dind., ἐφεπολιην Buechsenschütz). — Ceterum Dind. ipse ed. Lips. Cyrop. p. XI Naberi emendationem probaverat. 19. πῶς γὰρ δὲ διαβατὸν τὸ πεδῖον *scripsi* | πῶς γὰρ δυσδιάβατον τὸ π. libri (Castalio πῶς γὰρ διαβατὸν, sic vulg., Dind.; Stephanus: πῶς γὰρ οὐ δυσδιάβατον; Rehdantz, Sauppe, Breitenbach librorum lectionem restituerunt, ut significaret: „quam difficilis est transitu campus h. e. admodum difficilis est,“ quod molestum esse genus dicendi nemo non sentit nec talibus exemplis recte defendi quale est Mem. IV 2, 23: πῶς οἶε με ἀθύμως ἔχειν. Emendatio autem a me proposita et solitam interrogandi formam πῶς δὴ habet et commendatur palaeographica facilitate: ortum est *δυσ* illud ex falsa lectione δὴ particulae; solet enim η ita cum δ praecedenti coniungi ut prior pars pro *v*, altera pro *c* haberi possit: *δc*.

6, 3 κατήγον mel. | κατεῖγον det. (Dind.); meliorum lectionem restituit Rehdantz laudans Hesychium κατάγειν ἐπὶ τὸν ναυσταθμὸν ἄγειν ἢ καταλύσαι. 4. ἀπεδείκνυεν mel. | ἐπεδείκνυεν det.; cf. Rehdantz ad hunc locum et V 8, 7 ἀπέδειξας τὸν ἄνδρα. 5. οἰγόμενοι ἄλλοσε Bornemann | οἰγόμενοι ἄλλος det., οἰγόμενοι ἄλλοι mel. (ἄλλοι <ἄλλη> Schneider, vulg. Dind., ἄλλη Schenkl, ἄλλοι cum mel. Breitenbach, [ἄλλοι] Matthiae). 11. οὐκ ἔδοκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα pars mel. et pars det. | οὐκ ἔδοκει φαῦλον εἶναι τὸ πρᾶγμα pars

det. (vulg. Dind.); cf. Hell. VI 2, 12 οὐ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι. 12. οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι τὸ πρᾶγμα mel. | οὐ φ. δοκεῖ etc. οὐδὲν adverbialiter: minime. 22. [Ἀέξικπον] *Cobet.* 24. [καὶ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν ἀποδράντων] *Cobet.* 25. βλαχρῆσαι πάσχειν scripsi | βλαχρ. π. mel., βλανχρ. π. E N (vulg. Dind.), δίκαια χρ. π. ceteri codices (βλαια Muretus). Cf. Plato Symp. 196 B: οὔτε γὰρ αὐτὸς βλαχρῆσαι εἴ τι πάσχει. 28. ἐπεὶ τοίνυν συναίτιος εἰ *Rehdantz.* | ἐπεὶ τοίνυν . . . εἰ C spatio vacuo 4 vel 5 litterarum relicto, ἐπεὶ τοίνυν εἰ A, ἐπεὶ τοίνυν τοιοῦτος εἰ B Q, Ven. M (vulg. Dind.), ἐπεὶ τοίνυν αὐτὸς εἰ E, ἐπεὶ τοίνυν τορὸς εἰ reliqui (quod patronum naotus est Schenklium Stud. Xen. I p. 568 ut esset δεινὸς λέγειν, σοφιστής. — ceterum ibidem falso refert Schenkl in codice C supra lacunam τοιοῦτος scriptum esse ab alia manu). Vides in archetypo omnium vocem prorsus non potuisse legi; maluit igitur librarius C codicis spatium vacuum relinquere; librarius archetypi deteriorum sententiae non curans absurdum τορὸς quod sibi visus est deprehendere posuit: ad coniecturam igitur ad hanc lacunam explendam confugiamus necesse. Elegi eam, quae mihi omnium maxime accommodata ad rem videretur; quod spatium vacuum in C non plus 5 litterarum est, fortasse ex eo explicandum quod in archetypo omnium terminatio vocis τοίνυν praepositionem σὺν in se receperit; τοίνυν αἴτιος pro eo quo fuerat τοίνυν συναίτιος. Reliqua tentamina sunt haec: τοιοῦτος quod Michael Apostolius, qui codicem B scripsit, excogitavit suo more, quodque quasi fide codicum traditum esset mirum est editores tam diu tolerasse; eiusdem farinae αὐτὸς in E; Bornemann: ἐπεὶ τοίνυν εἰ (sc. ὁ τοῦτο ποιήσας); Jacobsius aut: ἐπεὶ σὺ οὗτος εἰ aut: ἐπεὶ τοίνυν οὕτως ἔχει aut: ἐπεὶ τοὶ συνήγορος εἰ, quod saltem debebat ἐπεὶ τοῦτου συνήγορος εἰ scribere. 29. [ἄνδρας] *Cobet.* Cui obsecutus sum propter illud quod sequitur περὶ τῶν ἀνδρῶν. 35. συνεβάλλοντο libri | συνεβάλλοντο Stephanus (vulg. Dind.).

Lib. VII.

1, 1 [ῥοα — δεδήλωται] damn. *Dindorf*. 2. [χώραν] *Rehdantz* | χώραν mel., ἀρχήν det. (*Dind.*). 3. λογαγούς εἰς *Bυζάντιον* E | λογαγούς τῶν στρατιωτῶν εἰς B. ceteri libri (τῶν στ. damnavit *Voigtlaender*). 6. ὡς ἂν ἀντῶ δοκῆ det. | ὡς ἂν ἀντῶ δοκῆ ἀσφαλές mel. 10. ὡς <σνμ>πορευσόμενον *Hirschig*. cf. 4: συνδιαβάντα, VI 2, 15 συστρατεύεσθαι. *Idem* vitium VII 6, 11 ubi meliores στρατεύεσθαι pro συστρατεύεσθαι. *Contra* IV 7, 20 C. pr. solus recte συνέλθοι, ceteri ἔλθοι. 17. παρὰ τὴν χηλὴν [τὸ τεῖχος] *ego* | παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος C. pr., παρὰ τὴν χηλὴν τοῦ τεύχους C corr. cum reliquis. τὸ τεῖχος pro glossa vocis τὴν χηλὴν habeo. 19. ἔξω libri praeter A | ἔξω ἔθειον A (*Dind.* Lips. *Cobet*). 22. εὖ γε λέγετε mel. et F | εὖ τε λέγετε ceteri praeter D (*Dind.* vulg.); εὖ τ' ἔλέγετε D. — εὖ γε in responsis frequentissimum cf. *Commentarium meum* ad *Plat. Symp.* 174 E 10. *Rehdantz* ad I 4, 8 — [βουλόμενος αὐτοὺς κατηγορεῖσθαι] *Cobet*. — [καὶ τίθεσθαι τὰ ὄπλα] *ego*. | καὶ delevit *Cobet*, τίθεσθαι τὰ ὄπλα *Krueger*, παρεγγυᾶν καὶ τίθεσθαι τὰ ὄπλα *Hirschig*. 27. τῆς ὑπερορίας mel. | ἐκ τῆς ὑπερορίας det. (vulg. *Dind.*). 30. κατὰ τῆς γῆς C (fallitur *Duebner* κατὰ γῆς ex C testatus) et plerique | κατὰ γῆς A D; cf. VII 7, 11. *Cyrop.* V 5, 9. 33 u. 35. σιτά mel. | σίτα det. (*Dind.*). 39. ἦκειν *Cobet* | ἦκα libri. 41. [καὶ] *Cobet*.

2, 25 εἰ ἀγάγοιμι *Hirschig*. | εἰ ἄγοιμι libri. — τᾶλλα τέ σοι φίλω με χρήσεσθαι *Schenkl*. | τᾶλλα τέ σε φίλω μοι χρήσεσθαι C B, τᾶλλα τέ σε φίλω μοι χρήσεσθαι I, τᾶλλα τέ σε φίλω χρήσαιμι A, τᾶλλα τε φίλω μοι χρήσεσθαι E, τᾶλλα δέ σοι φίλω χρήσεσθαι Z, τᾶλλα τέ σοι φίλω χρήσεσθαι ceteri (τᾶλλα τέ με φίλω σοι χρήσεσθαι *Breitenbach*). 33. ὥσπερ κίων det. | omittunt mel. (*Dindorf* uncis incluserat).

3, 5 ἡμῶν — ἡμῖν *Schenkl* (*Studien* I p. 582) | ὡμῶν — ὡμῖν libri. 7. προϊόντων δὲ καὶ conieci ex eis quae *Duebner* chemicis remediis adiutus in C. pr. deprehendere sibi visus est: πρότο. ἔων δὲ καὶ | Νέων δὲ καὶ

C₂ cum reliquis codicibus praeter B, qui locum omisit. Egi de hoc loco Comm. m. p. 10. Cf. I 6, 1. V 4, 16. — ἄγγελοι scripsi | ἄλλοι libri. 10. σιττα scripsi | σίτα libri cf. VII 1, 33 et 35. 18. οἶόν τε Cobet | οἶόν τε ἢ C A B, οἶόν τε ἦν E, οἶόν τε εἴη det. (vulg. Dind.). 13. μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσοῦτων, εἰ Cobet | μόνους, ὄντων ἀγαθῶν τοσοῦτων· εἰ δὲ libri. 14. ἐπιψηφιῶ Schenkl | ἐπιψηφιζέτω mel., ἐπιψηφιζέσθω E, ἐπιψηφιζεται T Z, ἐπιψηφιζετε rel. (ἐπιψηφιζῶ H. Sauppe, ἐπιψηφιῶ ἐγὼ Cobet). — Σεύθη εἶπεν ὅτι det. | Σεύθη εἶπε ταῦτα ὅτι mel. (nisi quod A εἶχε habet). | 17. ὄ, τι ἂν ἄγῃτε Bornemann | ὄ, τι ἂν αἰτῆται C B, ὄ. ἂν αἰτεῖται A, ὄ. ἄγετε reliqui (ὄ, τι ἂν ἔχητε Dind., ὄ, τι ἂν ἄγησθε Kuehner). 22. Σεύθης, καὶ ἀνελόμενος mel. | Σεύθης ἀνελόμενος det. (vulg. Dind.). 26. οὐ μὲν δείσῃς libri | οὐ μὲν δεῖσει Dind. 31. ληΐξεσθαί σε δεήσει mel. | ληΐξεσθαί δεήσει det. (vulg. Dind.). 32. καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ κέρασ Athenaeus | καὶ συγκατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο κέρασ C B E₁ sed in C ita ut α praepositionis μετὰ cum τ pronominis τοῦτο ligatura, quae v litterae simillima est, coniunctum sit, ut in archetypo revera μετ' αὐτοῦ fuisse adpareat (cf. quae exposui Comm. m. p. 4 et supra ad VII 2, 13 extr.), καὶ συγκατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρασ A N, p. 6 μετ' αὐτοῦ τὸ κέρασ Ven. M. etc., συγκατεσκεδάσατο reliqui (κατεσκεδάσατο Matthiae, κατεσκεδάσατο μετὰ τοῦτο τὸ κέρασ Dind. Cobet) cf. Schenkl Stud. I p. 574. 34. [ὑμῖν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι Cobet. | ὑμῖν καὶ ἡμῖν οἱ φίλοι mel., ἡμῖν καὶ ὑμεῖς οἱ φ. det. 36. τοῖς ἔπποις Hirschig. | τοῖς θεοῖς libri. Certissimam hanc Hirschigii emendationem (cf. 37, 39, 41, 43) primus recepit Schenkl. 4, 5 καὶ πρεσβύτεροι mel. et E | καὶ οἱ πρεσβύτεροι det. (Dind.). 12. ἐν πονηροῖς mel. | ἐν πονηροῖς τόποις det. (Dind.). 16. ὡς ὀκτωκαίδεκα Schenkl. | ἦδη ὡς ὀκτωκαίδεκα C A R, ἦδη ὡς ὀκτωκαίδεκα ἂν E, ἦδη ὀκτωκαίδεκα B, ὀκτωκαίδεκα ἂν reliqui. 17. περιβαλλόμενοι Cobet | περιβαλλόμενον libri. 23. οὐκ ἂν ἔφη σπεισασθαι vulg. | οὐκ ἔφη σπεισασθαι mel., οὐκ ἂν ἔφη σπεισασθαι det.

5, 15 ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας libri | ἐν τῷ πεδίῳ
(τῷ) ὑπὲρ Σηλυβρίας Cobet et Dind. Cf. tamen III 5, 1.

6, 2 κάλλιστόν τι Cobet | κάλλιστόν τε mel., κάλλιον det.
(κάλλιστον vulg. Dind.). 10. [ὃ γε πρώτος λέγων] Schneider.
18. Θεοὺς ἅπαντας libri | Θεοὺς πάντας Bisschop (Dind.).
Confert Rehdantz V 8, 13. 24. οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον προσῆτε
τὴν πόλιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς — τὰς πύλας; Breitenbach
(τὴν πόλιν Bornemann) | οὐκ εἰς μὲν Πέρ. προσήτε πόλιν,
Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς — τὰς πύλας mel., οὐκ εἰς μὲν Πέ-
ρινθον εἰ πρόσιτε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς πύλας det. nisi
quod προσῆτε Z, πρόσσειτε T, προσίοιτε Ven. M. (οὐκ εἰς μὲν
Πέρινθον εἰ προσῆτε τῇ πόλει, Ἀρίσταρχος ὑμᾶς — τὰς πύ-
λας, vulg. Dind.; οὐκ εἰς μὲν Πέρινθον Ἀρίσταρχος ὑμᾶς etc.
mediis omissis Cobet). Ad hunc locum comparat Rehdantz
Hell. VII 5, 15 προσιώντες εἰς τὴν Μαντίνειαν. 28. μετέ-
σχετε det. | μᾶλλον μετέσχετε mel. E N (Dind.). 29. [κά-
λύοντες — πορῆσθαι] ego. Videtur mihi amplificatio
esse hominis balbutientis; idem iam § 28 dictum erat
οἷτον ἀφθονώτερον εὐρίσκετε; mirum deinde hostes fortiter
(θαρραλέως) persequentes nil damni efficere dici nisi ut
impediant praedam agere idque tum tantum, ubi Graeci
rari et sparsi erant (κατ' ὀλίγους ἀποσκεδαννύμενοι).

7, 18 ἐθέλοιτε ἂν mel. | ἐθέλοιτε δ' ἂν det. (Dind.). —
προσῆκει Poppo | προσῆκεν libri. 24. ἀνύσασθαι Valkenaer
ἂν ἔσεσθαι vel ἀνέσεσθαι plerique libri, ἀνύτεσθαι D marg.
(Dind.), ἀνύτσεσθαι V supra v. 36. [ἂ ἐκέκτησο] Cobet.
40. ἐμὲ post περιδεῖν, quod meliores omittunt, deleri iubet
Gebauer de argumenti ex contrario formis p. 387. 43. ἐκ
τῶν ἐμῶν ἔργων det. | ἐκ τῶν ἔργων mel.

8, 1 ἐνοήγια vir doctus apud Bornemann. | ἐνοήγια
C. pr. B (ἐν οἰκίᾳ C corr.) ἐν οἰκίᾳ A, ἐνόπνια rel. (vulg.
Dind.). — ἐν Λυκίῳ det. | ἐν οἰκίῳ C A, ἐνοικίῳ B.
8. Κυτωνίου εἰς Καῖκου πεδίον ἔλθόντες Rehdantz App.
crit. p. 52. | Κυτωνίου ὀδεύσαντες εἰς Καῖκου πεδίον ἔλ-
θόντες mel., Κυτωνίου παρ' Ἀταρνεία εἰς Καῖκου πεδίον
ἔλθόντες det. In archetypo utriusque familiae statuo

in margine vel supra versum glossam geographicam *ὁδεύσαντες παρ' Ἀταρνέα* adscriptam fuisse, quarum pars altera ab archetypo meliorum, altera ab archetypo deteriorum recepta est. 11. post *καὶ* signum lacunae *ῥοσὺι*, statuens *ἄλλους* vel *στρατιώτας* excidisse. Erant trecenti numero cf. § 9 qui non poterant omnes esse lochagi.

Scribebam Turici mense Septembri
anni MDCCLXXVIII.

Arnoldus Hug.

Corrigenda.

- p. 12 v. 8 (I 3, 11) lege: ὅπως <ὡς> ἀσφαλέστατα.
 " v. 9
 p. 20 (I 5, 8) v. 7 ab inf. lege: περὶ αὐτόν."
 p. 46 (II 2, 9) v. 1 ab inf. lege: κάρπον.
 p. 78 (III 2, 4) v. 5 ab inf. lege: ἀνέστη.
 p. 83 (III 2, 27) v. 14 ab inf. dele: δὴ ante δεῖ.
 p. 103 (IV 1, 19) v. 3 lege: ὑπέμεινεν.
 p. 125 (IV 6, 22) v. 5 ab inf. lege: ἄλλοι.
 p. 199 (VI 1, 4) v. 9 ab inf. lege: βουλευσάμενοι.
 p. 213 (VII 3, 14) v. 2 ab inf. lege: εἶπεν, ὅτι.
-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ.

A.

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, ἱ
πρεσβύτερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος,
ἐπεὶ δὲ ἠσθένει Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευταίην τοῦ
βίου, ἐβούλετο τῷ πατρὶ ἀμφοτέρω παρεῖναι. ὁ μὲν ὅ
οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγχανε· Κῦρον δὲ μετα-
πέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατράπην ἐποίησε,
καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς
Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλή-
νων ἔχων ὀπλίτας ἀνέβη τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ
αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος ὁ
καὶ κατέστη εἰς τὴν βασιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσα-
φέρης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς
ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ κείθεται καὶ συλλαμβάνει
Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη αὐ-
τὸν ἀποπέμπει πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε ἡ
κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεῖς, βουλεύεται ὅπως μή-
ποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ, ἣν δύνηται, βα-
σιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρυσάτις μὲν δὴ ἡ μήτηρ

ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν
 βασιλεύοντα Ἀρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνοῖτο τῶν
 παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς
 ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βα-
 σιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο
 ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν
 αὐτῷ. τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἤθροισεν ὡς μά-
 λιστα ἐδύνατο ἐπικρυσπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρα-
 σκευότατον λάβοι βασιλέα. ὥδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν
 συλλογὴν. ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας
 Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπι-
 βουλευόντος Τισσαφέρους ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν
 αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρους τὸ ἀρχαῖον ἐκ βα-
 σιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεισαν πρὸς Κύρον
 πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρους
 προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένου, [ἀπο-
 στῆναι πρὸς Κύρον,] τοὺς μὲν ἀπέκτεινε τοὺς δ' ἐξέ-
 βαλεν. ὁ δὲ Κύρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας
 στρατεύμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ
 θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας.
 καὶ αὕτη αὐτῷ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν
 στρατεύμα. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου ἀδελφὸς
 ὧν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ
 Τισσαφέρην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττεν
 αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἐαυτὸν ἐπι-
 βουλὴν οὐκ ἤσθάνετο, Τισσαφέρναι δὲ ἐνόμιζε πολε-
 μοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε
 οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κύρος
 ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν

πόλεων ὧν Τισσαφέρνους ἐτύγγανεν ἔχων. ἄλλο δὲ 9
στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ κατ'
ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακε-
δαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος
ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς.
ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ
τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου
ὀρμώμενος τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι
καὶ ὠφέλει τοὺς Ἕλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συν-
εβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ
Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὖ οὕτω
τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. Ἀρίστιππος
δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ, καὶ πεισό- 10
μενος ὑπὸ τῶν οἰκοὶ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν
Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν
μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτως περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντι-
στασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρα-
κισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ
πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν
αὐτῷ συμβουλευθήται. οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλίᾳ
ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. Πρόξενον
δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας 11
ὄτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος
στρατεύεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν
τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαινέτον δὲ τὸν Στυμφάλιον
καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους,
ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὄτι πλείστους, ὡς
πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φηγάσι τοῖς Μιλησίω.
καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὕτοι.

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν Π.

μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐβα-
 λειν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ
 τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦ-
 θα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον
 ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι
 πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρα-
 τευμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει
 τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λα-
 βόντα τοὺς ἄλλους πλὴν ὀπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
 2 ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον
 πολιορκούντας, καὶ τοὺς φηγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ
 στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς κατα-
 πράξειεν ἐφ' ἧ ἔστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι
 πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέιδοντο·
 ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν
 3 εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων
 λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχι-
 λίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντα-
 κοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σο-
 φαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
 κράτης δὲ ὁ Ἀχαιοὺς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους,
 Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τρια-
 κοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ
 οὔτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευσ-
 4 μένων. οὔτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσα-
 φέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἠγησάμενος
 εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται
 ὡς βασιλέα ἢ ἐδύνατο τάχιστα ἰκπέας ἔχων ὡς πεντα-
 5 κοσίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ ἐπεὶ ἤκουσε Τισσα-
 φέρνουσ τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κῦρος δὲ ἔχων οὓς εἰρηκα ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαίανδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἐπὶ τὰ ἐξευγμένη πλοίοις. τούτον διαβὰς ἐξελαύνει διὰ 8 Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστάς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Οἰλυθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινας, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρος βασιλεία ἦν καὶ παραδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐδήρουνεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου φεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμὸς· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· φεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινωῶν πόλεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ 8 ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκρόπολει· φεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρος ἔστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι Μαρσίαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δέσμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἠττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπ-9 εχώρει, λέγεται οἰκοδομηῆσαι ταῦτά τε τὰ βασιλεία καὶ τὴν Κελαινωῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος [ὁ Λακεδαιμόνιος

- φρυγὰς] ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θωρᾶκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. ἅμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακούσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ † Σοφαίνετος ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμ-
- 10 παντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἄμφι τοὺς δισχιλίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαί· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς
- 11 τῇ Μυσίᾳ χῶρᾳ. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδῖον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλεον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιῶμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι.
- 12 ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλικῶν βασιλέως παρὰ Κύρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. εἶχε δὲ ἡ Κιλικισσα [καὶ] φυλακὴν περὶ αὐτὴν Κιλικίας καὶ Ἀσπενδίου· ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κύρον τῇ Κιλικισσῇ.
- 13 ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη τοῦ Φρυγῶν

βασιλείῳς, ἐφ' ἣ λέγεται Μίδαο τὸν Σάτυρον θηρεῦσαι
 οὐνφ κεράσας αὐτήν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς 14
 δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκου-
 μένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. καὶ λέγεται
 δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειξάι τὸ στράτευμα
 αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειξάι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν
 τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. ἐκέλευσε 15
 δὲ τοὺς Ἑλληνας ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην οὕτω
 ταχθῆναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ.
 ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν
 Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχοο
 καὶ οἱ ἐκεῖνον, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. ἐθεώρει 16
 οὖν ὁ Κῦροο πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρ-
 ῆλαννον τεταγμένοι κατὰ Ἰλαο καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα
 δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κί-
 λισσα ἐφ' ἄρμαμάξηο. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ
 καὶ χιτῶνας φοινικοῦο καὶ κνημιδαο καὶ τὰο ἀσπίδαο
 ἐκκεκαλυμμέναο. ἐπειδὴ δὲ πάνταο παρήλαοο, στήσαο 17
 τὸ ἄρμα πρὸ τῆο φάλαγγοο μέσηο, πέμψαο Πίλροητα
 τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺο στρατηγοῦο τῶν Ἑλλήνων ἐκέ-
 λυοοο προβαλέσθαι τὰ ὄπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὄλην τὴν
 φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖο στρατιώταιο· καὶ
 ἐπεὶ ἐσάλπιγγεο, προβαλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπήσαν. ἐκ δὲ
 τούτου θάττον προΐόντων σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτο-
 μάτοο δρόμοο ἐγένετο τοῖο στρατιώταιο ἐπὶ τὰο σκη-
 νάο, τῶν δὲ βαρβάρων φόβοο πολὺο, καὶ ἡ τε Κίλισσα 18
 ἐφυγεν ἐπὶ τῆο ἀρμαμάξηο καὶ οἱ ἐκ τῆο ἀγορᾶο κατα-
 λιπόντεο τὰ ὄνια ἐφυγον. οἱ δὲ Ἑλληνεο σὺν γέλωτι
 ἐπὶ τὰο σκηνάο ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμ-
 πρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματοο ἐθαύμαοο.

Κῦρος δὲ ἦσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-
 19 βάρους φόβον ἰδῶν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς
 τρεῖς παρασάγγας εἰκοσιν εἰς Ἰκόνιον, τῆς Φρυγίας
 πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας. ἐντεῦ-
 20θεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυκαονίας σταθμοὺς πέντε παρα-
 σάγγας τριάκοντα. ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρψε διαρ-
 20πάσαι τοῖς Ἑλλήσιν ὡς πολεμίαν οὐσαν. ἐντεῦθεν
 Κῦρος τὴν Κίλισσαν εἰς τὴν Κιλικίαν ἀποπέμπει τὴν
 ταχίστην ὁδὸν· καὶ συνέπεμψεν αὐτῇ <τοὺς> στρατιώτας
 οὓς Μένων εἶχε καὶ αὐτόν. Κῦρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων
 ἐξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμοὺς τέτταρας παρα-
 σάγγας εἰκοσι καὶ πέντε εἰς Θόανα, πόλιν οἰκουμένην,
 μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς· ἐν ᾧ Κῦρος ἀπέκτεινεν ἄνδρα Πέρσην Μεγα-
 φέρην, φοινικιστὴν βασιλείον, καὶ ἑτερόν τινα τῶν
 ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ.
 21 ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν εἰς τὴν Κιλικίαν· ἣ δὲ
 εἰσβολὴ ἦν ὁδὸς ἀμαξιτὸς ὀρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος
 εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώλυεν. ἐλέγτο δὲ καὶ
 Συέννεσις εἶναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων τὴν εἰσβο-
 λήν· διὸ ἔμειναν ἡμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ
 ἦκεν ἄγγελος λέγων ὅτι λελοιπῶς εἴη Συέννεσις τὰ
 ἄκρα, ἐπεὶ ἦσθητο ὅτι τὸ Μένωνος στρατεύμα ἦδη ἐν
 Κιλικίᾳ ἦν εἰσὼ τῶν ὀρέων, καὶ ὅτι τριήρεις ἦκουε
 περιπλεούσας ἀπ' Ἰωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα
 22 τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. Κῦρος δ' οὐ-
 ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὄρη οὐθενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς
 σκηναὰς οὗ οἱ Κίλικες ἐφύλαττον. ἐντεῦθεν δὲ κατ-
 ἔβαινε εἰς πεδίον μέγα καὶ καλόν, ἐπίρρυτον, καὶ
 δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ ἀμπέλων· πολὺ

δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίην καὶ κέγγρον καὶ πυροὺς
καὶ κριθὰς φέρει. ὄρος δ' αὐτὸ περιέχει ὄχυρον καὶ
ὑψηλὸν πάντη ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν. καταβάς 23
δὲ διὰ τούτου τοῦ πεδίου ἤλασε σταθμοὺς τέτταρας
παρασάγγας πέντε καὶ εἰκοσιν εἰς Ταρσοὺς, τῆς Κι-
λικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ἐνθα ἦν τὰ
Συεννέσιος βασιλεία [τοῦ Κιλικίων βασιλέως]· διὰ μέσου
δὲ τῆς πόλεως φεῖ ποταμὸς Κύδωος ὄνομα, εὗρος δύο
πλέθρων. ταύτην τὴν πόλιν ἐξέλιπον οἱ ἐνοικοῦν- 24
τες μετὰ Συεννέσιος εἰς χωρίον ὄχυρον ἐπὶ τὰ ὄρη
πλήν οἱ τὰ καπηλεῖα ἔχοντες· ἔμειναν δὲ καὶ οἱ
παρὰ τὴν θάλατταν οἰκοῦντες ἐν Σόλοις καὶ ἐν Ἴσσοις.
Ἐπύραξα δὲ ἡ Συεννέσιος γυνὴ προτέρα Κύρου πέντε 25
ἡμέραις εἰς Ταρσοὺς ἀφίκετο· ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ
τῶν ὀρέων τῇ εἰς τὸ πεδίου δύο λόχοι τοῦ Μένωνος
στρατεύματος ἀπώλοντο· οἱ μὲν ἔφασαν ἀρπάξοντάς
τι κατακοπήναι ὑπὸ τῶν Κιλικίων, οἱ δὲ ὑπολειφθέν-
τας καὶ οὐ δυναμένους εὐρεῖν τὸ ἄλλο στρατεύμα
οὐδὲ τὰς ὁδοὺς εἶτα πλανωμένους ἀπολείσθαι· ἦσαν
δ' οὖν οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται. οἱ δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἤκον, 26
τὴν τε πόλιν [τοὺς Ταρσοὺς] διήρπασαν, διὰ τὸν
ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν ὀργιζόμενοι, καὶ τὰ βασι-
λεῖα τὰ ἐν αὐτῇ. Κύρος δὲ ἐπεὶ εἰσήλασεν εἰς τὴν
πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Σεννέσιον πρὸς ἑαυτὸν· ὁ
δ' οὔτε πρότερον οὐδενὶ πω κρείττονι ἑαυτοῦ εἰς
χειρας ἔλθειν ἔφη οὔτε τότε Κύρῳ ἵεναι ἤθελε, πρὶν
ἢ γυνὴ αὐτὸν ἔπεισε καὶ πίστει εἶλαβε. μετὰ δὲ 27
ταῦτα ἐπεὶ συνεγένοντο ἀλλήλοις, Σεννέσιος μὲν ἔδωκε
Κύρῳ χρήματα πολλὰ εἰς τὴν στρατιάν, Κύρος δὲ
ἐκέλευε δῶρα ἅ νομίζεται παρὰ βασιλεῖ τίμια, ἵππον

χρυσοχάλινον και στρεπτὸν χρυσοῦν και ψέλια και ἀκινάκην χρυσοῦν και στολήν Περσικήν, και τήν χώραν μηκέτι διαρπάξεσθαι· τὰ δὲ ἤρπασμένα ἀνδράποδα, ἣν που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

- III. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος και ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώπτενον γὰρ ἤδη ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον και τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου, 2 ἐπεὶ ἄρξαιντο προἰέναι. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν. και πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον ἐστῶς· οἱ δὲ ὄρωντες ἐθαύμαζον και 3 ἐσιώπων· εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο και με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε και μυρίους ἔδωκε δαρεικούς· οὗς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυνάθησα, ἀλλ' 4 εἰς ὑμᾶς ἔδαπάνων. και πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θοῤᾰκας ἐπολέμησα, και ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρονήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοικοῦντας Ἕλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελόην αὐτὸν ἀνθ' 5 ὧν εὐ' ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φίλῃ χρῆσθαι ἢ πρὸς ἐκείνον ψευ-

σάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ μὲν δὴ δίκαια ποιήσω
 οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ὑμῖν ὅ,τι
 ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε εἶρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ
 Ἕλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς
 Ἕλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην, ἀλλ' ἔ
 ἐπεὶ ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ ἐθέετε πεῖθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν
 ἔψομαι καὶ ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς
 ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ
 σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶμαι εἶναι τίμιος ὅπου ἂν ᾧ, ὑμῶν
 δὲ ἐρημος ᾧν οὐκ ἂν ἱκανὸς [οἶμαι] εἶναι οὔτ' ἂν
 φίλον ἀφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ
 οὖν λόγος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου ἑ
 καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες [ὅτι οὐ φαίη παρὰ
 βασιλέα πορεύεσθαι] ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξένου καὶ
 Πασίανος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ
 τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλέαρχον.
 Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετ- 8
 ἐπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ λέναι μὲν οὐκ ἤθελε,
 λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον
 ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
 δέον. [μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ'
 οὐκ ἔφη λέναι.] μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγὼν τοὺς θ' 9
 ἑαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ
 τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, ἔλεξε τοιαύδε. Ἄνδρες
 στρατιῶται, τὰ μὲν δὴ Κύρου δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει
 πρὸς ἡμᾶς ὥσπερ τὰ ἡμέτερα πρὸς ἐκείνου· οὔτε
 γὰρ ἡμεῖς ἐκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεὶ γ.ε οὐ συν-
 επόμεθα αὐτῷ, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι ἡμῖν μισθοδότης.
 ὅτι μέντοι ἀδικεῖσθαι νομίζει ὑφ' ἡμῶν οἶδα· ὥστε 10

καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθεῖν, τὸ μὲν μέγιστον αἰσχυρόμενος ὅτι σύνοιδα ἐμαυτῷ πάντα ἐψευσμένος αὐτόν, ἔπειτα καὶ δεδιὼς μὴ λαβῶν με
 11 δίκην ἐπιθῆ ἂν νομίζει ὑπ' ἐμοῦ ἡδικῆσθαι. ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὧρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδ' ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ βουλευέσθαι ὅ,τι χρὴ ποιεῖν ἐκ τούτων. καὶ ἕως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα μενούμεν, εἴ τε ἤδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν, καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια ἔξομεν· ἄνευ γὰρ τούτων οὔτε στρα-
 12 τηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. ὁ δ' ἀνὴρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ᾧ ἂν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρὸς ᾧ ἂν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ περὶν καὶ ἰπικίην καὶ ναυτικήν ἣν πάντες ὁμοίως ὀρωμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ὥστε ὧρα λέγειν ὅ,τι τις γινώσκει ἄριστον
 13 εἶναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. ἐκ δὲ τούτου ἀνίσταντο οἱ μὲν ἐκ τοῦ αὐτομάτου, λέγοντες ἃ ἐγίνωσκον, οἱ δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικνύντες οἷα εἴη ἡ ἀπορία ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν
 14 καὶ ἀπιέναι. εἷς δὲ δὴ εἶπε προσποιούμενος σπεύδειν ὡς τάχιστα πορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα στρατηγὸς μὲν ἐλέσθαι ἄλλους ὡς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν· τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι — ἡ δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι — καὶ συσχευάζεσθαι· ἐλθόντας δὲ Κῦρον αἰτεῖν πλοῖα, ὡς ἀποπλείειν· ἐὰν δὲ μὴ διδῷ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει. ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δὲ καὶ προκαταληφόμενους τὰ ἄκρα, ὅπως μὴ φθάσωσι

μήτε Κῦρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ἄν πολλοὺς
καὶ πολλὰ χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὗτος μὲν τοιαῦ-
τα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. Ὡς 15
μὲν στρατηγήσουσα ἐμὲ ταύτην τὴν στρατηγίαν μη-
δεὶς ὑμῶν λεγέτω· πολλὰ γὰρ ἐνορῶ δι' ἃ ἔμοι τοῦ-
το οὐ ποιητέον· ὡς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἐλησθε πεί-
σομαι ἢ δυνατὸν μάλιστα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι καὶ ἄρ-
χεσθαι ἐπίσταμαι ὥς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώ-
πων. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μὲν τὴν 16
εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοῖα αἰτεῖν κελεύοντος, ὥσπερ
πάλιν τὸν στόλον Κύρου ποιουμένου, ἐπιδεικνὺς δὲ
ὡς εὐήθες εἴη ἡγεμόνα αἰτεῖν παρὰ τούτου ᾧ λυμαι-
νόμεθα τὴν πρᾶξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι πιστεύσο-
μεν ὃν ἂν Κῦρος δῶ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμῖν
κελεύειν Κῦρον προκαταλαβεῖν; ἐγὼ γὰρ ὀκνοίην μὲν 17
ἂν εἰς τὰ πλοῖα ἐμβαίνειν ἃ ἡμῖν δοίη, μὴ ἡμᾶς
ταῖς τριήρεσι καταδύσῃ, φοβόμην δ' ἂν τῷ ἡγεμόνι
ᾧ δοίη ἐπεσθαι, μὴ ἡμᾶς ἀγάγῃ ὅθεν οὐκ ἔσται
ἐξελθεῖν· βουλοίμην δ' ἂν ἄκοντος ἀπῶν Κύρου
λαθεῖν αὐτὸν ἀπελθών· ὃ οὐ δυνατόν ἐστιν. ἀλλ'
ἐγὼ φημι ταῦτα μὲν φλυαρίας εἶναι· δοκεῖ δέ μοι 18
ἀνδρας ἐλθόντας πρὸς Κῦρον οὔτινες ἐπιτήδειοι σὺν
Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκεῖνον τί βούλεται ἡμῖν χρῆσθαι·
καὶ εἰ μὲν ἢ πρᾶξις ἢ παρακλησία οἴαπερ καὶ πρόσθεν
ἐχρῆτο τοῖς ξένοις, ἐπεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ μὴ κακίους
εἶναι τῶν πρόσθεν τούτῳ συναναβαίντων· εἰ δὲ 19
μείζων ἢ πρᾶξις τῆς πρόσθεν φαίνεται καὶ ἐπιπνω-
τέρα καὶ ἐπικινδυνότερα, ἀξιούν ἢ πείσαντα ἡμᾶς
ἄγειν ἢ πεισθέντα πρὸς φιλίαν ἀφιέναι· οὕτω γὰρ
καὶ ἐπόμενοι ἂν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα

καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς ἂν ἀπίοιμεν· ὅτι δ' ἂν πρὸς ταῦτα λέγῃ ἀπαγγεῖλαι δεῦρο· ἡμᾶς δ' ἀκούσαντας
 20 πρὸς ταῦτα βουλευέσθαι. ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἄνδρας ἐλόμενοι σὺν Κλεάρχῳ κέμπουσι οἱ ἡρώτων Κύρον τὰ δόξαντα τῇ στρατιᾷ. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι ἀκούει Ἀβροκόμαν ἐχθρὸν ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ εἶναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταδμούς· πρὸς τοῦτον οὖν ἔφη βούλεσθαι εἰθεῖν· κἂν μὲν ἦ ἐκεῖ, τὴν δίκην ἔφη χρῆζειν ἐπιθεῖναι αὐτῷ, ἦν δὲ φύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ
 21 πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ αἰρετοὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς στρατιώταις· τοῖς δὲ ὑποψία μὲν ἦν ὅτι ἄγοι πρὸς βασιλέα, ὅμως δὲ ἐδόκει ἔπεσθαι. προσαιτοῦσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐ πρότερον ἔφερον, ἀντὶ δαρκεῖν τρία ἡμιδαρκεῖα τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ· ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ἤκουσεν οὐδεὶς ἐν γε τῷ φανερωῷ.

IV. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος τρία κλέθρα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμόν ἕνα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τὸν Πύραμον ποταμόν, οὗ ἦν τὸ εὖρος στάδιον. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα εἰς Ἴσσοῦς, τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ
 2 εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ Κύρῳ παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ἦγετο δ' αὐταῖς Ταμῶς Αἰγύπτιος ἕξ Ἐφέσου, ἔχων ναῦς ἑτέρας Κύρον πέντε καὶ εἰκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον [ὅτε Τισσαφέρνει φησὶ

ἦν, καὶ συνεπολέμει Κύρῳ πρὸς αὐτόν]. παρῆν δὲ 3
 καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος ἐπὶ τῶν νεῶν, μετά-
 πεμπτος ὑπὸ Κύρου, ἑπτακοσίους ἔχων ὀπλίτας, ὧν
 ἐστρατήγει παρὰ Κύρῳ. αἱ δὲ νῆες ὄρμονα παρὰ
 τὴν Κύρου σκηπὴν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρὰ Ἀβροκόμα
 μισθοφόροι Ἕλληνες ἀποστάντες ἦλθον παρὰ Κύρου
 τετρακόσιοι ὀπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασι-
 λέα. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγγας 4
 πέντε ἐπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν
 δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ τὸ μὲν ἐσωθεν τὸ πρὸ τῆς
 Κιλικίας Συέννεσις εἶχε καὶ Κιλικίων φυλακή, τὸ δὲ
 ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως ἐλέγετο φυλακὴ
 φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ φεῖ τούτων ποταμὸς Κάρ-
 σος ὄνομα, εὖρος πλέθρον. ἅπαν δὲ τὸ μέσον τῶν
 τειχῶν ἦσαν στάδιοι τρεῖς· καὶ παρελθεῖν οὐκ ἦν
 βίβη· ἦν γὰρ ἡ πάροδος στενὴ καὶ τὰ τείχη εἰς τὴν
 θάλατταν καθήκοντα, ὑπερθεῖν δ' ἦσαν πέτραι ἡλί-
 βατοι· ἐπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν ἀμφοτέροις ἐφειστήκεσαν
 πύλαι. ταύτης ἔνεκα τῆς παρόδου Κύρος τὰς ναῦς 5
 μετεπέμψατο, ὅπως ὀπλίτας ἀποβιβάσειεν εἰσω καὶ
 ἔξω τῶν πυλῶν βιασομένους τοὺς πολεμίους εἰ φυ-
 λάττοιεν ἐπὶ ταῖς Συρίας πύλαις, ὅπερ ᾤετο ποιήσειν
 ὁ Κύρος τὸν Ἀβροκόμαν, ἔχοντα πολὺ στρατεύμα.
 Ἀβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, ἀλλ' ἐπεὶ ἤκουσε
 Κύρου ἐν Κιλικίᾳ ὄντα, ἀνυστρέψας ἐκ Φοινίκης παρὰ
 βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὡς ἐλέγετο, τριάκοντα μυ-
 ριάδας στρατιᾶς. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθ- 6
 μὸν ἓνα παρασάγγας πέντε εἰς Μυριανδοῦ, πόλιν
 οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον
 δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὄρμονα αὐτόθι ὀκτάδες πολλαί.

7 ἔνταυθ' ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρχὰς
 [στρατηγὸς] καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
 πλοῖον καὶ τὰ πλείστοι ἀξία ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν,
 ὡς μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι
 τοὺς στρατιώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόν-
 τας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα κάλιν καὶ οὐ πρὸς
 βασιλεία εἶα Κῦρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν
 ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριή-
 ρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠῦχοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς
 8 ληφθῆναι, οἱ δ' ὄκτειρον εἰ ἀλώσοιντο. Κῦρος δὲ
 συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἀπολελοιπάσω
 ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὖ γε μέντοι ἐπιστά-
 σθων ὅτι οὔτε ἀποδεδράκασι· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχον-
 ται· οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστι
 ἐλεῖν τὸ ἐκείνων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ
 ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ ἕως
 μὲν ἂν παρῆ τις χρῶμαι, ἐπειδὴν δὲ ἀπιέναι βού-
 ληται, συλλαβῶν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ καὶ τὰ χρή-
 ματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, εἰδότες ὅτι κακίους
 εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
 αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρού-
 μενα· ἀλλ' οὐδὲ τούτων στεργήσονται, ἀλλ' ἀπολήψον-
 9 ται τῆς πρόσθεν ἔνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνας, εἰ τις καὶ ἀθυμότερος
 ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν
 ἡῖδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας
 παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα
 τὸ εὐρὸς πλέθρον, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ
 κραέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν

οὐκ εἶων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. αἱ δὲ κῶμαι ἐν αἰς ἐσκήνουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομέναι. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριά- 10
 κοντα ἐπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Λάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλῆθρον. ἐνταῦθα ἦν τὰ Βελέσους βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα ὄραι φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κατέκαυσεν. ἐντεῦθεν 11
 ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι φέκετο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλή-
 νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλεία μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρα-
 τιώταις καὶ ἀναπεῖθειν ἔπεσθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες 12
 ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχα-
 λέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν λέγειν, εἰ μὴ τις αὐτοῖς χρήματα διδῶ, ὥσπερ τοῖς προτέροις με-
 τὰ Κύρου ἀναβάσι [παρὰ τὸν πατέρα τοῦ Κύρου], καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ στρατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγ- 13
 γελλον· ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μναῖς, ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελεῖ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς Ἰανίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέσθη. Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιή-
 σουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔφονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν

- 14 ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δέεται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅ,τι οἱ
- 15 ἄλλοι Ἑλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ ψηφίσωνται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἰτιοὶ εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὔσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἰ τις καὶ ἄλλος· ἦν δὲ ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἅπμμεν μὲν ἅπαντες τοῦμπαλιν, ὑμῖν δὲ ὡς [μόνοις πειθομένοις] πιστοτάτοις χρήσεται καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς
- 16 φίλοι τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπειθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι. Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθετο διαβεβηκότας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν, Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐκαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐκαινέσετε
- 17 ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίσετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις ὄντες ἠὔχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείκετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν
- 18 μαστῶν [ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ]. οἱ δὲ Θασακῆνοι ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' οὔτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο περὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀβροκόμας προτῶν κατέκλυσε, ἵνα μὴ Κύρος διαβῆ. ἐδόκει δὲ θελόν εἶναι καὶ σαφῶς ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς

βασιλεύσονται. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας¹⁹
 σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πεντήκοντα· καὶ ἀφι-
 κνύονται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἦσαν
 κῶμαι πολλαὶ μεστὰι σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἐμει-
 ναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπισιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξε-^{V.}
 λαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμόν ἐν
 δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριά-
 κοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ ἦν μὲν ἡ
 γῆ πεδίου ἅπαν ὁμαλὲς ὥσπερ θάλαττα, ἀψινθίου
 δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλά-
 μου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὥσπερ ἀρώματα· δένδρον
 δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι²
 ἄγριοι, πολλὰ δὲ στρουθοὶ αἱ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ
 καὶ ὀπίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἰπ-
 πεῖς ἐνόησε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώ-
 κει, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων
 ἔτρεχον θάττον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι,
 ταῦτόν ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάν-
 τες οἱ ἰππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν
 ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα
 δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες³
 τῶν ἰππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύ-
 γουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἵρουσα,
 ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὀπίδας ἄν τις ταχὺ
 ἀνιστῆ ἔστι λαμβάνειν· πέτονται γὰρ βραχὺ ὥσπερ
 πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν
 ἡδίστα ἦν. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας⁴
 ἀφικνύονται ἐπὶ τὸν Μάσκαν ποταμόν, τὸ εὖρος πλε-
 θριακόν. ἐνταῦθα ἦν πόλις ἐρήμη, μεγάλη, ὄνομα
 δ' αὐτῇ Κορσωτή· περιεορεῖτο δ' αὕτη ὑπὸ τοῦ

Μάσκα κύκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ
 5 ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταδμοὺς ἐρήμους
 τρισκαίδεκα παρασάγγας ἐνενήκοντα τὸν Εὐφράτην
 ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων, καὶ ἀφικνεῖται ἐπὶ Πύλας.
 ἐν τούτοις τοῖς σταδμοῖς πολλὰ τῶν ὑποζυγίων ἀπώ-
 λετο ὑπὸ λιμοῦ· οὐ γὰρ ἦν χόρτος οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν
 δένδρον, ἀλλὰ ψιλὴ ἦν ἅπασα ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐνοι-
 κοῦντες ὄνους ἀλέτας παρὰ τὸν ποταμὸν ὀρύττοντες
 καὶ ποιοῦντες εἰς Βαβυλῶνα ἤγον καὶ ἐπώλουν καὶ
 6 ἀνταγοράζοντες σίτον ἔξων. τὸ δὲ στρατεύμα ὃ σίτος
 ἐπέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἦν εἰ μὴ ἐν τῇ Ἀσθία
 ἀγορᾷ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικῷ, τὴν καπίθην ἀλεύρων
 ἢ ἀλφίτων τετάρων σίγλων. ὃ δὲ σίγλος δύνатаι
 ἑπτὰ ὀβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον Ἀττικῶν· ἡ δὲ καπίθη
 δύο χρίνικας Ἀττικᾶς ἐχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ
 7 στρατιῶται διεγίγνοντο. ἦν δὲ τούτων τῶν σταδμῶν
 οὓς πᾶν μακροῦς ἤλαυνεν, ὁπότε ἢ πρὸς ὕδωρ βού-
 λοιτο διατελέσαι ἢ πρὸς χιλόν. καὶ δὴ ποτε στενο-
 χωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος τὰς ἀμάξαις δυσπορεύτου
 ἐπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀρίστοις καὶ
 εὐδαιμονεστάτοις καὶ ἔταξε Γλοῦν καὶ Πίργητα λα-
 βόντας τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεκπιβάξαι τὰς
 8 ἀμάξας. ἐπεὶ δ' ἐδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιεῖν,
 ὥσπερ ὀργῇ ἐκέλευσε τοὺς περὶ αὐτὸν Πέρσας τοὺς
 κρατίστους συνεπισπεῦσαι τὰς ἀμάξας. ἐνθα δὴ μέ-
 ρος τι τῆς εὐταξίας ἦν θεάσασθαι. θίψαντες γὰρ
 τοὺς πορφυροῦς κἀνδυσ ὅπου ἔτυχεν ἕκαστος ἐστηκώς,
 ἴεντο ὥσπερ ἂν δράμοι τις περὶ νίκης καὶ μάλα κατὰ
 πρानοῦς γηλόφου, ἔχοντες τοὺς τε πολυτελεῖς χιτῶνας
 καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἐνιοὶ δὲ καὶ στρεπτοῦς

περὶ τοῖς τραχήλοις καὶ ψέλια περὶ ταῖς χερσίν· εὐθὺς δὲ σὺν τούτοις εἰσπηθήσαντες εἰς τὸν πηλὸν θᾶττον ἢ ὡς τις ἂν ᾤετο μετεώρους ἐξεκόμισαν τὰς ἀμάξας. τὸ 9 δὲ σύμπαν δῆλος ἦν Κύρος ὡς σπεύδων πᾶσαν τὴν ὁδὸν καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἕνεκα ἢ τινος ἄλλου ἀναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσῳ μὲν θᾶττον ἔλθοι, τοσοῦτῳ ἀπαρασκευοτέρῳ βασιλεὶ μαχεσθαι, ὅσῳ δὲ σχολαίτερον, τοσοῦτῳ πλεόν συναγειρεσθαι βασιλεὶ στρατεύμα. καὶ συνιδεῖν δ' ἦν τῷ προσέχοντι τὸν νοῦν ἢ βασιλέως ἀρχὴ πλήθει μὲν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δὲ μήκεσι τῶν ὁδῶν καὶ τῷ δισπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενῆς, εἰ τις διὰ ταχέων τὸν πόλεμον ποιοῖτο. πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου 10 ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρήμους σταθμοὺς ἦν πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνθη· ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαλόντες ᾧδε. διφθέρας ἄς εἶχον στεγάσματα ἐπίμπλασαν χόρτου κούφου, εἶτα συνῆγον καὶ συνέσπων, ὡς μὴ ἄπτεσθαι τῆς κάρφης τὸ ὕδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον τῆς ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ στίον μελίνης· τοῦτο γὰρ ἦν ἐν τῇ χώρᾳ πλείστον. ἀμφι- 11 λεξάντων δέ τι ἐνταῦθα τῶν τε Μένωνος τοῦ στρατιωτῶν καὶ τῶν Κλεάρχου ὁ Κλεάρχος κρίνας ἀδικεῖν τὸν τοῦ Μένωνος πληγὰς ἐνέβαλεν· ὁ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα ἔλεγεν· ἀκούσαντες δὲ οἱ στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ᾠργίζοντο ἰσχυρῶς τῷ Κλεάρχῳ. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ Κλεάρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὴν διάβασιν 12 τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ κατασκευάμενος τὴν ἀγορὰν ἀφιππεύει ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ σκηνὴν διὰ τοῦ Μένωνος

στρατεύματος σὺν ὀλίγοις τοῖς περὶ αὐτόν· Κῦρος δὲ οὐκ ᾔσκηκεν, ἀλλ' ἔτι προσήλαυνε· τῶν δὲ Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις ὡς εἶδε Κλέαρχον διελεύοντα, ἴησι τῇ ἀξίνῃ· καὶ οὗτος μὲν αὐτοῦ ἤμαρτεν· ἄλλος δὲ λίθῳ καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοί, κραυγῆς γενο-

13 μίνης. ὁ δὲ καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα, καὶ εὐθύς παραγγέλλει εἰς τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θοῤῥᾶκας καὶ τοὺς Ἰππέας οἳ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους ἢ τετρακάκοντα, τούτων δὲ οἱ πλείστοι Θοῤῥᾶκες, ἤλαυνεν ἐπὶ τοὺς Μένωνος, ὥστ' ἐκείνους ἐκπεπλήχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὄπλα· οἱ δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ

14 πράγματι. ὁ δὲ Πρόξενος — ἔτυχε γὰρ ὕστερος προσιῶν καὶ τάξις αὐτῷ ἐπομένη τῶν ὀπλιτῶν — εὐθύς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων ἔθετο τὰ ὄπλα καὶ ἔδεικτο τοῦ Κλέαρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' ἐχαλέπαινε ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθῆναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστα-

15 σθαι. ἐν τούτῳ δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα· εὐθύς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἤκεν ἐλαύνων εἰς τὸ

16 μέσον, καὶ λέγει τάδε. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ἕλληνες, οὐκ ἴστε ὅ,τι ποιεῖτε. εἰ γὰρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τῇ ἡμέρᾳ ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον· κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὗτοι οὐδ' ὄρατε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ

17 ὄντων. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο· καὶ παυσάμενοι ἀμφοτέροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὄπλα.

Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο Ἰχνη ἵππων καὶ VI
κόπρος· εἰκάζετο δ' εἶναι ὁ στίβος ὡς δισχιλίων ἵππων.
οὔτοι προϊόντες ἔκαον καὶ χιλὸν καὶ εἴ τι ἄλλο χρήσι-
μον ἦν. Ὀρόντας δὲ Πέρσης ἀνὴρ γένει τε προσήκων
βασιλεὶ καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος ἐν τοῖς ἀρίστοις Περ-
σῶν ἐπιβουλεύει Κύρῳ καὶ πρόσθεν πολεμήσας, κατ- 2
αλλαγίς δέ. οὗτος Κύρῳ εἶπεν, εἰ αὐτῷ δοίη ἱππέας
χιλλίους, ὅτι τοὺς προκατακάοντας ἱππέας ἢ κατακάνοι
ἂν ἐνεδρεύσας ἢ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἂν ἔλοι καὶ
καλύσειε τοῦ κάειν ἐπίοντας, καὶ ποιήσειεν ὥστε μή-
ποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στρατεύμα
βασιλεὶ διαγγεῖλαι. τῷ δὲ Κύρῳ ἀκούσαντι ταῦτα ἐδόκει
ᾠφέλιμα εἶναι, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν λαμβάνειν μέρος
παρ' ἐκάστου τῶν ἡγεμόνων. ὁ δ' Ὀρόντας νομίσας 3
ἐτοίμους εἶναι αὐτῷ τοὺς ἱππέας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ
βασιλέα ὅτι ἦξι ἔχων ἱππέας ὡς ἂν δύνηται πλείστους·
ἀλλὰ φράσαι τοῖς ἑαυτοῦ ἱππεῦσιν ἐκέλευεν ὡς φίλιον
αὐτὸν ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ καὶ τῆς
πρόσθεν φιλίας ὑπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην τὴν
ἐπιστολὴν δίδωσι πιστῷ ἀνδρὶ, ὡς ᾤετο· ὁ δὲ λαβὼν
Κύρῳ δίδωσιν. ἀναγνοὺς δὲ αὐτὴν ὁ Κύρος συλλαμβά- 4
νει Ὀρόνταν, καὶ συγκαλεῖ εἰς τὴν ἑαυτοῦ σπηνὴν Πέρ-
σας τοὺς ἀρίστους τῶν περὶ αὐτὸν ἐπτά, καὶ τοὺς τῶν
Ἑλλήνων στρατηγούς ἐκέλευσεν ὀπλίτας ἀγαγεῖν, τού-
τους δὲ θέσθαι τὰ ὄπλα περὶ τὴν αὐτοῦ σπηνὴν. οἱ
δὲ ταῦτα ἐποίησαν, ἀγαγόντες ὡς τρισχιλίους ὀπλίτας.
Κλέαρχον δὲ καὶ εἰσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ὃς γε 5
καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει προτιμηθῆναι μάλιστα
τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις
τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα ὡς ἐγένετο· οὐ γὰρ ἀπόρητον

6 ἦν. ἔφη δὲ Κῦρον ἄρχειν τοῦ λόγου ᾧδε. Παρεκάλεσα
 ὑμᾶς, ἄνδρες φίλοι, ὅπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος ὅ,τι
 δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο
 πράξω περὶ Ὀρόντα τοντουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν
 ὁ ἐμὸς πατήρ ἔδωκεν ὑπήκοον εἶναι ἐμοί· ἐπεὶ δὲ ταχθεὶς,
 ὡς ἔφη αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ οὗτος ἐπολέμησεν
 ἐμοὶ ἔχων τὴν ἐν Σάρδεσιν ἀκρόπολιν καὶ ἐγὼ αὐτὸν
 προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ
 7 πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιᾶν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, μετὰ
 ταῦτα, ἔφη, ᾧ Ὀρόντα, ἔστιν ὅ,τι σε ἠδίκησα; ἀπεκρί-
 νατο ὅτι οὐ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἠρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον,
 ὡς αὐτὸς σὺ ὁμολογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος
 ἀποστάς εἰς Μυσσοὺς κακῶς ἐποίησας τὴν ἐμὴν χώραν ὅ,τι
 ἐδύνω; ἔφη ὁ Ὀρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὀπότ'
 αὐ ἔγνωσ τὴν σαντοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς
 Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἔφησθα καὶ πείσας
 ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἔδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ
 8 ταῦθ' ὁμολογεῖ ὁ Ὀρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος,
 ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι
 φανερὸς γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ Ὀρόντα ὅτι οὐδὲν
 ἀδικηθεὶς, ἠρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν, Ὅμολογεῖς οὖν
 περὶ ἐμὲ ἄδικος γεγενῆσθαι; Ἡ γὰρ ἀνάγκη, ἔφη ὁ
 Ὀρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἠρώτησεν ὁ Κῦρος, Ἔτι οὖν
 ἂν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ
 πιστός; ὁ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδ' εἰ γενοίμην, ᾧ Κῦρε,
 9 σοὶ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς
 παροῦσιν, Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα
 δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ᾧ Κλέαρχε, ἀπόφηναι
 γνώμην ὅ,τι σοι δοκεῖ. Κλέαρχος δὲ εἶπε τάδε. Συμ-
 βουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκποδῶν ποιείσθαι ὡς

τάχιστα, ὡς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολῇ ἢ ἡμῖν τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι τοὺς ἐθελοντὰς φίλους εὖ ποιεῖν. ταύτῃ δὲ τῇ γνώμῃ ἔφη καὶ τοὺς ἄλλους 10 προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα, ἔφη, κελεύοντος Κύρου ἔλαβον τῆς ζώνης τὸν Ὀρόνταν ἐπὶ θανάτῳ ἅπαντες ἀναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς· εἶτα δ' ἐξῆγον αὐτὸν οἷς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ εἶδον αὐτὸν ὅπως πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι ἐπὶ θάνατον ἄγοιτο. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ἀρτακάτου σκηπὴν εἰσῆχθη 11 τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα Ὀρόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε οὐδὲ ὅπως ἀπέθανεν οὐδεὶς εἰδὼς ἔλεγεν· εἰκαζον δὲ ἄλλοι ἄλλως· τάφος δὲ οὐδεὶς πώποτε αὐτοῦ ἐφάνη.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμούς VII. τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ Κύρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας· ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἦξει βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχομένον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ [τὸν Θετταλὸν] τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν 2 ἅμα τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ἦγοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον Κύρῳ περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. Ὁ ἄνδρες Ἕλληνες, οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν βαρβάρων 3 συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομίζων ἀμείνους καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἐσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας

ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ γὰρ ἴστε
 ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοιμήην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων
 4 καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
 ἐρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλήθος
 πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνά-
 σκησθε, τὰ ἄλλα καὶ ἀσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἴους ἡμῖν
 γινώσσεσθε τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους [ὑμῶν δὲ
 ἀνδρῶν ὄντων]. καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν
 τὸν μὲν οἰκαδὲ βουλόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν
 ποιήσω ἀπελθεῖν, πολλοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ'
 5 ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν
 φηγᾶς Σάμιος, πιστὸς δὲ Κύρος, εἶπε, Καὶ μὴν, ὦ
 Κύρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ὑπισχνεῖ νῦν διὰ τὸ ἐν
 τοιοῦτῳ εἶναι τοῦ κινδύνου προσιόντος, ἂν δὲ εὖ γένη-
 ται τι, οὐ μεμνήσεσθαι σέ φασιν· ἐνιοὶ δὲ οὐδ' εἰ
 μεμνήῳ τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα
 6 ὑπισχνεῖ. ἀκούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κύρος, Ἄλλ' ἔστι μὲν
 ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ πατροφία πρὸς μὲν μεσημβρίαν
 μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, πρὸς
 δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων
 7 πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν
 δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους
 τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο δέδοικα μὴ
 οὐκ ἔχω ὅ,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται,
 ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἰκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλλήνων
 8 καὶ στέφανον ἐκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα ἀκού-
 σαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἐξηγγέλλον. εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν οἳ τε στρατηγοὶ καὶ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσι
 ἔσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμπιμπλὰς ἀπάντων τῆν

γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκελεύοντο δὲ αὐτῷ πάντες ὄσοι-9
 περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὄπισθεν ἑαυτῶν τάτ-
 τεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ᾧδὲ πως ἤρθετο
 τὸν Κύρον· Οἷε γὰρ σοι μαχεῖσθαι, ᾧ Κύρε, τὸν ἀδελ-
 φόν; Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, εἶπερ γε Δαρείου καὶ
 Παρυσάτιδός ἐστι παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ
 ταῦτ' ἐγὼ λήψομαι. ἐνταῦθα δὴ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς 10
 ἐγένετο τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀσπίς μυρία καὶ τετρακοσία,
 πελτασταὶ δὲ δισχιλίοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ
 Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανη-
 φόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι 11
 ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα
 διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχιλίοι ἰππεῖς, ὧν Ἄρτα-
 γέρονης ἦρχεν· οὗτοι δ' αὐτὸν πρὸ αὐτοῦ βασιλέως τετα-
 γμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ἦσαν ἄρ- 12
 χοντες [καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνους] τέτταρες, τριά-
 κοντα μυριάδων ἕκαστος, Ἀβροκόμας, Τισσαφέρνης,
 Γωβρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ
 ἐνενηκόντα μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἑκατὸν
 καὶ πενήκοντα· Ἀβροκόμας δὲ ὑστέρησε τῆς μάχης
 ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων. ταῦτα δὲ ἠγγελλον 13
 πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες [ἐκ τῶν πολεμίων] παρὰ
 μεγάλου βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην
 οἱ ὑστερον ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἠγγελλον.
 ἐνταῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἕνα παρασάγγας 14
 τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι παντὶ καὶ τῷ Ἑλλη-
 νικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾧετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ
 μαχεῖσθαι βασιλέα· κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦ-
 τον τάφρος ἦν ὀρυκτὴ βαθεῖα, τὸ μὲν εὖρος ὀργυιὰ
 πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιὰ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ 15

- τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δάδεκα παρασάγγας μέτροι τοῦ Μηθίας τείλους. [ἐνθα αἱ διαώρυγες, ἀπὸ τοῦ Τύργητος ποταμοῦ ῥέουσιν· εἰσὶ δὲ τέτταρες, τὸ μὲν εὖρος πλεθριαῖαι, βαθεῖαι δὲ ἰσχυρῶς, καὶ πλοῖα κλεῖ ἐν αὐταῖς σιταγωγὰ· εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, διαλείπουσι δ' ἐκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἐπισιν.] ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος·
- 16 ταύτην δὲ τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ [μέγας] ἀντὶ ἔρματος, ἐπειδὴ πνυθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα ταύτην δὴ τὴν πάροδον Κῦρός τε καὶ ἡ στρατιὰ παρ-
- 17 ἤλθε καὶ ἐγένοντο εἰσω τῆς τάφρου. ταύτη μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχωρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἰχνη πολλά.
- 18 ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην μάντιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλλούς, ὅτι τῇ ἐνδεκάτῃ ἀπ' ἐκείνης ἡμέρας προθυόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κῦρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα ἐτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνοῦμαι σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ
- 19 παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκώλυε βασιλεὺς τὸ Κῦρον στρατεύμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κῦρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωσμένοι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κῦρος ἐπορεύετο ἡμελημένως μάλλον.
- 20 τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθήμενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλὰ ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγετο καὶ ὑπόξυγλων.
- VIII. Καὶ ἦδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσιν καὶ πλη-

σίον ἦν ὁ σταθμὸς ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἤνικα Πα-
 τηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον κιστῶν προ-
 φαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρουῖντι τῷ ἵππῳ, καὶ
 εὐθὺς πᾶσιν οἷς ἐνετύχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ
 ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσ-
 ἔρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἐνθα δὴ πολὺς
 τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ 2
 πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε κατα- 3
 πηθήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδνυ καὶ ἀνα-
 βὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς
 τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλιζέσθαι καὶ καθίστα-
 σθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ 4
 σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος
 ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος,
 οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ [καὶ τὸ στρατεύμα]
 τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρ- 5
 βαρικοῦ ἵππεις μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέ-
 αρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελτα-
 στικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος
 καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου 6
 ὄσον ἑξακόσιοι (κατὰ τὸ μέσον), ὀπλισμένοι θώραξι
 μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν
 Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν
 μάχην καθίστατο [λέγεται δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Πέρσας
 ψιλαῖς ταῖς κεφαλαῖς ἐν τῷ πολέμῳ διακινδυνεύειν]. οἱ 7
 δ' ἵπποι πάντες [οἱ μετὰ Κύρου] εἶχον καὶ προμετω-
 πίδα καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις
 Ἑλληνικᾶς. καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω 8
 καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἤνικα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο,
 ἐφάνη κοινορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ συχνῷ

ὕστερον ὡσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολύ. ὅτε
 δὲ ἐγγύτερον ἐγίνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστρα-
 πτε καὶ αἱ λόγχοι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίνοντο.
 9 καὶ ἦσαν ἱππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου
 τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχων·
 ἐχόμενοι δὲ γεροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπίσθιοι σὺν ποδή-
 ρεσι ξυλίταις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο
 εἶναι· ἄλλοι δ' ἱππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι
 κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ
 10 ἔθνος ἐπορεύετο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα
 συχρὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ θρεπανηφόρα καλούμενα·
 εἶχον δὲ τὰ θρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀπο-
 τεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφοροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς
 διακόπτειν ὄψω ἐντυγχάνοιεν. ἡ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς
 11 τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἐλθόντα καὶ διακόφοντα. ὁ
 μέντοι Κῦρος εἶπεν ὅτι καλέσας παρεκελεύετο τοῖς
 Ἑλλήσι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη
 τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγῇ ἀλλὰ σιγῇ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἡσυχῇ
 12 ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν. καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος
 παρελαύνων αὐτοῖς σὺν Πίργητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις
 τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στρατεύμα
 κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη·
 13 κἄν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, κἄνθ' ἡμῖν πεποίηται. ὁρῶν
 δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου ἐξω
 ὄντα τοῦ [Ἑλληνικοῦ] εὐωνύμου βασιλεία — τοσοῦτον
 γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων
 τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἐξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος
 οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρα,
 φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ
 14 ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλοι ὅπως καλῶς ἔχοι. καὶ ἐν

τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στρατεύμα ὀμαλῶς
 προῆι, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετά-
 τετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελεύων
 οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεῖτο ἐκατέ-
 ρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους.
 ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, 15
 πελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἰ τι παραγγέλλοι ὁ
 δ' ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ
 τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων 16
 θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς
 ὁ θόρυβος εἶη. ὁ δὲ [Κλέαρχος] εἶπεν ὅτι σύνθημα
 παρέρχεται δεύτερον ἤδη. καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παρ-
 αγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας Ἀλλὰ 17
 δέχομαί τε, ἔφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς
 τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε· καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέσσαρα
 στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἠνίκα ἐπαϊά-
 νιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο ἀντίοι ἰέναι τοῖς πολε-
 μίοις. ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, 18
 τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγ-
 ξαντο πάντες οἶον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίξουσι, καὶ πάντες
 δὲ ἔθεον. [λέγουσι δὲ τινες ὡς καὶ ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ
 δόρατα ἐδοῦπησαν φόβου ποιοῦντες τοῖς ἵπποις.] πρὶν 19
 δὲ τόξουμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ
 φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ
 Ἕλληνες, ἰβίων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν
 τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν 20
 τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιό-
 χων. οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ
 κατελήφθη ὄσπερ ἐν ἰπποδρόμῳ ἐκπλαγεῖς· καὶ οὐδὲν

μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν
 Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν
 21 ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἔλεγετο. Κύρος δ' ὄρων
 τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας,
 ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὑπὸ τῶν ἄμφ' αὐτόν,
 οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων
 τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἰσπέων τάξιν ἐπεμελεῖτο
 ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν ὅτι μέσον
 22 ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν
 βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἡγούνται,
 νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἦν ἢ ἡ
 ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν,
 23 ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. καὶ βασι-
 λεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὅμως ἔξω
 ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς
 αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις
 24 ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν. ἐνθα δὴ Κύ-
 ρος δείσας μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακο-
 σίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλείως τεταγμένους καὶ εἰς φρυγὴν
 ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς
 25 τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. ὡς
 δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
 κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
 ἄμφ' αὐτόν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμογράφεξοι
 26 καλούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ
 τὸ ἄμφ' ἐκείνον στίφος· καὶ εὐθύς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ'
 εἰπὼν Τὸν ἄνδρα ὀρῶ ἴετο ἐπ' αὐτόν καὶ παῖσι κατὰ
 τὸ στέρον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι
 Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι.

παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλ- 27
 μὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ
 Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν
 τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ'
 ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ
 οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. Ἄρτα- 28
 πάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῶ τῶν σκηπτούχων [θερά-
 πων] λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε Κῦρον, κατα-
 πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν 29
 φασὶ βασιλέα κελεύσαι τινα ἐπισφάξαι αὐτὸν Κῦρον,
 οἱ δὲ αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην·
 εἶχε γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτόν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια
 καὶ τᾶλλα ὥσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ
 ὑπὸ Κῦρου δι' εὐνοϊάν τε καὶ πιστότητα.

Κῦρος μὲν οὕτως ἐτελεύτησεν, ἀνὴρ ὢν Περ-IX
 σῶν τῶν μετὰ Κῦρον τὸν ἀρχαῖον γενομένων βασιλι-
 κωτάτος τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ὡς παρὰ πάντων
 ὁμολογεῖται τῶν Κῦρου δοκούντων ἐν πείρᾳ γενέσθαι.
 πρῶτον μὲν γὰρ ἔτι παῖς ὢν ὄτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν 2
 τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις παισὶ, πάντων πάντα
 κράτιστος ἐνομιζέτο. πάντες γὰρ οἱ τῶν ἀρίστων Περ- 3
 σῶν παῖδες ἐπὶ ταῖς βασιλέως θυραῖς παιδεύονται· ἐνθα
 πολλὴν μὲν σφροσύνην καταμάθοι ἂν τις, αἰσχρὸν
 δ' οὐδὲν οὔτ' ἀκούσαι οὔτ' ἰδεῖν ἔστι. θεῶνται δ' οἱ 4
 παῖδες καὶ τιμωμένους ὑπὸ βασιλέως καὶ ἀκούουσι,
 καὶ ἄλλους ἀτιμαζομένους· ὥστε εὐθύς παῖδες ὄντες
 μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. ἐνθα Κῦρος 5
 αἰδημονέστατος μὲν πρῶτον τῶν ἡλικιωτῶν ἐδόκει εἶναι,
 τοῖς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεστέρων
 μᾶλλον πεῖθεσθαι, ἔπειτα δὲ φιλιππότατος καὶ τοῖς

ἵπποις ἄριστα χρῆσθαι· ἔκρινον δ' αὐτὸν καὶ τῶν εἰς
 τὸν πόλεμον ἔργων, τοξικῆς τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλο-
 6 μαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. ἐπεὶ δὲ τῇ ἡλικίᾳ
 ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ἦν καὶ πρὸς τὰ θηρία μέν-
 τοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτὲ ἐπιφερομένην
 οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσῶν κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ
 ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ὠτειλάς εἶχε,
 τέλος δὲ κατέκτανε· καὶ τὸν πρῶτον μέντοι βοηθήσαντα
 7 πολλοῖς μακαριστὸν ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ
 τοῦ πατρὸς σατραπῆς Λυδίας τε καὶ Φρυγίας τῆς με-
 γάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγὸς δὲ καὶ πάντων
 ἀπεδείχθη οἷς καθήκει εἰς Καστωλοῦ πεδίου ἀθροί-
 ξεσθαι, πρῶτον μὲν ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι περὶ πλείστον
 ποιοῖτο, [εἰ τῷ σπείσασαίτο] καὶ εἰ τῷ συνδοῖτο καὶ εἰ
 8 τῷ ὑπόσχοιτό τι, μηδαμῶς ψεύδεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἐπί-
 στενον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, ἐπίστενον
 δ' οἱ ἄνδρες· καὶ εἰ τις πολέμος ἐγένετο, σπείσασαί-
 9 θεν. τοιγαροῦν ἐπεὶ Τισσαφέρνει ἐπολέμησε, πᾶσαι
 αἱ πόλεις ἐκοῦσαι Κῦρον εἴλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους
 πλὴν Μιλησίων· οὗτοι δὲ ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύ-
 10 γοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο αὐτόν. καὶ γὰρ ἔργῳ
 ἐπεδείκνυτο καὶ ἔλεγεν ὅτι οὐκ ἂν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ
 ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους
 11 γένοιτο, ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. φανερὸς δ' ἦν καὶ
 εἰ τίς τι ἀγαθὸν ἢ κακὸν ποιήσειεν αὐτόν, νικᾶν
 πειρώμενος· καὶ εὐχὴν δὲ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ὡς
 εὐχοῖτο τοσοῦτον χρόνον ζῆν ἕστε νικῆναι καὶ τοὺς εὐ-
 12 καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. καὶ γὰρ οὖν
 πλείστοι δὴ αὐτῷ ἐνὶ γῆ ἀνδρῶν τῶν ἐφ' ἡμῶν ἐπεθύ-

μησαν και χρήματα και πόλεις και τὰ ἐαυτῶν σώματα
 προέσθαι. οὐ μὲν δὴ οὐδὲ τοῦτ' ἄν τις εἰποι ὡς τοὺς 13
 κακούργους και ἀδίκους εἶα καταγελαῦν, ἀλλὰ ἀφει-
 δέστατα πάντων ἐτιμωρεῖτο· πολλάκις δ' ἦν ἰδεῖν παρὰ
 τὰς στειβομένας ὁδοὺς και ποδῶν και χειρῶν και ὀφθαλ-
 μῶν στερομένους ἀνθρώπους· ὥστ' ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ
 ἐγένετο και Ἑλληνι και βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς
 πορεύεσθαι ὅπη τις ἤθελεν, ἔχοντι ὅ,τι προχωροίη.
 τοὺς γε μέντοι ἀγαθοὺς εἰς πόλεμον ὠμολόγητο δια- 14
 φερόντως τιμᾶν. και πρῶτον μὲν ἦν αὐτῷ πόλεμος πρὸς
 Πισίδας και Μυσούς· στρατευόμενος οὖν και αὐτὸς εἰς
 ταύτας τὰς χώρας οὓς ἑώρα ἐθέλοντας κινδυνεύειν,
 τούτους και ἄρχοντας ἐποίει ἧς κατεστρέφετο χώρας,
 ἔπειτα δὲ και ἄλλοις δώροις ἐτίμα· ὥστε φαίνεσθαι 15
 τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εὐδαιμονεστάτους, τοὺς δὲ κακοὺς
 δούλους τούτων ἀξιῶν εἶναι. τοιγαροῦν πολλή ἦν
 ἀφθονία αὐτῷ τῶν ἐθειλόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις
 οἶοιτο Κῦρον αἰσθήσεσθαι. εἰς γε μὴν δικαιοσύνην εἰ 16
 τις φανερὸς γένοιτο ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος, περὶ παν-
 τὸς ἐποιεῖτο τούτους πλουσιωτέρας ζῆν ποιεῖν τῶν ἐκ
 τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. και γὰρ οὖν ἄλλα τε πολλὰ 17
 δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο και στρατεύματι ἀληθινῷ
 ἐχρήσατο. και γὰρ στρατηγοὶ και λοχαγοί, οἱ χρημάτων
 ἕνεκα πρὸς ἐκεῖνον ἐπλευσαν, ἔγνωσαν κερδαλεώτερον
 εἶναι Κῦρον καλῶς ὑπάρχειν ἢ τὸ κατὰ μῆνα κέρδος.
 ἀλλὰ μὴν εἰ τίς γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς ὑπηρέτη- 18
 σειεν, οὐδενὶ πάποτε ἀχάριστον εἶασε τὴν προθυμίαν.
 τοιγαροῦν κράτιστοι δὴ ὑπηρεταὶ παντὸς ἔργου Κῦρον
 ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δὲ τινα ὀρφῆ δεινὸν ὄντα οἶ- 19
 κινόμον ἐκ τοῦ δικαίου και κατασκευάζοντά τε ἦς ἄρχοι

χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πάποτε
 ἀφείλετο, ἀλλ' ἄει πλείω προσεδίδου· ὥστε καὶ ἡδέως
 ἐπόνουν καὶ θαρραλέως ἐκτῶντο καὶ ὅσα ἐπέπατό τις
 ἦμιστα Κῦρον ἐκρυπτεν· οὐ γὰρ φθονῶν τοῖς φανε-
 ρῶς πλουτοῦσιν ἐφαίνετο, ἀλλὰ πειρώμενος χρῆσθαι
 20 τοῖς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. φίλους γε μὴν
 ὅσους ποιήσαιο καὶ εὐνοὺς γνοίῃ ὄντας καὶ ἱκανοὺς
 κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ,τι τυγχάνοι βουλόμενος κατ-
 εργάζεσθαι, ὁμολογεῖται πρὸς πάντων κράτιστος δὴ
 21 γενέσθαι θεραπεύειν. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὐπερ αὐτὸς
 ἔνεκα φίλων ᾤετο δεῖσθαι, ὡς συνεργοὺς ἔχοι, καὶ
 αὐτὸς ἐπειρᾶτο συνεργὸς τοῖς φίλοις κράτιστος εἶναι
 22 τούτου ὅτου αἰσθάνοιτο ἕκαστον ἐπιθυμοῦντα. δῶρα
 δὲ πλείστα μὲν οἶμαι εἶς γε ἀνὴρ ἐλάμβανε διὰ πολλὰ·
 ταῦτα δὲ πάντων δὴ μάλιστα τοῖς φίλοις διεδίδου,
 23 πρὸς τοὺς τρόπους ἐκάστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα
 ὀργῆ ἐκαστον δεόμενον. καὶ ὅσα τῷ σώματι αὐτοῦ
 πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον ἢ ὡς εἰς καλλωπισμὸν,
 καὶ περὶ τούτων λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὅτι τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πᾶσι κοσμηθῆναι, φίλους
 δὲ καλῶς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ἀνδρὶ νομί-
 24 ζοι. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικᾶν τοὺς φίλους εὖ ποι-
 οῦντα οὐδὲν θαυμαστόν, ἐπειδὴ γε καὶ δυνατώτερος
 ἦν· τὸ δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ περιεῖναι τῶν φίλων καὶ τῷ
 προθυμείσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεῖ
 25 ἀραστὰ εἶναι. Κῦρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οἶνον ἡμιδεεῖς
 πολλάκις ὁπότε πάνυ ἡδὺν λάβοι, λέγων ὅτι οὐπω δὴ
 πολλοῦ χρόνου τούτου ἡδίονι οἶνῳ ἐπιτύχοι· τοῦτον
 οὖν σοὶ ἔπεμψε καὶ δεῖται σου τήμερον τοῦτον ἐκπιεῖν
 26 σὺν οἷς μάλιστα φιλεῖς. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους

ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεια καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν
 κελεύων τὸν φέροντα, Τούτοις ἦσθη Κύρος· βούλεται
 οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. ὅπου δὲ χιλὸς σπάνιος 27
 πάνυ εἶη, αὐτὸς δὲ δύναίτο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ
 πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, δια-
 πέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ ἑαυτῶν σώματα
 ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλόν, ὡς μὴ
 πεινῶντες τοὺς ἑαυτοῦ φίλους ἄγωσιν. εἰ δὲ δὴ ποτε 28
 πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν ὄψεσθαι, προσκαλῶν
 τοὺς φίλους ἐσπονδαιολογεῖτο, ὡς δηλοῖη οὖς τιμᾶ. ὥστε
 ἐγὼ μὲν γε ἐξ ἂν ἀκούω οὐδένα κρῖνω ὑπὸ πλειόνων
 πεφιλησθαι οὔτε Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων. τεκμήριον 29
 δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μὲν Κύρου δούλου ὄντος
 οὐδεὶς ἀπῆει πρὸς βασιλέα, πλὴν Ὀρόντας ἐπεχείρησε·
 καὶ οὗτος δὴ ὄν ᾤετο πιστόν οἱ εἶναι ταχὺ αὐτὸν ἤρε
 Κύρω φίλτερον ἢ ἑαυτῷ· παρὰ δὲ βασιλέως πολλοὶ
 πρὸς Κύρον ἀπῆλθον, ἐπειδὴ πολέμιοι ἀλλήλοις ἐγέ-
 νοντο, καὶ οὗτοι μέντοι οἱ μάλιστα ὑπ' αὐτοῦ ἀγαπώ-
 μενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρω ὄντες ἀγαθοὶ ἀξιοτέρας
 ἂν τιμῆς τυγχάνειν ἢ παρὰ βασιλεῖ. μέγα δὲ τεκμή- 30
 ριον καὶ τὸ ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον
 ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν ἀγαθὸς καὶ κρῖνειν ὀρθῶς ἐδύνατο
 τοὺς πιστοὺς καὶ εὖνους καὶ βεβαίους. ἀποθνήσκοντος 31
 γὰρ αὐτοῦ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ συντράπεζοι
 ἀπέθανον μαχόμενοι [ὑπὲρ Κύρου] πλὴν Ἀριαίου·
 οὗτος δὲ τεταγμένος ἐτύγγανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ
 ἱππικοῦ ἄρχων· ὡς δ' ἦσθητο Κύρον πεπτακότα, ἐφυγεν
 ἔχων καὶ τὸ στρατεύμα πᾶν οὗ ἦγελτο.

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ X.
 χεὶρ ἢ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ [καὶ οἱ σὺν αὐτῷ] διώκων

εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν
 μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ
 αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἐνθεν ὄρμητο·
 2 τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. βασι-
 λεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰ τε ἄλλα πολλὰ διαρπά-
 ζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα τὴν
 3 σοφὴν καὶ καλὴν λεγομένην εἶναι λαμβάνει. ἡ δὲ Μι-
 λησία [ἦν νεωτέρα ἤ] ληφθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀμφὶ βασιλέα
 ἐκφεύγει γυμνὴ πρὸς τῶν Ἑλλήνων, οἱ ἔτυχον ἐν τοῖς
 σκευοφόροις ὄπλα ἔχοντες καὶ ἀντιταχθέντες πολλοὺς
 μὲν τῶν ἀρπαζόντων ἀπέκτειναν, οἱ δὲ καὶ αὐτῶν
 ἀπέθανον· οὐ μὴν ἐφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσω-
 σαν καὶ τὰλλα ὁπόσα ἐντὸς αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ
 4 ἄνθρωποι ἐγένοντο πάντα ἔσωσαν. ἐνταῦθα διέσχον
 ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα
 στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς [ὡς πάντα
 νικῶντες], οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.
 5 ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ
 στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐ-
 ἦκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ'
 αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἐνθα
 δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συν-
 τάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλευέτο Πρόξενον καλέ-
 σασ, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντας
 6 ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντες. ἐν τούτῳ καὶ
 βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν κάλιν ὡς ἐδόκει ὀπισθεν.
 καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς
 ταύτῃ προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ [βασιλεὺς] ταύτῃ
 μὲν οὐκ ἦγεν, ἦ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος
 ταύτῃ καὶ ἀπήγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ

[κατὰ τοὺς Ἕλληνας] αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ Τισσαφέρης ἐν τῇ πρώτῃ ἴσυνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκτανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔκαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς· Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγχετο φρόνιμος γενέσθαι. ὁ δ' οὖν 8 Τισσαφέρης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυ- 9 μον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες μὴ προσάγειν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρ- 10 αμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὡσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος συνήει. ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγὺς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ 11 πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφηνον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ 12 γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἱππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτῃ [ἐπὶ ξύλῳ] ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ 13 ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν·

ἐπιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάν-
 14 τες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ
 τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμ-
 πει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον
 καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί ἐστὶν
 15 ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
 γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα
 16 ἦν καὶ ἥλιος ἐδύετο. ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες
 καὶ θέμενοι τὰ ὄπλα ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύ-
 μαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ'
 αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα,
 ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι
 17 προσηλακέναι· καὶ αὐτοὶ ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μεί-
 ναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνουῦν-
 18 ται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς. ταύτης μὲν τῆς
 ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ
 τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρησμένα καὶ
 εἰ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύ-
 ρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἰ ποτε
 σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλη-
 σιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσιαι [ὡς ἐλέγοντο] ἅμα-
 19 ξαι — καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεὶ διήρπασαν. ὥστε
 ἄδειπνοὶ ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ
 ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς
 ἄριστον βασιλεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα
 οὕτω διεγένοντο.

B.

[Ὡς μὲν οὖν ἠθροίσθη Κύρῳ τὸ Ἑλληνικὸν ὅτε I ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν Ἀρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀνόδῳ ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν οἴομενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.] ἄμα 2 δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ὅτι Κῦρος οὔτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν οὔτε αὐτὸς φαίνεται. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασάμενοις ἃ εἶχον καὶ ἐξοπλισάμενοις προτεῖναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρῳ συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὄρμῃ ὄντων 3 ἄμα ἤλιψ ἀνέχοντι ἠλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγυῶς ἀπὸ Δαμαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριατος δὲ πεφνευῶς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραιᾷ ὄρμηγτο, καὶ λέγοι ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθεν περ ἠλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι 4 Ἕλληνες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν. Ἄλλ' ὄφειλε μὲν Κῦρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριατῷ ὅτι ἡμεῖς νικῶμεν τε βασιλεία καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἐτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ

μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελ-
 λόμεθα δὲ Ἀριαίφ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον
 τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχη νικῶν-
 6 των καὶ τὸ ἄρχειν ἐστὶ. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς
 ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
 Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβού-
 7 λετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου. οἱ μὲν ᾤχοντο,
 Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο
 σῆτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποξυγίαν κόπτοντες τοὺς
 βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες
 ἀπὸ τῆς φάλαγγος οὗ ἡ μάχη ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς
 πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐβάλλειν
 τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέροισι
 καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναῖς ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ
 καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἐρημοὶ οὐσαι· οἷς
 7 πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέ-
 8 ραν. καὶ ἦδη τε ἦν περὶ πλήθουςαν ἀγορὰν καὶ ἐρ-
 χονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος κήρυκες οἱ
 μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἰς Ἕλληνα,
 ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων·
 καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις
 9 τε καὶ ὀπλομαχίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέ-
 σαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι
 βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει
 καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα ἰόντας ἐπὶ
 τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἂν τι δύνωνται ἀγα-
 9 θόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ
 Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος
 τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὄπλα
 παραδιδόναι· ἄλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρα-

τηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θνύμενος. ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἄρ-¹⁰ κὰς πρεσβύτατος ὃν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πιρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος, Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλίνε, θαναμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς¹¹ ταῦτα Φαλίνοσ εἶπε, Βασιλεὺς νικῶν ἡγείται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὄσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι. μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖοσ εἶπεν, Ὡ Φαλίνε,¹² νῦν, ὡς σὺ ὀργᾶς, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωματίων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἶον τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκού-¹³ σας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε καὶ εἶπεν, Ἄλλὰ φιλοσόφω μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάρिता· ἴσθι μέντοι ἀνόητοσ ὢν, εἰ οἶσι τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆσ βασιλέωσ δυνάμεωσ. ἄλλουσ¹⁴ δὲ τινασ ἐφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένουσ ὡσ καὶ Κῦρω πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεὶ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιοντο,

εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι
 χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέ-
 15 ψαίνετ' ἂν αὐτῶ. ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἦκε, καὶ ἠρώ-
 τησεν εἰ ἤδη ἀποκεκριμένοι εἶεν. Φαλλῖνος δὲ ὑπο-
 λαβὼν εἶπεν, Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει·
 16 σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγὼ σε, ὦ
 Φαλλῖνε, ἄσμενος ἐώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάν-
 τες· σὺ τε γὰρ Ἕλληνας εἰ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες
 ὄσους σὺ ὀρᾷς· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
 17 βουλευόμεθά σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. σὺ
 οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὅτι σοι δοκεῖ
 κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὃ σοι τιμὴν οἶσει
 εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, ὅτι Φαλλῖνός ποτε
 πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελύεσσαν τοὺς Ἕλληνας τὰ
 ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐ-
 τοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι
 18 ἃ ἂν συμβουλευέσῃς. ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο
 βουλούμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα
 συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες
 μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες. Φαλλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ
 19 τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐγὼ, εἰ μὲν τῶν μυριάων
 ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστί σωθῆναι πολεμοῦντας βασι-
 λεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δὲ τοι
 μηδεμία σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμ-
 20 βουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν ὅπῃ δυνατόν. Κλέαρχος δὲ
 πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις·
 παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ
 μὲν δεοὶ βασιλεῖ φίλους εἶναι, κλειόνους ἂν ἄξιοι εἶ-
 ναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ
 δεοὶ πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα

ἢ ἄλλω παραδόντες. ὁ δὲ Φαλίνοσ εἶπε, Ταῦτα μὲν 21
 δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε
 βασιλεὺς ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν,
 προιοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ
 τούτου πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέ-
 μου ὄντος παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ. Κλέαρχοσ δ' ἔλεξεν, 22
 Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά
 δοκεῖ ἄπερ καὶ βασιλεῖ. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ
 Φαλίνοσ. ἀπεκρίνατο Κλέαρχοσ, Ἦν μὲν μένωμεν, σπον-
 दाί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. ὁ δὲ πάλιν 23
 ἠρώτησε, Σπονδὰσ ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ; Κλέαρχοσ δὲ
 ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο, Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι
 δὲ καὶ προιοῦσι πόλεμος. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐ διεσήμηρε.

Φαλίνοσ μὲν δὴ ᾤχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ II.
 παρὰ Ἀριαίου ἦγον Προκλήσ καὶ Χειρίσοφοσ· Μένων
 δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ Ἀριαίῳ· οὗτοι δὲ ἔλεγον ὅτι
 πολλοὺσ φαίη Ἀριαίοσ εἶναι Πέρσασ· ἐαυτοῦ βελτίουσ,
 οὓσ οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντοσ· ἀλλ' εἰ
 βούλεσθε συναπιέναι, ἤκειν ἤδη .κελεύει τῆσ νυκτόσ.
 εἰ δὲ μή, αὔριοι προὖ ἀπιέναι φησίν. ὁ δὲ Κλέαρχοσ 2
 εἶπεν, Ἀλλ' οὕτω χρὴ ποιεῖν· ἐὰν μὲν ἤκωμεν, ὅσ-
 περ λέγετε· εἰ δὲ μή, πράττετε ὅποιοι ἂν τι ὑμῖν
 οἰησθεσ μάλιστα συμφέρειν. ὅ,τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τού-
 τοισ εἶπε. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντοσ συγκαλέ- 3
 σασ τοὺσ στρατηγοὺσ καὶ λοχαγοὺσ ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί,
 ᾧ ἄνδρεσ, θυομένῳ ἵέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίνετο
 τὰ ἱερά. καὶ εἰκότωσ ἄρα οὐκ ἐγίνετο· ὡσ γὰρ ἐγὼ
 νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῳ ἡμῶν καὶ βασιλέωσ ὁ Τίγρησ
 ποταμόσ ἐστί ναυσίποροσ, ὃν οὐκ ἂν δυναίμεθα ἄνευ
 πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ ἡμεῖσ οὐκ ἔχομεν. οὐ μὲν

δὴ αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε· τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ
 ἔστιν ἔχειν· ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνν
 4 καλὰ ἡμῖν τὰ ἱερὰ ἦν. ᾧδε οὖν χρῆ ποιεῖν· ἀπίοντας
 δεικνύνειν ὅτι τις ἔχει· ἐπειδὰν δὲ σημήνη τῷ κέρατι
 ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε· ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύ-
 τερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτῳ
 ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς
 5 τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ ὄπλα ἔξω. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀπῆλθον καὶ ἐπόλουν οὕτω.
 καὶ τὸ λοιπὸν ὁ μὲν ἤρχεν, οἱ δὲ ἐλείθοντο, οὐχ ἐλό-
 μενοι, ἀλλὰ ὀρῶντες ὅτι μόνος ἐφρόνει οἷα δεῖ τὸν
 6 ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι ἄπειροί ἦσαν. [ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ
 ἦν ἦλθον ἐξ Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τῆς μάχης
 σταθμοὶ τρεῖς καὶ ἐνενήκοντα, παρασάγγαι πέντε καὶ
 τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι, στάδιοι πεντήκοντα καὶ
 ἑξακισχίλιοι καὶ μύριοι· ἀπὸ δὲ τῆς μάχης ἐλέγοντο
 εἶναι εἰς Βαβυλῶνα στάδιοι ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι.]
 7 ἔντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ
 ἔχων τοὺς τε ἱππέας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τετταρά-
 κοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ἤντο-
 8 μόλησε πρὸς βασιλέα. Κλέαρχος δὲ τοῖς ἄλλοις ἠγεῖτο
 κατὰ τὰ παρηγγελμένα, οἱ δ' εἶποντο· καὶ ἀφικνουῦ-
 νται εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν παρ' Ἀριατον καὶ τὴν
 ἐκείνου στρατιὰν ἀμφὶ μέσας νύκτας· καὶ ἐν τάξει
 θέμενοι τὰ ὄπλα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ
 τῶν Ἑλλήνων παρ' Ἀριατον· καὶ ὤμοσαν οἷ τε Ἑλλη-
 νες καὶ ὁ Ἀριατος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι
 μῆτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοι τε ἔσεσθαι· οἱ δὲ
 9 βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἠγγήσεσθαι ἀδόλως. ταῦτα
 δ' ὤμοσαν, σφάζαντες ταῦρον καὶ κάρπον καὶ κριὸν

εἰς ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, εἶπεν ὁ 10 Κλέαρχος, Ἄγε δὴ, ὦ Ἀριαῖτε, ἐπέπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπέ τίνα γνώμην ἔχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ἤνπερ ἤλθομεν ἢ ἄλλην τινὰ ἐννενοημέναι δοκεῖς ὁδὸν κρείττω. ὁ δ' εἶπεν, 11 Ἦν μὲν ἤλθομεν ἀπιόντες παντελῶς ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. ἑπτακαίδεκα γὰρ σταθμῶν τῶν ἐγγυτάτω οὐδὲ δεῦρο ἰόντες ἐκ τῆς χώρας οὐδὲν εἴχομεν λαμβάνειν· ἐνθα δέ τι ἦν, ἡμεῖς διαπορευόμενοι κατεδᾶπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μὲν, τῶν δ' ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. πορευτέον 12 δ' ἡμῖν τοὺς πρώτους σταθμοὺς ὡς ἂν δυνώμεθα μακροτάτους, ἵνα ὡς πλείστον ἀποσπάσωμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· ἦν γὰρ ἅπαξ δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπόσχωμεν, οὐκέτι μὴ δύνηται βασιλεὺς ἡμᾶς καταλαβεῖν. ὀλίγω μὲν γὰρ στρατεύματι οὐ τολμήσει ἐφέπεσθαι· πολὺν δ' ἔχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων σπανιεῖ. ταύτην, ἔφη, τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε.

Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη 13 ἢ ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν· ἡ δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. ἐπεὶ γὰρ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον, λογιζόμενοι ἦξειν ἅμα ἡλίῳ δύνοντι εἰς κόμας τῆς Βαβυλωνίας χώρας· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πο- 14 λεμίους ὄρᾶν ἱππέας· καὶ τῶν τε Ἑλλήνων οἳ μὴ ἔτυχον ἐν ταῖς τάξεσιν ὄντες εἰς τὰς τάξεις ἔθεον, καὶ Ἀριαῖος, ἐτύγγανε γὰρ ἐφ' ἀμάξης πορευόμενος διότι

- 15 ἐτέτρωτο, καταβάς ἐθωρακίζετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἐν
 ᾧ δὲ ὠπλίζοντο ἤκον λέγοντες οἱ προπεμφθέντες σκο-
 ποὶ ὅτι οὐχ ἱκπεῖς εἶεν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ
 εὐθύς ἐγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγὺς που ἐστρατοπεδεύετο
 βασιλεύς· καὶ γὰρ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ
 16 πρόσω. Κλέαρχος δὲ ἐπὶ μὲν τοὺς πολεμίους οὐκ ἤγε·
 ἦδει γὰρ καὶ ἀπειρηκότητας τοὺς στρατιώτας καὶ ἀσίτους
 ὄντας· ἦδη δὲ καὶ ὄψε ἦν· οὐ μέντοι οὐδὲ ἀπέκλινε,
 φυλαττόμενος μὴ δοκίῃ φεύγειν, ἀλλ' εὐθύωρον ἄγων
 ἅμα τῷ ἡλίῳ θυομένῳ εἰς τὰς ἐγγυτάτω κώμας τοὺς
 πρώτους ἔχων κατεσκήνωσεν, ἐξ ὧν διήρπαστο ὑπὸ
 τοῦ βασιλικῷ στρατεύματι καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν
 17 οἰκιῶν ξύλα. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι ὅμως τρόπῳ τινι
 ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταλοὶ προσιόντες
 ὡς ἐτύγχανον ἕκαστοι ἠϋλίζοντο, καὶ κραυγὴν πολλὴν
 ἐποιοῦν καλοῦντες ἀλλήλους, ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους
 ἀκούειν· ὥστε οἱ μὲν ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ
 ἐφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ ὑστε-
 18 ραίᾳ ἐγένετο· οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδὲν ἐφάνη
 οὔτε στρατόπεδον οὔτε καπνὸς οὐδαμοῦ πλησίον. ἐξ-
 ἐπλάγη δέ, ὡς εἶοικε, καὶ βασιλεὺς τῇ ἐφόδῳ τοῦ στρα-
 τεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῇ ὑστεραίᾳ ἐπραττε.
 19 προφούσης μέντοι τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ τοῖς Ἑλλησι
 φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν οἷον εἰκὸς
 20 φόβου ἐμπεσόντος γίνεσθαι. Κλέαρχος δὲ Τολμίδην
 Ἦλετον, ὃν ἐτύγχανεν ἔχων παρ' ἑαυτῷ κήρυκα ἄρι-
 στον τῶν τότε, ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κηρύξαντα ὅτι
 προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, ὃς ἂν τὸν ἀφέντα τὸν
 21 λαυτον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, ἐγνωσαν οἱ στρα-

τιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἶη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶμα. ἄμα δὲ ὄρθρω κατήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὄπλα τίθεσθαι τοὺς Ἕλληνας ἥπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη. ὁ δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε III. δῆλον ἦν. τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ ὄπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἤλιψ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἐπεμψε περὶ σπονδῶν. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον 2 πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτητον τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κλεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάσῃ. ἐπεὶ δὲ 3 κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὀραῖσθαι πάντη φάλαγγα πυκνήν, ἐκτὸς δὲ τῶν ὄπλων μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτὸς τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεσιτάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα τί 4 βούλουτο. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἀνδρες οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἕλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης 5 δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ πορίσας ἄριστον. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαντον, καὶ ἦκον 6 ταχύ· ᾧ καὶ δῆλον ἦν ὅτι ἐγγὺς πού βασιλεὺς ἦν ἡ ἄλλος τις ᾧ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν ἐνθεν ἄξουσι τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ ἠρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς 7 ἀνδράσι σπένδοιτο τοῖς ἰουῖσι καὶ ἀπιουῖσιν, ἧ καὶ τοῖς

ἄλλοις ἔσονται σπονδαί. οἱ δέ, Ἄρασι, ἔφασαν, μέχρι
 8 ἂν βασιλεὶ τὰ παρ' ὑμῶν διαγγελῆθῃ. ἐπεὶ δὲ ταῦτα
 εἶπον, μετασθησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο·
 καὶ ἐδόκει τὰς σπονδὰς ποιῆσθαι [ταχύ τε] καὶ καθ' ἥσ-
 9 χίαν ἔλθειν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ὁ δὲ
 Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι
 ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω ἔστ' ἂν ὀκνήσωσιν
 οἱ ἄγγελοι μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι·
 οἶμαι γε μέντοι, ἔφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις
 τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς
 εἶναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἤγεισθαι
 10 ἐκέλευε πρὸς τὰ ἐπιτήδεια. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος
 μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδὰς ποιησάμενος, τὸ δὲ
 στρατεύμα ἔχων ἐν τάξει, καὶ αὐτὸς ὡπισθοφυλάκει.
 καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεις
 ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποι-
 οῦντο ἐκ τῶν φοινίκων οὐς εὗρισκον ἐκπεπτωκότας, τοὺς
 11 δὲ καὶ ἐξέκοπτον. καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν
 ὡς ἐπεστιάται, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων,
 ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἰ τις αὐτῷ δοκοίη τῶν
 πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλακεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν
 ἐπιτήδειον ἐπαισεν ἄν, καὶ ἅμα αὐτὸς προσελάμβανεν
 εἰς τὸν πηλὸν ἐμβαίνων· ὥστε πᾶσιν αἰσχύνῃν εἶναι
 12 μὴ οὐ συσπουδάξαι. καὶ ἐτάχθησαν πρὸς αὐτὸ οἱ
 <εἰς> τριάκοντα ἔτη γεγονότες· ἐπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον
 ἑώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
 13 πολὺ δὲ μᾶλλον ὁ Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποκτενύων
 αὐτὸ τὸ πλήρες εἶναι τὰς τάφρους ὕδατος· οὐ γὰρ
 ἦν ὄρα οἷα τὸ πεδίον ἄρδειν· ἀλλ' ἵνα ἤδη πολλὰ
 προφαίνοιτο τοῖς Ἑλλησι δευνὰ εἰς τὴν πορείαν, τοῦτου

ἔνεκα βασιλέα ὑπώπτευσεν ἐπὶ τὸ πεδίον τὸ ὕδωρ ἀφεικίναί. πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας ὅθεν 14 ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δὲ σίτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οἷας 15 μὲν ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἔστιν ἰδεῖν τοῖς οἰκέταις ἀπέκειντο, αἱ δὲ τοῖς δεσπόταις ἀποκείμεναι ἦσαν ἀπόλεκτοι, θανάσιαι τοῦ κάλλους καὶ μεγέθους, ἡ δὲ ὄψις ἡλέκτρον οὐδὲν διέφερε· τὰς δὲ τινὰς ξηραίνοντες τραγήματα ἀπετίθεσαν. καὶ ἦν καὶ παρὰ πότον ἡδὺ μὲν, κεφαλαλγὲς δέ. ἐνταῦθα καὶ τὸν ἐγκέφαλον τοῦ φοίνικος πρῶτον 16 ἔφαγον οἱ στρατιῶται, καὶ οἱ πολλοὶ ἐθαύμασαν τό τε εἶδος καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς. ἦν δὲ σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγὲς. ὁ δὲ φοῖνιξ ὅθεν ἐξαιρεθεῖη ὁ ἐγκέφαλος ὄλος ἀναίνετο.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μέγαλον 17 βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, 18 καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὖρημα ἐποιησάμην εἰ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. ταῦτα δὲ γνούς ἠτούμην 19 βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κύρῳ τὸ ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἕλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ

διήλασα καὶ συνέμιξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατο-
 πέδῳ [ἐνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε
 καὶ τοὺς σὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς
 παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστότατοι].
 20 καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθεσθαι· ἐρέ-
 σθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνος ἔνεκεν ἐστρα-
 τεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀπο-
 κρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἢ ἂν τι δύναμαι
 21 ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπραΰνασθαι. πρὸς ταῦτα
 μεταστάντες οἱ Ἕλληες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο,
 Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ
 πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ
 πολλὰς προφάσεις Κῦρος εὕρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα,
 ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε
 22 ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα,
 ἢ σχύνηθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐ-
 τόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοῦς
 23 εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντι-
 ποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἐστὶν ὅτου ἔνεκα βουλοί-
 μεθα ἂν τὴν βασιλείῳς χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν
 ἀποκτείνειν ἂν ἐθέλοιμεν, πορευόμεθα δ' ἂν οἴκαδε,
 εἰ τις ἡμᾶς μὴ λυποῖ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα
 σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· εἰ μὲντοι τις ἡμᾶς καὶ
 εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
 24 ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀκού-
 σας δὲ ὁ Τισσαφέρηνς Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγεῶ
 βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου· μέχρι δ' ἂν
 ἐγὼ ἦκω αἱ σπονδαὶ μενόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρ-
 25 ἔξομεν. καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ'
 οἱ Ἕλληες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι

διαπεπραγμένους ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ
 σώζειν τοὺς Ἕλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων
 ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασιλεὶ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν
 στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε, Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν 26
 πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν
 τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν
 παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἢ πρίασθαι, λαμβάνειν
 ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς δὲ αὐ 27
 ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορεύσεσθαι ὡς διὰ φιλίας
 ἀσινῶς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας ὅπότεν μὴ ἀγορὰν
 παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ἀνουμένους ἔξειν
 τὰ ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιᾶς 28
 ἔδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελ-
 φὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ
 ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης 29
 εἶπε, Νῦν μὲν δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὴν δὲ δια-
 πράξωμαι ἢ δέομαι, ἤξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξω ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαντοῦ ἀρχήν.

Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρην οἷ τε Ἑλ-IV.
 ληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι
 ἡμέρας πλείους ἢ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται
 πρὸς Ἀριατον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι
 καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνῳ Περσῶν τινες, <οἱ> παρ-
 εθάρρουνόν τε καὶ δεξιᾶς ἐνόις παρὰ βασιλέως ἔφερον
 μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρῳ ἐπι-
 στρατείας μηδὲ ἄλλου μηθενὸς τῶν παροικομένων.
 τούτων δὲ γιγνομένων ἐνδηλοὶ ἦσαν οἱ περὶ Ἀριατον 2
 ἦττον προσέχοντες τοῖς Ἕλλησι τὸν νοῦν· ὥστε καὶ
 διὰ τοῦτο τοῖς μὲν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἤρεσκον,
 ἀλλὰ προσιόντες τῷ Κλεάρχῳ ἔλεγον καὶ τοῖς ἄλλοις

3 στρατηγοῖς, Τί μένομεν; ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, ἵνα
 καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλεία μέγαν
 στρατεύειν; καὶ νῦν μὲν ἡμᾶς ὑπάγεται μένειν διὰ
 τὸ δισπαρῆθαι αὐτῷ τὸ στρατεύμα· ἐπὶ δὲ πάλιν
 ἀλισθῆ αὐτῷ ἡ στρατιά, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπιθήσεται
 4 ἡμῖν. ἴσως δὲ πού η ἄποσκάπτει τι ἢ ἀποτευχίξει, ὡς
 ἄπορος εἴη ἢ ὁδός. οὐ γάρ ποτε ἐκὼν γε βουλήσεται
 ἡμᾶς ἐλθόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγελταί ὡς ἡμεῖς
 τοσοῖδε ὄντες ἐνικῶμεν [τὸν] βασιλέα ἐπὶ ταῖς θύραις
 5 αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. Κλέαρχος δὲ
 ἀπεκρίνατο τοῖς ταῦτα λέγουσιν, Ἐγὼ ἐνθυμούμαι μὲν
 καὶ ταῦτα πάντα· ἐννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξο-
 μεν ἐπὶ πολέμῳ ἀπιέναι καὶ παρὰ τὰς σπονδὰς ποιεῖν.
 ἔπειτα πρῶτον μὲν ἀγορὰν οὐδεὶς παρεῖχει ἡμῖν οὐδὲ
 ὄθεν ἐπισιτιούμεθα· αὐθις δὲ ὁ ἠγησόμενος οὐδεὶς
 ἔσται· καὶ ἅμα ταῦτα ποιοῦντων ἡμῶν εὐθύς (ἂν)
 Ἄριατος ἀποσταίη· ὥστε φίλος ἡμῖν οὐδεὶς λειλείψεται,
 ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθεν ὄντες πολέμοι ἡμῖν ἔσονται.
 6 ποταμὸς δ' εἰ μὲν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἔστι δια-
 βατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνα-
 τον διαβῆναι καλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ ἂν μάχε-
 σθαί γε δέη ἱππεῖς εἰσὶν ἡμῖν σύμμαχοι, τῶν δὲ πολε-
 μίων ἱππεῖς εἰσὶν οἱ πλείστοι καὶ πλείστον ἄξιοι· ὥστε
 νικῶντες μὲν τίνα ἂν ἀποκτείναιμεν; ἡττωμένων δὲ
 7 οὐδένα οἶόν τε σωθῆναι. ἐγὼ μὲν οὖν βασιλέα, ᾧ οὕτω
 πολλὰ ἔστι τὰ σύμμαχα, εἴπερ προθυμεῖται ἡμᾶς ἀπο-
 λέσαι, οὐκ οἶδα ὅ,τι δεῖ αὐτὸν ὁμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι
 καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἑαυτοῦ πιστὰ ἄπιστα
 ποιῆσαι Ἑλλησί τε καὶ βαρβάρους. τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγεν.

Ἐν δὲ τούτῳ ἦκε Τισσαφέρνης ἔχων τὴν ἑαυτοῦ 8
 δύναμιν ὡς εἰς οἶκον ἀπιὼν καὶ Ὀρόντας ** τὴν ἑαυτοῦ
 δύναμιν ἤγε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπι
 γάμψ. ἐντεῦθεν δὲ ἤδη Τισσαφέρνους ἡγουμένου καὶ 9
 ἀγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ Ἀρι
 αῖος τὸ Κύρου βαρβαρικὸν ἔχων στρατεύμα ἅμα Τισσα
 φέρνει καὶ Ὀρόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο σὺν ἐκείνοις.
 οἱ δὲ Ἕλληνες ὑφορῶντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν 10
 ἐχώρουν ἡγεμόνας ἔχοντες. ἐστρατοπεδεύοντο δὲ ἐκά
 στοτε ἀπέχοντες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ πλεον· ἐφυ
 λάττοντο δὲ ἀμφοτέρω ὡσπερ πολεμίους ἀλλήλους, καὶ
 εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρεῖχεν. ἐνίστε δὲ καὶ ξυλιζό- 11
 μνοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλ
 λέγοντες πληγὰς ἐνέτεινον ἀλλήλοις· ὥστε καὶ τοῦτο 12
 ἐχθρὰν παρεῖχε. διελθόντες δὲ τρεῖς σταδμοὺς ἀφίκοντο
 πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τεῖχος, καὶ παρήλθον εἰςω
 αὐτοῦ. ἦν δὲ ῥυκτοδομημένον πλίνθοις ὅπτατς ἐν ἀσφάλτῳ
 κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδῶν, ὕψος δὲ ἑκατόν· μῆκος
 δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ Βαβυ
 λῶνος οὐ πολὺ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταδμοὺς 13
 δύο παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διεβήσαν διώρυχας δύο,
 τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξευγμένην πλοίοις ἐπτά·
 αὐταὶ δ' ἦσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· κατετέ
 τμητο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν
 πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δὲ ἐλάττους· τέλος δὲ καὶ
 μικροὶ ὄχετοί, ὡσπερ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐπὶ τὰς μελίνας·
 καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμόν· πρὸς ᾧ
 πόλις ἦν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ἢ ὄνομα Σιττάκη,
 ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. οἱ μὲν 14
 οὖν Ἕλληνες παρ' αὐτὴν ἐσκήνησαν ἐγγὺς παραδείσου

μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ θασέος παντοίων δένδρων,
 οἱ δὲ βάρβαροι διαβεβηκότες τὸν Τίγρητα· οὐ μέντοι
 15 καταφανεῖς ἦσαν. μετὰ δὲ τὸ δειπνον ἔτυχον ἐν περι-
 πάτῳ ὄντες πρὸ τῶν ὀπλων Πρόξενος καὶ Ξενοφῶν·
 καὶ προσελθὼν ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλα-
 κας ποῦ ἂν ἴδοι Πρόξενον ἢ Κλέαρχον· Μέναννα δὲ
 οὐκ ἐξήτει, καὶ ταῦτα παρ' Ἀριαίου ὧν τοῦ Μέναννος
 16 ξένου. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς,
 εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τάδε. Ἐπεμφέ με Ἀριαίος καὶ Ἀρ-
 τάοξος, πιστοὶ ὄντες Κύρῳ καὶ ὕμιν εὐνοί, καὶ κελεύ-
 ουσι φυλάττεσθαι μὴ ὕμιν ἐπιθῶνται τῆς νυκτὸς οἱ
 βάρβαροι· ἔστι δὲ στρατεύμα πολὺ ἐν τῷ πλησίον
 17 παραδείσῳ. καὶ παρὰ τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποτα-
 μοῦ πέμψαι κελεύουσι φυλακὴν, ὡς διανοεῖται αὐτὴν
 λύσαι Τισσαφέρηνς τῆς νυκτὸς, εἴαν δύνηται, ὡς μὴ
 διαβῆτε ἄλλ' ἐν μέσῳ ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμοῦ καὶ
 18 τῆς διώρυχος. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ
 τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 19 ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβεῖτο. νεανίσκος δὲ
 τις τῶν παρόντων ἐννοήσας εἶπεν ὡς οὐκ ἀκόλουθα
 εἶη τό τε ἐπιθῆσεσθαι καὶ λύσειν τὴν γέφυραν. δῆλον
 γὰρ ὅτι ἐπιτιθεμένους ἢ νικᾶν δεήσει ἢ ἠττᾶσθαι.
 εἴαν μὲν οὖν νικῶσι, τί δεῖ λύειν αὐτοὺς τὴν γέφυ-
 ραν; οὐδὲ γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυραὶ ὧσιν ἐχοίμεν ἂν
 20 ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθῶμεν. εἴαν δὲ ἡμεῖς νικῶμεν,
 λελυμένης τῆς γεφύρας οὐχ ἔξουσιν ἐκεῖνοι ὅποι φυ-
 γῶσιν· οὐδὲ μὴν βοηθῆσαι πολλῶν ὄντων πέραν οὐδεὶς
 21 αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. ἀκούσας δὲ
 ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις εἴη
 χάρα ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ὁ

δὲ εἶπεν ὅτι πολλή· καὶ κῶμαι ἐνεῖσι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι. τότε δὴ καὶ ἐγνώσθη ὅτι οἱ βάρβαροι 22 τὸν ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ἕλληνες διελόντες τὴν γέφυραν μένειαν ἐν τῇ νήσῳ ἐρύματα ἔχοντες ἐνθεν μὲν τὸν Τίγρητα, ἐνθεν δὲ τὴν διώρυχα· τὰ δ' ἐπιτήδεια ἔχοιεν ἐκ τῆς ἐν μέσῳ χώρας πολλῆς καὶ ἀγαθῆς οὔσης καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνότων· εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφῇ γένοιτο εἰ τις βούλοιο βασιλεῦα κακῶς ποιεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἐπὶ μέντοι τὴν 23 γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἐπεμψαν· καὶ οὔτε ἐπέθετο οὔτε οὐδαμόθεν οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν οὔτε οὐδεὶς ἦλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. ἐπειδὴ 24 δὲ ἕως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐξευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ὡς οἷόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως· ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρουσι Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιδήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν· διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς [αὐτῶν] ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνουσι τὸν ποταμόν· ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ᾤχετο ἀπελαύνων.

Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμούς 25 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσιν ἐπὶ τὸν Φύσκον ποταμόν, τὸ εὖρος πλέθρου· ἐπὴν δὲ γέφυρα. καὶ ἐνταῦθα ᾤκειτο πόλις μεγάλη ὄνομα Ὀπις· πρὸς ἣν ἀπήνητο τοῖς Ἕλλησιν ὁ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου νόθος ἀδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ Ἐκβατάνων στρατιὰν πολλὴν ἄγων ὡς βοηθήσων βασιλεῖ· καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στρατεύμα παρρηχομένους τοὺς Ἕλληνας ἐθεώρει. ὁ δὲ 26 Κλέαρχος ἤγειτο μὲν εἰς δύο, ἐπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐπιστάμενος· ὅσον δὲ [ἂν] χρόνον τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατεύματος ἐπιστήσαι, τοσοῦτον ἦν ἀνάγκη

χρόνον δι' ὄλου τοῦ στρατεύματος γίνεσθαι τὴν ἐπί-
 στασιν· ὥστε τὸ στρατεύμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι
 δόξαι κάμπολυ εἶναι, καὶ τὸν Πέρσῃν ἐκπεπλήχθαι
 27 θεωροῦντα. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας
 σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ παρασάγγας τριάκοντα εἰς τὰς
 Παρψάτιδος κάμας τῆς Κύρου καὶ βασιλέως μητροῦ.
 ταύτας Τισσαφέρηνς Κύρῳ ἐπεγγελῶν διαρπάσαι τοῖς
 Ἑλλήσιν ἐπέτρψε πλὴν ἀνδραπόδων. ἐνῆν δὲ σίτος
 28 πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήματα. ἐντεῦθεν δ'
 ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας
 εἰκοσι τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες. ἐν
 δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις φέκετο
 μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναί, ἕξ ἧς οἱ βάρβαροι
 διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυρούς, οἶνον.

V. Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν πο-
 ταμὸν, τὸ εὖρος τεττάρων κλέθρων. καὶ ἐνταῦθα
 2 ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίαί μὲν ἦσαν,
 2 φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. ἔδοξεν οὖν
 τῷ Κλέαρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρει [καὶ] εἰ πως
 δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρὶν ἕξ αὐτῶν πόλεμον
 γενέσθαι· καὶ ἐπεμψέ τινα ἐροῦντα ὅτι συγγενέσθαι
 3 αὐτῷ χρήξει. ὁ δὲ ἐτόίμως ἐκέλευεν ἦκειν. ἐπειδὴ δὲ
 συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Ἐγώ, ὦ Τισσα-
 φέρην, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς
 δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ
 σέ τε ὄρω ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὄρωντες ταῦτα
 4 ἀντιφυλαττόμεθα. ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε
 σὲ αἰσθῆσθαι πειρωόμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐγώ τε
 σαφῶς οἶδα ὅτι ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον
 οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως εἰ δυναί-

μεθα ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. καὶ γὰρ οἶδα 5
 ἀνθρώπους ἤδη τοὺς μὲν ἐκ διαβολῆς τοὺς δὲ καὶ ἐξ
 ὑποψίας οἱ φοβηθέντες ἀλλήλους φθάσαι βουλόμενοι
 πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὕτε μέλ-
 λοντας οὗτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. τὰς οὖν 6
 τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα
 ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ὡς σὺ
 ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς. πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον 7
 οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκιοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλή-
 λους· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς,
 τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν
 πόλεμον οὐκ οἶδα οὗτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων
 τις ἀποφύγοι οὗτ' εἰς πολον ἂν σκότος ἀποδραίῃ οὐδ'
 ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ. πάντη γὰρ πάντα
 τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ
 κρατοῦσι. περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὄρκων 8
 οὕτω γινώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι
 κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι
 νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. σὺν μὲν γὰρ σοὶ 9
 πᾶσα μὲν ὁδὸς εὖπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν
 τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ
 σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ
 ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον
 δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ κολλῆς ἀπορίας ἐστίν. εἰ δὲ δὴ 10
 καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄλλο τι ἂν ἢ τὸν
 εὐεργέτην κατακτείναντες πρὸς βασιλεία τὸν μέγιστον
 ἐφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; ὅσων δὲ δὴ καὶ οἶων ἂν ἐλπί-
 δων ἑμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι
 ποιεῖν, ταῦτα λέξω. ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι 11
 φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι

- εὐ ποιεῖν ὃν βούλοιο· σὲ δὲ νῦν ὁρῶ τὴν τε Κῦρον
 δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ [χώραν]
 σάξοντα, τὴν δὲ βασιλείῳς δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμῖα
 12 ἔχρητο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. τούτων δὲ τοι-
 οὔτων ὄντων τίς οὔτω μάλινται ὅστις οὐ βούλεται σοὶ
 φίλος εἶναι; ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γὰρ καὶ ταῦτα ἐξ ὧν ἔχω
 13 ἐλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. οἶδα
 μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυκηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν
 σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν·
 οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ
 τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ
 ὑμετέρῃ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα ὑμᾶς
 νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ ὁρῶ ποῖα δυνάμει συμ-
 μάχῃ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε τῆς νῦν σὺν
 14 ἐμοὶ οὔσης. ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ
 εἰ μὲν βεβούλιό τῳ φίλος εἶναι, ὡς μέγιστος ἂν εἴης,
 εἰ δὲ τίς σε λυποῖ, ὡς δεσπότης <ἂν> ἀναστρέφοιο
 ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἷ σοὶ οὐκ ἂν τοῦ μισθοῦ ἕνεκα
 μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἣν σωθέν-
 15 τες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως. ἐμοὶ μὲν ταῦτα
 πάντα ἐνθυμουμένῳ οὔτω δοκεῖ θαναμαστόν εἶναι τὸ
 σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἡδιστ' ἂν ἀκούσαιμι τὸ
 ὄνομα τίς οὔτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πείσαι λέγων
 ὡς ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα
 εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.
 16 Ἄλλ' ἠδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρο-
 νίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν
 βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνουε εἶναι.
 ὡς δ' ἂν μάθης ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ
 17 οὔτ' ἐμοὶ ἀπιστοίητε, ἀντάκουσον. εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλό-

μεθα ἀπολέσαι, πότερά σοι δοκοῦμεν ἱππέων πλήθους
 ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλίσεως ἐν ἧ ὑμᾶς μὲν βλάπτειν
 ἱκανοὶ εἴημεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; ἀλλὰ 18
 χωρίων ἐπιτηδεῖων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι
 δοκοῦμεν; οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία ἃ ὑμεῖς φίλια ὄντα
 σὺν πολλῷ κόπῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε
 ὑμῖν ὄντα πορευτέα, ἃ ἡμῖν ἕξει προκαταλαβοῦσιν
 ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοὶ ἐφ' ὧν
 ἕξεισιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ὁπόσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα
 μάχεσθαι; εἰσὶ δ' αὐτῶν οὓς οὐδ' ἄν παντάπασι δια-
 βαίητε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορευοίμεν. εἰ δ' ἐν πᾶσι 19
 τούτοις ἠτιώμεθα, ἀλλὰ τό γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρ-
 ποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἄν κατακαύσαντες λιμὸν
 ὑμῖν ἀντιτάξαι, φ' ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε
 μάχεσθαι ἄν δύναισθε. πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους 20
 πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα
 ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τούτων ἄν
 τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα ὃς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβής,
 μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχροῦς; παντάπασι δὲ ἀπό- 21
 ρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ
 τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιτοκίας τε
 πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι.
 οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε
 ἡλίθιοι ἐσμεν. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ 22
 ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὐ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμός ἐρωσ τοῦτου
 αἰτίος τὸ τοῖς Ἑλλήσιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ φ'
 Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ
 ἐμὲ καταβῆναι δι' εὐεργεσίας ἰσχυρόν. ὅσα δ' ἐμοὶ 23
 χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον
 ἐγὼ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν βασιλεῖ

μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῇ καρδίᾳ ἴσως
 ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἕτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν·
 καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς
 φιλίαν ὑπαρχόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι
 25 πολεμίους ἡμᾶς ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ
 μὲν γὰρ, ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε
 στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλθειν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, λέξω
 τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ
 26 τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη ὁ Κλέαρχος, ἄξω
 πάντας, καὶ σοὶ αὐτὸ δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω.

27 ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονού-
 μενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδεικνον
 ἐποιήσατο. τῇ δὲ ὑστεραία ὁ Κλέαρχος ἀπελθὼν ἐπὶ τὸ
 στρατόπεδον δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος δια-
 κείσθαι τῷ Τισσαφέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος ἀπήγγελλεν,
 ἔφη τε χρῆναι ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευσε,
 καὶ οἱ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς
 προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμω-
 28 ρηθῆναι. ὑπώπτευσ δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα,
 εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγενημένον Τισσαφέρνει
 μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα,
 ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ἦ
 29 Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στρα-
 τευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παρα-
 λυποῦντας ἐκποδᾶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγγόν
 τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρα-
 30 τηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος
 ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρα-
 τηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγοὺς· συνηκολούθησαν

δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρ- 31
 νους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσῶ, Πρόξενος
 Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος
 Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιοί· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς 32
 θύραις ἔμενον. οὐ πολλῶ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ 32
 σημεῖου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατε-
 κόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων
 διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ᾤτιμι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι
 ἢ δούλῳ ἢ ἔλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες 33
 τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὄρων-
 τες καὶ ὄτι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς
 ἦκε φεύγων τετραμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
 ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα.
 ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες 34
 ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἦξειν αὐτοὺς ἐπὶ
 τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἦλθον, Ἀριατες 35
 δὲ καὶ Ἀρτιάδος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἦσαν Κύρῳ πιστό-
 τatoi· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσα-
 φέρνους ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γιγνώσκειν·
 συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι 36
 εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν 36
 ἐκέλευον εἰ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός,
 ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον 37
 φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ
 Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ
 Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου·
 Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπῶν ἐν κόμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις
 ἐπισιτιζόμενος. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν 38

Ἄριατος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὃ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιτορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἐαυτοῦ γὰρ εἶναι φησιν, ἐπέειπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

39 πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλέαρχος ὁ Ὀρχομένιος· Ὡς κάκιστε ἀνθρώπων Ἄριατε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ ἀθιεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ᾤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμοῖσι ἐφ' ἡμᾶς

40 ἔρξεσθε; ὁ δὲ Ἄριατος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντι, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. ἐπὶ τούτοις Ξενοφῶν

41 τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιτορκούντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέειπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργεταί, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γὰρ ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα

42 συμβουλεύσαι. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολλὴν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ὡς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἰς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρωσ αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως.

καὶ γὰρ δὴ ἕως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις 2
 πρὸς τοὺς Ἀθηναίους παρέμευεν, ἐπειδὴ δὲ εἰρήνην ἐγέ-
 νητο, ἀναπείσας τὴν αὐτοῦ πόλιν ὡς οἱ Θραῖκες ἀδικουσι
 τοὺς Ἕλληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ
 τῶν ἐφόρων ἐξέπλει ὡς πολεμήσων τοῖς ὑπὲρ Χερρο-
 νήσου καὶ Περίνθου Θραξίν. ἐπεὶ δὲ μεταγρόντες 3
 πως οἱ ἐφοροὶ ἤδη ἔξω ὄντος ἀποστρέφειν αὐτὸν
 ἐπειρωῶντο ἐξ Ἴσθμοῦ, ἐνταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ'
 ᾤχετο πλέων εἰς Ἑλλήσποντον. ἐκ τούτου καὶ ἐθα- 4
 νατώθη ὑπὸ τῶν ἐν Σπάρτῃ τελευτῶν ὡς ἀπειθῶν.
 ἤδη δὲ φρυγᾶς ὧν ἔρχεται πρὸς Κύρον, καὶ ὁποίοις
 μὲν λόγοις ἐπεισε Κύρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δὲ
 αὐτῷ Κύρος μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν οὐκ ἐπι 5
 ῥαθυμίαν ἐτρέπετο, ἀλλ' ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων
 συλλέξας στρατεύμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχη τε
 ἐνίκησε καὶ ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἤγε τούτους
 καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κύρος ἐδεήθη τοῦ στρα-
 τεύματος· τότε δὲ ἀπῆλθεν ὡς σὺν ἐκείνῳ αὐ πολε-
 μήσων. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεῖ ἀνδρὸς ἔργα 6
 εἶναι, ὅστις ἐξὸν μὲν εἰρήνην ἔχειν ἄνευ αἰσχύνης
 καὶ βλάβης αἰρεῖται πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ ῥαθυμεῖν βού-
 λεται πονεῖν ὥστε πολεμεῖν, ἐξὸν δὲ χρήματα ἔχειν
 ἀκινδύνως αἰρεῖται πολεμῶν μέλινα ταῦτα ποιεῖν·
 ἐκεῖνος δὲ ὥσπερ εἰς παιδικὰ ἢ εἰς ἄλλην τινὰ ἡδονὴν
 ἤθελε δαπανᾶν εἰς πόλεμον. οὕτω μὲν φιλοπόλεμος 7
 ἦν· πολεμικὸς δὲ αὐ ταύτῃ ἐδόκει εἶναι ὅτι φιλοκίν-
 δυνός τε ἦν καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς φρόνιμος, ὡς οἱ παρόν-
 τες πανταχοῦ πάντες ὁμολόγουν. καὶ ἀρχικὸς δ' ἐλέ- 8
 γετο εἶναι ὡς δυνατὸν ἐκ τοῦ τοιοῦτου τρόπου οἶον

κάκεινος εἶχεν. Ικανὸς μὲν γὰρ ὡς τις καὶ ἄλλος
 φροντίζειν ἦν ὅπως ἔχοι ἢ στρατιὰ αὐτῷ τὰ ἐπιτήδεια
 καὶ παρασκευάζειν ταῦτα, Ικανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι
 9 τοῖς παροῦσιν ὡς πειστέον εἶη Κλεάρχῳ. τοῦτο δ'
 ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς εἶναι· καὶ γὰρ ὄρᾱν στυνγνὸς ἦν
 καὶ τῇ φωνῇ τραχὺς, ἐκόλαξέ τε ἰσχυρῶς, καὶ ὄργῃ
 ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν ἔσθ' ὅτε. καὶ γνώμη
 10 δ' ἐκόλαξεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδὲν ἡγήτο
 ὄφελος εἶναι, ἀλλὰ καὶ λέγειν αὐτὸν ἔφασαν ὡς δεῖ
 τὸν στρατιωτὴν φοβεῖσθαι μᾶλλον τὸν ἄρχοντα ἢ τοὺς
 πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν ἢ φίλων
 ἀφέξεσθαι ἢ ἀπροφασίστως ἰέναι πρὸς τοὺς πολεμίους.
 11 ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα
 καὶ οὐκ ἄλλον ἠροῦντο οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὸ
 στυνγνὸν τότε φαιδρὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς ἄλλοις προσ-
 ῶποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον
 πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει εἶναι, ὥστε σωτήριον,
 12 θούκετι χαλεπὸν ἐφαίνετο· ὅτε δ' ἔξω τοῦ δεινοῦ γέ-
 νοιντο καὶ ἐξείη πρὸς ἄλλον ἀρξομένους ἀπιέναι, πολλοὶ
 αὐτὸν ἀπέλειπον· τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, ἀλλ' αἰ
 χαλεπὸς ἦν καὶ ὠμός· ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 13 στρατιῶται ὥσπερ παῖδες πρὸς διδάσκαλον. καὶ γὰρ
 οὖν φίλια μὲν καὶ εὐνοία ἐπομένους οὐδέποτε εἶχεν·
 οὔτινες δὲ ἢ ὑπὸ πόλεως τεταγμένοι ἢ ὑπὸ τοῦ δει-
 σθαι ἢ ἄλλῃ τινὶ ἀνάγκῃ κατεχόμενοι παρεῖσαν αὐτῷ,
 14 σφόδρα κειδομένοις ἐχρῆτο. ἐπεὶ δὲ ἄρξαιντο νικᾶν
 σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ἦν τὰ χρησί-
 μους ποιοῦντα εἶναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας· τὸ τε
 γὰρ πρὸς τοὺς πολεμίους θαρραλέως ἔχειν παρῆν καὶ
 τὸ τὴν παρ' ἐκείνου τιμωρίαν φοβεῖσθαι εὐτάκτους

ἐποίει. τοιοῦτος μὲν δὴ ἄρχων ἦν· ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ 15
ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα
ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς μὲν μειράκιον ὦν 16
ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός·
καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύ-
ριον τῷ Λεοντίῳ. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς 17
νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὦν τοῖς πρώ-
τοις μὴ ἠττάσθαι εὐεργετῶν, ἦλθεν εἰς ταύτας τὰς
σὺν Κύρῳ πράξεις· καὶ ᾤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων
ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλὰ·
τοσοῦτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἐνδηλον αὐτῷ καὶ τοῦτο 18
εἶχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἂν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδι-
κίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ᾤετο δεῖν τού-
των τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μὴ. ἄρχειν δὲ καλῶν 19
μὲν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸς ἦν· οὐ μέντοι οὔτ' αἰδῶ τοῖς
στρατιώταις ἑαυτοῦ οὔτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ
καὶ ἠσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἢ οἱ ἀρχόμε-
νοι ἐκείνων· καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἦν φανερός τὸ
ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἢ οἱ στρατιῶται τὸ
ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. ᾤετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι 20
καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ
ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί
τε καὶ ἀγαθοὶ τῶν συνόντων εὖνοι ἦσαν, οἱ δὲ ἄδικοι
ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστῳ ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνη-
σκεν ἦν ἑτῶν ὡς τριάκοντα.

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν 21
πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω
λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι·
φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστον δυναμένοις, ἵνα

22 ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ᾧν
 ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ
 ἐπιόρκειν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἕξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν
 23 καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. στέργων δὲ φα-
 νερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τοῦτῳ
 ἐνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων. καὶ πολεμίῳ μὲν οὐδε-
 νὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν
 24 αἰεὶ διελέγετο. καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμίων κτήμασιν
 οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν
 φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος
 25 ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. καὶ
 ὅσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ
 ὠπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὀσίοις καὶ ἀλήθειαν
 26 ἄσκούσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. ὥσπερ δέ
 τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιο-
 τητι, οὕτω Μένων ἠγάλλετο τῷ ἕξαπατᾶν δύνασθαι,
 τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους διαγελᾶν· τὸν δὲ μὴ
 πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν αἰεὶ ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ
 παρ' οἷς μὲν ἐπεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων
 27 τοὺς πρώτους τοῦτο ᾤετο δεῖν κτήσασθαι. τὸ δὲ πει-
 θομένους τοὺς στρατιώτας παρέχεσθαι ἐκ τοῦ συναδι-
 κειν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι
 ἡξίον ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναται καὶ ἐθέλοι
 ᾧν ἀδικεῖν. εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, ὁπότε τις αὐτοῦ
 ἀφίστατο, ὅτι χρώμενος αὐτῷ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν.
 28 καὶ τὰ μὲν δὴ ἄφανῆ ἔξεστι περὶ αὐτοῦ ψεύδεσθαι,
 ἃ δὲ πάντες ἴσασι τὰδ' ἐστὶ. παρὰ Ἀριστίππου μὲν
 ἔτι ὥρατος ᾧν στρατηγεῖν διεπράξατο τῶν ξένων,
 Ἀρμιάῳ δὲ βαρβάρῳ ὄντι, ὅτι μειρακίους καλοῖς ἤθετο,
 οἰκειότατος [ἔτι ὥρατος ᾧν] ἐγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικᾶ

εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὦν γενειῶντα. ἀποθνησκόντων 29
 δὲ τῶν συστρατῆγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν
 Κύρῳ, ταῦτά πεποικῶς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν
 τῶν ἄλλων θάνατον [στρατηγῶν] τιμωρηθεὶς ὑπὸ βασι-
 λέως ἀπέθανεν, οὐχ ὥσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι
 στρατηγοὶ ἀποτιμηθέντες τὰς κεφαλὰς, ὅσπερ τάχιστος
 θάνατος δοκεῖ εἶναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθεὶς ἐνιαυτὸν ὡς
 ποιηρὸς λέγεται τῆς τελευτῆς τυχεῖν.

Ἄγλις δὲ ὁ Ἄρκας καὶ Σωκράτης ὁ Ἄχαιὸς καὶ 30
 τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὐδ' ὡς ἐν πολέμῳ κακῶν
 οὐδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς γῆλιαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἦστην
 δὲ ἄμφω ἄμφι τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

Γ.

I. [Ἔσα μὲν δὴ ἐν τῇ Κύρου ἀναβάσει οἱ Ἕλληνες ἐπραξαν μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κύρος ἐτελεύτησεν ἐγένετο ἀπιόντων τῶν Ἑλλήνων σὺν Τισσαφέρνηι ἐν ταῖς σπονδαῖς, ~~καὶ~~ τῷ πρόσθεν λόγῳ δε-
2 δήλωται.] ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοούμενοι μὲν ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θυραῖς ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἐτι παρέξειν ἐμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διείργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδὲ ὁδοῦ, προ-
δεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἐσπία οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶν-
τες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν
3 οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη· ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγένεσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγγανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύ-
πης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων,

οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὦν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθῆν ξένος ὦν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, ὃν αὐτὸς, ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἅναγνους τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπεύσας μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμήσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Λελφοὺς ἀνακοινωνῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρκετο τὸν Ἀπόλλω τῶν ἄνθεων θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς πράξας σωθεῖν. καὶ ἀνείλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοὶς οἷς ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα πότερον λῶν εἶη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἴσον εἶναι τοῦτ' ἐπινυθάνετο ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖν. ἐπεὶ μέντοι οὕτως ἤρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ ποιεῖν ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνείλεν ὁ θεὸς ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κῦρος συμπροθυμεῖτο μείναι αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρατεία λήξῃ,

εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι
 10 εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἑξαπατηθεὶς
 — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλεία
 ὀρμὴν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου·
 ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη
 ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλεία. φοβούμενοι
 δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκουτες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην
 καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ
 11 Ξενοφῶν ἦν. ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν
 τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ'
 ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενο-
 μένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῷαν οἰκίαν, καὶ ἐκ
 12 τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη,
 καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις
 ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ
 δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλείως τὸ ὄναρ
 ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ,
 μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελεθεῖν τῆς βασιλείως,
 13 ἀλλ' εἰργοίτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. ὁποῖόν
 τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν
 ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίνεται γὰρ τάδε.
 εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη πρῶτον μὲν ἐννοία αὐτῷ ἐμπί-
 πτει· τί κατὰκειμαι; ἢ δὲ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ
 ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἦξιεν. εἰ δὲ γενησόμεθα
 ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλε-
 πώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότερα παθόντας
 14 ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς
 παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα
 ὥσπερ ἔξον ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας
 πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν

δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἔλθειν ἀναμένω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι
 πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς
 πολεμίοις. ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς 15
 Προξένου πρῶτον λοχαγούς. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν,
 Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες λοχαγοί, οὐτα καθεύδειν δύναμαι,
 ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς, οὐτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων
 ἐν οἷοις ἔσμεν. οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ 16
 πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέφηναν πρὶν ἐνόμι-
 σαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐ-
 δεις οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιού-
 μεθα. καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεὶ γενησόμεθα, 17
 τί ολόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρῖου ἀδελφοῦ
 καὶ τεθνηγότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
 χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεις
 πάρεστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ
 βασιλέως ποιήσοντας καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δυναίμεθα,
 τί ἂν ολόμεθα παθεῖν; ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς 18
 ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον
 παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως
 τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ 19
 μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ ἦσαν οὔποτε ἐπαυόμεν
 ἡμᾶς μὲν οἰκτείρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ
 μακαρίζων, διαθωμόμενος αὐτῶν ὄσση μὲν χώραν καὶ
 οἷαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὄσους δὲ
 θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ 20
 δ' αὐτῶν στρατιωτῶν ὁπότα ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν
 ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα,
 ὅτου δ' ὠνησόμεθα ἦδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως
 δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους
 ἤδη κατέχοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνόησε

- τὰς σπονδάς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.
 21 ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι
 δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. ἐν
 μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὀπότεροι
 ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνουες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ
 22 θεοὶ εἰσιν, οἱ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκόσ, ἔσονται. οὔτοι
 μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὄρων-
 τες ἀγαθὰ στεργῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν
 θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν
 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μεῖζονι ἢ τοῦτοισ. ἔτι
 δ' ἔχομεν σώματα ἱκανώτερα τούτων καὶ ψυχὴ καὶ
 θάλαππη καὶ πόρους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν
 τοῖς θεοῖς ἀμείνουας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ
 θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἣν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν
 24 νύκην ἡμῖν διδώσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἂν
 ἐνθυμούνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους
 ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα,
 ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους
 ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν
 25 στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς
 ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι,
 εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' αὐτόν με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασί-
 ζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἐρύ-
 κειν ἀπ' ἑμαντοῦ τὰ κακά.
 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες
 ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες, πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν
 βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροῖη
 ὅστις λέγοι ἄλλως πῶς σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλεῖα
 πείσας, εἰ δύναίτο, καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας.
 27 Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡ

θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις
 οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τού-
 τοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κῦρος ἀπέθανε, καταφρονήσας
 ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παραδιδόναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ 28
 δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξοπλισόμενοι ἐλθόντες
 παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε πρέσβεις πέμπων
 καὶ σπουδᾶς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπιτηδεῖα, ἔστε
 σπουδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, 29
 ὥσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ ὄπλων
 ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι
 παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβριζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν
 οἱ τλήμονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου;
 ἃ σὺ πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνεσθαι κελεύοντας
 φλυαρεῖν φῆς, πείθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, 80
 ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσ-
 ἴεσθαι εἰς ταῦτόν ἡμῖν αὐτοῖς ἀφελομένους τε τὴν
 λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιούτῳ χρῆσθαι. οὗτος
 γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλ-
 λάδα, ὅτι Ἕλληνας ὡς τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ὑπο- 31
 λαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν, Ἀλλὰ τούτῳ γε οὔτε
 τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παντά-
 πασι, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὥσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρα
 τὰ ὄψα τετραπλημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν 32
 νῦν ἀπήλασαν· οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες
 ὄπου μὲν στρατηγὸς σῶς εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν,
 ὀπόθεν δὲ οἰχοῖτο τὸν ὑποστράτηγον, ὄπου δ' αὖ λοχα-
 γὸς σῶς εἶη τὸν λοχαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, 83
 εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ
 συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν.
 ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. ἐνταῦθα 34

Ἰερώνυμος Ἠλείος πρεσβύτατος ἂν τῶν Προξένου λοχα-
 γῶν ἤρχετο λέγειν ᾧδε. Ἡμῖν, ᾧ ἄνδρες στρατηγοὶ
 καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συν-
 ελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἰ-
 τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ σύ, ᾧ Ξενο-
 85 φῶν. ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενο-
 φῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασι-
 λεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφα-
 σιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς
 ἦν δύνωνται ἀπολέσασιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα
 ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ
 86 μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι
 ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύδατε μέγι-
 στον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες
 πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυ-
 μούντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε
 παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ
 τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἔσονται ὑμῖν καὶ
 87 πειράσονται μιμῆσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν
 ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί,
 ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς
 καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν
 τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς
 ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τού-
 88 των καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν
 οἶμαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπι-
 μεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα
 στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ
 ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο
 ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολε-

μικροῖς παντάπασιν. ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ,
 ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ κατα- 39
 στήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὄσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους
 στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραδαρρύνητε, οἶμαι ἂν
 ὑμᾶς πᾶν ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς 40
 αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως
 δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα
 ὅ,τι ἂν τις χρήσαιο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς θεοὶ εἴτε καὶ
 ἡμέρας. ἦν δὲ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ 41
 τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί κείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιή-
 σουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι 42
 οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας
 ποιοῦσα, ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς
 ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς
 ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' 43
 ἔρωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι
 ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν
 κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν,
 ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι
 καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀπο-
 θνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους <δ> ὀρῶ μᾶλλον πως
 εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καὶ ἕως ἂν ζῶσιν εὐδαι-
 μονέστερον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόν- 44
 τας, ἐν τοιοῦτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας
 ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα 45
 εἰπὼν ἐπαύσατο. μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος, Ἄλλὰ
 πρόσθεν μὲν, ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον
 ὅσον ἦκουον Ἀθηναίου εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινώ σε ἐφ'
 οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλε-
 στους εἶναι τοιούτους· κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν.

46 καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ᾧ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἦκατε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγεται· ἐπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας.

47 παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ κήρυξ. καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ περαίνοιτο τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Λαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

II. Ἐπεὶ δὲ ἤρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον ἦκον οἱ ἄρχοντες, καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφυλακὰς καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὧδε.

2 Ἄνδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, ὅποτε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δ' ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαίου οἱ 3 πρόσθεν σύμμαχοι ὄντες προδεδώκασιν ἡμᾶς· ὅμως δὲ δεῖ ἐκ τῶν παρόντων ἄνδρας ἀγαθοὺς τελέθειν καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι ὅπως ἦν μὲν δυνάμεθα καλῶς νικῶντες σωζώμεθα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμοῖς. οἶμαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν 4 οἷα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν. ἐπὶ τούτῳ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἄλλ' ὄρατε μὲν, ᾧ ἄνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιτοκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὄρατε δὲ τὴν Τισσαφέρνους ἀπιστίαν, ὅστις λέγων ὡς γειτῶν τε εἶη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἂν ποιήσαιο σωῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν, αὐτὸς

δεξιᾶς δούς, αὐτὸς ἑξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγούς, καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἠδέσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτρόπεξος γενόμενος αὐτοῖς τούτοις ἑξαπατήσας τοὺς ἄνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, ὃν ἡμεῖς ἠθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἐδώκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὔτε τοὺς θεοὺς δείσας οὔτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθεῖς, τιμώμενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐχθίστους ἀποστάς ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτίσαιτο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὀρῶντας μήποτε ἑξαπατηθῆναι εἶναι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους ὡς ἂν δυνάμεθα κρατίστα ταῦτο ὅτι ἂν δοκῇ τοῖς θεοῖς πάσχειν.

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ τὸν πόλεμον ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρόπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιόσαντα ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἤρχeto ὧδε. Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιτοκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς οἶμαι. εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς διὰ φιλίας ἔναι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν, ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχειρίσαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μέντοι διανοοῦμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιήκασιν δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς πολέμου αὐτοῖς ἔναι, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας. τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις· ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περι

- σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτή-
 ρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια
 ὄπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπέυ-
 ξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν.
 καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτ', ἔφη, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. καὶ
 ἀνέτειναν ἅπαντες. ἐκ τούτου ἠὔξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε.
- 10 Ἐπύγχανον λέγων ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν
 εἰεν σωτηρίας. πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν
 τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε
 καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. οὕτω
 δ' ἐχόντων εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι
 τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ
 τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς
 καὶ ἐν δεινοῖς ὧσι σώσειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.
- 11 ἔπειτα δὲ ἀναμνήσω γὰρ ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων
 τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν
 προσήκει εἶναι σώζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάντων
 δεινῶν οἱ ἀγαθοί. ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν
 σὺν αὐτοῖς παμπληθεὶ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθή-
 νας, ὑποστῆναι αὐτοὶ Ἀθηναῖοι τολμήσαντες ἐνίκησαν.
- 12 αὐτούς. καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι ὀπίσους κατακάνοιεν
 τῶν πολεμίων τσαύτας χιμαῖρας καταθύσειν τῇ θεῷ,
 ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς κατ' ἐπι-
 αὐτὸν πεντακοσίας θύσειν, καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσι.
- 13 ἔπειτα ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρτίδμητον
 στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ
 ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ
 γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὧν ἔστι μὲν τεκμήρια ὄραν
 τὰ τροπαια, μέγιστον δὲ μνημεῖον ἡ ἐλευθερία τῶν

πόλεων ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα
 γὰρ ἀνθρώπον δεσπότην ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε.
 τοιοῦτων μὲν ἔστε προγόνων. οὐ μὲν δὴ τοῦτό γε ἐρῶ 14
 ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέ-
 ραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγό-
 νοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. καὶ 15
 τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας ἄνδρες ἦτε
 ἀγαθοί· νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ
 ἀγὼν ἔστι πολὺ δῆπον ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας
 καὶ προθυμότερους εἶναι. ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέ- 16
 ρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. τότε μὲν
 γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν τό τε πλῆθος ἄμετρον ὄρω-
 ντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρίῳ φρονήματι ἰέναι
 εἰς αὐτούς· νῦν δὲ ὁπότε καὶ πειραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν
 ὅτι οὐ θέλουσι καὶ πολλαπλάσιοι ὄντες [μὴ] δέχεσθαι
 ὑμᾶς, τί ἐτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβέσθαι; μῆδὲ 17
 μέντοι τοῦτο μεῖον δόξετε ἔχειν ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν
 σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. ἐτι γὰρ οὔτοι
 κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἐφυγον γοῦν
 [πρὸς] ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. τοὺς δ' ἐθέλοντας
 φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίοις τα-
 τομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν. εἰ δὲ τις ὑμῶν 18
 ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἱππεῖς, τοῖς δὲ πολε-
 μίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἱππεῖς
 οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ
 ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς κώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε
 λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες
 ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίνηται. οὐκοῦν τῶν ἱππέων 19
 πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρον ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν
 γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμονται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον

ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες
 πολὺ μὲν ἰσχυρότερον καίσομεν, ἦν τις προσίῃ, πολὺ
 δὲ μᾶλλον ὄτου ἂν βουλώμεθα τευξόμεθα. ἐνὶ δὲ
 μόνῳ προέχουσιν οἱ ἱππεῖς [ἡμᾶς]· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφα-
 20 λέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν. εἰ δὲ δὴ τὰς μὲν μάχης θαρ-
 ρεῖτε, ὅτι δὲ οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρουης ἡγήσεται οὐδὲ
 βασιλεὺς ἀγορᾶν παρέξει, τοῦτο ἄχθεσθε, σκέψασθε
 πότερον κρεῖττον Τισσαφέρουην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπι-
 βουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄνδρας
 λαβόντες ἡγείσθαι κελεύωμεν, οἳ εἰσονται ὅτι ἦν τι
 περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ
 21 σώματα ἀμαρτήσονται. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ἀνεί-
 σθαι κρεῖττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἢς οὗτοι παρδείχον μικρὰ
 μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἢ
 αὐτοὺς λαμβάνειν, ἦν περ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους
 22 ὀπόσῳ ἂν ἕκαστος βούληται. εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσκετε
 ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι
 καὶ μεγάλας ἡγείσθαι ἐξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε
 εἰ ἄρα τοῦτο καὶ μωρότατον πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι.
 πάντες γὰρ ποταμοί, εἰ καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι
 εἰσι, προιοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίνονται οὐδὲ
 23 τὸ γόνυ βρέχοντες. εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν
 ἡγεμῶν τε μηδεὶς ἡμῖν φανέται, οὐδ' ὡς ἡμῖν γε
 ἀθυρητέον. ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσοὺς, οὓς οὐκ ἂν
 ἡμῶν φαίημεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ
 πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦ-
 σιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὁσάντως, Λυκάονας δὲ
 καὶ αὐτοὶ εἶδομεν ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ κατα-
 24 λαβόντες τὴν τούτων χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ'
 ἂν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἰκαδὲ

ὄρημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκή-
 στοντας. οἶδα γὰρ ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν
 ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ' ἂν ὀμήρους τοῦ ἀδόλωσ
 ἐπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσεις γ' ἂν αὐτοῖς καὶ εἰ σὺν
 τεθρόπκοις βούλοιντο ἀπιέναι. καὶ ἡμῖν γ' ἂν οἶδ'
 ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατα-
 σκευαζομένους. ἀλλὰ γὰρ δέδοικα μὴ, ἂν ἄπαξ μάθωμεν 25
 ἄργοι ζῆν καὶ ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, καὶ Μήδων δὲ
 καὶ Περσῶν καλαῖς καὶ μεγάλαις γυναιξὶ καὶ παρθένοις
 ὀμιλεῖν, μὴ ὥσπερ οἱ λωτοφάγοι ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴ-
 καδε ὁδοῦ. δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶ- 26
 τον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι
 ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειξαι τοῖς Ἕλλησιν ὅτι ἐκόντες
 πέπονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιο-
 τεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίως ὄραν. ἀλλὰ
 γὰρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον ὅτι τῶν
 κρατούντων ἐστὶ, τοῦτο' δὴ δεῖ λέγειν ὅπως ἂν πορευοί- 27
 μεθὰ τε ὡς ἀσφαλέστατα καὶ εἰ μάχεσθαι δεῖο ὡς
 κράτιστα μαχοίμεθα. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, δοκεῖ
 μοι κατακαῦσαι τὰς ἐμάξας ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη
 ἡμῶν στρατηγῆ, ἀλλὰ πορευώμεθα ὅπη ἂν τῆ στρατιᾶ
 συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγκατακαῦσαι. αὐταὶ
 γὰρ αὐτὸ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ'
 οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτ' εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια
 εἶναι. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περικτὰ ἀπαλ- 28
 λάξωμεν πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίταν ἢ ποτῶν
 ἔχομεν, ἵνα ὡς πλείστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὄπλοις ὦσιν,
 ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. κρατουμένων μὲν γὰρ
 ἐπίστασθε ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ
 τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

- 29 λοιπόν μοι εἶπεν ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. ὁρᾶτε γὰρ καὶ τοὺς πολεμίους ὅτι οὐ πρόσθεν ἐνεργεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν κειθομένων ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, λαβόντες δὲ τοὺς ἀρχοντας ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἐνόμιζον ἡμᾶς ἀπο-
- 30 λείσθαι. δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελειετέ-
ρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ κειθομένους μᾶλλον τοῖς
- 31 ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφισασθαι τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἀρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι κλειστοὶ ἐψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρᾳ μυρίους ὄψονται ἀνδ' ἐνός
- 32 Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέφοντας κακῶ εἶναι. ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὄρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι αὐτίκα παρέρσονται. ὅτῳ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπικυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται. εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον ἢ ταύτη, τολμάτω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκων· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα.
- 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν, Ἄλλ' εἰ μὲν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τοῦτοις οἷς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἐξέσται ποιεῖν· ἂ δὲ νῦν εἰρηκὲ δοκεῖ μοι ὡς τάχιστα ψηφισασθαι ἄριστον εἶναι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνα-
- 34 τεινάτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν πάντες. ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες, ἀκούσατε ὧν προσδοκεῖ μοι. δῆλον ὅτι πορευέσθαι ἡμᾶς δεῖ ὅπου ἐξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ
- 35 πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεχούσας· οὐκ ἂν οὖν θαυμάζοιμι εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν

παριόντας διώκοντες καὶ δάκνουσιν, ἣν δύνανται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ἡμῖν ἀπιούσιν ἐπακολουθοῦσιν. ἴσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν 86 πορεύεσθαι κλαίσιον ποιησαμένους τῶν ὄπλων, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολλὸς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρω ᾦ. εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθεῖη τίνας χρῆ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὀπισθοφυλακεῖν, οὐκ ἂν ὀπότῃ οἱ πολέμιοι ἐλθοῖεν βουλευέσθαι ἡμᾶς δεῖοι, ἀλλὰ χρομέσθαι ἂν εὐθύς τοῖς τεταγμένοις. εἰ μὲν οὖν ἄλλο 87 τις βέλτιον ὄρᾳ, ἄλλως ἐχέτω· εἰ δέ, Χειρίσοφος μὲν ἦγοιτο, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιος ἐστὶ τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶ πρῆσβυτάτῳ στρατηγῷ ἐπιμελοῦσθην· ὀπισθοφυλακοῦμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι ἐγὼ καὶ Τιμασίῳ τὸ νῦν εἶναι. τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταύτης 88 τῆς τάξεως βουλευσόμεθα ὅτι ἂν αἰεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. εἰ δέ τις ἄλλο ὄρᾳ βέλτιον, λεξάτω. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν, Ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα. ἔδοξε ταῦτα. Νῦν τοίνυν, εἶφη, ἀπιόντας 89 ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν, μεμνήσθω ἀνήρ ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικῶντων τὸ κατακαίνειν, τῶν δὲ ἥττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἐστὶ· καὶ εἰ τις δὲ χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικῶντων ἐστὶ καὶ τὰ ἑαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ἥττωμένων λαμβάνειν.

Τούτων λεχθέντων ἀνέστησαν καὶ ἀπελθόντες III. κατέκαον τὰς ἀμάξας καὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ περιττῶν ὅτου μὲν δεοῖτό τις μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, τὰ δὲ

ἄλλα εἰς τὸ πῦρ ἐφρίπτον. ταῦτα ποιήσαντες ἤριστο-
 ποιοῦντο. ἀριστοποιουμένων δὲ αὐτῶν ἐρχεται Μιθρα-
 δάτης σὺν ἱκπεῦσιν ὡς τριάκοντα, καὶ καλεσάμενος
 2 τοὺς στρατηγούς εἰς ἐπήκοον λέγει ᾧδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄν-
 δρες Ἕλληνας, καὶ Κύρῳ πιστὸς ἦν, ὡς ὑμεῖς ἐπίστασθε,
 καὶ νῦν ὑμῖν εὐνοὺς· καὶ ἐνθάδε δ' εἰμι σὺν κολλῶ
 φόβῳ διάγων. εἰ οὖν ὀρθῆν ὑμᾶς σωτήριόν τι βου-
 λευομένους, ἔλθοιμι ἂν πρὸς ὑμᾶς καὶ τοὺς θερά-
 ποντας πάντας ἔχων. λέξατε οὖν πρὸς με τί ἐν νῶ
 ἔχετε ὡς φίλον τε καὶ εὐνοῦν καὶ βουλόμενον κοινῇ
 3 σὺν ὑμῖν τὸν στόλον ποιῆσθαι. βουλευομένοις τοῖς
 στρατηγοῖς ἔδοξεν ἀποκρίνασθαι τάδε· καὶ ἔλεγε Χει-
 ρίσοφος· Ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὲν τις ἐᾷ ἡμᾶς ἀπιέναι οὐ-
 καδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνάμεθα
 ἀσινέστατα· ἦν δὲ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύη, δια-
 4 πολεμῆν τούτῳ ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα. ἐκ τού-
 του ἐπειρᾶτο Μιθραδάτης διδάσκειν ὡς ἄπορον εἰς
 βασιλείῳς ἄκοντος σωθῆναι. ἐνθα δὲ ἐγγινώσκετο ὅτι
 ὑπόπεμπτος εἶη· καὶ γὰρ τῶν Τισσαφέρους τις οὐ-
 5 κείων παρηκολουθήκει πίστειως ἔνεκα. καὶ ἐκ τούτου
 ἐδόκει τοῖς στρατηγοῖς βέλτιον εἶναι δόγμα ποιῆσασθαι
 τὸν πόλεμον ἀκήρυκτον εἶναι ἔστ' ἐν τῇ πολεμίᾳ εἰς·
 διέφθειρον γὰρ προσιόντες τοὺς στρατιώτας, καὶ ἔνα-
 γε λοχαγὸν διέφθειραν Νίκαρχον Ἀρκαῖδα, καὶ ᾤηστο
 ἀπιὼν νυκτὸς σὺν ἀνθρώποις ὡς εἰκοσι.
 6 Μετὰ ταῦτα ἄριστήσαντες καὶ διαβάντες τὸν Ζα-
 πάταν ποταμὸν ἐπορεύοντο τεταγμένοι τὰ ὑπόζυγια
 καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ ἔχοντες. οὐ πολὺ δὲ προελη-
 λυθότων αὐτῶν ἐπιφαίνεται πάλιν ὁ Μιθραδάτης,
 ἱκπῆας ἔχων ὡς διακοσίους καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας

εἰς τετρακοσίους μάλα ἐλαφροὺς καὶ εὐζώνους. καὶ 7
 προσήει μὲν ὡς φίλος ἂν πρὸς τοὺς Ἑλληνας· ἐπεὶ δ'
 ἔγγυς ἐγένοντο, ἔξαπλῆς οἱ μὲν αὐτῶν ἐτόξευον καὶ
 ἱππεῖς καὶ πεζοί, οἱ δ' ἐσφενδόνων καὶ ἐτίρωσκον. οἱ
 δὲ ὀπισθοφυλάκες τῶν Ἑλλήνων ἔπασχον μὲν κακῶς,
 ἀντεποιοῦν δ' οὐδέν· οἱ τε γὰρ Κρηῖτες βραχύτερα τῶν
 Περσῶν ἐτόξευον καὶ ἅμα ψιλοὶ ὄντες εἰσω τῶν ὄπλων
 κατεκέκλειντο, οἱ τε ἀκοντισταὶ βραχύτερα ἠκόντιζον
 ἢ ὡς ἐκινεῖσθαι τῶν σφενδονητῶν. ἐκ τούτου Ξενο- 8
 φῶντι ἐδόκει διωκτέον εἶναι· καὶ ἐδίωκον τῶν ὀπλι-
 τῶν καὶ τῶν πελταστῶν οἱ ἔτυχον σὺν αὐτῷ ὀπισθο-
 φυλακοῦντες· διώκοντες δὲ οὐδένα κατελάμβανον τῶν
 πολεμίων. οὔτε γὰρ ἱππεῖς ἦσαν τοῖς Ἑλλησιν οὔτε 9
 οἱ πεζοὶ τοὺς πεζοὺς ἐκ πολλοῦ φεύγοντας ἐδύναντο
 καταλαμβάνειν ἐν ὀλίγῳ χωρίῳ· πολὺ γὰρ οὐχ οἶόν τε
 ἦν ἀπὸ τοῦ ἄλλου στρατεύματος διώκειν· οἱ δὲ βάρ- 10
 βαροὶ ἱππεῖς καὶ φεύγοντες ἅμα ἐτίρωσκον εἰς τοῦ-
 πισθεν τοξεύοντες ἀπὸ τῶν ἱπκῶν, ὀπόσον δὲ διώξειαν
 οἱ Ἑλληνες, τοσοῦτον πάλιν ἐπαναχωρεῖν μαχομένους
 ἔδει. ὥστε τῆς ἡμέρας ὅλης διῆλθον οὐ πλεον κέντε 11
 καὶ εἰκοσι σταδίων, ἀλλὰ δείλης ἀφίκοντο εἰς τὰς κώ-
 μας. ἐνθα δὴ πάλιν ἀθυμία ἦν. καὶ Χειρίσοφος καὶ
 οἱ πρῶβύτατοι τῶν στρατηγῶν Ξενοφῶντα ἦτιῶντο
 ὅτι ἐδίωκεν ἀπὸ τῆς φάλαγγος καὶ αὐτός τε ἐκινδύνευε
 καὶ τοὺς πολεμίους οὐδὲν μᾶλλον ἐδύνατο βλέπτειν.
 ἀκούσας δὲ Ξενοφῶν ἔλεγεν ὅτι ὀρθῶς αἰτιῶντο καὶ 12
 αὐτὸ τὸ ἔργον αὐτοῖς μαρτυροίη. ἀλλ' ἐγώ, ἔφη,
 ἠναγκάσθην διώκειν, ἐπειδὴ ἐώρων ἡμᾶς ἐν τῷ μένειν
 κακῶς μὲν πάσχοντας, ἀντιποιεῖν δὲ οὐδὲν δυναμένους.
 ἐπειδὴ δὲ ἐδιώκομεν, ἀληθῆ, ἔφη, ὑμεῖς λέγετε· κακῶς 18

μὲν γὰρ ποιεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἐδυνάμεθα τοὺς πελε-
 14 μίους, ἀνεχωροῦμεν δὲ πάννυ χαλεπῶς. τοῖς οὖν θεοῖς
 χάρις ὅτι οὐ σὺν πολλῇ φώμῃ ἀλλὰ σὺν ὀλίγοις ἤλθον,
 ὥστε βλάψαι μὲν μὴ μεγάλα, δηλώσαι δὲ ἂν δεόμεθα.
 15 νῦν γὰρ οἱ μὲν πολέμοι τοξέουσι καὶ σφενδονῶσιν
 ὄσον οὔτε οἱ Κρήτες ἀντιτοξεύειν δύνανται οὔτε οἱ
 ἐκ χειρὸς βάλλοντες ἐξικνεῖσθαι· ὅταν δὲ αὐτοὺς διώ-
 κωμεν, πολὺ μὲν οὐχ οἶόν τε χωρίον ἀπὸ τοῦ στρα-
 τεύματος διώκειν, ἐν ὀλίγῳ δὲ οὐδ' εἰ ταχὺς εἴη πεζὸς
 πεζὸν ἂν διώκων καταλαμβάνοι ἐκ τόξου φύματος. ἡμεῖς
 16 οὖν εἰ μέλλοιμεν τοὺτους εἰργεῖν ὥστε μὴ δύνασθαι
 βλάπτειν ἡμᾶς πορευομένους, σφενδονητῶν τὴν ταχί-
 στην δεῖ καὶ ἱππέων. ἀκούω δ' εἶναι ἐν τῷ στρατεύ-
 ματι ἡμῶν Ῥοδίους, ἂν τοὺς πολλοὺς φασὶν ἐπίστασθαι
 σφενδονᾶν, καὶ τὸ βέλος αὐτῶν καὶ διπλάσιον φέ-
 17 ρεσθαι τῶν Περσικῶν σφενδονῶν. ἐκεῖναι γὰρ διὰ τὸ
 χειροπληθέσι τοῖς λίθοις σφενδονᾶν ἐπὶ βραχὺ ἐξ-
 ικνοῦνται, οἱ δὲ Ῥόδιοι καὶ ταῖς μολυβδίσιν ἐπίσταν-
 18 ται χρῆσθαι. ἦν οὖν αὐτῶν ἐπισκεψώμεθα τίνες πέ-
 πανται σφενδόνας, καὶ τούτων μὲν δῶμεν ἀργύριον,
 τῷ δὲ ἄλλας πλέκειν ἐθέλοντι ἄλλο ἀργύριον τελεῶμεν,
 καὶ τῷ σφενδονᾶν ἐν τῷ τεταγμένῳ ἐθέλοντι ἄλλην
 τινὰ ἀτέλειαν εὐρίσκωμεν, ἴσως τινὲς φανοῦνται ἱκα-
 19 νοὶ ἡμᾶς ὠφελεῖν. ὄρω δὲ ἵππους ὄντας ἐν τῷ στρα-
 τεύματι, τοὺς μὲν τινὰς παρ' ἐμοί, τοὺς δὲ τῶν Κλε-
 ἀρχον καταλελειμμένους, πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους αἰχμα-
 λώτους σκευοφοροῦντας. ἂν οὖν τοὺτους πάντας
 ἐκλέξαντες σκευοφόρα μὲν ἀντιδῶμεν, τοὺς δὲ ἵππους
 εἰς ἱππέας κατασκευάσωμεν, ἴσως καὶ οὗτοι τι τοὺς
 20 φεύγοντας ἀνιάσουσιν. ἔδοξε καὶ ταῦτα. καὶ ταύτης

τῆς νυκτὸς σφενδονῆται μὲν εἰς διακοσίους ἐγένοντο, ἵπποι δὲ καὶ ἱππεῖς ἐδοκιμάσθησαν τῇ ὑστεραίᾳ εἰς πεντήκοντα, καὶ σπολάδες καὶ θώρακες αὐτοῖς ἐπορίσθησαν, καὶ ἵππαρχος ἐπεστάθη Λύκιος ὁ Πολυστρατότου Ἀθηναῖος.

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπο-IV. ρεύοντο προαίτερον ἀναστάντες· χαράδραν γὰρ ἔδει αὐτοὺς διαβῆναι ἐφ' ἧ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν φαίνεται ὁ Μιθραδάτης, ἔχων ἱππέας χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς τετρακισχιλίους· τοσοῦτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαβεβηκότες ἀπειχον τῆς χαράδρας 3 ὅσον ὀκτῶ σταδίους, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελλτο δὲ τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἱππεῦσιν εἰρητο θαρροῦσι διώκειν ὡς ἐφεσομένης ἱκανῆς δυνάμεως. ἐπεὶ δὲ ὁ Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι 4 καὶ τοξέσματα ἐξικνούντο, ἐσήμησε τοῖς Ἕλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς ἔθεον ὁμόσε οἷς εἰρητο καὶ οἱ ἱππεῖς ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώξει τοὺς βαρβάρους τῶν 5 τε παζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν ἱππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα. τοὺς δὲ ἀποθανόντας ἀντοκέλευστοι οἱ Ἕλληνες ἠκίσαντο, ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἶη ὄραν. καὶ οἱ μὲν 6 πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπῆλθον, οἱ δὲ Ἕλληνες

ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφίκοντο
 7 ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. ἐνταῦθα πόλις ἦν ἐρήμη
 μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτῇ ἦν Λάρισσα· ᾤκουν δ' αὐτὴν
 τὸ παλαιὸν Μῆδοι. τοῦ δὲ τείχους αὐτῆς ἦν τὸ εὖρος
 πέντε καὶ εἰκοσι πόδες, ὕψος δ' ἑκατόν· τοῦ δὲ κύ-
 κλου ἡ περίοδος δύο παρασάγγαι· ἀποδομήτο δὲ πλίν-
 8 θοις κεραμεαῖς· κρηλὶς δ' ὑπὴν λιθίνη τὸ ὕψος εἰκοσι
 τὴν ἀρχὴν ἐλάμβανον Πέρσαι πολιορκῶν οὐδενὶ τρόπῳ
 ἐδύνατο εἰλεῖν· ἥλιον δὲ νεφέλῃ προκαλύψασα ἠφάνισε
 9 μέχρι ἐξέλιπον οἱ ἄνθρωποι, καὶ οὕτως ἐάλω. παρὰ
 ταύτην τὴν πόλιν ἦν πυραμὶς λιθίνη, τὸ μὲν εὖρος
 ἐνὸς πλέθρου, τὸ δὲ ὕψος δύο πλέθρων. ἐπὶ ταύτης
 πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἦσαν ἐκ τῶν πλησίον καμῶν πε-
 10 φευγότες. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας ἕξ πρὸς τείχος ἔρημον μέγα [κείμενον]· ὄνομα
 δὲ ἦν τῇ πόλει Μέσπιλα· Μῆδοι δ' αὐτὴν ποτε ᾤκουν.
 ἦν δὲ ἡ μὲν κρηλὶς λίθου ξεστοῦ κογχυλιάτου, τὸ
 11 εὖρος πεντήκοντα ποδῶν καὶ τὸ ὕψος πεντήκοντα. ἐπὶ
 δὲ ταύτῃ ἐποδομήτο πλίνθινον τείχος, τὸ μὲν εὖρος
 πεντήκοντα ποδῶν, τὸ δὲ ὕψος ἑκατόν· τοῦ δὲ τείχους
 ἡ περίοδος ἕξ παρασάγγαι. ἐνταῦθα λέγεται Μῆδεια
 γυνὴ βασιλέως καταφυγεῖν ὅτε ἀπώλλυσαν τὴν ἀρχὴν
 12 ὑπὸ Περσῶν Μῆδοι. ταύτην δὲ τὴν πόλιν πολιορκῶν
 ὁ Περσῶν βασιλεὺς οὐκ ἐδύνατο οὔτε χρόνῳ εἰλεῖν
 οὔτε βίᾳ· Ζεὺς δὲ βροντῇ κατέπληξε τοὺς ἐνοικοῦντας,
 καὶ οὕτως ἐάλω.
 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἕνα παρα-
 σάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσα-
 φέρνης ἐπεφάνη, οὗς τε αὐτὸς ἱππέας ἤλθεν ἔχων καὶ

τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλείῳ θυγατέρα ἔχον-
 τος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ
 βασιλεὺς ἀδελφὸς ἔχων βασιλεὶ ἐβόηθη, καὶ πρὸς
 τοῦτοις ὄσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ, ὥστε τὸ στρα-
 τευμα πάμπολυ ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν 14
 τῶν τάξεων ὄπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια
 παραγαγῶν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο
 διακινδυνεύειν, σφενδονᾶν δὲ παρήγγειλε καὶ τοξεύειν.
 ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ 15
 [Σκύθαι] τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἡμάρτανεν
 ἀνδρὸς, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προουθυμετο ῥάδιον ἦν,
 καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει
 καὶ <αί> ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν. καὶ τὸ λοιπὸν τῆς 16
 ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι
 ἐσίοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον
 γὰρ οἱ τε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδόνων καὶ τῶν
 τοξοτῶν * *. μεγάλα δὲ καὶ τὰ τόξα τὰ Περσικὰ ἐστίν· 17
 ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τῶν τοξευμάτων
 τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολε-
 μίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω λίντες
 μακρὰν. εὐρίσκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώ-
 μαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς σφενδόνας.
 καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ 18
 Ἕλληνες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι
 μείον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέ-
 ραν ἔμειναν οἱ Ἕλληνες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ
 πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο
 διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολι-
 ζόμενος. ἐνθα δὴ οἱ Ἕλληνες ἔγνωσαν πλαίσιον ἰσό-19
 πλευρον ὅτι πονηρὰ τάξις εἴη πολεμίων ἐπομένων.

ἀνάγκη γάρ ἐστιν, ἣν μὲν συγκύπτῃ τὰ κέρατα τοῦ
 πλαισίου ἢ ὁδοῦ στενωτέρας οὔσης ἢ ὀρέων ἀναγκα-
 ζόντων ἢ γεφύρας, ἐκθλίβεσθαι τοὺς ὀπίστας καὶ πο-
 ρεύεσθαι πονήρως ἅμα μὲν πιεζομένους, ἅμα δὲ καὶ
 20 ταραττομένους, ὥστε δυσχρήστους εἶναι [ἀνάγκη] ἀτά-
 κτους ὄντας· ὅταν δ' αὖ διάσχη τὰ κέρατα, ἀνάγκη
 διασπᾶσθαι τοὺς τότε ἐκθλιβομένους καὶ κενὸν γίνε-
 σθαι τὸ μέσον τῶν κεράτων, καὶ ἀθυμεῖν τοὺς ταῦτα
 πάσχοντας πολεμίων ἐπομένων. καὶ ὁπότε δέοι γέφυ-
 ραν διαβαίνειν ἢ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἐσπευδεν ἕκαστος
 βουλόμενος φθάσαι πρῶτος· καὶ εὐεπίθεται ἦν ἐν-
 21 ταῦθα τοῖς πολεμίοις. ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔγνωσαν οἱ στρα-
 τηγοί, ἐποίησαν ἐξ λόχους ἀνὰ ἑκατὸν ἄνδρας, καὶ
 λοχαγοὺς ἐπέστησαν καὶ ἄλλους πεντηκοντήρας καὶ
 ἄλλους ἑνωμοτάρχους. οὗτοι δὲ πορευόμενοι ὁπότε
 μὲν συγκύπτει τὰ κέρατα ὑπέμενον ὕστεροι [οἱ λοχα-
 γοί], ὥστε μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς κέρασι, τότε δὲ παρήγον
 22 ἐξωθεν τῶν κεράτων. ὁπότε δὲ διάσχοιεν αἱ πλευραὶ
 τοῦ πλαισίου, τὸ μέσον ἂν ἐξεπίπλασαν, εἰ μὲν στε-
 νότερον εἴη τὸ διέχον, κατὰ λόχους, εἰ δὲ πλατύτερον,
 κατὰ πεντηκοστῆς, εἰ δὲ πάνυ πλατὺ, κατ' ἑνωμοτίας·
 23 ὥστε αἰεὶ ἐκπλεων εἶναι τὸ μέσον. εἰ δὲ καὶ διαβαί-
 νειν τινὰ δέοι διάβασιν ἢ γέφυραν, οὐκ ἐταράττοντο,
 ἀλλ' ἐν τῷ μέρει οἱ λοχαγοὶ διέβαινον· καὶ εἰ που
 δέοι τι τῆς φάλαγγος, ἐπιπαρήσαν οὗτοι. τούτῳ τῷ
 24 τρόπῳ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέτταρας. ἠνίκα δὲ τὸν
 πέμπτον ἐπορεύοντο, εἶδον βασιλείον τι καὶ περὶ αὐτὸ
 κώμας πολλὰς, τὴν δὲ ὁδὸν πρὸς τὸ χωρίον τοῦτο
 διὰ γηλόφων ὑψηλῶν γιγνομένην, οἱ καθῆκον ἀπὸ
 τοῦ ὄρους ὑφ' ᾧ ἦν ἡ κώμη. καὶ εἶδον μὲν τοὺς

λόφους ἄσμενοι οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰκὸς τῶν πολεμίων
 ὄντων ἰκπέων· ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐκ τοῦ πεδίου 25
 ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν πρώτον γήλοπον καὶ κατέβαινον,
 ὡς ἐπὶ τὸν ἕτερον ἀναβαίνειν, ἐνταῦθα ἐπιγίγνονται
 οἱ βάρβαροι καὶ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ εἰς τὸ πρᾶν ἐβαλλον,
 ἐσφενδόων, ἐτόξευον ὑπὸ μαστίγων, καὶ πολλοὺς 26
 ἐτίρωσκον καὶ ἐκράτησαν τῶν Ἑλλήνων γυμνήτων καὶ
 κατέκλεισαν αὐτοὺς εἰς τὰ ὄπλα· ὥστε παντάπασι
 ταύτην τὴν ἡμέραν ἄχρηστοι ἦσαν ἐν τῷ ὄχλῳ ὄντες
 καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ τοξόται. ἐπεὶ δὲ πιεζόμενοι 27
 οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν διώκειν, σχολῇ μὲν ἐπὶ τὸ
 ἄκρον ἀφικνοῦνται ὀπλιταὶ ὄντες, οἱ δὲ πολέμοι ταχὺ
 ἀπεπήδων. πάλιν δὲ ὅποτε ἀπίοιεν πρὸς τὸ ἄλλο στρα- 28
 τευμα ταῦτά ἐπασχον, καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου γηλόφου
 ταῦτά ἐρίγνετο, ὥστε ἀπὸ τοῦ τρίτου γηλόφου ἐδοξεν
 αὐτοῖς μὴ κινεῖν τοὺς στρατιώτας πρὶν ἀπὸ τῆς δεξιᾶς
 πλευρᾶς τοῦ πλαισίου ἀνήγαγον πελταστὰς πρὸς τὸ
 ὄρος. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐγένοντο ὑπὲρ τῶν ἐπομένων πολε- 29
 μίων, οὐκέτι ἐπετίθεντο οἱ πολέμοι τοῖς καταβαίνουσι,
 δεδοικότες μὴ ἀποτμηθεῖν καὶ ἀμφοτέρωθεν αὐτῶν
 γένοιτο οἱ πολέμοι. οὕτω τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πο- 30
 ρευόμενοι, οἱ μὲν τῇ ὁδῷ κατὰ τοὺς γηλόφους, οἱ δὲ
 κατὰ τὸ ὄρος ἐπιπαριόντες, ἀφίκοντο εἰς τὰς κώμας·
 καὶ ἰατροὺς κατέστησαν ὀκτώ· πολλοὶ γὰρ ἦσαν οἱ
 τετρωμένοι. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ τῶν 31
 τετρωμένων ἕνεκα καὶ ἅμα ἐπιτήδεια πολλὰ εἶχον,
 ἄλευρα, οἶνον, κριθὰς ἵπποις συμβεβλημένας πολλάς.
 ταῦτα δὲ συνενηνεγμένα ἦν τῷ σατραπεύοντι τῆς χώ-
 ρας. τετάρτη δ' ἡμέρα καταβαίνουσιν εἰς τὸ πεδίου.
 ἐπεὶ δὲ κατέλαβεν αὐτοὺς Τισσαφέρνης σὺν τῇ δυνάμει, 32

ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἢ ἀνάγκη κατασκηνηῆσαι οὐ πρῶτον
 εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἐτι μαχομένους· πολλοί
 γὰρ ἦσαν οἱ ἀπόμαχοι, <οἷ τε> τετραμένοι καὶ οἱ
 ἐκείνους φέροντες καὶ οἱ τῶν φερόντων τὰ ὄπλα δεξι-
 33 μνοι. ἐπεὶ δὲ κατασκήνησαν καὶ ἐπεχείρησαν αὐτοῖς
 ἀκροβολῆσθαι οἱ βάρβαροι πρὸς τὴν κώμην προσιόν-
 τες, πολὺ περιῆσαν οἱ Ἕλληνες· πολὺ γὰρ διέφερεν
 ἐκ χώρας ὀρμῶντας ἀλέξασθαι ἢ πορευομένους ἐπιούσι
 34 τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. ἤνικα δ' ἦν ἤδη δεῖλη, ᾧρα
 ἦν ἀπιέναι τοῖς πολεμίοις· οὐποτε γὰρ μείον ἀπεστρα-
 τοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐξήκοντα
 σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 35 θῶνται αὐτοῖς. πονηρὸν γὰρ νυκτὸς ἐστὶ στρατεύμα
 Περσικόν. οἷ τε γὰρ ἵπποι αὐτοῖς δέδονται καὶ ὡς ἐπὶ
 τὸ πολὺ πεποδισμένοι εἰσὶ τοῦ μὴ φεύγειν ἔνεκα ἐ-
 λυθείησαν, εἰάν τις θορόβος γίγνηται, δεῖ ἐπισιάξαι
 τὸν ἵππον Πέρση ἀνδρὶ καὶ χαλινῶσαι, δεῖ καὶ θωρα-
 κισθέντα ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν ἵππον. ταῦτα δὲ πάντα
 χαλεπὰ νύκτωρ καὶ θορόβου ὄντος. τούτου ἔνεκα πόρρω
 36 ἀπεσκήνουν τῶν Ἑλλήνων. ἐπεὶ δὲ ἐγίνωσκον αὐτοὺς
 οἱ Ἕλληνες βουλομένους ἀπιέναι καὶ διαγγελλομένους,
 ἐκήρυξε τοῖς Ἕλλησι συσκευάζεσθαι ἀκούονταν τῶν
 πολεμίων. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον τῆς πορείας
 οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ δὲ ὄψε ἐγίνετο, ἀπῆσαν· οὐ γὰρ
 ἐδόκει λύειν αὐτοὺς νυκτὸς πορεύεσθαι καὶ κατάρχεσθαι
 37 ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἐπειδὴ δὲ σαφῶς ἀπιόντας ἤδη
 ἑώραν οἱ Ἕλληνες, ἐπορεύοντο καὶ αὐτοὶ ἀναξέζαντες
 καὶ διῆλθον ὅσον ἐξήκοντα σταδίου. καὶ γίγνεται
 τοσοῦτον μεταξὺ τῶν στρατευμάτων ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ
 οὐκ ἐφάνησαν οἱ πολέμοι οὐδὲ τῇ τρίτῃ, τῇ δὲ τετάρτῃ

αὐτῷ καὶ τοὺς τριακοσίους οὓς αὐτὸς εἶχε τῶν ἐπι-
 44 λέκτων ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ κλαισίου. ἐντεῦθεν ἐπο-
 ρεύοντο ὡς ἐδύναντο τάχιστα. οἱ δ' ἐπὶ τοῦ λόφου
 πολέμοι ὡς ἐνόησαν αὐτῶν τὴν πορείαν ἐπὶ τὸ ἄκρον,
 εὐθύς καὶ αὐτοὶ ὄρμησαν ἀμιλλᾶσθαι ἐπὶ τὸ ἄκρον.
 45 καὶ ἐνταῦθα πολλὴ μὲν κραυγὴ ἦν τοῦ Ἑλληνικοῦ
 στρατεύματος διακελευομένων τοῖς ἐναντῶν, πολλὴ δὲ
 46 κραυγὴ τῶν ἀμφὶ Τισσαφέρην τοῖς ἐναντῶν διακελευο-
 μένων. Ξενοφῶν δὲ παρελεύων ἐπὶ τοῦ ἵππου παρ-
 κελεύετο, ἄνδρες, νῦν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα νομίξετε ἀμι-
 λᾶσθαι, νῦν πρὸς τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας, νῦν
 ὀλίγον πονήσαντες ἀμαχεὶ τὴν λοιπὴν πορευσόμεθα.
 47 Σωτηρίδας δὲ ὁ Σικυνῶνιος εἶπεν, Οὐκ ἐξ ἴσου, ὦ
 Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππου ὄχει, ἐγὼ δὲ
 48 χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὃς ἀκούσας
 ταῦτα κατακηθήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου ἀθίεται αὐτὸν ἐκ
 τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ἀφελόμενος ὡς ἐδύνατο
 τάχιστα ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγγανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων
 τὸν ἵππικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν
 ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὀπισθεν παρῖεναι μόλις
 49 ἐπόμενος. οἱ δ' ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι
 καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδα, ἔστε ἠνάγκασαν (ἀνα-)
 λαβόντα τὴν ἀσπίδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἕως
 μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν,
 καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε περὶ. καὶ φθάνουσι ἐπὶ
 V. τῷ ἄκρῳ γενόμενοι τοὺς πολεμίους. ἐνθα δὴ οἱ μὲν
 βάρβαροι στραφέντες ἐφενγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ
 δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρην
 καὶ Ἀριατον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ᾤχοντο. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν

κώμη μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν. ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κώ-
 μαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ
 πεδίῳ παρὰ τὸν Τύρρητα ποταμόν. ἡνίκα δ' ἦν δέιλη 2
 ἐξαπίνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ
 τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν
 τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκη-
 μάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατ-
 ελήφθησαν. ἐνταῦθα Τισσαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ 3
 κάειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα
 ἠθύμησάν τινες, ἐννοοῦμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ κάοιεν,
 οὐκ ἔχοιεν ὀπόθεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χει- 4
 ρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ
 κατέβη, παρελεύνων τὰς τάξεις ἡνίκα ἀπὸ τῆς βο-
 θείας ἀπήντησαν οἱ Ἕλληνες ἔλεγεν, Ὅρατε, ὦ ἄνδρες 5
 [Ἕλληνες], ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ἡμετέραν εἶναι; ἃ
 γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ κάειν τὴν βασι-
 λέως χώραν, νῦν αὐτοὶ κάουσι ὡς ἄλλοτρια. ἀλλ'
 εἰάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὄψονται
 καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, 6
 ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς κάοντας ὡς ὑπὲρ τῆς
 ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπεν, Οὐκ οὐκ εἰμοιγε δοκεῖ·
 ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, κάωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύ-
 σονται.

Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι 7
 περὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ
 συνῆσαν. καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἐνθεν μὲν
 γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος
 τὸ βάθος ὡς μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις
 τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθὼν τις 8
 ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν, Ἐγὼ θέλω, ὦ ἄνδρες, διαβιβάσαι

ὑμᾶς κατὰ τετρακισχίλους ὀπλίτας, ἂν ἐμοὶ ἂν δέομαι
 9 ὑψηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίσητε. ἐρωτώ-
 μενος δὲ ὅτου δέοιτο Ἀσκῶν, ἔφη, δισχίλων δεήσομαι·
 πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους,
 ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν
 10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε
 περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκούς πρὸς
 ἀλλήλους, ὀρμίσας ἕκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ
 ἀφεις ὡσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγῶν καὶ
 ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλῶ ἔλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω·
 11 ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε ἀντίκα μάλα εἰσεσθε
 κᾶς γὰρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδύναι.
 12 ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ σχήσει. ἀκού-
 σασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν
 ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον· ἦσαν γὰρ οἱ κω-
 λύσοντες πέραν πολλοὶ ἰκκεις, οἱ εὐθύς τοῖς πρώτοις
 13 οὐδὲν ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν. ἐνταῦθα τὴν μὲν
 ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπάλιν [ἢ πρὸς Βαβυ-
 λῶνα] εἰς τὰς ἀκαύστους κόμας, κατακαύσαντες ἐνθεν
 ἐξῆσαν· ὥστε οἱ πολέμοι οὐ προσήλυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο
 καὶ ὅμοιοι ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ
 14 Ἕλληνες καὶ τί ἐν νῶ ἔχουσιν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι
 στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγὸν
 πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἐλακώτας
 15 ἠλεγγόν τὴν κύκλω πᾶσαν χώραν τίς ἐκάστη εἶη. οἱ
 δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ μὲν πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἐπὶ Βαβυ-
 λῶνα εἶη καὶ Μηθίαν, δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἢ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σουῤῥά τε καὶ Ἐαβάτανα φέροι, ἐνθα θερλεῖν
 λέγεται βασιλεύς, ἢ δὲ διαβάντι τὸν ποταμὸν πρὸς
 ἐσπέραν ἐπὶ Λυθίαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἢ δὲ διὰ τῶν

ὀρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους
 ἄγοι. τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολε- 16
 μικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ
 ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα
 μυριάδας· τούτων δ' οὐδένα ἀπονοστήσαι διὰ τὴν
 δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράπην τὸν ἐν
 τῷ πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμηνύναι σφῶν τε πρὸς
 ἐκείνους καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτούς. ἀκούσαντες ταῦτα 17
 οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἑκασταχόσους φάσκον-
 τας εἰδέναι, οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι
 ἔμελλον. ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι
 διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους
 γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν ἦξειν, ἧς Ὀρόν-
 τας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ' εὐπορον
 ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τούτοις 18
 ἐθύσαντο, ὅπως ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πορείαν
 ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνή-
 σαιαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπε-
 σθαι ἡνίκ' ἂν τις παραγγέλλῃ.

A.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει ἐγένετο μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα μετὰ τὴν μάχην ἐν ταῖς σπονδαῖς ἄς βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες Ἕλληνες ἐποίησαντο, καὶ ὅσα παραβάντος τὰς σπονδὰς βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους ἐπολεμήθη πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐπακολο-
 5 θοῦντος τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδήλωται.]* ἠνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγελσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ
 6 ὄρος. ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἤγειτο τοῦ στρατεύματος λαβῶν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι ὀπλίταις εἶπετο

*) In codicibus praeter CBE leguntur post § 1 haec:

2 ἐπει δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντάκασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν ὀρέων πορευτέον εἶναι.
 3 ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, διαβήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται, περιίασι. καὶ τοῦ Εὐφράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος εἶναι,
 4 καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους ἐμβολὴν ὡς ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμικοὺς καταλαβεῖν τὰ ἄκρα.

οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι μὴ τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρῖσοφος 7 πρὶν τινὰς αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγήετο· ἐφείπετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκυσι τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἔνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες 8 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἰ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διμέναι αὐτούς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπέπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅπου τις ἐπιτυγχάνει 9 ἐλάμβανον· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς 10 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὴ συλλεγόντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινὰς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ μέντοι τότε πλείους συνελήγησαν, 11 ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ἠύλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πρὸς πολλὰ ἔκαον κύκλω ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεῶρων ἀλλήλους. ἅμα δὲ τῇ 12 ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ

- δυνατώτατα έχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τᾶλλα,
 και ὅσα ἦν νεοσσι αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
 13 πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐκόλουον τὴν πορείαν
 πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια και τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ
 οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διαπλάσιά τε ἐπι-
 τήθεια ἔδει πορίζεσθαι και φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀν-
 θρώπων ὄντων. δόξαν δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.
- 14 Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες
 ἐν τῷ στενωπῷ οἱ στρατηγοί, εἰ τι εὐρίσκοιεν τῶν εἰρη-
 μένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπεΐθοντο,
 πλὴν εἰ τίς τι ἔκλεψεν, οἶον ἢ παιδὸς ἐπιθυμίας ἢ
 γυναικὸς τῶν εὐπρεπῶν. και ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν
 οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι μαχόμενοι τὰ δὲ και
 15 ἀναπαυόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίνεται χειμῶν
 πολὺς, ἀναγκασιον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἱκανὰ
 τὰπιτήθεια. και ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθοφυλάκει
 16 δὲ Ξενοφῶν. και οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, και
 στενωπῶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
 και ἐσφενδόνων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπι-
 διώκοντες και πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι·
 και θαμινὰ παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτι
 17 οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐκίμοινο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος
 ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγγυῶτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ
 ὑπέμενευ, ἀλλ' ἤγε ταχέως και παρηγγύα ἐπεσθαι,
 ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πρᾶγμα τι εἶη· σχολῇ δ' οὐκ ἦν
 ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἰτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία
 18 ὁμοία φυγῇ ἐγίνετο τοῖς ὠπισθοφύλαξι. και ἐνταῦθα
 ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξεν-
 θεις διὰ τῆς ἀσπίδος και τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλεν-
 19 ράς, και Βασίλας Ἀρκὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν. ἐπεὶ

δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἤτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ ὑπέμεινεν, ἀλλ' ἠναγκαζόντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι. καὶ νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρες τέθνατον καὶ οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρι- 20 νεται ὁ Χειρίσοφος, Βλέψον, ἔφη, πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί· μία δ' αὕτη ὁδὸς ἦν ὄρας ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὄραν ἔξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἐκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἐσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέμενον, 21 εἰ πως δυναίμην φθάσαι πρὶν κατειληφθῆαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες οὐς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει, Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο 22 ἄνδρας. ἐπεὶ γὰρ ἤμιν πράγματα παρῆχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ καὶ ἡμᾶς ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινὰς αὐτῶν, καὶ ζῶντας προθυμῆθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα ὅπως ἠγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρῆσαιμεθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον 23 διαλαβόντες εἰ τίνα εἶδετεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσ-αγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἀφέλιμον ἔλεγεν, ὀρῶντος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη. ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος 24 μὲν οὐ φαίη [διὰ ταῦτα] εἰδέναί ὅτι αὐτῶ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἠγήσεσθαι δυνατήν καὶ ὑποβυγίσι πορεύεσθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, 25 ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μὴ τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν. ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας 26 λοχαγοὺς καὶ πελταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ

παρόντα καὶ ἐρωτᾶν εἴ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι καὶ ὑποστᾶς ἐθελουτῆς 27 πορευέσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλιτῶν Ἀρισταίνυμος Μεθυδριεὺς [Ἀρκᾶς] καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος [Ἀρκᾶς], ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλιμάχος Παρράσιος [Ἀρκᾶς καὶ οὗτος] ἔφη ἐθέλειν πορευέσθαι προσλαβὼν ἐθελουτᾶς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύματος, ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι 28 ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ ἠγρουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἴ τις καὶ τῶν γυμνήτων ταξιαρχῶν ἐθέλοι συμπορευέσθαι. ὑφίσταται Ἀριστεῆας Χίος, ὃς πολλοῦ πολλοῦ ἄξιός τῆ στρατιᾶ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

II. Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορευέσθαι. καὶ τὸν ἠγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. 2 ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλήθος ὡς δισχιλίοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἠγείτο πρὸς τὴν φανεράν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν 3 καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιούνητες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἷόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. 4 ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο·

ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον
 ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες
 αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες. οἱ μέντοι πολέμιοι
 οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλίνδοντες τοὺς
 λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ. οἱ δ' ἔχοντες
 τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιμόντες καταλαμβάνουσι τοὺς
 φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατα-
 κανόντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμμενον
 ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατεῖχον, ἀλλὰ
 μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῆ ὁδὸς
 ἐφ' ἣ ἑκάσθητο οἱ φύλακες. ἐφοδος μέντοι αὐτόθεν
 ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἑκάσθητο.
 καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα
 ὑπέφαινε, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς
 πολεμίους· καὶ γὰρ ὀμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγύς
 προσελθόντες. ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἦ τε σάλπιγξ
 ἐφθέγγετο καὶ ἀλαλάξαντες ἴεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώ-
 πους· οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόντες τὴν ὁδὸν
 φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὗζωνοι γὰρ ἦσαν. οἱ
 δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθύς
 ἴεντο ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν
 στρατηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον
 ἕκαστοι ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων
 ἀλλήλους τοῖς δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμιξαν
 τοῖς προκαταλαβοῦσι τὸ χωρίον. Ξενοφῶν δὲ ἔχων
 τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ἥπερ οἱ
 τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐοδωτάτη γὰρ ἦν τοῖς ὑπο-
 ζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων ἔταξε.
 πορευόμενοι δ' ἐντυγγάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ
 κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἦ ἀποκόψαι ἦν

- ἀνάγκη ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν ἐπορευέθησαν ἤπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑπο-
- 11 ζύγια οὐκ ἦν ἄλλη ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἐνθα δὴ παρα-
κελευσάμενοι ἀλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύκλω ἀλλὰ καταλιπόντες
- 12 ἄφροδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βοῦλοιντο φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὄπη ἐδύνατο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς δ' οὐ προσέεντο, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦτόν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὀρωῶσιν ἐμπροσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὐθις ἐδόκει πορευέσθαι.
- 13 ἐννοήσας δ' ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἐρημον καταλίποι τὸν ἠλωκότα λόφον, [καὶ] πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἅτα διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα — καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγούς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναίου καὶ Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναίου καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φηγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ
- 14 τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰρουῖσιν. ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστός λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῷ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς νυκτὸς ὑπὸ
- 15 τῶν ἐθειλουτῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἕλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε θαναμαστόν πασι γενέσθαι καὶ ὑπώπτενον δεῖσαντας αὐτούς μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα
- 16 πάντες ἐπὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινον ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι

λόχοι προσμύξαιαν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν
 τῷ ὀμαλῷ θέσθαι τὰ ὄπλα [εἶπε]. καὶ ἐν τούτῳ τῷ 17
 χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος πεφηνγῶς καὶ
 λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθναῖσι
 Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ ἄλλοι ὄσοι μὴ
 ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύλακας
 ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἦγον 18
 ἐπ' ἀντίκορον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ Ξενοφῶν διελέ-
 γετο αὐτοῖς δι' ἐρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς
 νεκροὺς ἀπῆτει. οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ 19
 κείναι τὰς οἰκίας. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν
 ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρῆει, οἱ δὲ ταῦτα
 διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου συνερρῶ-
 σαν ἐνταῦθα πολέμιοι. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν 20
 ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐνθα τὰ ὄπλα
 ἔκειτο, ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῶν πλήθει καὶ θοροῦν·
 καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ'
 οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκύλινδον πέτρους· καὶ ἐνὸς
 μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς
 ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεύς 21
 [Ἀρκὰς] προσέδραμεν αὐτῷ ὀπίτης, καὶ πρὸ ἀμφοῖν
 προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς συν-
 τεταγμένους ἀπῆλθον. ἐκ δὲ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο 22
 τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκήνησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ
 καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖσι θαυμάσι· καὶ γὰρ οἶνος
 πολὺς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν 23
 δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε λαβόντες τοὺς
 νεκροὺς ἀπέδοσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν
 τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὅσαπερ νομίζεται
 ἀνδράσιν ἀγαθοῖς. τῇ δὲ ὑστεραία ἄνευ ἡγεμόνος 24

ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὄρη εἰς
 στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλουν τὰς παρ-
 25 ὁδοὺς. ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους κωλύοιεν, Ξενο-
 φῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν ἀπό-
 φραξιν τῆς παρόδου τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος
 26 γίνεσθαι τῶν κωλύόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν
 ἐπιδοῖντο, Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνω-
 τέρω γίνεσθαι τῶν κωλύόντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν
 τῆς παρόδου τοῖς ὀπισθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν
 27 ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλήλων ἐπεμέλοντο. ἦν δὲ καὶ
 ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον
 οἱ βάρβαροι κάλιν καταβαίνουσι· ἑλαφροὶ γὰρ ἦσαν
 ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν γὰρ
 28 εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ τοξό-
 ται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπήχη, τὰ δὲ τοξεύ-
 ματα πλέον ἢ διπήχη· εἶλκον δὲ τὰς νευρὰς ὁπότε
 τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδί
 προσβαίνοντες. τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπί-
 δων καὶ διὰ τῶν θωράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ
 Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκοντίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν
 τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρήτες χρησιμώτατοι ἐγένοντο.
 ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρής.

III. Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ἠϋλίσθησαν ἐν ταῖς
 κώμαις ταῖς ὑπὲρ τοῦ πεδίου τοῦ παρὰ τὸν Κεντρίτην
 ποταμόν, εὖρος ὡς δίπλεθρον, ὃς ὀρίζει τὴν Ἀρμενίαν
 καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. καὶ οἱ Ἕλληνες ἐν-
 ταῦθα ἀνέπνευσαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπέχε-
 2 δούχων]. τότε μὲν οὖν ἠϋλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ
 τὰπιτήδεια ἐχόντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων

πόνων μνημονεύοντες. ἑπτὰ γὰρ ἡμέρας ὄσασπερ ἐπὶ 28
 ρεῦθήσαν διὰ τῶν Καρδούχων πάσας μαχόμενοι διετέ-
 λεσαν, καὶ ἔπαθον κακὰ ὄσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ
 βασιλέως καὶ Τισσαφέρωνος. ὡς οὖν ἀπηλλαγμένοι
 τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὀρῶσιν ἰκπέας που πέραν ὄν
 ποταμοῦ ἐξωπλισμένους ὡς κωλύοντας διαβαίνουσιν 16
 πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὄχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν
 ἰκπέων ὡς κωλύοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἐκβαίνειν.
 ἦσαν δ' οὗτοι Ὀρόντα καὶ Ἀρτούχα Ἀρμένιοι καὶ 4
 Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐλεύθεροί τε καὶ ἄλκιμοι εἶναι· ὄπλα δ' εἶχον
 γέφυρα μακρὰ καὶ λόγχας. αἱ δὲ ὄχθαι αὐταὶ ἐφ' ὧν 5
 παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν τρία ἢ τέτταρα κλέθρα
 ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπέχον· ὁδὸς δὲ μία ἢ ὀρωμένη ἦν
 ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο δια-
 βαίνειν οἱ Ἕλληνες. ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ 6
 ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο, καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς
 μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς, καὶ οὐτ' ἐν τῷ ὕδατι
 τὰ ὄπλα ἦν ἔχειν· εἰ δὲ μή, ἤρπαζεν ὁ ποταμὸς· ἐπὶ
 τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὄπλα εἰ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίνοντο
 πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη· ἀνεχώρησαν καὶ
 αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. ἔνθα δὲ 7
 αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐώρων
 τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὄπλοις.
 ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἕλλησιν, ὀρῶσι μὲν
 τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὀρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν
 κωλύοντας, ὀρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους
 τοὺς Καρδούχους ὀπισθεν. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν 8
 καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὄντες. Ξενοφῶν

7 ὅτε ὄναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ
 αὐτῷ αὐτόμαται περιρρηῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ δια-
 βαλνείω ὀπόσον ἐβούλετο. ἐπεὶ δὲ ὄρθρος ἦν, ἔρχεται
 πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει ὅτι ἐλπιδας ἔχει καλῶς
 ψεῖσθαι, καὶ διηγείσθαι αὐτῷ τὸ ὄναρ. ὁ δὲ ἤδετό τε
 26 γίγ. ὡς τάχιστα ἕως ὑπέφαινεν ἐθύοντο πάντες παρόντες
 ἐστρατηγοί· καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ ἦν εὐθύς ἐπὶ τοῦ
 πρώτου. καὶ ἀκίοντες ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ στρατηγοὶ καὶ
 10 λοχαγοὶ παρήγγελον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι. καὶ
 ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκω·
 ἤδεδσαν γὰρ πάντες ὅτι ἐξείη αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ
 δεικνοῦντι προσελθεῖν καὶ εἰ καθεύδοι ἐπεγείραντα
 11 εἰπεῖν, εἰ τίς τι ἔχει τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ τότε
 ἔλεγον ὅτι τυγχάνοιεν φρύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ
 πύρ, κἄπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέραν ἐν πέτραις καθη-
 κούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυ-
 ναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἱματίων κατα-
 12 τιθεμένους ἐν πέτρῃ ἀνθρώδει. ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι
 ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι· οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις
 ἰκπεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. ἐκδύντες δ' ἔφα-
 σαν ἔχοντες τὰ ἐγγειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι δια-
 βαίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι πρὶν βρέξαι
 τὰ αἰδοῖα· καὶ διαβάντες, λαβόντες τὰ ἱμάτια κάλιν
 13 ἦκειν. εὐθύς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτὸς τε ἔσπευδε καὶ
 τοῖς νεανίσκοις ἐγγεῖν ἐκέλευε καὶ εὐχεσθαι τοῖς φήνασι
 θεοῖς τὰ τε ὀνειράτα καὶ τὸν πόρον καὶ τὰ λοιπὰ
 ἀγαθὰ ἐπιτελέσαι. σπείσας δ' εὐθύς ἦγε τοὺς νεανί-
 σκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον, καὶ διηγοῦνται ταῦτά.
 14 ἀκούσας δὲ καὶ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίησε. σπεί-
 σαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελον συσκευάζεσθαι,

αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλε-^{αβαλ- 28}
 ὅπως ἂν κάλλιστα διαβαλεῖν καὶ τοὺς τε ἔμπρο-
 νικῶεν καὶ ὑπὸ τῶν ὀπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. καὶ
 ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἡγεῖσθαι καὶ διαβαλῆναι
 ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι
 ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι, τὰ δὲ ὑποζύγια καὶ τὸν
 ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαλῆναι. ἐπεὶ δὲ [ταῦτα] καλῶς 16
 εἶχεν ἐπορεύοντο· ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι ἐν ἀριστερᾷ
 ἔχοντες τὸν ποταμόν· ὁδὸς δὲ ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὡς
 τέτταρες στάδιοι. πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρήσαν 17
 αἱ τάξεις τῶν Ἰππέων. ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν
 καὶ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς
 πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἐλάμ-
 βανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλε, καὶ τοὺς
 λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἄγειν τοὺς λόχους ὀρθίους, τοὺς μὲν
 ἐν ἀριστερᾷ τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. καὶ οἱ μὲν μάντις
 ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον 18
 καὶ ἐσφενδύων· ἀλλ' οὐκ ἔξικνουῦντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ 19
 ἦν τὰ σφάλια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ
 ἀνηλάλαζον, συνωλόλυζον δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἅπασαι.
 πολλὰ γὰρ ἦσαν ἑταῖραι ἐν τῷ στρατεύματι. καὶ Χειρί- 20
 σοφος μὲν ἐνέβαινε καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ· ὁ δὲ Ξενοφῶν
 τῶν ὀπισθεφυλάκων λαβὼν τοὺς εὐζωνοτάτους ἔθει ἀνὰ
 κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ἑκβασιν τὴν
 εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὄρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβὰς
 ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμόν Ἰππέας. οἱ δὲ πολέ- 21
 μοι ὄρωντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὕδωρ
 περῶντας, ὄρωντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντες εἰς
 τοῦμπαλιν, δεισάντες μὴ ἀποληφθεῖν φεύγουσιν
 ἀνὰ κράτος ὡς πρὸς τὴν τοῦ ποταμοῦ ἄνω ἑκβασιν.

ἐξ ὄψεσιν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐγένοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ
 αὐτῶν Ἀνίκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἱππέων καὶ Διοχί-
 βουσι δ' τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον
 ἐπεὶ ἐώρων ἀνά κράτος φεύγοντας, εἶποντο· οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συνεκβαίνειν ἐπὶ
 23 τὸ ὄρος. Χειρίσοφος δ' εὖ ἐκεῖ διεβή, τοὺς μὲν ἱππέας
 οὐκ ἐδίωκεν, εὐθύς δὲ κατὰ τὰς προσηκούσας ὄχθας ἐπὶ
 τὸν ποταμὸν ἐξέβαινεν ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. οἱ δὲ
 ἄνω, ὄρωντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἱππέας φεύγοντας, ὄραν-
 τες δ' ὀπλίτας σφίσι ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ
 24 τοῦ ποταμοῦ ἄκρα. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ τὰ πέραν ἐώρα
 καλῶς γιγνόμενα, ἀπεχώρει τὴν ταχίστην πρὸς τὸ δια-
 βαίνειν στρατεύμα· καὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι φανεροὶ ἤδη
 ἦσαν εἰς τὸ πεδίον καταβαίνοντες ὡς ἐπιθησόμενοι τοῖς
 25 τελευταίοις. καὶ Χειρίσοφος μὲν τὰ ἄνω κατεῖχε, Ἀνίκιος
 δὲ σὺν ὀλίγοις ἐπιχειρήσας ἐπιδιῶξαι ἔλαβε τῶν σκευο-
 φόρων τὰ ὑπολειπόμενα καὶ μετὰ τούτων ἐσθῆτά τε
 26 καλὴν καὶ ἐκπώματα. καὶ τὰ μὲν σκευοφόρα τῶν Ἑλ-
 λήνων καὶ ὁ ὄχλος ἀκμὴν διέβαινε, Ξενοφῶν δὲ στρέψας
 πρὸς τοὺς Καρδούχους ἀντία τὰ ὄπλα ἔθετο, καὶ παρ-
 ἡγγεῖλε τοῖς λοχαγοῖς κατ' ἐνωμοτίας ποιήσασθαι ἕκαστον
 τὸν ἑαυτοῦ λόχον, παρ' ἀσπίδα παραγαγόντας τὴν
 ἐνωμοτίαν ἐπὶ φάλαγγος· καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς καὶ
 τοὺς ἐνωμοτάρχους πρὸς τῶν Καρδούχων ἰέναι, οὐρα-
 27 γοὺς δὲ καταστήσασθαι πρὸς τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Καρ-
 δοῦχοι ὡς ἐώρων τοὺς ὀπισθοφυλάκας τοῦ ὄχλου
 φιλουμένους καὶ ὀλίγους ἤδη φαινομένους, θάπτον δὴ
 ἐπῆσαν φθάσ τινὰς ἄδοντες. ὁ δὲ Χειρίσοφος, ἐπεὶ τὰ
 παρ' αὐτῶν ἀσφαλῶς εἶχε, πέμπει παρὰ Ξενοφῶντα τοὺς
 πελταστὰς καὶ σφενδονήτας καὶ τοξότας καὶ κελύει

ποιεῖν ὅτι ἂν παραγγέλλῃ. ἰδὼν δ' αὐτοὺς διαβαί- 28
 νοντας ὁ Ξενοφῶν πέμψας ἄγγελον κελεύει αὐτοῦ
 μείναι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ μὴ διαβάοντας· ὅταν δ' ἄρξων-
 ται αὐτοὶ διαβαίνειν, ἐναντίους ἐνθεν καὶ ἐνθεν σφῶν
 ἐμβαίνειν ὡς διαβησομένους, διηγκυλωμένους τοὺς
 ἀκοντιστάς καὶ ἐπιβεβλημένους τοὺς τοξότας· μὴ πρόσω
 δὲ τοῦ ποταμοῦ προβαίνειν. τοῖς δὲ παρ' ἑαυτῶ παρ- 29
 ἡγγειλεν, ἐπειδὴν σφενδόνῃ ἐξικνηῖται καὶ ἀσπίς ψοφῇ,
 παιανίσαντας θεῖν εἰς τοὺς πολεμίους ἐπειδὴν δ' ἀνα-
 στρέψωσιν οἱ πολέμοι καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ ὁ σαλπικτῆς
 σημήνῃ τὸ πολεμικόν, ἀναστρέψαντας ἐπὶ δόρυ ἡγεῖσθαι
 μὲν τοὺς οὐραγούς, θεῖν δὲ πάντας καὶ διαβαίνειν ὅτι
 τάχιστα ἢ ἕκαστος τὴν τάξιν εἶχεν, ὡς μὴ ἐμποδίζεῖν
 ἀλλήλους· ὅτι οὗτος ἄριστος ἔσοιτο ὃς ἂν πρῶτος ἐν
 τῷ πέραν γένηται. οἱ δὲ Καρδοῦχοι ὄρωντες ὀλίγους 30
 ἦδη τοὺς λοιποὺς — πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν μένειν τε-
 ταγμένων ἄρχοντο ἐπιμελόμενοι οἱ μὲν ὑποζυγίων, οἱ δὲ
 σκευῶν, οἱ δ' ἑταιρῶν — ἐνταῦθα δὴ ἐπέκειντο θρασέως
 καὶ ἤρχοντο σφενδονᾶν καὶ τοξεύειν. οἱ δὲ Ἕλληνες 31
 παιανίσαντες ὄρμησαν δρόμῳ ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ οὐκ
 ἐδέξαντο· καὶ γὰρ ἦσαν ὀπλισμένοι ὡς μὲν ἐν τοῖς
 ὄρεσιν ἱκανῶς πρὸς τὸ ἐπιδραμεῖν καὶ φεύγειν, πρὸς
 δὲ τὸ εἰς χεῖρας δέχεσθαι οὐχ ἱκανῶς. ἐν τούτῳ σημαίνει 32
 ὁ σαλπικτῆς· καὶ οἱ μὲν πολέμοι ἐφηνγον πολὺ ἐτι
 θᾶττον, οἱ δὲ Ἕλληνες τάναντία στρέψαντες ἐφηνγον
 διὰ τοῦ ποταμοῦ ὅτι τάχιστα. τῶν δὲ πολεμίων οἱ 33
 μὲν τινες αἰσθόμενοι πάλιν ἔδραμον ἐπὶ τὸν ποταμὸν
 καὶ τοξεύοντες ὀλίγους ἔτρωσαν, οἱ δὲ πολλοὶ καὶ πέραν
 ὄντων τῶν Ἑλλήνων ἐτι φανεροὶ ἦσαν φεύγοντες. οἱ
 δὲ ὑπαντήσαντες ἀνδριζόμενοι καὶ προσωτέρω τοῦ και- 34

ροῦ προιόντες ὕστερον τῶν μετὰ Ξενοφάντος διέβησαν
 πάλιν· καὶ ἐτρώθησάν τινες καὶ τούτων.

- IV. Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέ-
 ρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἅπαν καὶ
 λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ
 γὰρ ἦσαν ἐγγὺς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους
 2 τοὺς πρὸς τοὺς Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκεντο κώμην
 μεγάλη τε ἦν καὶ βασιλείου εἶχε τῷ σατραπίῃ καὶ ἐπὶ
 ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπήσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν
 3 δασιλῆ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρα-
 σάγγας δέκα μέχρι ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τύργητος
 ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν.
 οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι δὲ πολλὰ
 4 περὶ τὸν ποταμὸν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία
 ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέραν. ὕπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρ-
 βαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρῆν,
 5 οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος
 προσήλασεν ἰππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμημένα εἶπεν
 ὅτι βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρα-
 τηροῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκουον
 6 ἡρώτων τί θέλοι. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο
 ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους
 κάειν τὰς οἰκίας, λαμβάνειν τε τὰπιτήδεια ὅσων δέοιτο.
 ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπέισαντο ἐπὶ τούτοις.
 7 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ
 πεδίον παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρβαζος παρ-
 ηκολούθει ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα
 σταδίους· καὶ ἀφίκεντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας πλείους
 8 πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστὰς. στρατοπεδεύου-

μένων δ' αὐτῶν γίνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνηῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγούς κατὰ τὰς κόμας· οὐ γὰρ ἐώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδοκει εἶναι διὰ τὸ πλήθος τῆς χιόνοιο. ἐνταῦθα εἶχον [τὰ ἐπιτήδεια] ὅσα ἔστιν ἀγαθὰ, 9
 ἰερεῖα, σίτον, οἴνους καλαιούς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντοδαπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα. ἔδοκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ 10
 ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στρατεύμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδοκει διαιθριάξειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα ἐπι- 11
 πίκτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀποκρῦψαι καὶ τὰ ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποξύγια συνεπόδισεν ἢ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένων γὰρ ἀλεινὸν ἦν ἢ χιῶν ἐπιπετακυῖα ὄφρ μὴ παραρρυσίη. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς 12
 ἀναστὰς σχίζειν ξύλα, τὰχ' ἀναστίας τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμενος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαον καὶ ἐχρῶντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα 18
 εὐρίσκετο χροῖμα, φ' ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύσιον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον. ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον εὐρίσκετο.

Μετὰ ταῦτα ἔδοκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι [εἰς 14
 τὰς κόμας] εἰς στέγας. ἔνθα δὲ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἡδονῇ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ ὅτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν τὰς οἰκίας ἐνέπερυσαν ὑπὸ ἀτασθαλίας δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἐπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην 15
 Τημυλίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἔνθα ἔφασαν οἱ

ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει
 καὶ πρότερον πολλὰ ἤδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα
 16 τε ὡς ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεὶς
 δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν
 ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ
 17 σάγαριν οἰανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. ἐρωτώμενος
 δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορευέσθαι δ'
 ἀπὸ τοῦ Τιριβάξου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
 οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ στρατεύμα ὅπόσον τε εἶη καὶ
 18 ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάξος εἶη
 ἔχων τῆμ τε θαντοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας
 καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ
 ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἤπερ μοναχῇ εἶη
 19 πορεία, ἐνταῦθα ἐπιδησόμενον τοῖς Ἑλλήσιν. ἀκούσασαι
 τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατεύμα συναγαγεῖν·
 καὶ εὐθύς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς
 μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες
 20 ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον
 τὰ ὄρη, οἱ πεлтаσταὶ προλόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρα-
 τώπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
 21 ἔδρουν ἐπὶ τὸ στρατώπεδον. οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες
 τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφηνον· ὅμως δὲ
 καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἴσκι οἷ ἤλωσαν εἰς
 εἰκοσι καὶ ἡ σιηνῇ ἢ Τιριβάξου ἑάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλίνει
 ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἄρτοκόποι καὶ οἱ οἶνο-
 22 χόοι φάσκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐκύθηοντο ταῦτα οἱ τῶν
 ὀπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην
 ἐπὶ τὸ στρατώπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς κατα-
 λελειμμένοις. καὶ εὐθύς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι
 ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατώπεδον.

Τῆ δ' ὕστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὄπη δύ-
 ναιτο τάχιστα πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα πάλιν
 καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. συσκευασάμενοι δ' εὐθύς
 ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολ-
 λούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον ἐφ' ᾧ
 ἐμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος κατεστρατοπεδεύσατο.
 ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς ἐρήμους τρεῖς παρα-
 2 σάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, καὶ
 διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. ἐλέ-
 γοντο δ' οὐδ' αἰ πηγαὶ πρόσω εἶναι. ἐντεῦθεν ἐπο-
 3 ρεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς
 παρασάγγας δέκα. ὁ δὲ τρίτος ἐγένετο χαλεπὸς καὶ
 ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκάων
 πάντα καὶ πηγυὸς τοὺς ἀνθρώπους. ἐνθα δὴ τῶν μάν-
 4 τεῶν τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται·
 καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξεν ἀνεῖναι τὸ χαλεπὸν τοῦ
 πνεύματος. ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὄργυιά· ὥστε
 καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο
 καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. διεγένοντο δὲ τὴν 5
 νύκτα πῦρ κάοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλὰ·
 οἱ δὲ ὄψε προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. οἱ οὖν πάλαι
 ἦκοντες καὶ πῦρ κάοντες οὐ προσέεισαν πρὸς τὸ πῦρ
 τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταθελεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο
 [τι] εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις 6
 ᾧν εἶχον ἕκαστοι. ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκάετο, διατηκομέ-
 νης τῆς χιόνος βόθροι ἐγίνοντο μεγάλοι ἕστε ἐπὶ τὸ
 δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.
 ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὄλην ἐπορεύοντο 7
 διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν.
 Ξενοφῶν δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς

πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνόμεναι ὅτι τὸ πάθος εἴη.
 8 ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῶ τῶν ἐμπείρων ὅτι σαφῶς βου-
 λιμιῶσι κἄν τι φάγωσιν ἀναστήσονται, περιμῶν περὶ
 τὰ ὑποζύγια, εἰ πού τι ὄρῳ βρωτόν, διεδίδου καὶ
 διέπεμπε διδόντας τοὺς δυναμένους περιτρέχειν τοῖς
 9 βουλιμιῶσιν. ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ
 ἐπορεύοντο. πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνή-
 φας πρὸς κάμην ἀφικνεῖται, καὶ ὑδροφορούσας ἐκ τῆς
 κάμης πρὸς τῇ κρήνῃ γυναικας καὶ κόρας καταλαμβάνει
 10 ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος. αὐταὶ ἠρώτων αὐτοὺς τίνας
 εἶεν. ὁ δ' ἐρμηνεὺς εἶπε περσισι ὅτι παρὰ βασιλέως
 πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. αἱ δὲ ἀπεκρίναντο ὅτι
 οὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὄσον παρασάγγην. οἱ
 δ', ἐπεὶ ὄψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται
 11 εἰς τὸ ἔρυμα σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν
 καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρα-
 τοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνά-
 μενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ
 12 ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπόλοντο τῶν στρα-
 τιωτῶν. ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς
 καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων ἤρπαζον καὶ ἀλλή-
 λους ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιω-
 τῶν οἳ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς
 οἳ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν
 13 ἀποσσεσηπότες. ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικουρήμα
 τῆς χιόνος εἰ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
 ἐπορεύετο, τῶν δὲ ποδῶν εἰ τις κινεῖτο καὶ μηδέποτε
 14 ἤσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ
 ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ
 ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγνυντο· καὶ γὰρ ἦσαν,

ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πε-
 ποιημένοι ἐκ τῶν νεοθάρτων βοῶν. διὰ τὰς τοιαύτας 15
 οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντο τινες τῶν στρατιωτῶν· καὶ
 ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι αὐτόθι
 τὴν χιόνα εἰκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
 τινὰ ἣ πλησίον ἦν ἀτμίζουσα ἐν νάπη. ἐνταῦθ' ἐκ-
 τραπόμενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. ὁ δὲ 16
 Ξενοφῶν ἔχων (τούς) ὀπισθοφύλακας ὡς ἦσθετο, εἶδειτο
 αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ἀπολείπεσθαι, λέγων
 ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευ-
 τῶν ἐχάλεπαινεν. οἱ δὲ σφάττειν ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν
 δύνασθαι πορευθῆναι. ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι 17
 τοὺς ἐπομένους πολεμίους φοβῆσαι, εἰ τις δύναίτο, μὴ
 ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. καὶ ἦν μὲν σκότος ἦδη, οἱ δὲ
 προσῆσαν πολλῶ θορόβῳ ἀμφὶ ἃν εἶχον διαφερόμενοι.
 ἔνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες [ἄτα ὑγιαίνοντες] ἔξανα- 18
 στάντες ἔδραμον εἰς τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες
 ἀνακραγόντες ὅσον ἐδύναντο μέγιστον τὰς ἀσπίδας
 πρὸς τὰ δόρατα ἔκρουσαν. οἱ δὲ παλέμιοι δεισαντες
 ἦκαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην, καὶ οὐ-
 δεῖς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγγατο. καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ 19
 σὺν αὐτῶ εἰπόντες τοῖς ἀσθενούσιν ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ
 ἦξουσὶ τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι πρὶν τέτταρα
 στάδια διελθεῖν ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομέ-
 νοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμένοις,
 καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτούς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐχ ὑποχωροῦεν.
 ὁ δὲ παριῶν καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς 20
 ἰσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι τί εἴη τὸ κωλύον. οἱ
 δὲ ἀπήγγελλον ὅτι ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στρα-

21 τευμα. ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ἠϋλίσθησαν
 αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι, φυλακὰς οἷας ἐδύ-
 ναυτο καταστησάμενοι. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν
 Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτά-
 22 τους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προίεσθαι. ἐν
 δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κόμης σκε-
 φομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι
 ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομί-
 ζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ
 πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθῆναι ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ
 23 ἐνθα Χειρίσοφος ἠϋλίζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλή-
 λοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας ἀσφαλῆς εἶναι τὰς τάξεις
 σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι
 διαλαχόντες ἄς ἐώρων κόμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς
 24 αὐτῶν ἔχοντες. ἐνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λογα-
 γὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζά-
 νους, θέων ἐπὶ τὴν κόμην ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν κατα-
 λαμβάνει πάντα ἐνδον τοὺς καμῆτας καὶ τὸν κωμάρχην,
 καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαί-
 δεκα, καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν
 γεγαμημένην· ὁ δ' ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ᾤχετο θηράσων
 25 καὶ οὐχ ἦλω ἐν τῇ κόμῃ. αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατά-
 γειοι, τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι·
 αἱ δὲ εἰσοδοὶ τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρνυται, οἱ δὲ ἄν-
 θρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις
 ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
 26 τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἐνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ
 καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κριθίνος
 ἐν κρατῆρσιν. ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειεῖς,
 καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους οἱ δὲ ἐλάττους,

γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῶν 27
 λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν,
 εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺν συμμαθόντι τὸ
 πῶμα ἦν. ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης 28
 σύνδειπνον ἐποίησατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων
 ὅτι οὐτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ
 ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπλάσιν, ἣν ἀγαθόν
 τι τῷ στρατεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν
 ἄλλῳ ἔθνῃ γένωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο, καὶ φιλο- 29
 φρονούμενος οἶνον ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος.
 ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες οὕτως
 ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται,
 ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχη καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ
 ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς. τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν 30
 λαβὼν τὸν κωμάρχη πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου
 δὲ παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις
 καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχομένους καὶ εὐθυμου-
 μένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίεσαν πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς
 ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν 31
 αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνηα, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια,
 ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρίνοις τοῖς
 δὲ κριθίνοις. ὁπότε δὲ τις φιλοφρονούμενός τῳ βού- 32
 λοιτο προπιεῖν, εἴλεκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπι-
 κύψαντα ἔδει ῥοφοῦντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ
 κωμάρχη ἐδίδοσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἄλλο
 μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δὲ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι,
 πρὸς ἑαυτὸν αἰεὶ ἐλάμβανε. ἐπεὶ δ' ἤλθον πρὸς Χειρί- 33
 σοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνοῦντας ἐστεφανω-
 μένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας
 Ἀρμενίους παιδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς

84 *παισιν ἐδείκνυσαν ὡσπερ ἐνεοῖς ὅτι θεοὶ ποιεῖν. ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περιέξουτος ἐρμηνέως τίς εἴη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμενία. καὶ πάλιν ἠρώτων τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι βασιλεὶ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν*
 85 *εἶπεν εἶναι Χάλυβας, καὶ τὴν ὁδὸν ἐφραξεν ἢ εἴη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν ᾤχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἱαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχη ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἰερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιώς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν [καὶ λοχαγῶν] ἔδωκεν ἐκά-*
 86 *στῳ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μέioues μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστροῦς.*

VI. *Ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν ὀγδόη, τὸν μὲν ἡγεμόνα παραδίδωσι Χειρίσοφος, τοὺς δὲ οἰκέτας καταλείπει τῷ κωμάρχη, πλὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἄρτι ἠβάσκοντος· τοῦτον δὲ Ἐπισθένει Ἀμφικολίτη παραδίδωσι φυλάττειν, ὅπως εἰ καλῶς ἡγήσασαιτο, ἔχων καὶ τοῦτον ἄπλοι. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσεφόρησαν ὡς ἐδύναντο πλείστα,*
 2 *καὶ ἀναξεύξαντες ἐπορεύοντο. ἠγείτο δ' αὐτοῖς ὁ κωμάρχης λελυμένος διὰ χιόνος· καὶ ἤδη τε ἦν ἐν τῷ τρίτῳ σταδμῷ, καὶ Χειρίσοφος αὐτῷ ἐχαλεπάνθη ὅτι οὐκ εἰς κόμας ἤγαγεν. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι οὐκ εἶεν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. ὁ δὲ Χειρίσοφος αὐτὸν ἐκαίσει μὲν, ἔδησε*

δ' οὐ. ἐκ δὲ τούτου ἐκεῖνος τῆς νυκτὸς ἀποδρᾶς ᾤχετο 3
 καταλιπὼν τὸν υἱόν. τοῦτό γε δὴ Χειρισόφω καὶ
 Ξενοφῶντι μόνον διάφορον ἐν τῇ πορείᾳ ἐγένετο, ἢ
 τοῦ ἡγεμόνος κάκωσις καὶ ἀμέλεια. Ἐπισθένης δὲ ἡρά-
 σθη τοῦ παιδὸς καὶ οἰκαδὲ κομίσας πιστοτάτῳ ἐχρήτο.
 μετὰ τοῦτο ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὰ σταθμοὺς ἀνὰ πέντε 4
 παρασάγγας τῆς ἡμέρας· παρὰ τὸν Φᾶσιν ποταμόν,
 εὖρος πλεθριαῖον. ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν σταθμοὺς 5
 δύο παρασάγγας δέκα· ἐπὶ δὲ τῇ εἰς τὸ πεδίον ὑπερ-
 βολῇ ἀπήντησαν αὐτοῖς Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασια-
 νοί. Χειρισόφος δ' ἐπεὶ κατείδε τοὺς πολεμίους ἐπὶ τῇ 6
 ὑπερβολῇ, ἐπαύσατο πορευόμενος, ἀπέχων εἰς τριάκοντα
 σταδίους, ἵνα μὴ κατὰ κέρας ἄγων πλησιάσῃ τοῖς
 πολεμίοις· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις παράγειν τοὺς
 λόχους, ὅπως ἐπὶ φάλαγγος γένοιτο τὸ στράτευμα. ἐπεὶ 7
 δὲ ἦλθον οἱ ὀπισθοφύλακες, συνεκάλεσε τοὺς στρα-
 τηγοὺς καὶ λοχαγούς, καὶ ἔλεξεν ᾧδε. Οἱ μὲν πολέ-
 μιοι, ὡς ὁρᾶτε, κατέχουσι τὰς ὑπερβολὰς τοῦ ὄρους·
 ᾧρα δὲ βουλευέσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα.
 ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ παραγγεῖλαι μὲν ἀριστοποιεῖσθαι 8
 τοῖς στρατιώταις, ἡμᾶς δὲ βουλευέσθαι εἴτε τήμερον
 εἴτε αὖριον δοκεῖ ὑπερβάλλειν τὸ ὄρος. Ἐμοὶ δὲ γε, 9
 ἔφη ὁ Κλεάνωρ, δοκεῖ, ἐὰν τάχιστα ἀριστήσωμεν,
 ἔξοπλισαμένους ὡς τάχιστα ἰέναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. εἰ
 γὰρ διατρίψομεν τὴν τήμερον ἡμέραν, οἳ τε νῦν ἡμᾶς
 ὀρῶντες πολέμιοι θαρραλεώτεροι ἔσονται καὶ ἄλλοις
 εἰκὸς τούτων θαρρούντων πλείους προσγενέσθαι. μετὰ 10
 τοῦτον Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐγὼ δ' οὕτω γινώσκω. εἰ
 μὲν ἀνάγκη ἐστὶ μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι
 ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα· εἰ δὲ βουλόμεθα ὡς

- ῥᾶστα ὑπερβάλλειν, τοῦτό μοι δοκεῖ σκεπτέον εἶναι
 ὅπως (ὡς) ἐλάχιστα μὲν τραύματα λάβωμεν, ὡς ἐλάχιστα
 11 δὲ σώματα ἀνδρῶν ἀποβάλλωμεν. τὸ μὲν οὖν ὄρος ἐστὶ
 τὸ ὀρώμενον πλέον ἢ ἐφ' ἐξήκοντα στάδια, ἄνδρες
 δ' οὐδαμοῦ φυλάττοντες ἡμᾶς φανεροί εἰσιν ἄλλ' ἢ
 κατ' αὐτὴν τὴν ὁδόν· πολὺ οὖν κρείττον τοῦ ἐρήμου
 ὄρους καὶ κλέψαι τι πειραῖσθαι λαθόντας καὶ ἀρκάσαι
 φθάσαντας, εἰ δυναίμεθα, μᾶλλον ἢ πρὸς ἰσχυρὰ χωρία
 12 καὶ ἀνθρώπους παρεσκευασμένους μάχεσθαι. πολὺ γὰρ
 ῥᾶον ὄρθιον ἀμαχεῖ ἰέναι ἢ ὁμαλῆς ἐνθεν καὶ ἐνθεν
 πολεμίων ὄντων, καὶ νύκτωρ ἀμαχεῖ μᾶλλον ἢ τὰ
 πρὸ ποδῶν ὀρώφῃ τις ἢ μεθ' ἡμέραν μαχόμενος, καὶ
 ἢ τραχεῖα τοῖς ποσὶν ἀμαχεῖ ἰοῦσιν εὐμενεστέρα ἢ ἢ
 13 ὁμαλῇ τὰς κεφαλὰς βαλλομένοις. καὶ κλέψαι δ' οὐκ
 ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι, ἐξὸν μὲν νυκτὸς ἰέναι, ὡς
 μὴ ὀραῖσθαι, ἐξὸν δ' ἀπελθεῖν τοσοῦτον ὡς μὴ αἰσθησθαι
 παρέχειν. δοκοῦμεν δ' ἂν μοι ταύτῃ προσποιούμενοι
 προσβαλεῖν ἐρημοτέρῳ ἢ τῷ ὄρει χρῆσθαι· μένειεν
 14 γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον ἄθροοι οἱ πολέμοι. ἀτὰρ τί ἐγὼ
 περὶ κλοπῆς συμβάλλομαι; ὑμᾶς γὰρ ἐγωγε, ὦ Χειρί-
 σοφε, ἀκούω τοὺς Λακεδαιμονίους ὅσοι ἐστὲ τῶν ὁμοίων
 εὐθύς ἐκ παίδων κλέπτειν μελετᾶν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν
 15 εἶναι ἀλλὰ καλὸν κλέπτειν ὅσα μὴ κωλύει νόμος. ὅπως
 δὲ ὡς κράτιστα κλέπτητε καὶ πειραῖσθε λαυθάνειν,
 νόμιμον παρ' ὑμῖν ἐστίν, ἐὰν ληφθῆτε κλέπτοντες,
 μαστιγοῦσθαι. νῦν οὖν μάλα σοι καιρὸς ἐστίν ἐπι-
 δείξασθαι τὴν παιδείαν, καὶ φυλάξασθαι μὴ ληφθῶμεν
 16 κλέπτοντες τοῦ ὄρους, ὡς μὴ πληγὰς λάβωμεν. Ἄλλὰ
 μέντοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, κἀγὼ ὑμᾶς τοὺς Ἀθηναίους
 ἀκούω δεινούς εἶναι κλέπτειν τὰ δημόσια, καὶ μάλα

ὄντος δεινοῦ τοῦ κινδύνου τῷ κλέπτοντι, καὶ τοὺς κρατίστους μέντοι μάλιστα, εἴπερ ὑμῖν οἱ κράτιστοι ἄρχειν ἀξιοῦνται· ὥστε ὧρα καὶ σοὶ ἐπιδείκνυσθαι τὴν παιδείαν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἔτοιμός 17 εἰμι τοὺς ὀπισθοφυλάκας ἔχων, ἐπειδὴν δειπνήσωμεν, ἵεναι καταληψόμενος τὸ ὄρος. ἔγω δὲ καὶ ἡγεμόνας· οἱ γὰρ γυμνήτες τῶν ἐπομένων ἡμῖν κλωπῶν ἐλαβόν τινας ἐνεδρεύσαντες· τούτων καὶ πυνθάνομαι ὅτι οὐκ ἄβρατόν ἐστι τὸ ὄρος, ἀλλὰ νέμεται αἰεὶ καὶ βουσί· ὥστε ἴανπερ ἄπαξ λάβωμέν τι τοῦ ὄρους, βατὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἔσται. ἐπιζῶ δὲ οὐδὲ τοὺς πολεμίους 18 μυνεῖν ἔτι, ἐπειδὴν ἴδωσιν ἡμᾶς ἐν τῷ ὁμοίῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων· οὐδὲ γὰρ νῦν ἐθέλουσι καταβαίνειν εἰς τὸ ἴσον ἡμῖν. ὁ δὲ Χειρίσοφος εἶπε, Καὶ τί δεῖ σὲ ἵεναι καὶ 19 λιπεῖν τὴν ὀπισθοφυλακίαν; ἀλλὰ ἄλλους πέμψου, ἂν μὴ τινες ἐθέλοντες ἀγαθοὶ φαίνωνται. ἐκ τούτου Ἄριστῶννος Μεθυδριεὺς ἔρχεται ὀπλίτας ἔχων καὶ Ἀριστέας Χίος γυμνήτας καὶ Νικόμαχος Οἰταλὸς γυμνήτας· καὶ σύνθημα ἐποιήσαντο, ὁπότε ἔχοιεν τὰ ἄκρα, πυρὰ κάειν πολλὰ. ταῦτα συνθέμενοι ἤριστῶν· ἐκ δὲ τοῦ 21 ἀρίστου προήγαγεν ὁ Χειρίσοφος τὸ στράτευμα πᾶν ὡς δέκα σταδίους πρὸς τοὺς πολεμίους, ὅπως ὡς μάλιστα δοκοίη ταύτῃ προσάξειν.

Ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν καὶ νυξ ἐγένετο, οἱ μὲν 22 ταχθέντες ὄχοντο, καὶ καταλαμβάνουσι τὸ ὄρος, οἱ δὲ ἄλλοι αὐτοῦ ἀνεκαύοντο. οἱ δὲ πολέμοι ἐπεὶ ἤσθοντο τὸ ὄρος ἐχόμενον, ἐρηγόρεσαν καὶ ἔκαον πυρὰ πολλὰ διὰ νυκτός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα ἐγένετο Χειρίσοφος μὲν 23 θυσάμενος ἦγε κατὰ τὴν ὁδόν, οἱ δὲ τὸ ὄρος καταλαμβάνοντες κατὰ τὰ ἄκρα ἐπῆσαν. τῶν δ' αὖ πολεμίων 24

τὸ μὲν πολὺ ἔμενεν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους, μέρος
 δ' αὐτῶν ἀπήντα τοῖς κατὰ τὰ ἄκρα. πρὶν δὲ οὐκ
 εἶναι τοὺς πολλοὺς ἀλλήλοις, συμμιγνύασιν οἱ κατὰ
 25 τὰ ἄκρα, καὶ νικῶσιν οἱ Ἕλληνες καὶ διώκουσιν. ἐν
 τούτῳ δὲ καὶ οἱ ἐκ τοῦ πεδίου οἱ μὲν πελτασταὶ τῶν
 Ἑλλήνων δρόμῳ ἔθεον πρὸς τοὺς παρατεταγμένους,
 Χειρίσοφος δὲ βιάθη ταχὺ ἐφείπετο σὺν τοῖς ὀπλίταις.
 26 οἱ δὲ πολέμοιοι οἱ ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπειδὴ τὸ ἄνω εἴρων
 ἠττώμενον, φεύγουσι· καὶ ἀπέθανον μὲν οὐ πολλοὶ
 αὐτῶν, γέγραφα δὲ πάμπολλα ἐλήφθη· ἃ οἱ Ἕλληνες ταῖς
 27 μαχαίραις κόπτοντες ἀχρεῖα ἐποίουν. ὡς δ' ἀνέβησαν,
 θύσαντες καὶ τρόπαιον στησάμενοι κατέβησαν εἰς τὸ πε-
 δίον, καὶ εἰς κόμας πολλῶν κάραθῶν γεμουσῶς ἦλθον.

VII. Ἐκ δὲ τούτων ἐπορεύθησαν εἰς Ταόχους σταδμῶς
 πέντε παρασάγγας τριάκοντα· καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπε
 χωρία γὰρ ἴσχυρὰ οἱ Τάοχοι, ἐν οἷς καὶ τὰ
 2 ἐπιτήδεια πάντα εἶχον ἀνακεκομισμένοι. ἐπεὶ δ' ἀφί-
 κοντο πρὸς χωρίον ὃ πόλιν μὲν οὐκ εἶχεν οὐδ' οἰκίας
 — συνελλυθότες δ' ἦσαν αὐτόσπε καὶ ἄνδρες καὶ
 γυναῖκες καὶ κτήνη πολλὰ — Χειρίσοφος μὲν οὖν πρὸς
 τοῦτο προσέβαλλεν εὐθύς ἦκων· ἐπειδὴ δὲ ἡ πρώτη
 τάξις ἀπέκαμνεν, ἄλλη προσῆει καὶ αὐθις ἄλλη· οὐ γὰρ
 3 ἦν ἀθρόοις περιστῆναι, ἀλλὰ ποταμὸς ἦν κύκλω. ἐπειδὴ
 δὲ Ξενοφῶν ἦλθε σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι καὶ πελτα-
 σταῖς καὶ ὀπλίταις, ἐνταῦθα δὴ λέγει Χειρίσοφος, Εἰς
 καλὸν ἦκετε· τὸ γὰρ χωρίον αἰρετέον· τῇ γὰρ στρατιᾷ
 οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληφόμεθα τὸ χωρίον.
 4 ἐνταῦθα δὴ κοινῇ ἐβουλεύοντο· καὶ τοῦ Ξενοφῶντος
 ἐρωτῶντος τί τὸ κωλύον εἴη εἰσελθεῖν εἶπεν ὁ Χειρί-
 σοφος, Μία αὕτη πάροδος ἐστὶν ἣν ὀρεῖς· ὅταν δέ τις

ταύτη περιᾶται παριέναι, κυλινδουσι λίθους ὑπὲρ ταύτης τῆς ὑπερεχούσης πέτρας· ὃς δ' ἂν καταληφθῆ, οὕτω διατίθεται. ἅμα δ' ἔδειξε συντετριμμένους ἀνθρώπους καὶ σκέλη καὶ πλευράς. Ἦν δὲ τοὺς λίθους ἀναλώσασιν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἄλλο τι ἢ οὐδὲν κωλύει παριέναι; οὐ γὰρ δὴ ἐκ τοῦ ἐναντίου ὀρώμεν εἰ μὴ ὀλίγους τούτους ἀνθρώπους, καὶ τούτων δύο ἢ τρεῖς ἀπλισμένους. τὸ δὲ χωρίον, ὡς καὶ σὺ ὀρᾷς, σχεδὸν ἑστρία ἡμίπλευρά ἐστιν ὃ δεῖ βαλλομένους διελθεῖν· τούτου δὲ ὅσον πλέθρον δασὺ πίτυσι διαλειπούσαις μεγάλαις, ἀνθ' ὧν ἐστηκότες ἄνδρες τί ἂν πάσχοιεν ἢ ὑπὸ τῶν φερομένων λίθων ἢ ὑπὸ τῶν κυλινδομένων; τὸ λοιπὸν οὖν ἤδη γίγνεται ὡς ἡμίπλευρον, ὃ δεῖ ὅταν λωφήσωσιν οἱ λίθοι παραδραμεῖν. Ἀλλὰ εὐθύς, ἔφη τὸ Χειρίσοφος, ἐπειδὴν ἀρξώμεθα εἰς τὸ δασὺ προιέναι, φέρονται οἱ λίθοι πολλοί. Αὐτὸ ἂν, ἔφη, τὸ δέον εἶη· θᾶττον γὰρ ἀναλώσουσι τοὺς λίθους. ἀλλὰ πορευώμεθα ἐνθεν ἡμῖν μικρόν τι παραδραμεῖν ἔσται, ἣν δυνώμεθα, καὶ ἀπελθεῖν ῥάδιον, ἣν βουλώμεθα.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν καὶ Καλλίμαχος Παρράσιος λοχαγός· τούτου γὰρ ἡ ἡγεμονία ἦν τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγῶν ἐκείνη τῆ ἡμέρα· οἱ δὲ ἄλλοι λοχαγοὶ ἔμενον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ. μετὰ τούτους οὖν ὑπῆλθον ὑπὸ τὰ δένδρα ἄνθρωποι ὡς ἑβδομήκοντα, οὐκ ἀθροοὶ ἀλλὰ καθ' ἕνα, ἕκαστος φυλαττόμενος ὡς ἐδύνατο. Ἀγασίας δὲ ὁ Στυμφάλιος καὶ Ἀριστάννυμος Μεθυδριεὺς καὶ οὗτοι τῶν ὀπισθοφυλάκων λοχαγοὶ ὄντες, καὶ ἄλλοι δέ, ἐφέστασαν ἔξω τῶν δένδρων· οὐ γὰρ ἦν ἀσφαλὲς ἐν τοῖς δένδροις ἐστάναι πλέον ἢ τὸν ἕνα λόχον. ἐνθα δὴ Καλλίμαχος

- μηχανᾶται τι προύτρεχεν ἀπὸ τοῦ δένδρου ὑφ' ᾧ ἦν αὐτὸς δύο ἢ τρία βήματα· ἐπεὶ δὲ οἱ λίθοι φέροντο, ἀνέλαξεν εὐπετῶς· ἐφ' ἐκάστης δὲ προδρομῆς πλέον
- 11 ἢ δέκα ἄμαξαι πετρῶν ἀνηλίσκοντο. ὁ δὲ Ἀγασίας ὡς ὄρᾳ τὸν Καλλίμαχον ἃ ἐποίει, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν θεώμενον, δείσας μὴ οὐ πρῶτος παραδράμῃ εἰς τὸ χωρίον, οὔτε τὸν Ἀριστάνυμον κλησίον ὄντα παρακαλέσας οὔτε Εὐρύλοχον τὸν Λουσιέα ἐταίρους ὄντας οὔτε ἄλλον οὐδένα χωρεῖ αὐτός, καὶ παρέρχεται πάν-
- 12 τας. ὁ δὲ Καλλίμαχος ὡς ὄρᾳ αὐτὸν παριόντα, ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τῆς ἱτιος· ἐν δὲ τούτῳ παραθεῖ αὐτούς Ἀριστάνυμος Μεθυδριεύς, καὶ μετὰ τοῦτον Εὐρύλοχος Λουσιεύς· πάντες γὰρ οὗτοι ἀντεποιούντο ἀρετῆς καὶ ἀντηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους· καὶ οὕτως ἐρίζοντες αἰρουσί τὸ χωρίον. ὡς γὰρ ἄπαξ εἰσέδραμον,
- 13 οὐδεὶς πέτρος ἄνωθεν ἠνέχθη. ἐνταῦθα δὴ δεῖνόν ἦν θέαμα. αἱ γὰρ γυναῖκες ὀπίσσω τὰ παιδία εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουσι, καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. ἐνταῦθα δὴ καὶ Αἰνείας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα ἑαυτὸν στολὴν ἔχοντα καλὴν ἐπιλαμβάνει-
- 14 ται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ αὐτὸν ἐπισπᾶται, καὶ ἀμφοτέρω ᾧχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμενοι καὶ ἀπέθανον. ἐντεῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθησαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα.
- 15 Ἐντεῦθεν ἐπορεύθησαν διὰ Χαλύβων σταθμούςς ἐπτά παρασάγγας πεντήκοντα. οὗτοι ἦσαν ὧν διήλθον ἀλκιμώτατοι, καὶ εἰς χεῖρας ἦσαν. εἶχον δὲ θώρακας λινοῦς μέχρι τοῦ ἤτρου, ἀντὶ δὲ τῶν πτερυγῶν σάφρα
- 16 πυκνὰ ἐστραμμένα. εἶχον δὲ καὶ κνημίδας καὶ κράνη καὶ παρὰ τὴν ζώνην μαχαίριον ὅσον ξυλήην Λακωνικήν,

ᾧ ἔσφαττον ὧν κρατεῖν δύναιτο, καὶ ἀποτεμόντες ἂν
 τὰς κεφαλὰς ἔχοντες ἐπορεύοντο, καὶ ἦδον καὶ ἐχόρευον
 ὁπότε οἱ πολέμοι αὐτοὺς ὄψεσθαι ἐμελλον. εἶχον δὲ
 καὶ δόρυ ὡς πεντεκαίδεκα πήχων μίαν λόγχην ἔχον.
 οὗτοι ἐνέμενον ἐν τοῖς κολλίσμασιν· ἐπεὶ δὲ παρέλθοιεν 17
 οἱ Ἕλληνες, εἶποντο ἀεὶ μαχοῦμενοι. ᾤκουν δὲ ἐν τοῖς
 ὄχυροῖς, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐν τούτοις ἀνακεκομισμένοι
 ἦσαν· ὥστε μηδὲν λαμβάνειν αὐτόθεν τοὺς Ἕλληνας,
 ἀλλὰ διετράφησαν τοῖς κτήνεσιν ἃ ἐκ τῶν Ταόχων ἔλα-
 βον. ἐκ τούτου οἱ Ἕλληνες ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Ἄρπασον 18
 ποταμόν, εὖρος τεττάρων πλέθρων. ἐντεῦθεν ἐπορεύ-
 θησαν διὰ Σκυθηρῶν σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας
 εἰκοσι διὰ πεδίον εἰς κάμας· ἐν αἷς ἔμειναν ἡμέρας
 τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. ἐντεῦθεν διήλθον σταθμοὺς 19
 τέτταρας παρασάγγας εἰκοσι πρὸς πόλιν μεγάλην καὶ
 εὐδαίμονα καὶ οἰκουμένην ἣ ἐκαλεῖτο Γυμνιάς. ἐκ
 ταύτης [τῆς χώρας] ὁ ἄρχων τοῖς Ἕλλησιν ἡγεμόνα
 πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι
 αὐτούς. ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε 20
 ἡμερῶν εἰς χωρίον ὅθεν ὄψονται θάλατταν· εἰ δὲ μή,
 τεθνάναι ἐπηγγείλατο. καὶ ἡγούμενος ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν
 εἰς τὴν [ἑαυτοῦ] πολεμίαν, παρεκλεύετο αἰθεῖν καὶ
 φθείρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο ὅτι τούτου
 ἕνεκεν συνέλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας. καὶ 21
 ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτη ἡμέρα· ὄνομα δὲ
 τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ
 ὄρους, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν 22
 καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπι-
 τίθεσθαι πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς και-
 μένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν

τε τινας και ἐξώγησαν ἐνέθραν ποιησάμενοι, και γέρρα
 23 ἔλαβον δασειῶν βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἰκοσιν. ἐπειδὴ
 δ' ἡ βοή κλειῶν τε ἐγίνετο και ἐγγύτερον και οἱ αἰ
 ἐπιόντες ἔθειον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰε βοῶντας και πολλῶ
 μείζων ἐγίνετο ἡ βοή ὅσῳ δὴ κλειῶς ἐγίνοντο, ἐδόκει
 24 δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, και ἀναβὰς ἐφ' Ἴππον
 και Λύκιον και τοὺς ἱκπείας ἀναλαβὼν παρεβोधει
 και τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν θά-
 λαττα θάλαττα και παρεγγυάντων. ἐνθα δὴ ἔθειον
 πάντες και οἱ ὀπισθοφύλακες, και τὰ ὑποζύγια ἡλαύ-
 25 νετο και οἱ Ἴπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ
 ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους και στρα-
 τηγούς και λοχαγούς θακρύνοντες. και ἐξαπίνης οἱ
 δὴ παρεγγυήσαντος οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους και
 26 ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. ἐνταῦθα ἀνέτιθεσαν δερμάτων
 πληθος ὠμοβοείων και βακτηρίας και τὰ αἰχμάλωτα
 γέρρα, και ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα και
 27 τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ
 Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ Ἴππον
 και φιάλην ἀργυρᾶν και σκευὴν Περσικὴν και θαρι-
 κούς δέκα· ἦται δὲ μάλιστα τοὺς θακτυλίους, και ἔλαβε
 πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δείξας αὐ-
 τοῖς οὐ σκηνήσουσι και τὴν ὁδὸν ἣν πορεύονται εἰς
 Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, ὄχητο [τῆς νυκτὸς]
 ἀπιών.

VIII. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν οἱ Ἕλληνες διὰ Μα-
 κρώνων σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. τῇ πρώτῃ
 δὲ ἡμέρᾳ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὃς ὠριξε τὴν τῶν
 2 Μακρώνων και τὴν τῶν Σκυθηνῶν. εἶχον δ' ὑπερ
 δεξιῶν χωρίον οἷον χαλεπώτατον και ἐξ ἀριστερῶς

ἄλλον ποταμόν, εἰς ὃν ἐνέβαλλον ὁ ὀρίζων, δι' οὗ ἔδει διαβῆναι. ἦν δὲ οὗτος δασὺς δένδροισι παχέσι μὲν οὖν, πυκνοῖς δέ. ταῦτ' ἐπεὶ προσῆλθον οἱ Ἕλληνες ἔκοπτον, σπεύδοντες ἐκ τοῦ χωρίου ὡς τάχιστα ἐξελθεῖν. οἱ δὲ Μάκρωνες ἔχοντες γέρρα καὶ λόγχας καὶ τριχίνους χιτῶνας κατ' ἀντιπέραν τῆς διαβάσεως παρατεταγμένοι ἦσαν καὶ ἀλλήλοις διεκελεύοντο καὶ λίθους εἰς τὸν ποταμόν ἔριπτον· ἐξικνούντο γὰρ οὗ οὐδ' ἐβλαπτον οὐδέν.

Ἐνθα δὴ προσέρχεται Ξενοφῶντι τῶν πελταστῶν ἄνθρωπος Ἀθήνησι φάσκων δεδουλευκέναι, λέγων ὅτι γιγνώσκουσι τὴν φωνὴν τῶν ἀνθρώπων. καὶ οἶμαι, ἔφη, ἐμὴν ταύτην πατρίδα εἶναι· καὶ εἰ μὴ τι κωλύει ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. Ἄλλ' οὐδὲν κωλύει, ἔφη, ἀλλὰ διαλέγου καὶ μάθε πρῶτον τίνες εἰσίν. οἱ δ' εἶπον ἐρωτήσαντος ὅτι Μάκρωνες. Ἐρώτα τοίνυν, ἔφη, αὐτοὺς τί ἀντιτετάχεται καὶ χρῆξουσιν ἡμῖν πολέμοιοι εἶναι. οἱ δ' ἀπεκρίναντο Ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τὴν ἡμετέραν χώραν ἔρχεσθε. λέγειν ἐκέλευον οἱ στρατηγοὶ ὅτι οὐ κακῶς γε ποιήσονται, ἀλλὰ βασιλεὶ πολεμήσαντες ἀπερχόμεθα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐπὶ θάλατταν βουλόμεθα ἀφικέσθαι. ἠρώτων ἐκεῖνοι εἰ δοῖεν ἂν τούτων τὰ πιστά. οἱ δ' ἔφασαν καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἐθέλειν. ἐντεῦθεν διδόασιν οἱ Μάκρωνες βαρβαρικὴν λόγχην τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐκείνοισι Ἑλληνικὴν ταῦτα γὰρ ἔφασαν πιστὰ εἶναι· θεοὺς δ' ἐπεμαρτύραντο ἀμφοτέρου.

Μετὰ δὲ τὰ πιστὰ εὐθύς οἱ Μάκρωνες τὰ δένδρα συνεξέκοπτον τὴν τε ὁδὸν ὠδοποιοῦν ὡς διαβιβῶντες ἐν μέσοις ἀναμειγμένοι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο παρεῖχον, καὶ παρήγαγον ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἕως ἐπὶ τὰ Κόλχων ὄρια κατέστησαν τοὺς Ἕλληνας.
 9 ἐνταῦθα ἦν ὄρος μέγα· καὶ ἐπὶ τούτου οἱ Κόλχοι παρα-
 τεταγμένοι ἦσαν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ Ἕλληνες ἀντι-
 παρετάξαντο φάλαγγα, ὡς οὕτως ἄξοντες πρὸς τὸ ὄρος·
 ἔπειτα δὲ ἔδοξε τοῖς στρατηγοῖς βουλευσασθαι συλ-
 10 λεγείσιν ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιοῦνται. ἔλεξεν οὖν
 Ξενοφῶν ὅτι δοκοίη παύσαντας τὴν φάλαγγα λόχους
 ὀρθίους ποιῆσαι· ἢ μὲν γὰρ φάλαγξ διασπασθήσεται
 εὐθύς· τῇ μὲν γὰρ ἄνοδον τῇ δὲ εὐοδον εὐρήσομεν
 τὸ ὄρος· καὶ εὐθύς τοῦτο ἀθυμίαν ποιήσει ὅταν τε-
 ταγμένοι εἰς φάλαγγα ταύτην διεσπασμένην ὀρῶσιν.
 11 ἔπειτα ἦν μὲν ἐπὶ πολλῶν τεταγμένοι προσάγαμεν,
 περιττεύουσιν ἡμῶν οἱ πολέμιοι καὶ τοῖς περιτοῖς
 χρήσονται ὃ τι ἂν βούλωνται· ἐὰν δὲ ἐπ' ὀλίγων τε-
 ταγμένοι ἴωμεν, οὐδὲν ἂν εἰη θαυμαστόν εἰ διακοπή
 ἡμῶν ἢ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώ-
 πων ἐμπεσόντων· εἰ δέ πη τοῦτο ἔσται, τῇ ὅλῃ φάλαγγι
 12 κακὸν ἔσται. ἀλλὰ μοι δοκεῖ ὀρθίους τοὺς λόχους
 ποιησαμένους τοσοῦτον χωρίον κατασχεῖν διαλιπόντας
 τοῖς λόχοις ὅσον ἔξω τοὺς ἐσχάτους λόχους γενέσθαι
 τῶν πολεμίων κεράτων· καὶ οὕτως ἐσόμεθα τῆς τε τῶν
 πολεμίων φάλαγγος ἔξω [οἱ ἐσχατοὶ λόχοι], καὶ ὀρ-
 θίους ἄγοντες οἱ κρᾶτιστοι ἡμῶν πρῶτον προσίαισι,
 13 ἢ ἢ τε ἂν εὐοδον ἢ ταύτη ἕκαστος ἄξει [ὁ λόχος]. καὶ
 εἰς τε τὸ διαλείπον οὐ φάδιον ἔσται τοῖς πολεμίοις
 εἰσελθεῖν ἐνθεν καὶ ἐνθεν λόχων ὄντων, διακόψαι τε
 οὐ φάδιον ἔσται λόχον ὀρθίου προσιόντα. ἐὰν τέ τις
 πιέζηται τῶν λόχων, ὁ πλησίον βοηθήσει. ἦν τε εἰς
 πη δυνηθῇ τῶν λόχων ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀναβῆναι, οὐδεὶς
 14 μηκέτι μείνη τῶν πολεμίων. ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίησαν

ὀρθίους τοὺς λόχους. Ξενοφῶν δὲ ἀπιὼν ἐπὶ τὸ εὐάνυμον ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ ἔλεγε τοῖς στρατιώταις, Ἄνδρες, οὗτοί εἰσιν οὓς ὀραῖτε μόνοι ἐτι ἡμῖν ἐμποδῶν τὸ μὴ ἦδη εἶναι ἐνθα κάλαι σπεύδομεν· τούτους, ἦν πῶς δυνώμεθα, καὶ ὤμοὺς δεῖ καταφαγεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς χώραις ἕκαστοι ἐγένοντο καὶ τοὺς 15
λόχους ὀρθίους ἐποίησαντο, ἐγένοντο μὲν λόχοι τῶν ὀπλιτῶν ἀμφὶ τοὺς ὄρδοῦκοντα, ὁ δὲ λόχος ἕκαστος σχεδὸν εἰς τοὺς ἑκατόν· τοὺς δὲ πελταστάς καὶ τοὺς τοξότας τριχῆ ἐποίησαντο, τοὺς μὲν τοῦ εὐανύμου ἔξω, τοὺς δὲ τοῦ δεξιοῦ, τοὺς δὲ κατὰ μέσον, σχεδὸν ἑξακοσίους ἑκάστους. ἐκ τούτου παρηγγύησαν οἱ στρα- 16
τηγοὶ εὐχεσθαι· εὐξάμενοι δὲ καὶ παιανίσαντες ἐπορεύοντο. καὶ Χειρίσοφος μὲν καὶ Ξενοφῶν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πελτασταὶ τῆς τῶν πολεμίων φάλαγγος ἔξω γενόμενοι ἐπορεύοντο· οἱ δὲ πολέμιοι ὡς εἶδον αὐτούς, 17
ἀντιπαραθέοντες οἱ μὲν ἐπὶ τὸ δεξιὸν οἱ δὲ ἐπὶ τὸ εὐάνυμον διεσπάσθησαν, καὶ πολὺ τῆς αὐτῶν φάλαγγος ἐν τῷ μέσῳ κενὸν ἐποίησαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Ἀρκαδικὸν 18
πελτασταί, ὧν ἦρχεν Αἰσχίνης ὁ Ἀκαρνάν, νομίσαντες φεύγειν ἀνακραγόντες ἔθειον· καὶ οὗτοι πρῶτοι ἐπὶ τὸ ὄρος ἀναβαίνουσι· συνεφείπετο δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν ὀπλιτικόν, ὧν ἦρχε Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος. οἱ δὲ 19
πολέμιοι, ὡς ἦρξαντο θεῖν, οὐκέτι ἔστησαν, ἀλλὰ φυγῆ ἄλλος ἄλλη ἐτράπετο. οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολλαῖς κάμαις καὶ τάπιτήθαια πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθανύμασαν· 20
τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐτόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες ἄφρονές τε ἐγίνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς

ἐδύνατο ἴστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον ἐδηδοκότες σφόδρα μεθύουσιν ἐφώκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινομένοις, οἱ δὲ
 21 καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ' ὑστεραία ἀπέθανε μὲν οὐδείς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὄραν ἀνεφρόνον· τρίτη δὲ καὶ τετάρτη ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρμακοποσίας.

22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμούς παρασάγγας ἐπτά, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα οἰκουμένην ἐν τῷ Εὐξεινῷ Πόντῳ Σινοπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλ-
 23 χων κώμασι· κἀντεῦθεν ὁρμώμενοι ἐλήζοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἐδοσαν
 24 βοῦς καὶ ἄλφριτα καὶ οἶνον. συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστι οἰκούντων, καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.
 25 μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν εὔξαντο παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ εὔξαντο. ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἐνθαπερ ἐσκήνον. εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην, ὃς ἔφυγε παῖς ὢν οἰκοθεν, παῖδα ἄκων κατακτανῶν ξυήλην πατάξας, δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ
 26 τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέσματα παρέδωκαν τῷ Δρακόντιῳ, καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἶη. ὁ δὲ δεῖξας οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγγανον Οὔτος ὁ λόφος, ἔφη, κάλιστος τρέχειν ὅπου ἂν τις βούληται. Πῶς οὖν, ἔρασαν,

δυνήσονται παλαίειν ἐν σκληρῷ καὶ δασεῖ οὕτως; ὁ δ' εἶπε, Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών. ἤγωνί-27 ζοντο δὲ παῖδες μὲν στάδιον τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλειστοί, δόλιχον δὲ Κρηῆτες πλείους ἢ ἑξήκοντα ἔθεον, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον * * καλὴ θεία ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἄτε θεωμένων τῶν ἐταίρων πολλὴ φιλονικία ἐγένετο. ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι 28 καὶ ἔδει αὐτοὺς κατὰ τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας ἐν τῇ θαλάττῃ ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν. καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκαλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλωσ καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

Ε.

I. [Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου ἐπραξαν οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅσα ἐν τῇ πορείᾳ τῇ μέχρι ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, καὶ ὡς εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλληνίδα ἀφίκοντο, καὶ ὡς ἀπέθυσαν ἃ εὗξαντο σωτήρια θύσειν ἐνθα πρῶτον εἰς φιλίαν γῆν ἀφίκοντο, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδηλωται.] ἐκ δὲ τούτου συνελθόντες ἐβουλεύοντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἀπειρήκα ἤδη συσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ἰὼν καὶ φυλακὰς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεὶς ὥσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφικέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα.

3 ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύβησαν ὡς εὐλόγοι· καὶ ἄλλος ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες.

4 ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν ὧδε. Φίλος μοι ἐστίν, ὧ ἄνδρες, Ἀναξίβιος, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶμαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἰπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἦξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησαν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.

Μετὰ τοῦτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ᾧδε. 6
 Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀνα-
 μενούμεν. ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν
 τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖς
 πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν
 ἱκανὴ οὔτε ὅτου ἀνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις
 τισίν· ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος οὖν πολλοὺς
 ἀπόλλυσθαι, ἣν ἀμελῶς τε καὶ ἀφυλάκτως πορεύησθε
 ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια. ἀλλὰ μοι δοκεῖ σὺν προνομίᾳ λαμ- 7
 βάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἄλλως δὲ μὴ πλανᾶσθαι, ὡς σώ-
 ζησθε, ἡμᾶς δὲ τούτων ἐπιμελεῖσθαι. ἔδοξε ταῦτα.
 Ἔτι τοίνυν ἀκούσατε καὶ τάδε. ἐπὶ λείαν γὰρ ὑμῶν 8
 ἐκπορεύονται τινες. οἶμαι οὖν βέλτιστον εἶναι ἡμῖν
 εἰπεῖν τὸν μέλλοντα ἐξιέναι, φράζειν δὲ καὶ ὅποι, ἵνα
 καὶ τὸ πλῆθος εἰδῶμεν τῶν ἐξιόντων καὶ τῶν μενόντων
 καὶ συμπαρασκευάζωμεν, εἴαν τι δέη, καὶ βοηθῆσαι
 τισι καιρὸς ἢ, εἰδῶμεν ὅποι δεήσει βοηθεῖν, καὶ εἴαν
 τις τῶν ἀπειροτέρων ἐγγειρῇ ποι, συμβουλευόμεν πειρω-
 μένοι εἰδέναι τὴν δύναμιν ἐφ' οὓς ἂν ἴωσιν. ἔδοξε
 καὶ ταῦτα. Ἐννοεῖτε δὲ καὶ τόδε, ἔφη. σχολὴ τοῖς 9
 πολεμίοις λῆζεσθαι, καὶ δικαίως ἡμῖν ἐπιβουλεύουσιν·
 ἔχομεν γὰρ τὰ ἐκείνων ὑπερκάθηνται δὲ ἡμῶν. φυλακὰς
 δὴ μοι δοκεῖ δεῖν περὶ τὸ στρατόπεδον εἶναι· εἴαν οὖν
 κατὰ μέρος [μερισθέντες] φυλάττωμεν καὶ σκοπῶμεν,
 ἦττον ἂν δύναιτο ἡμᾶς θηρᾶν οἱ πολέμιοι. ἔτι τοίνυν
 τάδε ὁρᾶτε. εἰ μὲν ἠπιστάμεθα σαφῶς ὅτι ἦξει πλοῖα 10
 Χειρίσοφος ἄγαν ἱκανά, οὐδὲν ἂν ἔδει ἂν μέλλω λέ-
 γειν· νῦν δ' ἐπεὶ τοῦτο ἄδηλον, δοκεῖ μοι πειρᾶσθαι
 πλοῖα συμπαρασκευάζειν καὶ αὐτόθεν. ἣν μὲν γὰρ ἔλθῃ
 <ἔχων>, ὑπαρχόντων ἐνθάδε ἐν ἀφθονωτέροις πλευσό-

- 11 μεθα· ἦν δὲ μὴ ἄγῃ, τοῖς ἐνθάδε χρησόμεθα. ὁρῶ δὲ ἐγὼ πλοῖα πολλάκις παραπλέοντα· εἰ οὖν αἰτησάμενοι παρὰ Τραπεζουντίων μακρὰ πλοῖα καταγόμεν καὶ φυλάττοιμεν αὐτά, τὰ πηδάλια παραλυόμενοι, ἕως ἂν ἱκανὰ τὰ ἄξοντα γένηται, ἴσως ἂν οὐκ ἀπορήσῃμεν κομιδῆς
- 12 οἷας δεόμεθα. ἔδοξε καὶ ταῦτα. Ἐννοήσατε δ', ἔφη, εἰ εἰκὸς καὶ τρέφειν ἀπὸ κοινοῦ οὓς ἂν καταγάγωμεν ὄσον ἂν χρόνον ἡμῶν ἔνεκεν μένωσι, καὶ ναῦσθλον συνθέσθαι, ὅπως ὠφελούντες καὶ ὠφελῶνται. ἔδοξε καὶ ταῦτα.
- 13 Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, ἦν ἄρα καὶ ταῦτα ἡμῖν μὴ ἐπεραίνηται ὥστε ἀρκεῖν πλοῖα, τὰς ὁδοὺς ἄς δυσπόρους ἀκούομεν εἶναι ταῖς παρὰ θάλατταν οἰκούσαις πόλεις ἐντεῖλασθαι ὁδοποιεῖν· πείσονται γὰρ καὶ διὰ τὸ φοβέσθαι καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι ἡμῶν ἀπαλλαγῆναι.
- 14 Ἐνταῦθα δὲ ἀνέκραγον ὡς οὐ δέοι ὁδοιοκοεῖν. ὁ δὲ ὡς ἔγνω τὴν ἀφροσύνην αὐτῶν, ἐπεψήφισε μὲν οὐδέν, τὰς δὲ πόλεις ἔκουσας ἔπεισεν ὁδοποιεῖν, λέγων ὅτι θάττον ἀπαλλάξονται, ἦν εὐποροὶ γένωνται αἱ ὁδοί.
- 15 ἔλαβον δὲ καὶ πεντηκόντορον παρὰ τῶν Τραπεζουντίων, ἧ̄ ἐπέστησαν Δέξιππον Λάκωνα περιόικον. οὗτος ἀμελήσας τοῦ συλλέγειν πλοῖα ἀποδρὰς ᾧχετο ἔξω τοῦ Πόντου, ἔχων τὴν ναῦν. οὗτος μὲν οὖν δίκαια ἔπαθεν ὕστερον· ἐν Θράκῃ γὰρ παρὰ Σεύθῃ κολυπραγμονῶν τι ἀπέθανεν ὑπὸ Νικάνδρου τοῦ Λάκωνος.
- 16 ἔλαβον δὲ καὶ τριακόντορον, ἧ̄ ἐπεστάθῃ Πολυκράτης Ἀθηναῖος, ὃς ὅποσα λαμβάνοι πλοῖα κατήγεεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τὰ μὲν ἀγώγιμα εἰ τι ἦγον ἐξαιρούμενοι φύλακας καθίστασαν, ὅπως σᾶ εἶη, τοῖς δὲ
- 17 πλοίοις ἐχρήσαντο εἰς παραγωγὴν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἦν ἐπὶ λείαν ἐξῆσαν οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ μὲν ἐλάμβανον

οἱ δὲ καὶ οὗ. Κλείνετος δ' ἐξαγαγὼν καὶ τὸν ἑαυτοῦ καὶ ἄλλον λόχον πρὸς χωρίον χαλεπὸν αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια οὐκέτι ἦν λαμβάνειν ὥστε Π. ἀπανθημερίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, ἐκ τούτου λαβῶν Ξενοφῶν ἡγεμόνας τῶν Τραπεζουντίων ἐξάγει εἰς Δρίλας τὸ ἡμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δὲ ἡμισυ κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον· οἱ γὰρ Κόλχοι, ἅτε ἐκπεπρωκότες τῶν οἰκιῶν, πολλοὶ ἦσαν ἀθρόοι καὶ ὑπερεκάθητο ἐπὶ τῶν ἄκρων. οἱ δὲ Τραπεζούντιοι ὀπόθεν μὲν τὰ ἐπιτήδεια ῥάδιον ἦν λαβεῖν οὐκ ἦγον· φίλοι γὰρ αὐτοῖς ἦσαν· εἰς δὲ τοὺς Δρίλας προθύμως ἦγον, ὑφ' ὧν κακῶς ἐπασχον, εἰς χωρία τε ὄρεινὰ καὶ δύσβατα καὶ ἀνθρώπους πολεμικωτάτους τῶν ἐν τῷ Πόντῳ.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐν τῇ ἄνω χώρᾳ οἱ Ἕλληνες, ὅποια β τῶν χωρίων τοῖς Δρίλαις ἀλώσιμα εἶναι ἰδοῦκε ἐμπιπράντες ἀπῆσαν· καὶ οὐδὲν ἦν λαμβάνειν εἰ μὴ ὕς ἢ βοῦς ἢ ἄλλο τι κτήνος τὸ πῦρ διαπεφευγός. Ἐν δὲ ἦν χωρίον μητρόπολις αὐτῶν· εἰς τοῦτο πάντες συνερρηύεσαν. περὶ δὲ τοῦτο ἦν χαράδρα ἰσχυρῶς βαθεῖα, καὶ πρόσοδοι χαλεπαὶ πρὸς τὸ χωρίον. οἱ δὲ κελτασταὶ 4 προδραμόντες στάδια πέντε ἢ ἕξ τῶν ὀπλιτῶν, διαβάντες τὴν χαράδραν, ὄρωντες πρόβατα πολλὰ καὶ ἄλλα χρήματα προσέβαλλον πρὸς τὸ χωρίον· συνείποντο δὲ καὶ δορυφόροι πολλοὶ οἱ ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξωρημένοι· ὥστε ἐγένοντο οἱ διαβάντες [πλείους ἢ] εἰς χίλους ἀνθρώπους. ἐπεὶ δὲ μαχόμενοι οὐκ ἐδύναντο 5 λαβεῖν τὸ χωρίον, καὶ γὰρ τάφος ἦν περὶ αὐτὸ εὗρεται ἀναβεβλημένη καὶ σκόλοπες ἐπὶ τῆς ἀναβολῆς καὶ τύρσεις πυκναὶ ξύλιναί πεποιημέναι, ἀπιέναι δὴ ἐπεχείρουν·

6 οἱ δὲ ἐπέκειντο αὐτοῖς. ὥς δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀποτρέχειν,
 ἦν γὰρ ἐφ' ἑνὸς ἢ κατάβασις ἐκ τοῦ χωρίου εἰς τὴν
 χαράδραν, πέμπουσι πρὸς Ξενοφῶντα· ὁ δὲ ἤγειτο τοῖς
 7 ὀπλίταις. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει ὅτι ἔστι χωρίον χρημάτων
 πολλῶν μεστόν· τοῦτο οὔτε λαβεῖν δυνάμεθα· ἰσχυρὸν
 γὰρ ἔστιν· οὔτε ἀπελθεῖν ῥάδιον· μάχονται γὰρ ἐκ-
 8 ἐξεληλυθότες καὶ ἡ ἄφοδος χαλεπή. ἀκούσας ταῦτα ὁ
 Ξενοφῶν προσαγαγὼν πρὸς τὴν χαράδραν τοὺς μὲν
 ὀπλίτας θέσθαι ἐκέλευσε τὰ ὄπλα, αὐτὸς δὲ διαβὰς σὺν
 τοῖς λοχαγοῖς ἐσκοπεῖτο πότερον εἴη κρεῖττον ἀπαγαγεῖν
 καὶ τοὺς διαβεβηκότας ἢ καὶ τοὺς ὀπλίτας διαβιβάσειν,
 9 ὥς ἀλόντος ἂν τοῦ χωρίου. ἐδόκει γὰρ τὸ μὲν ἀπαγα-
 γεῖν οὐκ εἶναι ἄνευ πολλῶν νεκρῶν, ἔλειν δ' ἂν ᾤοντο
 καὶ οἱ λοχαγοὶ τὸ χωρίον, καὶ ὁ Ξενοφῶν συνεχώρησε
 τοῖς ἱεροῖς πιστεύσας· οἱ γὰρ μάντις ἀποδεδειγμένοι
 ἦσαν ὅτι μάχη μὲν ἔσται, τὸ δὲ τέλος καλὸν τῆς ἐξόδου.
 10 καὶ τοὺς μὲν λοχαγοὺς ἐπεμπε διαβιβῶντας τοὺς ὀπλί-
 τας, αὐτὸς δ' ἔμενεν ἀναχωρήσας ἅπαντας τοὺς πελ-
 11 ταστάς, καὶ οὐδένα εἶα ἀκροβολίζεσθαι. ἐπεὶ δ' ἦκον
 οἱ ὀπλίται, ἐκέλευσε τὸν λόχον ἕκαστον ποιῆσαι τῶν
 λοχαγῶν ὥς ἂν κράτιστα οἴηται ἀγωνιεῖσθαι· ἦσαν
 γὰρ οἱ λοχαγοὶ πλησίον ἀλλήλων οἱ πάντα τὸν χρόνον
 12 ἀλλήλοις περὶ ἀνδραγαθίας ἀντεποιούντο. καὶ οἱ μὲν
 ταῦτ' ἐποίουν· ὁ δὲ τοῖς πελτασταῖς πᾶσι παρήγγειλε
 διηγκυλωμένους ἰέναι, ὥς ὁπότεν σημήνη ἀκοντίζειν,
 καὶ τοὺς τοξότας ἐπιβεβλήσθαι ἐπὶ ταῖς νευραῖς, ὥς
 ὁπότεν σημήνη τοξεύειν [δεῆσον], καὶ τοὺς γυμνήτας
 λίθων ἔχειν μεστὰς τὰς διφθέρας· καὶ τοὺς ἐπιτηδεῖους
 13 ἐπεμπε τούτων ἐπιμεληθῆναι. ἐπεὶ δὲ πάντα παρ-
 εσκευάστο καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ὑπολόχαγοι καὶ οἱ

ἀξιούντες τούτων μὴ χείρους εἶναι πάντες προτεταγ-
 μένοι ἦσαν, καὶ ἀλλήλους μὲν δὴ συνεώρων· μηνοειδῆς
 γὰρ διὰ τὸ χωρίον ἢ τάξις ἦν· ἐπεὶ δ' ἐπαιάνισαν 14
 καὶ ἡ σάλπιγξ ἐφθέγγετο, ἅμα τε τῷ Ἐνναλίῳ ἠλέ-
 λιξαν καὶ ἔθειον δρόμῳ οἱ ὀπλίται, καὶ τὰ βέλη ὁμοῦ
 ἐφέρετο, λόγχοι, τοξεύματα, σφενδόνας, πλείστοι δ'
 ἐκ τῶν χειρῶν λίθοι, ἦσαν δὲ οἱ καὶ πῦρ προσέφερον.
 ὑπὸ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν ἔλιπον οἱ πολέμοι τὰ 15
 τε σταυρώματα καὶ τὰς τύρσεις· ὥστε Ἀγασίας Στυμ-
 φάλιος καὶ Φιλόξενος Πελληνεὺς καταθέμενοι τὰ ὄπλα
 ἐν χιτῶνι μόνον ἀνέβησαν, καὶ ἄλλος ἄλλον εἶλκε, καὶ
 ἄλλος ἀνεβεβήκει, καὶ ἠλώκει τὸ χωρίον, ὡς ἐδόκει.
 καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ καὶ οἱ ψιλοὶ εἰσδραμόντες ἤρκα- 16
 ζον ὅτι ἕκαστος ἐδύνατο· ὁ δὲ Ξενοφῶν στᾶς κατὰ
 τὰς πύλας ὀπόσους ἐδύνατο κατεκάλυε τῶν ὀπλιτῶν
 ἕξω· πολέμοι γὰρ ἄλλοι ἐφαίνοντο ἐπ' ἄκροις τισὶν
 ἰσχυροῖς. οὐ πολλοῦ δὲ χρόνου μεταξὺ γενομένου 17
 κραυγῆ τε ἐγένετο ἔνδον καὶ ἐφευγον οἱ μὲν καὶ ἔχον-
 τες ἃ ἔλαβον, τάχα δὲ τις καὶ τετρωμένος· καὶ πολὺς
 ἦν ὠθισμὸς ἀμφὶ τὰ θύρστρα. καὶ ἐρωτώμενοι οἱ
 ἐκπίπτοντες ἔλεγον ὅτι ἄκρα τέ ἐστιν ἔνδον καὶ οἱ
 πολέμοι πολλοί, οἱ καίουσιν ἐκδεδραμηκότες τοὺς ἔνδον
 ἀνθρώπους. ἐνταῦθα ἀνειπεῖν ἐκέλευσε Τολμίδην τὸν 18
 κήρυκα ἰέναι εἰσω τὸν βουλόμενόν τι λαμβάνειν. καὶ
 ἴενται πολλοὶ εἰσω, καὶ νικῶσι τοὺς ἐκπίπτοντας οἱ
 εἰσωθούμενοι καὶ κατακλείουσι τοὺς πολεμίους πάντων
 εἰς τὴν ἄκραν. καὶ τὰ μὲν ἕξω τῆς ἄκρας πάντα διηρ- 19
 πάσθη, καὶ ἔξεκομίσαντο οἱ Ἕλληνες· οἱ δὲ ὀπλίται
 ἔθεντο τὰ ὄπλα, οἱ μὲν περὶ τὰ σταυρώματα, οἱ δὲ
 κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὴν ἄκραν φέρουσαν. ὁ δὲ 20

Ξενοφῶν καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐσκόπονν εἰ οἶόν τε εἴη τὴν
 ἄκρην λαβεῖν· ἦν γὰρ οὕτως σωτηρία ἀσφαλῆς, ἄλλως
 δὲ πάνυ χαλεπὸν ἐδόκει εἶναι ἀπελθεῖν· σκοπουμέ-
 νοις δὲ αὐτοῖς ἐδοξε παντάπασιν ἀνάλωτον εἶναι τὸ
 21 χωρίον. ἐνταῦθα παρεσκευάζοντο τὴν ἄφοδον, καὶ
 τοὺς μὲν σταυροὺς ἕκαστοι τοὺς καθ' αὐτοὺς διήρουν,
 καὶ τοὺς ἀχρεῖλους καὶ φορτία ἔχοντας ἐξεπέμποντο καὶ
 τῶν ὀπλιτῶν τὸ πλῆθος καταλιπόντες οἱ λοχαγοὶ οἷς
 22 ἕκαστος ἐπίστευεν. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο ἀποχωρεῖν, ἐκέ-
 ἔθειον ἐνδοθεν πολλοὶ γέγραφα καὶ λόγχας ἔχοντες καὶ
 κνημίδας καὶ κράνη Παφλαγονικά, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς
 οἰκίας ἀνέβαινον τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς εἰς τὴν
 23 ἄκρην φερούσης ὁδοῦ· ὥστε οὐδὲ διώκειν ἀσφαλῆς
 ἦν κατὰ τὰς πύλας τὰς εἰς τὴν ἄκρην φερούσας. καὶ
 γὰρ ξύλα μεγάλα ἐπερρίπτον ἄνωθεν, ὥστε χαλεπὸν
 ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι· καὶ ἡ νύξ φοβερά ἦν ἐκ-
 24 ιοῦσα. μαχομένων δὲ αὐτῶν καὶ ἀπορουμένων θεῶν
 τις αὐτοῖς μηχανὴν σωτηρίας δίδωσιν. ἑξαπίνης γὰρ
 ἀνέλαμψεν οἰκία τῶν ἐν δεξιᾷ ὄτου δὴ ἐνάψαντος
 ὡς δ' αὕτη συνέπιπτεν, ἐφειγον οἱ ἀπὸ τῶν ἐν δεξιᾷ
 25 οἰκιῶν. ὡς δὲ ἔμαθεν ὁ Ξενοφῶν τοῦτο παρὰ τῆς
 τύχης, ἐνάπτειν ἐκέλευε καὶ τὰς ἐν ἀριστερᾷ οἰκίας,
 αἱ ξύλιναι ἦσαν, ὥστε καὶ ταχὺ ἐκάοντο. ἐφειγον οὖν
 26 καὶ οἱ ἀπὸ τούτων τῶν οἰκιῶν. οἱ δὲ κατὰ τὸ στόμα
 δὴ ἔτι μόνοι ἐλύκουν καὶ δῆλοι ὅτι ἐπικεῖσονται ἐν
 τῇ ἐξόδῳ τε καὶ καταβάσει. ἐνταῦθα παραγγέλλει
 φέρειν ξύλα ὅσοι ἐτύγγανον ἔξω ὄντες τῶν βελῶν εἰς
 τὸ μέσον ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων. ἐπεὶ δὲ ἰκανὰ ἦδη
 ἦν, ἐνήψαν· ἐνήπτον δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτὸ τὸ χαρά-
 κωμα οἰκίας, ὅπως οἱ πολέμιοι ἀμφὶ ταῦτα ἔχοιεν.

οὕτω μόλις ἀπῆλθον ἀπὸ τοῦ χωρίου, πῦρ ἐν μέσῳ 27
 ἑαυτῶν καὶ τῶν πολεμίων ποιησάμενοι. καὶ κατεκαύθη
 πᾶσα ἡ πόλις καὶ αἱ οἰκίαι καὶ αἱ τύρσεις καὶ τὰ
 σταυρώματα καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν τῆς ἄκρας.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπῆσαν οἱ Ἕλληνες ἔχοντες τὰ 28
 ἐπιτήδεια. ἐπεὶ δὲ τὴν κατάβασιν ἐφοβοῦντο τὴν εἰς
 Τραπεζοῦντα, κρανῆς γὰρ ἦν καὶ στενὴ, ψευδενέδραν
 ἐποίησαντο· καὶ ἀνήρ Μυσὸς καὶ τοῦνομα τοῦτο ἔχων 29
 τῶν Κρητῶν λαβὼν δέκα ἔμενεν ἐν λασίῳ χωρίῳ καὶ
 προσεποιεῖτο τοὺς πολεμίους πειρᾶσθαι λανθάνειν· αἱ
 δὲ πέλται αὐτῶν ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε διεφαίνοντο χαλ-
 καὶ οὐσαι. οἱ μὲν οὖν πολέμιοι ταῦτα διορῶντες ἐφο- 30
 βοῦντο ὡς ἐνέδραν οὐσαν· ἡ δὲ στρατιὰ ἐν τούτῳ
 κατέβαινε. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει ἦδη ἱκανὸν ὑπεληλυθέναι,
 τῷ Μυσῷ ἐσήμηγε φεύγειν ἀνὰ κράτος· καὶ ὃς ἐξ-
 αναστὰς φεύγει καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι 31
 Κρηῆτες, ἀλίσκεσθαι γὰρ ἔφασαν τῷ δρόμῳ, ἐκπεσόντες
 ἐκ τῆς ὁδοῦ εἰς ὕλην κατὰ τὰς νάπας καλινδούμενοι
 ἐσώθησαν, ὁ Μυσὸς δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν φεύγων ἐβόα 32
 βοηθεῖν· καὶ ἐβοήθησαν αὐτῷ, καὶ ἀνέλαβον τετρα-
 μένον. καὶ αὐτοὶ ἐπὶ πόδα ἀνεχώρουν βαλλόμενοι οἱ
 βοηθήσαντες καὶ ἀντιοξεύοντές τινες τῶν Κρητῶν.
 οὕτως ἀφίκοντο ἐπὶ τὸ στρατόπεδον πάντες σφ' ὄντες.

Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανὰ III.
 ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἦν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον
 εἶναι. καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐν-
 εβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη καὶ παιδας
 καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν.
 καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν
 στρατηγῶν εἰσβίβασαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι·

2 οὗ δὲ ἄλλοι ἐπορευόντο· ἡ δὲ ὁδὸς ᾠδοποιημένη ἦν. καὶ ἀφικνούνται πορευόμενοι εἰς Κερασσοῦντα τριταλοὶ πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ Σινωπέων ἄποιον ἐν τῇ Κολχίδι
 3 χώρᾳ. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὄπλοις ἐγίνετο καὶ ἀριθμὸς, καὶ ἐγένοντο ὄκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι. οὗτοι ἐσώθησαν. οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἰ τις νόσφ.
 4 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰγυμλάτων ἀργύριον γενόμενον. καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξείλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ
 5 δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναλὸς ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θεῖον καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς
 6 σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπήει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν εἰς Βοιωτοὺς ὁδόν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ἵκναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἣν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἣν δέ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι ὅ,τι ολοῖτο χαρισέσθαι τῇ
 7 θεῷ. ἐπεὶ δ' ἐφευγεν ὁ Ξενοφῶν, κατοικοῦντος ἤδη αὐτοῦ ἐν Σκιλλοῦντι [ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων οἰκισθέντος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν] ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ. Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίου ἀνέεται τῇ
 8 θεῷ ὅπου ἀνείλεν ὁ θεός. ἔτυχε δὲ διαρρῆσαν διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. καὶ ἐν Ἐφεσῷ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ.

καὶ ἰχθύες τε ἐν ἀμφοτέροις ἐνεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θήραι πάντων ὁπόσα ἐστὶν ἀγρεύόμενα θηρία. ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου, καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὄρατα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ, καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἐορτῆς. παρείχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. καὶ γὰρ θήραν ἐποιούντο εἰς τὴν ἐορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, οἱ δὲ βουλόμενοι καὶ ἄνδρες συνεθήρων· καὶ ἠλλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρον, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι. ἔστι δὲ ἡ χώρα· ἢ ἐκ Λακεδαιμόνος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται ὡς εἰκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. ἐν δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἱκανὰ σῦς καὶ αἴγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἐορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη ὅσα ἐστὶ τρωκτὰ ὄρατα. ὁ δὲ ναὸς ὡς μικρὸς μεγάλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἰκασταί, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν ὡς κυπαρίττινον χρυσῷ ὄντι τῷ ἐν Ἐφέσῳ. καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα·

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΤΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΤ ΕΤΟΤΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΤ ΠΕΡΙΤΤΟΤ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΤΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗΙ ΤΑΥΤΑ ΤΗΙ ΘΕΩΙ ΜΕΛΗΣΕΙ.

Ἐκ Κερασούντος δὲ κατὰ θάλατταν μὲν ἐκομί-IV.

ζουτο οἴπερ καὶ πρόσθεν, οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ γῆν ἐπο-
 2 ρεύοντο. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῖς Μοσσυνοίκων ὀρίοις,
 πέμπουσιν εἰς αὐτοὺς Τιμησίθεον τὸν Τραπεζούντιον
 πρόξενον ὄντα τῶν Μοσσυνοίκων, ἐρωτῶντες πότερον
 ὡς διὰ φιλίας ἢ διὰ πολεμίας πορεύονται τῆς χώρας.
 οἱ δὲ εἶπον ὅτι οὐ διήσοιεν· ἐπίστευον γὰρ τοῖς χω-
 3 ρίοις. ἐντεῦθεν λέγει ὁ Τιμησίθεος ὅτι πολέμιοι τού-
 τοις εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ ἐπέκεινα. καὶ ἐδόκει καλέσαι
 ἐκείνους, εἰ βούλοιντο συμμαχίαν ποιήσασθαι· καὶ
 4 πεμφθεὶς ὁ Τιμησίθεος ἤκεν ἄγων τοὺς ἄρχοντας. ἐπεὶ
 δὲ ἀφίκοντο, συνῆλθον οἱ τε τῶν Μοσσυνοίκων ἄρχον-
 τες καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων· καὶ ἔλεξε Ξενοφῶν,
 5 ἡρμῆνευε δὲ Τιμησίθεος· Ὁ ἄνδρες Μοσσυνοικοὶ, ἡμεῖς
 βουλόμεθα διασωθῆναι πρὸς τὴν Ἑλλάδα περὶ πλοῖα
 γὰρ οὐκ ἔχομεν· κωλύουσι δὲ οὗτοι ἡμᾶς οὓς ἀκούομεν
 6 ὑμῖν πολεμίους εἶναι. εἰ οὖν βούλεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν
 ἡμᾶς λαβεῖν συμάχους καὶ τιμωρήσασθαι εἰ τί ποτε
 ὑμᾶς οὗτοι ἠδικήκασιν, καὶ τὸ λοιπὸν ὑμῶν ὑπηκόους
 7 εἶναι τούτους. εἰ δὲ ἡμᾶς ἀφήσετε, σκέψασθε πόθεν
 8 αὐθις ἂν τοσαύτην δύναμιν λάβοιτε σύμμαχον. πρὸς
 ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ ἄρχων τῶν Μοσσυνοίκων ὅτι καὶ
 9 βούλοιντο ταῦτα καὶ δέχοντο τὴν συμμαχίαν. Ἄγετε
 δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τί ἡμῶν δεήσεσθε χρῆσασθαι,
 ἂν σύμμαχοι ὑμῶν γενώμεθα, καὶ ὑμεῖς τί οἴοι τε
 10 ἔσεσθε ἡμῖν συμπράξαι περὶ τῆς διόδου; οἱ δὲ εἶπον
 ὅτι ἱκανοὶ ἐσμεν εἰς τὴν χώραν εἰσβάλλειν ἐκ τοῦ ἐπὶ
 θάτερα τὴν τῶν ὑμῖν τε καὶ ἡμῖν πολεμίων, καὶ δεῦρο
 ὑμῖν πέμψαι ναῦς τε καὶ ἄνδρας οἵτινες ὑμῖν συμ-
 μαχοῦνται τε καὶ τὴν ὁδὸν ἠγῆσονται.

11 Ἐπὶ τούτοις πιστὰ δόντες καὶ λαβόντες ᾤχοντο.

καὶ ἦγον τῇ ὑστεραία ἄγοντες τριακόσια πλοῖα μονό-
 ξυλα καὶ ἐν ἐκάστῳ τρεῖς ἄνδρας, ὧν οἱ μὲν δύο ἐκ-
 βάντες εἰς τάξιν ἔθεντο τὰ ὄπλα, ὁ δὲ εἰς ἐνέμενε. καὶ 12
 οἱ μὲν λαβόντες τὰ πλοῖα ἀπέπλευσαν, οἱ δὲ μένοντες
 ἐξετάξαντο ὧδε. ἔστησαν ἀνὰ ἑκατὸν μάλιστα οἶον
 χοροὶ ἀντιστοιχοῦντες ἀλλήλοις, ἔχοντες γέρορα πάντες
 λευκῶν βοῶν δασέα, εἰκασμένα κίττου πετάλω, ἐν δὲ
 τῇ δεξιᾷ παλτὸν ὡς ἔξπηχυν, ἔμπροσθεν μὲν λόγῃην
 ἔχον, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ξύλου σφαιροειδές. χιτωνίσκους 13
 δὲ ἐνεδεδύκεσαν ὑπὲρ γονάτων, πάχος ὡς λινοῦ στρα-
 ματοδέσμου, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ κράνη σκύτινα οἰάπερ
 τὰ Παφλαγονικά, κρωβύλον ἔχοντα κατὰ μέσον, ἐγγύ-
 τατα τιαροειδῆ· εἶχον δὲ καὶ σαγάρεις σιδηρᾶς. ἐντεῦθεν 14
 ἐξῆρχε μὲν αὐτῶν εἰς, οἱ δὲ ἄλλοι ἅπαντες ἐπορεύοντο
 ἄδοντες ἐν ῥυθμῷ, καὶ διελθόντες διὰ τῶν τάξεων καὶ
 διὰ τῶν ὄπλων τῶν Ἑλλήνων ἐπορεύοντο εὐθύς πρὸς
 τοὺς πολεμίους ἐπὶ χωρίον ὃ ἐδόκει ἐπιμαχάτατον εἶναι.
 ὦκειτο δὲ τοῦτο πρὸ τῆς πόλεως τῆς Μητροπόλεως 15
 καλουμένης αὐτοῖς καὶ ἐχούσης τὸ ἀκρότατον τῶν Μοσ-
 συνοίκων. καὶ περὶ τούτου ὁ πόλεμος ἦν· οἱ γὰρ αἰεὶ
 τοῦτ' ἔχοντες ἐδόκουν ἐγκρατεῖς εἶναι καὶ πάντων Μοσ-
 συνοίκων, καὶ ἔφασαν τούτους οὐ δικαίως ἔχειν τοῦτο,
 ἀλλὰ κοινὸν ὃν καταλαβόντας κλεουσκεῖν. εἶποντο δ' 16
 αὐτοῖς καὶ τῶν Ἑλλήνων τινές, οὐ ταχθέντες ὑπὸ τῶν
 στρατηγῶν, ἀλλὰ ἀρπαγῆς ἕνεκεν. οἱ δὲ πολέμιοι προσ-
 ιόντων τέως μὲν ἡσύχαζον· ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο τοῦ
 χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν
 συχνούς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν συναναβάντων Ἑλλή-
 νων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ εἶδον τοὺς Ἑλληνας
 βοηθοῦντας· εἶτα δὲ ἀποτραπόμενοι ᾤχοντο, καὶ ἀπο- 17

τεμόντες τὰς κεφαλὰς τῶν νεκρῶν ἐπεδείκνυσαν τοῖς
 Ἕλλησι καὶ τοῖς ἑαυτῶν πολεμίοις, καὶ ἅμα ἐγόρευον
 18 νόμῳ τιῶν ἄδοντες. οἱ δὲ Ἕλληνες μάλα ἤχθοντο ὅτι τοὺς
 τε πολεμίους ἐπεποιήκεσαν θρασυτέρους καὶ ὅτι οἱ ἐξελ-
 θόντες Ἕλληνες σὺν αὐτοῖς ἐπεφεύγεσαν μάλα ὄντες
 συγχροί· ὃ οὐπω πρόσθεν ἐπεποιήκεσαν ἐν τῇ στρατείᾳ.
 19 Ξενοφῶν δὲ συγκαλέσας τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ἄνδρες
 στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ἕνεκα τῶν γεγενημένων·
 ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ἀγαθὸν οὐ μείον τοῦ κακοῦ γέγνηται.
 20 πρῶτον μὲν γὰρ ἐπίστασθε ὅτι οἱ μέλλοντες ἡμῖν ἡγε-
 σθαι τῷ ὄντι πολέμιοι εἰσιν οἷσπερ καὶ ἡμᾶς ἀνάγκη
 ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ ἀμελήσαντες τῆς σὺν
 ἡμῖν τάξεως καὶ ἱκανοὶ ἡγησάμενοι εἶναι σὺν τοῖς βαρ-
 βάροις ταυτὰ πράττειν ἅπερ σὺν ἡμῖν δίκην δεδωκόσιν·
 ὥστε αὐθις ἦττον τῆς ἡμετέρας τάξεως ἀπολείπονται.
 21 ἀλλ' ὑμᾶς δεῖ παρασκευάζεσθαι ὅπως καὶ τοῖς φίλοις
 οὔσι τῶν βαρβάρων δόξετε κρείττους αὐτῶν εἶναι καὶ
 τοῖς πολεμίοις δηλώσετε ὅτι οὐχ ὁμοίοις ἀνδράσι με-
 χοῦνται νῦν τε καὶ ὅτε τοῖς ἀτάκτοις ἐμάχοντο.
 22 Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὕτως ἔμειναν· τῇ
 δὲ ὑστεραίᾳ θύσαντες ἐπεὶ ἐκαλλιερήσαντο, ἀριστήσαν-
 τες, ὀρθίους τοὺς λόχους ποιησάμενοι, καὶ τοὺς βαρ-
 βάρους ἐπὶ τὸ εὐάνυμον κατὰ ταυτὰ ταξάμενοι ἐπο-
 ρεύοντο τοὺς τοξότας μεταξὺ τῶν λόχων [ὀρθίω]ν
 ἔχοντες, ὑπολειπομένου δὲ μικρὸν τοῦ στόματος τῶν
 23 ὀπλιτῶν. ἦσαν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ εὗζωνοι κατα-
 τρέχοντες τοῖς λίθοις ἐβαλλον. τούτους ἀνέστειλλον οἱ
 τοξόται καὶ πελτασταί. οἱ δ' ἄλλοι βάθην ἐπορεύοντο
 πρῶτον μὲν ἐπὶ τὸ χωρίον ἀφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ οἱ
 βάρβαροι ἐτρέφθησαν καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς· ἐνταῦθα γὰρ

οἱ πολέμοι ἦσαν ἀντιτεταγμένοι. τοὺς μὲν οὖν πελ- 24
 ταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο, ἐπειδὴ δὲ
 ἔγγυς ἦσαν οἱ ὀπλίται, ἐτρέποντο. καὶ οἱ μὲν πελ-
 τασταὶ εὐθύς εἶποντο διαώκοντες ἄνω πρὸς τὴν πόλιν,
 οἱ δὲ ὀπλίται ἐν τάξει εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἄνω ἦσαν πρὸς 25
 ταῖς τῆς Μητροπόλεως οἰκίαις, ἐνταῦθα οἱ πολέμοι
 ὁμοῦ δὴ πάντες γενόμενοι ἐμάχοντο καὶ ἐξηκόντιζον
 τοῖς καλτοῖς, καὶ ἄλλα δόρατα ἔχοντες παχέα μακρά,
 ὅσα ἀνὴρ ἂν φέροι μόλις, τούτοις ἐπειρωῶντο ἀμύνεσθαι
 ἐκ χειρὸς. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὑφίεντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ ὁμόσε 26
 ἐχώρουν, ἔφευγον οἱ βάρβαροι καὶ ἐντεῦθεν λείποντες
 ἅπαντες τὸ χωρίον. ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῶν ὁ ἐν τῷ
 μύσσηνι τῷ ἐπ' ἄκρου φθοδομημένῳ, ὃν τρέφουσι πάν-
 τες κοινῇ αὐτοῦ μένουσι καὶ φυλάττουσιν, οὐκ ἤθελεν
 ἐξελθεῖν, οὐδὲ ὁ ἐν τῷ πρότερον αἰρεθέντι χωρίῳ,
 ἀλλ' αὐτοῦ σὺν τοῖς μοσσύνοις κατεκαύθησαν. οἱ δὲ 27
 Ἕλληνες διαρπάζοντες τὰ χωρία εὗρισκον θησαυροὺς
 ἐν ταῖς οἰκίαις ἄρτων νενημένων περυσινούς, ὡς ἔφασαν
 οἱ Μοσσύνοικοι, τὸν δὲ νέον σίτον ἔτι σὺν τῇ καλάμῃ
 ἀποκείμενον· ἦσαν δὲ ζεῖαι αἱ πλείσται. καὶ δελφίνων 28
 τεμάχη ἐν ἀμφορεῦσιν εὗρίσκετο τεταριγευμένα καὶ
 στέαρ ἐν τεύχεσι τῶν δελφίνων, ᾧ ἐχρῶντο οἱ Μοσ-
 σύνοικοι καθάπερ οἱ Ἕλληνες τῷ ἐλαίῳ· κάρνα δὲ ἐπὶ 29
 τῶν ἀνώγειν ἦν πολλὰ τὰ πλατεῖα οὐκ ἔχοντα δια-
 φυρὴν οὐδεμίαν. τούτων καὶ πλείστω σίτῳ ἐχρῶντο
 ἔφοντες καὶ ἄρτους ὀπτῶντες. οἶνος δὲ εὗρίσκετο ὅς
 ἄκρατος μὲν ὄξυς ἐφαίνετο εἶναι ὑπὸ τῆς αὐστηρότη-
 τος, κερασθεῖς δὲ εὐώδης τε καὶ ἡδύς.

Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἀριστήσαντες ἐνταῦθα ἐπο- 30
 ρεῦοντο εἰς τὸ πρόσω, παραδόντες τὸ χωρίον τοῖς

συμμαχήσασι τῶν Μοσσυνοίκων. ὅποσα δὲ καὶ ἄλλα
 παρῆσαν χωρία τῶν σὺν τοῖς πολεμίοις ὄντων, τὰ
 εὐπροσοδάτα οἱ μὲν ἔλειπον, οἱ δὲ ἐκόντες προσεχώ-
 81 ρουν. τὰ δὲ πλεῖστα τοιαῦδε ἦν τῶν χωρίων. ἀπειχον
 αἱ πόλεις ἀπ' ἀλλήλων στάδια ὀγδοήκοντα, αἱ δὲ πλεόν
 αἱ δὲ μείον· ἀναβοώντων δὲ ἀλλήλων συνήκουον εἰς
 82 κολλή ἢ χώρα ἦν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι ἐν τοῖς φίλοις
 ἦσαν, ἐπεδείκνυσαν αὐτοῖς παιδας τῶν εὐδαιμόνων σι-
 τευτούς, τεθραμμένους καρύοις ἐφθοῖς, ἀπαλοὺς καὶ
 λευκοὺς σφόδρα καὶ οὐ πολλοῦ δέοντας ἴσους τὸ μῆκος
 καὶ τὸ πλάτος εἶναι, ποικίλους δὲ τὰ νῶτα καὶ τὰ ἔμ-
 83 προσθεν πάντα ἐστιγμένους ἀνθέμια. ἐξήτουν δὲ καὶ
 ταῖς ἐταῖραις ἃς ἦγον οἱ Ἕλληνας, ἐμφανῶς συγγίγνεσθαι·
 84 νόμος γὰρ ἦν οὗτος σφίσι. λευκοὶ δὲ πάντες οἱ ἄνδρες
 καὶ αἱ γυναῖκες. τούτους ἔλεγον οἱ στρατευσάμενοι βαρ-
 βαρωτάτους διελθεῖν καὶ πλείστον τῶν Ἑλληνικῶν νό-
 μων κεχωρισμένους. ἐν τε γὰρ ὄχλῳ ὄντες ἐποίουν
 ἅπερ ἂν ἄνθρωποι ἐν ἐρημίᾳ ποιήσειαν, μόνου τε ὄντες
 ὁμοία ἐπραττον ἅπερ ἂν μετ' ἄλλων ὄντες, διελέγοντό
 τε αὐτοῖς καὶ ἐγέλων ἐφ' ἑαυτοῖς καὶ ὠρχοῦντο ἐφιστά-
 μενοι ὅπου τύχοιεν ὥσπερ ἄλλοις ἐπιδεικνύμενοι.

V. Διὰ ταύτης τῆς χώρας οἱ Ἕλληνας, διὰ τε τῆς
 πολεμίας καὶ τῆς φιλίας, ἐπορευέθησαν ὀκτῶ σταθμούς,
 καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Χάλυβας. οὗτοι ὀλίγοι τε ἦσαν
 καὶ ὑπήκοοι τῶν Μοσσυνοίκων, καὶ ὁ βίος ἦν τοῖς
 πλείστοις αὐτῶν ἀπὸ σιδηρείας. ἐντεῦθεν ἀφικνοῦνται
 2 εἰς Τιβαρηνοῦς. ἡ δὲ τῶν Τιβαρηνῶν χώρα πολὺ ἦν
 πεδινωτέρα καὶ χωρία εἶχεν ἐπὶ θαλάττῃ ἤττον ἐρυμνά.
 καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐχρηξον πρὸς τὰ χωρία προσβάλλειν

καὶ τὴν στρατιὰν ὀνηθῆναι τι, καὶ τὰ ξένια ἃ ἦκε παρὰ Τιβαρηωνῶν οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐπιμείναι κελεύσαντες ἔστε βουλευσάιντο ἐθύοντο. καὶ πολλὰ καταθυσάντων 3 τέλος ἀπεδείξαντο οἱ μάντιες πάντες γνώμην ὅτι οὐδαμῆ προσίοιεντο οἱ θεοὶ τὸν πόλεμον. ἐντεῦθεν δὴ τὰ ξένια ἐδέξαντο, καὶ ὡς διὰ φιλίας πορευόμενοι δύο ἡμέρας ἀφίκοντο εἰς Κοτύωρα πόλιν Ἑλληνίδα, Σινωπέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ Τιβαρηωνῶν χώρᾳ.

[Μέχρι ἐνταῦθα ἐπέξευσεν ἡ στρατιὰ. πλήθος τῆς 4 καταβάσεως τῆς ὁδοῦ ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλωνί μάχης ἄχρι εἰς Κοτύωρα σταθμοὶ ἑκατὸν εἰκοσι δύο, παρασάγγαι ἑξακόσιοι καὶ εἰκοσι, στάδιοι μύριοι καὶ ὀκτακισχίλιοι καὶ ἑξακόσιοι, χρόνου πλήθος ὀκτὼ μῆνες.] ἐνταῦθα 5 ἔμειναν ἡμέρας τετταράκοντα πέντε. ἐν δὲ ταύταις πρώτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔθυσαν, καὶ πομπὰς ἐποίησαν κατὰ ἔθνος ἕκαστοι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀγῶνας γυμνικούς. τὰ 6 δ' ἐπιτήδεια ἐλάμβανον τὰ μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, τὰ δ' ἐκ τῶν χωρίων τῶν Κοτυωριτῶν· οὐ γὰρ παρεῖχον ἀγοράν, οὐδ' εἰς τὸ τεῖχος τοὺς ἀσθενοῦντας ἐδέχοντο.

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβού- 7 μνοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως, ἣν γὰρ ἐκείνων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερον, καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἤκουον δηουμένην. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· Ἔπεμψεν ἡμᾶς, ᾧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ 8 τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς ὅτι νικᾶτε Ἑλληνας ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἤκούσαμεν, πραγμάτων σεσωσμένοι πάρεστε. ἀξιοῦμεν δὲ Ἑλληνας 9 ὄντες καὶ αὐτοὶ ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν

- τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν
 10 πάποτε ὑπήρξαμεν κακῶς ποιούντες. Κοτυωρίται δὲ οὗ-
 τοι εἰσὶ μὲν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν χώραν ἡμεῖς
 αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι·
 διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
 Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε ὅ,τι ἂν τούτους
 11 κακὸν ποιήσητε ἢ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. νῦν
 δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βία παρεληλυθότας
 ἐνίοις σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία
 12 λαμβάνειν ὧν ἂν δέησθε οὐ πείθοντας. ταῦτ' οὖν οὐκ
 ἀξιούμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύ-
 λαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον ὄντινα ἂν δυνάμεθα
 φίλον ποιείσθαι.
- 18 Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιω-
 τῶν εἶπεν, Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγα-
 πῶντες ὅτι τὰ σώματα διεσώσαμεθα καὶ τὰ ὄπλα· οὐ
 γὰρ ἦν δυνατόν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν
 14 καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ νῦν ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλλη-
 νίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον
 γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ἀνούμενοι εἶχομεν τὰ ἐπιτήδεια,
 καὶ ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ξένια ἐδωκαν τῇ στρα-
 τιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις αὐτοῖς φίλος ἦν
 τῶν βαρβάρων, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους
 αὐτῶν ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο κακῶς ἐποιοῦμεν ὅσον
 15 ἐδυνάμεθα. ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς ὁποῖον τινῶν ἡμῶν
 ἔτυχον· πάρεσι γὰρ ἐνθάδε οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας διὰ
 16 φιλίαν ἢ πόλις συνέπεμψεν. ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγορὰν
 μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρβαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα,
 17 οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. καὶ
 Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους καὶ περ βασιλέως

οὐχ ὑπηκόους ὄντας ὁμως καὶ μάλα φοβερούς ὄντας
πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν
τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δὲ 18
καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγορὰν οἶαν ἐδύναντο
παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν
ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους 19
φατὲ εἶναι, εἰ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἰτιοὶ εἰσιν·
οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες
τὰς πύλας οὔτε εἰσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμ-
πον· ἡτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων
αἴτιον εἶναι. ὃ δὲ λέγεις βία παρελθόντας σκηνοῦν, 20
ἡμεῖς ἤξειοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς στέγας δέξασθαι·
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέφωγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχτο αὐτὸ
τὸ χωρίον ταύτη ἐσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον
ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς στέγαις οἱ κάμνοντες
τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως
μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὧσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν,
ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι ὅταν βουλώμεθα. οἱ δὲ 21
ἄλλοι, ὡς ὁρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρ-
εσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντ' εὖ ποιεῖν, ἂν
δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι. ἃ δὲ ἠπελλησας ὡς ἦν ὑμῖν δοκῇ 22
Κορυλλίαν καὶ Παφλαγόνας συμμαχούς ποιήσεσθε ἐφ'
ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ πολεμήσομεν καὶ ἀμφο-
τέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολε-
μήσαμεν· ἂν δὲ δοκῇ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Πα-
φλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέ- 23
ρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων — πειρασόμεθα
συμπράττοντες αὐτῷ ἂν ἐπιθυμῇ φίλοι γίνεσθαι.

Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις 24
τῷ Ἐκατονύμφ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένους, παρ-

ελθῶν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκοιεν ἀλλὰ ἐπιδειξόντες ὅτι φίλοι εἰσί. καὶ ξενίους, ἣν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι ἢ δύνανται· 25 ὁρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα ἢ λέγετε. ἐκ τούτου ξενία τε ἐπεμπον οἱ Κοτυωρίται καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπνυθάνοντο ὧν ἐκάτεροι ἐδέοντο.

VI. Ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. τῇ δὲ ὑστεραία συνέλεξαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς στρατιώτας. καὶ ἐδόκει αὐτοῖς περὶ τῆς λοιπῆς πορείας παρακαλέσαντας τοὺς Σινωπέας βουλευέσθαι. εἴτε γὰρ περὶ δέοι πορεύεσθαι, χρήσιμοι ἂν ἐδόκουν εἶναι οἱ Σινωπεῖς· ἐμπειροὶ γὰρ ἦσαν τῆς Παφλαγονίας· εἴτε κατὰ θάλατταν, προσδεῖν ἐδόκει Σινωπέων· μόνοι γὰρ ἂν ἐδόκουν ἱκανοὶ 2 εἶναι πλοῖα παρασχεῖν ἀρκούντα τῇ στρατιᾷ. καλέσαντες οὖν τοὺς πρέσβεις συνεβουλευόντο, καὶ ἠξίουν Ἑλληνας ὄντας Ἑλλησι τούτῳ πρῶτον καλῶς δέχεσθαι τῷ εὐνοῦς τε εἶναι καὶ τὰ βέλτιστα συμβουλευεῖν.

8 Ἀναστάς δὲ Ἑκατόννυμος πρῶτον μὲν ἀπελογήσατο περὶ οὗ εἶπεν ὡς τὸν Παφλαγόνα φίλον ποιήσονται, ὅτι οὐχ ὡς τοῖς Ἑλλησι πολεμησόντων σφῶν εἵποι, ἀλλ' ὅτι ἐξὸν τοῖς βαρβάροις φίλους εἶναι τοὺς Ἑλληνας αἰρήσονται. ἐπεὶ δὲ συμβουλευεῖν ἐκέλευον, ἐπευξάμενος 4 εἶπεν ὧδε. Εἰ μὲν συμβουλευόμιμ ἢ βέλτιστά μοι δοκεῖ εἶναι, πολλά μοι καὶ ἀγαθὰ γένοιτο· εἰ δὲ μή, τάναντία. αὕτη γὰρ ἡ ἰερὰ συμβουλή λεγομένη εἶναι δοκεῖ μοι παρῆναι· νῦν γὰρ δὴ ἂν μὲν εὖ συμβουλευσας φανῶ, πολλοὶ ἔσονται οἱ ἐπαινοῦντές με, ἂν δὲ κακῶς, πολλοὶ

ἔσεσθε οἱ καταρώμενοι. πράγματα μὲν οὖν οἶδ' ὅτι πολλὸν πλείω ἔξομεν, εἴαν κατὰ θάλατταν κομίζησθε· ἡμᾶς γὰρ δεήσει τὰ πλοῖα πορίζειν· ἦν δὲ κατὰ γῆν στέλλησθε, ὑμᾶς δεήσει τοὺς μαχομένους εἶναι. ὅμως δὲ λεκτέα ἂ γινώσκω· ἐμπειρος γὰρ εἰμι καὶ τῆς χώρας τῆς Παφλαγόνων καὶ τῆς δυνάμεως. ἔχει γὰρ ἀμφοτέρα, καὶ πεδία κάλλιστα καὶ ὄρη ὑψηλότατα. καὶ πρῶτον μὲν οἶδα εὐθὺς ἢ τὴν εἰσβολὴν ἀνάγκη ποιείσθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλη ἢ ἢ τὰ κέρατα τοῦ ὄρους τῆς ὁδοῦ καθ' ἑκάτερά ἐστιν ὑψηλά, ἂ κρατεῖν κατέχοντες καὶ πάνυ ὀλίγοι δύναιεν· ἂν· τούτων δὲ κατεχομένων οὐδ' ἂν οἱ πάντες ἄνθρωποι δύναιεν· ἂν διελθεῖν. ταῦτα δὲ καὶ δεῖξαιμι ἂν, εἰ μοί τινα βούλεσθε συμπέμψαι. ἔπειτα δὲ οἶδα καὶ πεδία ὄντα καὶ ἰκπείαν ἦν αὐτοῖς οἱ βάρβαροι νομίζουσι κρείττω εἶναι ἀπάσης τῆς βασιλέως ἰκπείας. καὶ νῦν οὗτοι οὐ παρεγένοντο βασιλεὺς καλοῦντι, ἀλλὰ μείζον φρονεῖ ὁ ἄρχων αὐτῶν. εἰ δὲ καὶ δυνηθεῖτε τὰ τε ὄρη κλέψαι ἢ φθάσαι λαβόντες καὶ ἐν τῷ πεδίῳ κρατῆσαι μαχόμενοι τοὺς τε ἰκπέας τούτων καὶ πεζῶν μυριάδας πλέον ἢ δώδεκα, ἤξετε ἐπὶ τοὺς ποταμούς, πρῶτον μὲν τὸν Θερμῶδοντα, εὐρος τριῶν πλέθρων, ὃν χαλεπὸν οἶμαι διαβαίνειν ἄλλως τε καὶ πολεμίων πολλῶν ἐμπροσθεν ὄντων, πολλῶν δὲ ὀπισθεν ἐπομένων· δεύτερον δὲ Ἴριον, τρίπλεθρον ὠσαύτως· τρίτον δὲ Ἄλυν, οὐ μείον δυοῖν σταδίων, ὃν οὐκ ἂν δύναισθε ἄνευ πλοίων διαβῆναι· πλοῖα δὲ τίς ἔσται ὁ παρέχων; ὡς δ' αὐτῶς καὶ ὁ Παρθένιος ἄβατος· ἐφ' ὃν ἔλθοιτε ἂν, εἰ τὸν Ἄλυν διαβαίητε. ἐγὼ μὲν οὖν οὐ χαλεπὴν ὑμῖν εἶναι νομίζω τὴν πορείαν ἀλλὰ παντάπασιν ἀδύνατον. ἂν δὲ πλέητε, ἔστιν ἐνθένδε μὲν εἰς

Σινώπην παραπλευσαι, ἐκ Σινώπης δὲ εἰς Ἡράκλειαν·
ἐξ Ἡρακλείας δὲ οὔτε περὶ οὔτε κατὰ θάλατταν ἀπορία·
πολλὰ γὰρ καὶ πλοῖα ἐστὶν ἐν Ἡρακλείᾳ.

- 41 Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ μὲν ὑπώπτενον φιλλίας
ἔνεκα τῆς Κορύλα λέγειν· καὶ γὰρ ἦν πρόξενος αὐτῶ·
οἱ δὲ καὶ ὡς δῶρα ληψόμενον διὰ τὴν συμβουλὴν ταύ-
την· οἱ δὲ ὑπώπτενον καὶ τούτου ἔνεκα λέγειν ὡς μὴ
περὶ ἰόντες τὴν Σινωπέων τι χώραν κακὸν ἐργάζοιντο.
οἱ δ' οὖν Ἕλληνες ἐψηφίσαντο κατὰ θάλατταν τὴν πο-
12 ρεῖαν ποιεῖσθαι. μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν εἶπεν, Ὁ Σινω-
πεῖς, οἱ μὲν ἄνδρες ἤρηνται πορεῖαν ἣν ὑμεῖς συμβου-
λεύετε· οὕτω δὲ ἔχει· εἰ μὲν πλοῖα ἔσεσθαι μέλλει ἱκανὰ
ὡς ἀριθμῶ ἓνα μὴ καταλείπεσθαι ἐνθάδε, ἡμεῖς ἂν
13 πλεύσεσθαι, οὐκ ἂν ἐμβαίημεν εἰς τὰ πλοῖα. γιγνώσκομεν
γὰρ ὅτι ὅπου μὲν ἂν κρατῶμεν, δυναίμεθ' ἂν καὶ σώζε-
σθαι καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν· εἰ δέ που ἦττους τῶν πολε-
μίων ληφθησόμεθα, εὐδηλον δὴ ὅτι ἐν ἀνδραπόδων χώρα
ἐσόμεθα. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σινωπεῖς ἐκέλευον πέμπειν
14 πρέσβεις. καὶ πέμπουσι Καλλίμαχον Ἀρχάδα καὶ Ἀρί-
στανα Ἀθηναῖον καὶ Σαμόλαν Ἀχαιόν. καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο.
15 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ Ξενοφῶντι, ὄρῳντι μὲν
ὀπλίτας πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων, ὄρῳντι δὲ καὶ πελτα-
στάς πολλοὺς καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ἱππέας
δὲ καὶ μάλα ἤδη διὰ τὴν τριβὴν ἱκανούς, ὄντας δ' ἐν
τῷ Πόντῳ, ἐνθα οὐκ ἂν ἀπ' ὀλίγων χρημάτων τωσαύτη
δύναμις παρεσκευάσθη, καλὸν αὐτῷ ἐδόκει εἶναι καὶ
χώραν καὶ δύναμιν τῇ Ἑλλάδι προσκτήσασθαι πόλιν
16 κατοικίσαντας. καὶ γενέσθαι ἂν αὐτῷ ἐδόκει μεγάλη,
καταλογιζομένῳ τό τε αὐτῶν πλῆθος καὶ τοὺς περι-

οικοῦντας τὸν Πόντον. καὶ ἐπὶ τούτοις ἐθύετο πρὶν
 τινι εἰπεῖν τῶν στρατιωτῶν Σιλανὸν παρακαλέσας τὸν
 Κύρου μάντιν γενόμενον τὸν Ἀμπρακιώτην. ὁ δὲ Σιλα- 17
 νὸς δεδιὼς μὴ γένηται ταῦτα καὶ καταμείνη που ἡ
 στρατιὰ, ἐκφέρει εἰς τὸ στρατεύμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν
 βούλεται καταμείναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι
 καὶ ἐαυτῷ ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι. αὐτὸς 18
 δ' ὁ Σιλανὸς ἐβούλετο ὅτι τάχιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα
 ἀφικέσθαι· οὗς γὰρ παρὰ Κύρου ἔλαβε τρισηχιλοῦς θα-
 ρεικούς ὅτε τὰς δέκα ἡμέρας ἠλήθευσε θνύμενος Κύρῳ,
 διεσεσάκει. τῶν δὲ στρατιωτῶν, ἐπεὶ ἤκουσαν, τοῖς μὲν 19
 ἐδόκει βέλτιστον εἶναι καταμείναι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐ.
 Τιμασίῳν δὲ ὁ Λαρδανεύς καὶ Θώραξ ὁ Βοιωτίος πρὸς
 ἐμπόρους τινὰς παρόντας τῶν Ἡρακλεωτῶν καὶ Σιω-
 πείων λέγουσιν ὅτι εἰ μὴ ἐμποριοῦσι τῇ στρατιᾷ μισθὸν
 ὥστε ἔχειν τὰ ἐπιτήδεια ἐκπλέοντας, ὅτι κινδυνεύσει
 μείναι τοσαύτη δύναμις ἐν τῷ Πόντῳ· βούλεται γὰρ
 Ξενοφῶν καὶ ἡμᾶς παρακαλεῖ, ἐπειδὴν ἔλθῃ τὰ πλοῖα,
 τότε εἰπεῖν ἐξαίφνης τῇ στρατιᾷ, Ἄνδρες, νῦν μὲν ὄρω- 20
 μεν ἡμᾶς ἀπόρους ὄντας καὶ ἐν τῷ ἀπόπλῳ ἔχειν τὰ
 ἐπιτήδεια καὶ οἰκαδὲ ἀπελθόντας ὀνήσαι τι τοὺς οἰκοί·
 εἰ δὲ βούλεσθε τῆς κύκλῳ χώρας περὶ τὸν Πόντον οἰ-
 κουμένης ἐκλεξάμενοι ὁποῖαν (ἂν) βούλησθε κατασχεῖν,
 καὶ τὸν μὲν ἐθέλοντα ἀπιέναι οἰκαδὲ, τὸν δ' ἐθέλοντα
 μένειν αὐτοῦ, πλοῖα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὥστε ὅπῃ ἂν
 βούλησθε ἐξαίφνης ἂν ἐπιπέσοιτε. ἀκούσαντες ταῦτα 21
 οἱ ἐμποροὶ ἀπήγγελλον ταῖς πόλεσι· συνέπεμψε δ' αὐτοῖς
 Τιμασίῳν ὁ Λαρδανεύς Εὐρύμαχόν τι τὸν Λαρδανέα
 καὶ Θώρακα τὸν Βοιωτίον τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐροῦντας. Σι-
 ωπηεὶς δὲ καὶ Ἡρακλεῶται ταῦτα ἀκούσαντες πέμπουσι

πρὸς τὸν Τιμασίωνα καὶ κελεύουσι προστατῆσαι λα-
 22 βόντα χρήματα ὅπως ἐκπλεύσῃ ἡ στρατιά. ὁ δὲ ἄσμενος
 ἀκούσας ἐν συλλόγῳ τῶν στρατιωτῶν ὄντων λέγει τάδε.
 Οὐ δεῖ προσέχειν μονῆ, ᾧ ἄνδρες, οὐδὲ τῆς Ἑλλάδος
 οὐδὲν περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. ἀκούω δὲ τινος θύεσθαι
 23 ἐπὶ τούτῳ οὐδ' ὑμῖν λέγοντας. ὑπισχνοῦμαι δὲ ὑμῖν,
 ἂν ἐκπλέητε, ἀπὸ νομηγίας μισθοφορὰν παρῆξειν κυρι-
 κηνὸν ἐκάστῳ τοῦ μηνός· καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν Τρωάδα,
 ἔνθεν καὶ εἰμι φυγᾶς, καὶ ὑπάρξει ὑμῖν ἡ ἐμὴ πόλις·
 24 ἐκόντες γάρ με δέξονται. ἠγήσομαι δὲ αὐτοῖς ἐγὼ ἔνθεν
 πολλὰ χρήματα λήψεσθε. ἐμπειρος δὲ εἰμι τῆς Αἰολίδος
 καὶ τῆς Φρυγίας καὶ τῆς Τρωάδος καὶ τῆς Φαρναβάζου
 ἀρχῆς πάσης, τὰ μὲν διὰ τὸ ἐκεῖθεν εἶναι, τὰ δὲ διὰ
 τὸ συνεστρατεῦσθαι ἐν αὐτῇ σὺν Κλεάρχῳ τε καὶ Δερ-
 25 κυλίδᾳ. ἀναστὰς αὐθις Θώραξ [ὁ Βοιωτίος], ὃς περὶ
 στρατηγίας Ξενοφῶντι ἐμάχετο, ἔφη, εἰ ἐξέλθοιεν ἐκ
 τοῦ Πόντου, ἔσεσθαι αὐτοῖς Χερρόνησον χώραν καλὴν
 καὶ εὐδαίμονα ὥστε <ἐξεῖναι> τῷ βουλομένῳ ἐνοικεῖν,
 τῷ δὲ μὴ βουλομένῳ ἀπιέναι οἰκαδε. γελοῖον δὲ εἶναι
 ἐν τῇ Ἑλλάδι οὔσης χώρας πολλῆς καὶ ἀφθόνου ἐν τῇ
 26 βαρβάρων μαστεύειν. ἔστε δ' ἄν, ἔφη, ἐκεῖ γένησθε,
 κἀγὼ καθάπερ Τιμασίων ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν τὴν μισθο-
 φορὰν. ταῦτα δὲ ἔλεγεν εἰδὼς ἃ Τιμασίῳ οἱ Ἡρα-
 κλεῶται καὶ οἱ Σινωπεῖς ὑπισχνούντο ὥστε ἐκπλεῖν.
 27 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐν τούτῳ ἑσίγα. ἀναστὰς δὲ Φιλήσιος
 καὶ Λύκων οἱ Ἀχαιοὶ ἔλεγον ὡς δεινὸν εἶη ἰδίᾳ μὲν
 Ξενοφῶντα πείθειν τε καταμένειν καὶ θύεσθαι ὑπέρ
 τῆς μονῆς [μὴ κοινούμενον τῇ στρατιᾷ], εἰς δὲ τὸ κοινὸν
 μηδὲν ἀγορεύειν περὶ τούτων. ὥστε ἠναγκάσθη ὁ Ξενο-
 28 φῶν ἀναστῆναι καὶ εἰπεῖν τάδε. Ἐγὼ, ᾧ ἄνδρες, θύομαι

μὲν ὡς ὄρατε ὀπόσα δύναμαι καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ
 ἔμαντοῦ ὅπως ταῦτα τυγχάνω καὶ λέγων καὶ νοῶν καὶ
 πράττων ὅποια μέλλει ὑμῖν τε κάλλιστα καὶ ἄριστα
 ἔσσεσθαι καὶ ἐμοί. καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου
 εἰ ἄμεινον εἴη ἄρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ πράττειν
 περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἄπτεσθαι τοῦ πράγματος.
 Σιλανὸς δὲ μοι ὁ μάντις ἀπεκρίνατο τὸ μὲν μέγιστον, τὰ 29
 ἱερὰ καλὰ εἶναι· ἦδει γὰρ καὶ ἐμὲ οὐκ ἄπειρον ὄντα διὰ
 τὸ ἀεὶ παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς· ἔλεξε δὲ ὅτι ἐν τοῖς ἱεροῖς
 φαίνοντό τις δόλος καὶ ἐπιβουλή ἐμοί, ὡς ἄρα γιγνώσκων
 ὅτι αὐτὸς ἐπεβούλευε διαβάλλειν με πρὸς ὑμᾶς. ἐξήνεγκε
 γὰρ τὸν λόγον ὡς ἐγὼ πράττειν ταῦτα διανοοίμην ἢ ἢ
 οὐ κείσας ὑμᾶς. ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἐώρων ἀποροῦντας ὑμᾶς, 30
 τοῦτ' ἂν ἐσκόπουν ἄφ' οὗ ἂν γένοιτο ὥστε λαβόντας
 ὑμᾶς πόλιν τὸν μὲν βουλόμενον ἀποπλεῖν ἢ ἢ, τὸν δὲ
 μὴ βουλόμενον, ἐπεὶ κτήσαιο ἱκανὰ ὥστε καὶ τοὺς ἐαν-
 τοῦ οἰκίους ἀφελῆσαι τι. ἐπεὶ δὲ ὄρω ὑμῖν καὶ τὰ πλοῖα 31
 πέμποντας Ἑρακλεώτας καὶ Σινοπέας ὥστε ἐκπλεῖν, καὶ
 μισθὸν ὑπισχνουμένους ὑμῖν ἄνδρας ἀπὸ νουμηρίας,
 καλὸν μοι δοκεῖ εἶναι σωζομένους ἐνθά βουλόμεθα
 μισθὸν τῆς εὐπορίας λαμβάνειν, καὶ αὐτὸς τε παύομαι
 ἐκείνης τῆς διανοίας, καὶ ὀπόσοι πρὸς ἐμὲ προσῆσαν
 λέγοντες ὡς χρὴ ταῦτα πράττειν, παύεσθαι φημι χρῆναι.
 οὕτω γὰρ γιγνώσκω· ὁμοῦ μὲν ὄντες πολλοὶ ὥσπερ 32
 νυκτὶ δοκεῖτε ἂν μοι καὶ ἐντιμοὶ εἶναι καὶ ἔχειν τὰ ἐπι-
 τήδεια· ἐν γὰρ τῷ κρατεῖν ἐστὶ καὶ τὸ λαμβάνειν τὰ
 τῶν ἡττόνων· διασπασθέντες δ' ἂν καὶ κατὰ μικρὰ
 γενομένης τῆς δυνάμεως οὗτ' ἂν τροφήν δύνασθε λαμ-
 βάνειν οὔτε χαίροντες ἂν ἀπαλλάξαιτε. δοκεῖ οὖν μοι 33
 ἄπερ ὑμῖν, ἐκπορεύεσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐάν τις

μέντοι ἀπολιπὼν ληφθῆ πρόν ἐν ἀσφαλεὶ εἶναι πᾶν
 τὸ στρατεύμα, κρίνεσθαι αὐτὸν ὡς ἀδικοῦντα. καὶ οἷα
 δοκεῖ, ἔφη, ταῦτα, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες.
 24 ὁ δὲ Σιλανὸς ἔβρα, καὶ ἐπεχείρει λέγειν ὡς δίκαιον
 εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον. οἱ δὲ στρατιῶται οὐκ
 ἠνείχοντο, ἀλλ' ἠπέλιον αὐτῷ ὅτι εἰ λήφονται ἀπο-
 25 διδράσκοντα, τὴν δίκην ἐπιθήσοιεν. ἐντεῦθεν ἐπεὶ
 ἔγνωσαν οἱ Ἡρακλεῶται ὅτι ἐκπλεῖν δεδογμένον εἶη καὶ
 Ξενοφῶν αὐτὸς ἐπεψηφικῶς εἶη, τὰ μὲν πλοῖα πέμποσι,
 τὰ δὲ χρήματα ἃ ὑπέσχοντο Τιμασίῳ καὶ Θάρακ
 26 ἐψευσμένοι ἦσαν [τῆς μισθοφορᾶς]. ἐνταῦθα δὲ ἐκ-
 πεπληγμένοι ἦσαν καὶ ἐδέδισαν τὴν στρατιάν οἱ τὴν
 μισθοφορὰν ὑπέσχημένοι. παραλαβόντες οὖν οὗτοι καὶ
 τοὺς ἄλλους στρατηγούς οἷς ἀνεκεκόνωντο ἃ πρόσθεν
 ἔπραττον, πάντες δ' ἦσαν πλὴν Νέωνος τοῦ Ἀσιναίου,
 ὃς Χειρισόφῳ ὑπεστρατήγει, Χειρισόφος δὲ οὐπω παρῆν,
 ἔρχονται πρὸς Ξενοφῶντα, καὶ λέγουσιν ὅτι μεταμέλοι
 αὐτοῖς, καὶ δοκοῖη κράτιστον εἶναι πλεῖν εἰς Φᾶσιν, ἐπεὶ
 27 πλοῖα ἔστι, καὶ κατασχεῖν τὴν Φασιανῶν χώραν. Αἰήτου
 δὲ ὑδροῦς ἐτύγγανε βασιλεύων αὐτῶν. Ξενοφῶν δὲ
 ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων εἴποι εἰς τὴν στρατιάν·
 ὑμεῖς δὲ συλλέξαντες, ἔφη, εἰ βούλεσθε, λέγετε. ἐνταῦθα
 ἀποδεικνύται Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς γνάμην οὐκ ἐκ-
 κλησιάζειν ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ ἕκαστον λοχαγούς πρῶτον
 πειρᾶσθαι πείθειν. καὶ ἀπελθόντες ταῦτ' ἐποίησαν.

VII. Ταῦτα οὖν οἱ στρατιῶται ἀνεπύθοντο ταρατιό-
 μενα. καὶ ὁ Νέων λέγει ὡς Ξενοφῶν ἀναπεπεικῶς τοὺς
 ἄλλους στρατηγούς διανοεῖται ἄρειν τοὺς στρατιώτας
 2 ἔξαπατήσας πάλιν εἰς Φᾶσιν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρα-
 τιῶται χαλεπῶς ἔφερον, καὶ σύλλογοι ἐγίνοντο καὶ

κύκλοι συνίσταντο, καὶ μάλα φοβεροὶ ἦσαν μὴ ποιήσειαν
οἷα καὶ τοὺς τῶν Κόλχων κήρυκας ἐποίησαν καὶ τοὺς
ἀγορανόμους· [ὄσοι μὴ εἰς τὴν θάλατταν κατέφυγον
κατελεύσθησαν.] ἐπεὶ δὲ ἤσθάνετο Ξενοφῶν, ἔδοξεν αὐτῷ 3
ὡς τάχιστα συναγαγεῖν αὐτῶν ἀγοράν, καὶ μὴ ἑᾶσαι
συλληγεῖν αὐτομάτους· καὶ ἐκέλευσε τὸν κήρυκα συλ-
λέξαι ἀγοράν. οἱ δ' ἐπεὶ τοῦ κήρυκος ἤκουσαν, συνέδρα- 4
μον καὶ μάλα ἐμοίμως. ἐνταῦθα Ξενοφῶν τῶν μὲν στρα-
τηγῶν οὐ κατηγόρει, ὅτι ἤλθον πρὸς αὐτόν, λέγει δὲ ὧδε.

Ἄκουω τινὰ διαβάλλειν, ὧ ἄνδρες, ἐμὲ ὡς ἐγὼ 5
ἄρα ἐξαπατήσας ὑμᾶς μέλλω ἄγειν εἰς Φᾶσιν. ἀκού-
σατε οὖν μου πρὸς θεῶν, καὶ ἔαν μὲν ἐγὼ φαίνωμαι
ἀδικεῖν, οὐ χρεὶ με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἂν δῶ δί-
κην· ἂν δ' ὑμῖν φαίνωνται ἀδικεῖν οἱ ἐμὲ διαβάλλοντες,
οὕτως αὐτοῖς χρῆσθε ὥσπερ ἄξιον. ὑμεῖς δέ, εἴρη, ἴστε 6
δήπου ὅθεν ἥλιος ἀνίσχει καὶ ὅπου δύεται, καὶ ὅτι
ἔαν μὲν τις εἰς τὴν Ἑλλάδα μέλλῃ ἰέναι, πρὸς ἐσπέραν
δεῖ πορεύεσθαι· ἦν δέ τις βούληται εἰς τοὺς βαρβάρους,
τοῦμπαλιν πρὸς ἑσπ. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτο ἂν δύναίτο
ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι ὡς ἥλιος ἐνθεν μὲν ἀνίσχει, δύεται
δὲ ἐνταῦθα, ἐνθα δὲ δύεται, ἀνίσχει δ' ἐντεῦθεν;
ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦτό γε ἐπίστασθε ὅτι βορέας μὲν ἔξω 7
τοῦ Πόντου εἰς τὴν Ἑλλάδα φέρει, νότος δὲ εἰσὼ εἰς
Φᾶσιν, καὶ λέγεται, ὅταν βορρᾶς πνέῃ, ὡς καλοὶ πλοῖ
εἰσὼ εἰς τὴν Ἑλλάδα. τοῦτ' οὖν ἔστιν ὅπως τις ἂν
ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι ὥστε ἐμβαλεῖν ὀπότεν νότος πνέῃ;
ἀλλὰ γὰρ ὀπότεν γαλήνη ἢ ἐμβιβῶ. οὐκοῦν ἐγὼ μὲν 8
ἐν ἐνὶ πλοίῳ πλεύσομαι, ὑμεῖς δὲ τοῦλάχιστον ἐν ἑκατόν.
πῶς ἂν οὖν ἐγὼ ἢ βιασαίμην ὑμᾶς σὺν ἐμοὶ κλεῖν
μὴ βουλομένους ἢ ἐξαπατήσας ἄγοιμι; ποιῶ δ' ὑμᾶς 9

- ἔξαπατηθέντας καὶ γοητευθέντας ὑπ' ἐμοῦ ἦκειν εἰς
 Φᾶσιν· καὶ δὴ ἀποβαίνουμεν εἰς τὴν χώραν· γνώσεσθε
 δήπου ὅτι οὐκ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐστέ· καὶ ἐγὼ μὲν ἔσομαι
 ὁ ἔξαπατηκῶς εἷς, ὑμεῖς δὲ οἱ ἔξαπατημένοι ἔγγυς
 μυρίων ἔχοντες ὄπλα. πῶς ἂν οὖν ἀνὴρ μᾶλλον δοῖη
 δίκην ἢ οὕτω περὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑμῶν βουλευόμενος;
- 10 ἀλλ' οὗτοί εἰσιν οἱ λόγοι ἀνδρῶν καὶ ἡλιθίων κάμολ
 φθονούτων, ὅτι ἐγὼ ὑφ' ὑμῶν τιμῶμαι. καίτοι οὐ
 δικαίως γ' ἂν μοι φθονοῖεν· τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κα-
 λῶ ἢ λέγειν εἰ τίς τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ
 μάχεσθαι εἰ τις ἐθέλει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἑαυτοῦ, ἢ
 ἐργηγορεῖν περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον·
 τί γάρ, ἄρχοντας αἰρουμένων ὑμῶν ἐγὼ τινι ἐμποδῶν
 εἰμι; παρήμι, ἀρχέτω· μόνον ἀγαθὸν τι ποιῶν ὑμᾶς
- 11 φαινέσθω. ἀλλὰ γὰρ ἐμοὶ μὲν ἀρκεῖ περὶ τούτων τὰ
 εἰρημένα· εἰ δέ τις ὑμῶν ἢ αὐτὸς ἔξαπατηθῆναι ἂν
 οἶεται ταῦτα ἢ ἄλλον [ἔξαπατηῆσαι ταῦτα], λέγων δι-
- 12 δασκέτω. ὅταν δὲ τούτων ἄλις ἐχητε, μὴ ἀπέλθῃτε
 πρὶν ἂν ἀκούσῃτε οἶον ὄρω ἐν τῇ στρατιᾷ ἀρχόμενον
 πρᾶγμα· ὃ εἰ ἐπεισι καὶ ἔσται οἶον ὑποδείκνυσιν, ὥρα
 ἡμῖν βουλεύεσθαι ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν μὴ κάκιστοί τε
 καὶ αἰσχιστοὶ ἄνδρες ἀποφαινόμεθα καὶ πρὸς θεῶν
- 18 καὶ πρὸς ἀνθρώπων καὶ φίλων καὶ πολεμίων. ἀκούσαν-
 τες δὲ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐθαύμασάν τε ὅτι εἶη καὶ
 λέγειν ἐκέλευον. ἐκ τούτου ἄρχεται πάλιν, Ἐπίστασθέ
 που ὅτι χωρία ἦν ἐν τοῖς ὄρεσι βαρβαρικά, φίλια τοῖς
 Κερασοντιοῖς, ὅθεν κατιόντες τινὲς καὶ ἱερεῖα ἐπώλων
 ἡμῖν καὶ ἄλλα ἂν εἶχον, δοκοῦσι δέ μοι καὶ ὑμῶν τινες
 εἰς τὸ ἐγγυτάτω χωρίον τούτων ἐλθόντες ἀγοράσαντές
- 14 τι πάλιν ἀπελθεῖν. τούτο καταμαθὼν Κλεάρετος ὁ

λοχαγὸς ὅτι καὶ μικρὸν εἴη καὶ ἀφύλακτον διὰ τὸ φίλιον
 νομίζειν εἶναι, ἔρχεται ἐπ' αὐτοὺς τῆς νυκτὸς ὡς πορ-
 θήσων, οὐδενὶ ἡμῶν εἰπῶν. διενενόητο δέ, εἰ λάβοι τόδε 15
 τὸ χωρίον, εἰς μὲν τὸ στρατεύμα μηκέτι ἐλθεῖν, εἰςβὰς
 δὲ εἰς πλοῖον ἐν ᾧ ἐτύγγανον οἱ σύσκηνοι αὐτοῦ παρα-
 πλέοντες, καὶ ἐνθήμενος εἰ τι λάβοι, ἀποπλέων οἴχεσθαι
 ἔξω τοῦ Πόντου. καὶ ταῦτα συνωμολόγησαν αὐτῷ οἱ
 ἐκ τοῦ πλοίου σύσκηνοι, ὡς ἐγὼ νῦν αἰσθάνομαι. παρα- 16
 καλέσας οὖν ὀπόσους ἐπειθεν ἦγεν ἐπὶ τὸ χωρίον.
 πορευόμενον δ' αὐτὸν φθάνει ἡμέρα γενομένη, καὶ
 συστάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ ἰσχυρῶν τόπων βάλλοντες
 καὶ παίοντες τὸν τε Κλεάρετον ἀποκτείνουσι καὶ τῶν
 ἄλλων συχνοῦς, οἱ δὲ τινες καὶ εἰς Κερασούντα αὐτῶν
 ἀποχωροῦσι. ταῦτα δ' ἦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἣ ἡμεῖς δεῦρ' 17
 ἔξωρμαῖμεν περὶ τῶν δὲ πλεόντων ἐτι τινὲς ἦσαν ἐν
 Κερασούντι, οὐπω ἀνηγμένοι. μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ Κε-
 ρασούντιοι λέγουσιν, ἀφικνουῦνται τῶν ἐκ τοῦ χωρίου
 τρεῖς ἄνδρες τῶν γεραιτέρων πρὸς τὸ κοινὸν τὸ ἡμέ-
 τερον χρῆζοντες ἐλθεῖν. ἐπεὶ δ' ἡμᾶς οὐ κατέλαβον, 18
 πρὸς τοὺς Κερασουντίους ἔλεγον ὅτι θαυμάζοιεν τί ἡμῖν
 δόξειεν ἐλθεῖν ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ μέντοι σφεῖς λέγειν,
 ἔφασαν, ὅτι οὐκ ἀπὸ κοινοῦ γένοιτο τὸ πρᾶγμα, ἦδεσθαί
 τε αὐτοὺς καὶ μέλλειν ἐνθάδε κλεῖν, ὡς ἡμῖν λέξαι τὰ
 γενόμενα καὶ τοὺς νεκροὺς κελεύειν αὐτοὺς θάπτειν
 λαβόντας. τῶν δ' ἀποφυγόντων τινὰς Ἑλλήνων τυχεῖν 19
 ἐτι ὄντας ἐν Κερασούντι· αἰσθόμενοι δὲ τοὺς βαρβάρους
 ὅποι ἴοιεν αὐτοὶ τε ἐτόλμησαν βάλλειν τοῖς λίθοις καὶ
 τοῖς ἄλλοις παρεκλεύοντο. καὶ οἱ ἄνδρες ἀποδνήσκουσι
 τρεῖς ὄντας οἱ πρέσβεις καταλευσθέντες. ἐπεὶ δὲ τοῦτο 20
 ἐγένετο, ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς οἱ Κερασούντιοι καὶ λέγουσι

τὸ πρᾶγμα· καὶ ἡμεῖς οἱ στρατηγοὶ ἀκούσαντες ἠχθόμεθα
 τε τοῖς γεγενημένοις καὶ ἐβουλεύομεθα σὺν τοῖς
 Κερασούντιοις ὅπως ἂν ταφείησαν οἱ τῶν Ἑλλήνων
 21 νεκροί. συγκαθήμενοι δ' ἐξῴθεν τῶν ὄπλων ἐξαίφνης
 ἀκούομεν Θορύβου πολλοῦ Παῖτε κατε, βάλλε βάλλε, καὶ
 τάχα δὴ ὀρῶμεν πολλοὺς προσθέοντας λίθους ἔχοντας
 22 ἐν ταῖς χερσίν, τοὺς δὲ καὶ ἀναιρουμένους. καὶ οἱ μὲν
 Κερασούντιοι, ὡς δὴ καὶ ἑωρακότες τὸ παρ' ἑαυτοῖς
 πρᾶγμα, δεισαντες ἀποχωροῦσι πρὸς τὰ πλοῖα. ἦσαν δὲ
 23 νῆ Δία καὶ ἡμῶν οἱ ἔδεισαν. ἐγὼ γε μὴν ἤλθον πρὸς
 αὐτοὺς καὶ ἠρώτων ὅ,τι ἐστὶ τὸ πρᾶγμα. τῶν δὲ ἦσαν
 μὲν οἱ οὐδὲν ἤδεσαν, ὅμως δὲ λίθους εἶχον ἐν ταῖς
 χερσίν. ἐκεῖ δὲ εἰδότε τιμὴν ἐπέτυχον, λέγει μοι ὅτι οἱ ἀγο-
 24 ρανόμοι δεινότατα ποιοῦσι τὸ στρατεύμα. ἐν τούτῳ τις
 ὄρα τὸν ἀγορανόμον Ζήλαρχον πρὸς τὴν θάλατταν ἀπο-
 χωροῦντα, καὶ ἀνέκραγεν· οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, ὥσπερ ἢ
 25 σὺς ἀγρίου ἢ ἐλάφου φανέντος ἵενται ἐπ' αὐτόν. οἱ
 δ' αὖ Κερασούντιοι ὡς εἶδον ὀρμῶντας καθ' αὐτούς,
 σαφῶς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς ἵεσθαι, φεύγουσι δρόμῳ
 καὶ ἐμπέπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν. συνεισέπεσον δὲ καὶ
 ἡμῶν αὐτῶν τινες, καὶ ἐκνίγεται ὅστις ναῖν μὴ ἐτύγγανεν
 26 ἐπιστάμενος. καὶ τούτους τί δοκεῖτε; ἠδίκουν μὲν οὐδέν,
 ἔδεισαν δὲ μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσὶν ἡμῖν ἐμπεπταῖοι.
 εἰ σὺν ταῦτα τοιαῦτα ἔσται, θεάσασθε οἷα ἢ κατάστασις
 27 ἡμῖν ἔσται τῆς στρατιᾶς. ὑμεῖς μὲν οἱ πάντες οὐκ ἔσεσθε
 κύριοι οὔτε ἀνελεύσθαι πόλεμον ᾧ ἂν βούλησθε οὔτε
 καταλύσαι, ἰδίᾳ δὲ ὁ βουλόμενος ἄξει στρατεύμα ἐφ'
 ὅ,τι ἂν θέλῃ. κἄν τινες πρὸς ὑμᾶς ἴωσι πρέσβεις ἢ
 εἰρήνης δεόμενοι ἢ ἄλλου τινός, κατακαυόντες τούτους
 οἱ βουλόμενοι ποιήσουσιν ὑμᾶς τῶν λόγων μὴ ἀκοῦσαι

τῶν πρὸς ὑμᾶς ἰόντων. ἔπειτα δὲ οὓς μὲν ἂν ὑμεῖς 28
 ἄπαντες ἔλησθε ἄρχοντας, ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ ἔσονται,
 ὅστις δὲ ἂν ἐαυτὸν ἔληται στρατηγὸν καὶ ἐθέλη λέγειν
 Βάλλε βάλλε, οὗτος ἔσται ἱκανὸς καὶ ἄρχοντα κατα-
 κανεῖν καὶ ἰδιώτην ὃν ἂν ὑμῶν ἐθέλη ἄκριτον, ἦν
 ὧσιν οἱ πεισόμενοι αὐτῷ, ὡσπερ καὶ νῦν ἐγένετο. οἷα 29
 δὲ ὑμῖν καὶ διαπεπράχασιν οἱ ἀνθαίρετοι οὗτοι στρα-
 τηγοὶ σκέψασθε. Ζήλαρχος μὲν ὁ ἀγορανόμος εἰ μὲν
 ἀδικεῖ ὑμᾶς, οἴχεται ἀποπλίωσιν οὐ δοὺς ὑμῖν δίκην·
 εἰ δὲ μὴ ἀδικεῖ, φεύγει ἐκ τοῦ στρατεύματος δεισας
 μὴ ἀδίκως ἄκριτος ἀποθάνῃ. οἱ δὲ καταλευσάντες 30
 τοὺς πρέσβεις διεπράξαντο ἡμῖν μόνοις μὲν τῶν Ἑλ-
 λήνων εἰς Κερασσοῦντα μὴ ἀσφαλὲς εἶναι μὴ σὺν ἰσχύι
 ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ νεκροὺς οὓς πρόσθεν αὐτοὶ οἱ
 κατακαυόντες ἐμίλευον θάπτειν, τούτους διεπράξαντο
 μηδὲ σὺν κηρυκίῳ ἐτι ἀσφαλὲς εἶναι ἀνελεῖσθαι. τίς
 γὰρ ἐθέλησει κῆρυξ εἶναι κήρυκας ἀπεκτονῶς; ἀλλ'
 ἡμεῖς Κερασσοῦντίων θάψαι αὐτοὺς ἐθεήθημεν. εἰ μὲν 31
 οὖν ταῦτα καλῶς ἔχει, δοξάτω ὑμῖν, ἵνα ὡς τοιού-
 των ἰσομένων καὶ φυλακὴν ἰδίᾳ ποιήσῃ τις καὶ τὰ
 ἐρυμνὰ ὑπερδέξια πειρᾶται ἔχων σκηνοῦν. εἰ μέντοι 32
 ὑμῖν δοκεῖ θηρίων ἀλλὰ μὴ ἀνθρώπων εἶναι τὰ τοι-
 αῦτα ἔργα, σκοπεῖτε παῦλάν τινα αὐτῶν· εἰ δὲ μὴ,
 πρὸς Διὸς πῶς ἢ θεοῖς θύσομεν ἠδέως ποιούντες
 ἔργα ἀσεβῆ, ἢ πολεμίοις πῶς μαχοῦμεθα, ἦν ἀλλήλους
 κατακαίνωμεν; πόλις δὲ φίλια τίς ἡμᾶς δέξεται, ἦτις 33
 ἂν ὄρεῃ τοσαύτην ἀνομίαν ἐν ἡμῖν; ἀγορὰν δὲ τίς ἄξει
 θαρρῶν, ἦν περὶ τὰ μέγιστα τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες
 φαινόμεθα; οὐ δὲ δὴ πάντων οἴομεθα τεύξεσθαι ἐπαί-
 νου, τίς ἂν ἡμᾶς τοιούτους ὄντας ἐπαινεύσειεν; ἡμεῖς

μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι πονηροὺς ἂν φαίμεν εἶναι τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας.

- 34 Ἐκ τούτου ἀνιστάμενοι πάντες ἔλεγον τοὺς μὲν τούτων ἄρξαντας δοῦναι δίκην, τοῦ δὲ λοιποῦ μηκέτι ἐξεῖναι ἀνομίας ἄρξαι· ἐὰν δέ τις ἄρξῃ, ἄγεσθαι αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ· τοὺς δὲ στρατηγούς εἰς δίκας πάντας καταστήσαι· εἶναι δὲ δίκας καὶ εἰ τι ἄλλο τις ἠδίκητο ἐξ οὗ Κῦρος ἀπέθανε· δικαστὰς δὲ τοὺς λοχαγούς
- 35 ἐποίησαντο. παραιοῦντος δὲ Ξενοφῶντος καὶ τῶν μάντεων συμβουλευόντων ἔδοξε καθῆραι τὸ στράτευμα καὶ ἐγένετο καθαρισμός.

VIII. Ἐδοξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς δίκην ὑποσχεῖν τοῦ παρεληλυθότος χρόνου. καὶ διδόντων Φιλήσιος μὲν ὧφλε καὶ Ξανθικλῆς τῆς φυλακῆς τῶν γαυλικῶν χρημάτων τὸ μείωμα εἰκοσι μνᾶς, Σοφαινετος δέ, ὅτι αἰρεθεῖς * * κατημέλει, δέκα μνᾶς. Ξενοφῶντος δὲ κατηγορήσαντινες φάσκοντες παλεσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ 2 ὡς ὑβρίζοντος τὴν κατηγορίαν ἐποιοῦντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν πρῶτον λέξαντα τοῦ καὶ ἐπλήγη. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Ὅπου καὶ ῥίγει ἀπαλλύμεθα 3 καὶ χιῶν πλείστη ἦν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀλλὰ μὴν χειμῶνός γε ὄντος οἴου λέγεις, σίτου δὲ ἐπιλελοιπότης, οἴνου δὲ μηδ' ὄσφραλινεσθαι παρόν, ὑπὸ δὲ πόνων πολλῶν ἀπαγορευόντων, πολεμίων δὲ ἐπομένων, εἰ ἐν τοιούτῳ καιρῷ ὑβρίζον, ὁμολογῶ καὶ τῶν ὄνων ὑβριστότερος εἶναι, οἷς φασιν ὑπὸ τῆς ὑβρεως κόπον οὐκ ἐγγίγνεσθαι. 4 ὅμως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης. πότερον ἦτον τί σε καὶ ἐπεὶ μοι οὐκ ἐδίδους ἐπαιον; ἀλλ' ἀπήτον; ἀλλὰ περὶ παιδικῶν μαχόμενος; ἀλλὰ μεθύων 5 ἐπαρφύνησα; ἐπεὶ δὲ τούτων οὐδὲν ἔφησεν, ἐπήρετο

αὐτὸν εἰ ὀπλιτεύοι. οὐκ ἔφη· πάλιν εἰ πελτάζοι. οὐδὲ
τοῦτ' ἔφη, ἀλλ' ἡμίονον ἐλαύνειν ταχθεὶς ὑπὸ τῶν
συσκήνων ἐλεύθερος ᾧν. ἐνταῦθα δὴ ἀναγνῶσκεις 6
αὐτὸν καὶ ἤρτο, Ἦ σὺ εἰ ὁ τὸν κάμνοντα ἀγαγών;
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· σὺ γὰρ ἠνάγκαζες· τὰ δὲ τῶν ἐμῶν
συσκήνων σκευὴ διέρριψας. Ἄλλ' ἢ μὲν διάρριψις, 7
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, τοιαύτη τις ἐγένετο. διέδωκα ἄλλοις
ἄγειν καὶ ἐκέλευσα πρὸς ἐμὲ ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀπολαβῶν
ἅπαντα σᾶ ἀπέδωκά σοι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐμοὶ ἀπέδειξας
τὸν ἄνδρα. οἶον δὲ τὸ πρᾶγμα ἐγένετο ἀκούσατε, ἔφη·
καὶ γὰρ ἄξιον. ἀνὴρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνα- 8
σθαι πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον
ἐγίνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἠνάγκασα δὲ σὲ τοῦτον
ἄγειν, ὥς μὴ ἀπόλοιτο· καὶ γὰρ, ὥς ἐγὼ οἶμαι, πολέμοιοι
ἡμῖν ἐφείποντο. συνέφη τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, 9
ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθις
σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιῶν βόθρον ὀρύττοντα ὥς
κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήγουν σε.
ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνὴρ, 10
ἀνέκραγον οἱ παρόντες ὅτι ζῆ ἄνθρω, σὺ δ' εἶπας Ὅπόσα
γε βούλεται· ὥς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἐπαισά
σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γὰρ μοι εἰδοῦτι εἰκέναι ὅτι
ἔζη. Τί οὖν; ἔφη, ἤττόν τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγὼ σοι 11
ἀπέδειξα αὐτόν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες
ἀποθανοῦμεθα· τούτου οὖν ἕνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ
κατορυχθῆναι; τοῦτον μὲν ἀνέκραγον ὥς ὀλίγας παί- 12
σειεν· ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἕκαστος ἐπλήγη.
ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνίσταντο, αὐτὸς ἔλεγεν, Ἐγὼ, ὧ ἄνδρες, 13
ὁμολογῶ παῖσαι δὴ ἄνδρας ἕνεκεν ἀταξίας ὅσοις σώ-
ζεσθαι μὲν ἤρκει δι' ὑμῶν ἐν τάξει τε ἰόντων καὶ

μαχομένων ὅπου θεοί, αὐτοὶ δὲ λιπόντες τὰς τάξεις
 προδόντες ἀρκάζειν ἤθελον καὶ ἡμῶν πλεονεκτεῖν.
 εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιούμεεν, ἅπαντες ἂν ἀπαλόμεθα.
 14 ἦδη δὲ καὶ μαλακιζόμενόν τινα καὶ οὐκ ἐθέλοντα ἀν-
 ἴστασθαι ἀλλὰ προλέμενον αὐτὸν τοῖς πολεμίοις καὶ
 ἐπαισα καὶ ἐβιασάμην πορεύεσθαι. ἐν γὰρ τῷ ἰσχυρῷ
 χειμῶνι καὶ αὐτός ποτε ἀναμένων τινὰς συσκευαζο-
 μένους κωδεζόμενος συχνὸν χρόνον κατέμαθον ἀναστὰς
 15 μόλις καὶ τὰ σκέλη ἔκτεινας. ἐν ἑματιῷ οὖν πεῖραν
 λαβὼν ἐκ τούτου καὶ ἄλλον, ὁπότε ἴδοιμι καθήμενον
 καὶ βλακεύοντα, ἤλαυνον· τὸ γὰρ κινεῖσθαι καὶ ἀνδρί-
 ζεσθαι παρῆλθε θερμασίαν τινὰ καὶ ὑγρότητα, τὸ δὲ
 καθῆσθαι καὶ ἡσυχίαν ἔχειν ἐσθίων ὑπουργὸν ὃν τῷ
 τε ἀποπήγνυσθαι τὸ αἷμα καὶ τῷ ἀποσήκεσθαι τοὺς
 τῶν ποδῶν δακτύλους, ἅπερ πολλοὺς καὶ ὑμεῖς ἴστε
 16 παθόντας. ἄλλον δὲ γε ἴσως ἀπολειπόμενόν που διὰ
 φαστάνην καὶ κωλύοντα καὶ ὑμᾶς τοὺς πρόσθεν καὶ
 ἡμᾶς τοὺς ὀπισθεν πορεύεσθαι ἐπαισα πύξ, ὅπως μὴ
 17 λόγῃ ὑπὸ τῶν πολεμίων παίλοιτο. καὶ γὰρ οὖν νῦν
 ἔξεστιν αὐτοῖς σωθῆσιν, εἰ τι ὑπ' ἐμοῦ ἔπαθον παρὰ
 τὸ δίκαιον, δίκην λαβεῖν. εἰ δ' ἐκὶ τοῖς πολεμίοις
 ἐγένοντο, τί μέγα ἂν οὕτως ἔπαθον ὅτου δίκην ἂν
 18 ἤξιον λαμβάνειν; ἀπλοῦς μοι, ἔφη, ὁ λόγος· εἰ μὲν
 ἐπ' ἀγαθῷ ἐκόλασά τινα, ἀξιῶ ὑπέχειν δίκην οἷαν καὶ
 γουεῖς υἱοῖς καὶ διδάσκαλοι παισί· καὶ γὰρ οἱ ἱατροὶ
 19 κάουσι καὶ τέμνουσιν ἐπ' ἀγαθῷ· εἰ δὲ ὕβρει νομί-
 ζετέ με ταῦτα πράττειν, ἐνδυμήθητε ὅτι νῦν ἐγὼ θαρρῶ
 σὺν τοῖς θεοῖς μᾶλλον ἢ τότε καὶ θαρσύτερός εἰμι
 νῦν ἢ τότε καὶ οἶνον πλείω πίνω, ἀλλ' ὅμως οὐδένα
 20 καίω· ἐν εὐδία γὰρ ὄρω ὑμᾶς. ὅταν δὲ χειμῶν ἦ καὶ

θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, οὐχ ὁρᾷτε ὅτι καὶ νεύ-
ματος μόνου ἔνεκα χαλεπαίνει μὲν πρῶτος τοῖς ἐν
πρώτῳ, χαλεπαίνει δὲ κυβερνήτης τοῖς ἐν πρῶτῳ, ἐκὰνὰ
γὰρ ἐν τῷ τοιοῦτῳ καὶ μικρὰ ἁμαρτηθέντα πάντα
συνεπιτρέψαι. ὅτι δὲ δικαίως ἐπαιον αὐτοὺς καὶ ὑμεῖς 21
κατεδικάσατε· ἔχοντες ξίφη, οὐ ψήφους, παρέστατε, καὶ
ἔξῃν ὑμῖν ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, εἰ ἐβούλεσθε· ἀλλὰ μὰ
Δία οὔτε τούτοις ἐπεκουρεῖτε οὔτε σὺν ἐμοὶ τὸν ἀτα-
κτοῦντα ἐπαίετε. τοιγαροῦν ἐξουσίαν ἐποιήσατε τοῖς 22
κακοῖς αὐτῶν ὑβρίζειν ἐῶντες αὐτούς. οἶμαι γάρ, εἰ
ἐθέλετε σκοπεῖν, τοὺς αὐτοὺς εὐρήσετε καὶ τότε καλί-
στους καὶ νῦν ὑβριστοτάτους. Βοῖσκος γοῦν ὁ πύκτης 23
ὁ Θετταλὸς τότε μὲν διεμάχετο ὡς κάρων ἀσπίδα μὴ
φέρειν, νῦν δέ, ὡς ἀκούω, Κοτυωριτῶν πολλοὺς ἤδη
ἀποδέδωκεν. ἦν οὖν σφρονηῖτε, τοῦτον ἀναντία ποιή- 24
σατε ἢ τοὺς κύνας ποιούσι· τοὺς μὲν γὰρ κύνας τοὺς
χαλεποὺς τὰς μὲν ἡμέρας διδάσει, τὰς δὲ νύκτας ἀφιᾶσι,
τοῦτον δέ, ἦν σφρονηῖτε, τὴν νύκτα μὲν θήσετε, τὴν
δὲ ἡμέραν ἀφήσετε. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, θαυμάξω ὅτι εἰ 25
μὲν τιμι ὑμῶν ἀπηχθόμεν, μέμνησθε καὶ οὐ σιωπᾶτε,
εἰ δὲ τῶ ἢ χειμῶνα ἐπεκούρησα ἢ πολέμιον ἀπήρυξα
ἢ ἀσθενοῦντι ἢ ἀποροῦντι συνεξεπόρισά τι, τούτων
δὲ οὐδεὶς μέμνηται, οὐδ' εἰ τινα καλῶς τι ποιοῦντα
ἐκήρυσσα οὐδ' εἰ τινα ἄνδρα ὄντα ἀγαθὸν ἐτίμησα ὡς
ἔδονάμην, οὐδὲν τούτων μέμνησθε. ἀλλὰ μὴν καλὸν γε 26
καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον
ἢ τῶν κακῶν μεμνησθαι.

Ἐκ τούτου μὲν δὴ ἀνίστατο καὶ ἀνεμίμνησκον.
καὶ περιεγένετο ὥστε καλῶς ἔχειν.

I. Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἐγο-
 ρᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας
 ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὐ μάλα τοὺς ἀπο-
 σκεδαννυμένους, καὶ τῆς νικτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας
 ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλή-
 2 λους εἶχον ἐκ τούτων. ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγγανε τότε
 Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἕλληνας
 πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας
 ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἶη τοὺς Ἕλληνας μῆτε ἀδικεῖν
 3 μῆτη ἀδικεῖσθαι. οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο ὅτι περὶ
 μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευέσονται, ἐπὶ ξένια
 δὲ ἰδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων
 4 ἀνδρῶν οὓς ἰδόκουν δικαιοτάτους εἶναι. θύσαντες δὲ
 βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν
 ἀρκοῦσαν παρῆχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σάμφοσιν
 ἰδεῖνουν, καὶ ἐπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς
 5 ἐνετύγγανον ἐν τῇ χώρᾳ. ἐπεὶ δὲ σπονδαὶ τε ἐγί-
 νοντο καὶ ἐπαινίσαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θράκες
 καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὄπλοις καὶ ἤλλοντο
 ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐχρῶντο·
 τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καίει, ὡς πᾶσιν ἰδοῦσι
 6 [πεπληγέναι τὸν ἄνδρα]· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. καὶ
 ἀνέκραγον οἱ Παφλαγόνες. καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὴν

ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ἦν δὲ οὐδὲν πεπονθώς. μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἠνύστησαν, οἱ ὄρχουντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὄπλοις. ὁ δὲ τρόπος τῆς ὄρχήσεως ἦν, ὁ μὲν 8 παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ξευγηλατεῖ πυκνὰ δὲ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέροχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδηται, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ξεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν θυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής δῆσας τὸν ἄνδρα [καὶ] τὸ ξεύγος ἀπάγει· ἐνίοτε δὲ καὶ ὁ ξευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βούς ξεύξας ὀπίσω τὸ χεῖρε δεδεμένον ἐλαύνει. μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰς-9 ἦλθεν ἐν ἑκατέρῃ τῇ χειρὶ ἔχων πέλεκυν, καὶ τοτὲ μὲν ὡς δύο ἀντιταττομένων μιμούμενος ὄρχετο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρήτο τὰς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδίειντο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὄρχετο· κρούων τὰς πέλ-10 τας καὶ ᾄκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν θυθμῷ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. ἐπὶ δὲ τούτῳ [ἐπίοντες] 11 οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι ὡς ἐδύνατο κάλλιστα ἤσαν τε ἐν θυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον θυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐκαιάνισαν καὶ ὄρχήσαντο ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις. ὄρωντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δευνὰ ἐποιούντο πάσας τὰς ὄρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. ἐπὶ 12 τούτοις ὄρων ὁ Μυσὸς ἐκπεληγμένους αὐτούς, πείσας τῶν Ἀρκάδων τινὰ πεπαμένον ὄρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας ὡς ἐδύνατο κάλλιστα καὶ ἄσπίδα δοῦς κούφην αὐτῇ. ἡ δὲ ὄρχήσατο πυρρόχην ἐλαφρῶς. ἐνταῦθα 13

κρότος ἦν πολύς, καὶ οἱ Παφλαγόνες ἤροντο εἰ καὶ γυναῖκες συναμάχοντο αὐτοῖς. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι αὐταὶ καὶ αἱ τρεψάμεναι εἶεν βασιλέα ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

- 14 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον αὐτοὺς εἰς τὸ στρα-
 τευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλα-
 γόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρόσβρις
 ᾤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἰκανὰ ἐδόκει
 παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλοον ἡμέραν καὶ νύκτα πεντέ-
 15 ματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. τῇ
 δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς
 Ἀρμύνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν
 τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. οὗτοι
 δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀφίτων μὲν μεδίμνους
 16 καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τρίτην ἔχων. καὶ οἱ μὲν
 στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἦκειν· ὁ δ'
 ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δὲ ὅτι ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ
 Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ ὅτι ὑπισχεσθετο
 Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν
 17 αὐτοῖς ἔσεσθαι. καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμύνῃ ἔμειναν οἱ
 στρατιῶται ἡμέρας πέντε. ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν
 ἐγγὺς γίνεσθαι, ἦδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆγε αὐ-
 18 τοὺς ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἰκαδε ἀφίκωνται. ἠγγή-
 σαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιτο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν ἢ πολο-
 αρχίας οὐσῆς δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι
 καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ εἰ τι θεοὶ λαυθάνειν, μᾶλ-
 λον ἂν κρύπτεσθαι, καὶ εἰ τι αὐὸ θεοὶ φθάνειν, ἤττον
 ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους,
 ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαινέσθαι ἂν· τὸν δ' ἐρ-

προσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ
 στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενουοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν 19
 Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ
 ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει, καὶ εὐνοίαν ἐνδεικνύ-
 μενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ 20
 τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι πρὸς τοὺς
 φίλους καὶ εἰς τὴν πόλιν τοῦνομα μείζον ἀφίξεσθαι
 αὐτοῦ, τυχὸν δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρα-
 τιᾷ γενέσθαι. τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν 21
 αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. ὁπότε
 δ' αὐτὸς ἐνθυμοῖτο ὅτι ἄδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ ὅπῃ
 τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ [καὶ] κίνδυνος εἶη καὶ τὴν
 προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἤπορεῖτο. ἀπορου- 22
 μένῳ δὲ αὐτῷ διακρίναι ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς
 θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο λερεῖα
 ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ, ὅσπερ αὐτῷ μαντευτὸς ἦν
 ἐκ Δελφῶν· καὶ τὸ ὄναρ δὴ ἀπὸ τούτου τοῦ θεοῦ
 ἐνόμιζεν ἑωρακέναι ὃ εἶδεν ὅτε ἤρχετο ἐπὶ τὸ συνει-
 μελεῖσθαι τῆς στρατιᾶς καθίστασθαι. καὶ ὅτε ἐξ Ἐφέ- 23
 σου ὄρματο Κύρῳ συσταθησόμενος, ἀετὸν ἀνεμιμνή-
 σκετο ἑαυτῷ δεξιὸν φθεγγόμενον, καθήμενον μέντοι,
 ὄνπερ ὁ μάντις <ὁ> προπέμπων αὐτὸν ἔλεγεν ὅτι μέγας
 μὲν οἰωνὸς εἶη καὶ οὐκ ἰδιωτικὸς, καὶ ἐνδοξος, ἐπί-
 πονος μέντοι· τὰ γὰρ ὄρνεα μάλιστα ἐπιτίθεσθαι τῷ
 ἀετῷ καθήμενῳ· οὐ μέντοι χρηματιστικὸν εἶναι τὸν
 οἰωνόν· τὸν γὰρ ἀετὸν πετόμενον μᾶλλον λαμβάνειν
 τὰ ἐπιτήδεια. οὕτω δὲ θυομένῳ αὐτῷ διαφανῶς ὁ 24
 θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε εἰ
 αἰροῖντο ἀποδέχεσθαι. τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

- 25 ἡ δὲ στρατιὰ συνήλθε, καὶ πάντες ἔλεγον ἕνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἔδοκει δῆλον εἶναι ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἰ τις ἐπιψήφιστοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε.
- 26 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, ἤδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὐχομαι δοῦναι μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος οὔτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἦττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἰ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν· ἐμοὶ τε αὖ οὐδὲ πᾶν τι νομίζω
- 27 ἀσφαλὲς εἶναι τοῦτο. ὄρω γὰρ ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μου οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὁμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν
- 28 ἡγεμόνας εἶναι. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὁμολόγησαν, εὐδὲς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. εἰ οὖν ταῦτα ὄρω ἐγὼ δοκοῖην ὅπου δυναίμην ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα,
- 29 ἐκεῖνο ἐννοῶ μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθεῖην. ὃ δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε ὅτι ἦττον ἂν στάσις εἴη ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὖ ἴστε ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὐρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γὰρ ὅστις ἐν πολέμῳ ᾧν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐὰν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ τίνα εὐροῖτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον.
- 30 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε, πολὺ πλείονες ἐξανίσταντο λέγοντες ὥς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἀγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν ὅτι γελοῖον εἴη, εἰ οὕτως ἔχοι· ἢ ὀργιούνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ εἰ οὕτω

γε τοῦτο ἔχει, ἔφη, οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ὡς
 ἔοικεν, ὅτι Ἀρκάδες ἐσμέν. ἐνταῦθα δὴ ὡς εὖ εἰπόντος
 τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἑώρα 81
 πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν, Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, ἔφη,
 ὡς πάννυ εἰδῆτε, ὁμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας,
 ἢ μὴν ἐγὼ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἤσθανόμην, ἐθυό-
 μην εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν· τε ἔμοι ἐπιτρέψαι ταύτην τὴν
 ἀρχὴν καὶ ἔμοι ὑποστῆναι· καὶ μοι οἱ θεοὶ οὕτως ἐν
 τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γινῶναι ὅτι
 τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαι με δεῖ. οὕτω δὴ Χειρίσοφον 82
 αἰρουῦνται. Χειρίσοφος δ' ἐπεὶ ἤρθε, παρελθὼν εἶπεν,
 Ἄλλ', ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἴστε ὅτι οὐδ' ἂν ἐγὼ γε ἐστα-
 σίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε· Ξενοφῶντα μέντοι, ἔφη, ἀνή-
 σατε οὐχ ἐλόμενοι· ὡς καὶ νῦν Δέξιππος ἤδη διέβαλλεν
 αὐτὸν πρὸς Ἀναξίβιον ὅτι ἐθύνατο καὶ μάλα ἐμοῦ αὐτὸν
 σιγάζοντος. ὁ δ' ἔφη νομίζειν αὐτὸν Τιμασίῳνι μᾶλλον
 ἄρχειν συνεθελεῖσαι Δαρδανεῖ ὄντι τοῦ Κλεάρχου στρα-
 τεύματος ἢ ἐαυτῷ Λάκωνι ὄντι. ἐπεὶ μέντοι ἐμὲ εἴλεσθε, 83
 ἔφη, καὶ ἐγὼ πειράσομαι ὅτι ἂν δύνωμαι ὑμᾶς ἀγαθὸν
 ποιεῖν. καὶ ὑμεῖς οὕτω παρασκευάζεσθε ὡς αὐρίον,
 εἰ ἂν πλοῦς ἦ, ἀναξόμενοι· ὁ δὲ πλοῦς ἐστὶ εἰς Ἡρά-
 κλειαν· ἅπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν·
 τὰ δ' ἄλλα, ἐπειδὴν ἐκεῖσε ἐλθῶμεν, βουλευσόμεθα.

Ἐνταῦθεν τῇ ὑστέρῳ ἀναγόμενοι πνεύματι ἐπλεον Π.
 καλῶ ἡμέρας δύο παρὰ γῆν. καὶ [παραπλέοντες ἐθεώ-
 ρουν τὴν τε Ἰασονίαν ἀκτὴν, ἐνθα ἡ Ἀργὼ λέγεται
 ὀρμίσασθαι, καὶ τῶν ποταμῶν τὰ στόματα, πρῶτον μὲν
 τοῦ Θερμάδοντος, ἔπειτα δὲ τοῦ Ἰοῖος, ἔπειτα δὲ τοῦ
 Ἄλυσος, μετὰ τοῦτον τοῦ Παρθενίου· τοῦτον δὲ] παρα-
 πλεύσαντες ἀφίκοντο εἰς Ἡράκλειαν πόλιν Ἑλληνίδα

- 2 Μεγαρέων ἄποικον, οὐσαν δ' ἐν τῇ Μαριανδυνῶν χώρα
καὶ ὠρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιάδι Χερρονήσῳ, ἐνθα
λέγεται ὁ Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι
ἢ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύασι τῆς καταβάσεως τὸ βάθος
- 3 πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια. ἐνταῦθα τοῖς Ἑλλήσιν οἱ
Ἡρακλεῶται ξένια πέμπουσιν ἀλφίτων μεδίμνους τρις-
χιλλούς καὶ οἶνον κεράμια δισχίλια καὶ βοῦς εἰκοσι
καὶ οἷς ἑκατόν. ἐνταῦθα διὰ τοῦ πεδίου ρεῖ ποταμὸς
Λύκος ὄνομα, εὖρος ὡς δύο κλέθρων.
- 4 Οἱ δὲ στρατιῶται συλλεγόντες ἐβουλεύοντο τὴν
λοιπὴν πορείαν πότερον κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν
χρῆ πορευθῆναι ἐκ τοῦ Πόντου. ἀναστὰς δὲ Λύκαν
Ἀχαιὸς εἶπε, Θαυμάζω μὲν, ὦ ἄνδρες, τῶν στῆρατῶν
ὅτι οὐ πειρῶνται ἡμῖν ἐκπορίζειν σιτηρέσιον· τὰ μὲν
γὰρ ξένια οὐ μὴ γένηται τῇ στρατιᾷ τριῶν ἡμερῶν
σιτία· ὀπόθεν δ' ἐπισιτισιάμενοι πορευσόμεθα οὐκ ἔστιν,
ἔφη. ἐμοὶ εὖν δοκεῖ αἰτεῖν τοὺς Ἡρακλεῶτας μὴ ἔλατ-
5 τον ἢ τριςχιλλούς κυζικηνοῦς· ἄλλος δ' εἶπε μὴ ἔλατ-
τον ἢ μυρίους· καὶ ἐλομένους πρέσβεις αὐτίκα μάλα
ἡμῶν καθημένων πέμπειν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ εἰδέναι
6 ὅ,τι ἂν ἀπαγγέλλωσι, καὶ πρὸς ταῦτα βουλεύεσθαι.
- 6 ἐντεῦθεν προβάλλοντο πρέσβεις πρῶτον μὲν Χειρί-
σοφον, ὅτι ἄρχων ἦρητο· ἔστι δ' οἱ καὶ Ξενοφῶντα.
οἱ δὲ ἰσχυρῶς ἀπεμάχοντο· ἑμφοῖν γὰρ ταῦτὰ ἐδόκει
μὴ ἀναγκάζειν πόλιν Ἑλληνίδα καὶ φίλαν ὅ,τι μὴ
7 αὐτοὶ ἐθέλοντες διδοῖεν. ἐπεὶ δ' οὗτοι ἐδόκουν ἀπό-
θυμοι εἶναι, πέμπουσι Λύκωνα Ἀχαιὸν καὶ Καλλί-
μαχον Παρράσιον καὶ Ἀγασίαν Στυμφάλιον. οὗτοι
ἐλθόντες ἔλεγον τὰ δεδογμένα· τὸν δὲ Λύκωνα ἔρασαν
8 καὶ ἐκαπελεῖν, εἰ μὴ ποιήσοιεν ταῦτα. ἀκούσαντες

δ' οἱ Ἡρακλεῶται βουλευσέσθαι ἔφασαν· καὶ εὐθύς τὰς τε χρήματα ἐκ τῶν ἀργῶν συνήγον καὶ τὴν ἀγορὰν εἶσω ἀνεσκεύασαν, καὶ αἱ πύλαι ἐκέκλειντο καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν ὄπλα ἐφάνετο.

Ἐκ τούτου οἱ ταράξαντες ταῦτα τοὺς στρατηγούς 9 ἠτιῶντο διαφθεῖρειν τὴν πρᾶξιν· καὶ συνίσταντο οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί· προεστίθει δὲ μάλιστα αὐτῶν Καλλίμαχος τε ὁ Παρράσιος καὶ Λύκων ὁ Ἀχαιός. οἱ 10 δὲ λόγοι ἦσαν αὐτοῖς ὡς αἰσχρὸν εἶη ἄρχειν Ἀθηναίων Πελοποννησίων καὶ Λακεδαιμόνιον, μηδεμίαν δύναμιν παρεχομένους εἰς τὴν στρατιάν, καὶ τοὺς μὲν πόνους σφᾶς ἔχειν, τὰ δὲ κέρδη ἄλλους, καὶ ταῦτα τὴν σωτηρίαν σφῶν κατειργασμένων· εἶναι γὰρ τοὺς κατειργασμένους Ἀρκάδας καὶ Ἀχαιούς, τὸ δ' ἄλλο στράτευμα οὐδὲν εἶναι — καὶ ἦν δὲ τῇ ἀληθείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ στρατεύματος Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί — εἰ οὖν σαφρονολεῖν, αὐτοὶ 11 συστάντες καὶ στρατηγούς ἐλόμενοι ἑαντῶν καθ' ἑαυτοὺς ἂν τὴν πορείαν ποιοῖντο καὶ πειρῶντο ἀγαθόν τι λαμβάνειν. ταῦτ' ἔδοξε· καὶ ἀπολιπόντες Χειρισόφω 12 εἰ τινες ἦσαν παρ' αὐτῷ Ἀρκάδες ἢ Ἀχαιοὶ καὶ Ξενοφῶντα συνέστησαν καὶ στρατηγούς αἰρουῦνται ἑαντῶν δέκα· τούτους δὲ ἐψηφίσαντο ἐκ τῆς νικᾶσης ὅ,τι δοκοῖη τοῦτο ποιεῖν. ἢ μὲν οὖν τοῦ παντὸς ἀρχὴ Χειρισόφω ἐνταῦθα κατελύθη ἡμέρα ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἀφ' ἧς ἠρέθη.

Ξενοφῶν μέντοι ἐβούλετο κοινῇ μετὰ τῶν <μεινάν- 13 των> τὴν πορείαν ποιεῖσθαι, νομίζων οὕτως ἀσφαλεστέραν εἶναι ἢ ἰδίᾳ ἕκαστον στέλλεσθαι· ἀλλὰ Νέων ἐπειθεὶν αὐτὸν καθ' αὐτὸν πορεύεσθαι, ἀκούσας τοῦ Χειρισόφου ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐν Βυζαντίῳ ἀρμοστής φαίη τριήρεις ἔχων ἦξειν εἰς Κάλπης λιμένα· ὅπως οὖν μηδεὶς 14

μετάσχοι, ἀλλ' αὐτοὶ καὶ οἱ αὐτῶν στρατιῶται ἐκπλεύσειαν ἐπὶ τῶν τριήρων, διὰ ταῦτα συνεβούλευε. καὶ Χειρίσοφος, ἅμα μὲν ἀθυμῶν τοῖς γεγενημένοις, ἅμα δὲ μισῶν ἐκ τούτου τὸ στράτευμα, ἐπιτρέπει αὐτῷ 15 ποιεῖν ὅ,τι βούλεται. Ξενοφῶν δὲ ἔτι μὲν ἐπεχείρησεν ἀπαλλαγεῖς τῆς στρατιᾶς ἐκπλεῦσαι· θυομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ἡγεμόνι Ἡρακλεῖ καὶ κοινουμένῳ, πότερα λῶον καὶ ἄμεινον εἴη στρατεύεσθαι ἔχοντι τοὺς παραμείναντας τῶν στρατιωτῶν ἢ ἀπαλλάττεσθαι, ἐσήμηνεν ὁ θεὸς τοῖς 16 ἱεροῖς συστρατεύεσθαι. οὕτω γίνεται τὸ στράτευμα τρίγα, Ἀρκάδες μὲν καὶ Ἀχαιοὶ κλειούς ἢ τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, ὀπλῖται πάντες, Χειρισόφῳ δ' ὀπλῖται μὲν εἰς τετρακοσίους καὶ χίλους, πελτασταὶ δὲ εἰς ἑπτακοσίους, οἱ Κλεάρχου Θράκες, Ξενοφῶντι δὲ ὀπλῖται μὲν εἰς ἑπτακοσίους καὶ χίλους, πελτασταὶ δὲ εἰς τριακοσίους· ἱππικὸν δὲ μόνος οὗτος εἶχεν, ἀμφὶ τετταράκοντα ἱππέας.

17 Καὶ οἱ μὲν Ἀρκάδες διαπραξάμενοι πλοῖα παρὰ τῶν Ἡρακλεωτῶν πρῶτοι πλέουσιν, ὅπως ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες τοῖς Βιθυνοῖς λάβοιεν ὅτι πλεῖστα· καὶ ἀποβαίνουσιν εἰς Κάλπης λιμένα κατὰ μέσον πῶς τῆς Θράκης. 18 Χειρίσοφος δ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πόλεως τῶν Ἡρακλεωτῶν ἀρξάμενος περὶ ἑπορεύετο διὰ τῆς χώρας· ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Θράκην ἐνέβαλε, παρὰ τὴν θάλατταν ἦεν· 19 καὶ γὰρ ἦσθένει. Ξενοφῶν δὲ πλοῖα λαβὼν ἀποβαίνει ἐπὶ τὰ ὄρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεωτίδος καὶ διὰ μεσογείας ἐπορεύετο.

III. 2 *) "Ἐπραξαν δ' αὐτῶν ἕκαστοι τάδε. οἱ μὲν Ἀρ-

*) Ante "Ἐπραξαν additur in codicibus deterioribus: Ὅν μὲν οὖν τρόπον ἢ τε Χειρισόφου ἀρχὴ τοῦ παντὸς κατελύθη καὶ τῶν Ἑλλήνων τὸ στράτευμα ἐσχίσθη ἐν τοῖς ἐπάνω εἰρηται.

κάδες ὡς ἀπέβησαν νυκτὸς εἰς Κάλπης λιμένα, πορευ-
 ονται εἰς τὰς πρώτας κόμας, στάδια ἀπὸ θαλάττης ὡς
 τριάκοντα. ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, ἦγεν ἕκαστος ὁ στρα-
 τηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κόμην· ὅποια δὲ μελίων
 ἐδόκει εἶναι, σύνδυο λόχους ἦγον οἱ στρατηγοί. συν-
 3 εβάλλοντο δὲ καὶ λόφον εἰς ὃν δέοι πάντας ἀλλεσεσθαι·
 καὶ ἅτε ἐξαίφνης ἐπιπεσόντες ἀνδράποδά τε πολλὰ ἔλα-
 βον καὶ πρόβατα πολλὰ περιεβάλλοντο. οἱ δὲ Θραῖκες 4
 ἠθροίζοντο οἱ διαφυγόντες· πολλοὶ δὲ διέφυγον πελτα-
 σταὶ ὄντες ὀπίστας ἐξ αὐτῶν τῶν χειρῶν. ἐπεὶ δὲ συν-
 ελέγησαν, πρῶτον μὲν τῷ Σμίκρητος λόχῳ ἐνὸς τῶν
 Ἀρκάδων στρατηγῶν ἀπιόντι ἤδη εἰς τὸ συγκείμενον καὶ
 πολλὰ χρήματα ἄγοντι ἐπιτίθενται. καὶ τέως μὲν ἐμά- 5
 χοντο ἅμα πορευόμενοι οἱ Ἕλληνες, ἐπὶ δὲ διαβάσει
 χαράδρας τρέπονται αὐτούς, καὶ αὐτὸν τε τὸν Σμίκρητα
 ἀποκτιννύουσι καὶ τοὺς ἄλλους πάντας· ἄλλου δὲ λόχου
 τῶν δέκα στρατηγῶν τοῦ Ἡγήσανδρου ὀκτῶ μόνους
 ἔλιπον· καὶ αὐτὸς Ἡγήσανδρος ἐσώθη. καὶ οἱ ἄλλοι 6
 δὲ λόχοι συνῆλθον οἱ μὲν σὺν πράγμασιν οἱ δὲ ἄνευ
 πραγμάτων· οἱ δὲ Θραῖκες ἐπεὶ ἠτύχησαν τοῦτο τὸ
 εὐτύχημα, συνεβόων τε ἀλλήλους καὶ συνελέγοντο ἐρ-
 ρωμένως τῆς νυκτός. καὶ ἅμα ἡμέρα κύκλω περὶ τὸν
 λόφον ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἐτάττοντο καὶ
 ἱππεῖς πολλοὶ καὶ πελτασταί, καὶ αἰεὶ πλείονες συνέρρεον·
 καὶ προσέβαλλον πρὸς τοὺς ὀπίστας ἀσφαλῶς· οἱ μὲν 7
 γὰρ Ἕλληνες οὔτε τοξότην εἶχον οὔτε ἀκοντιστὴν οὔτε
 ἱππέα· οἱ δὲ προσθέοντες καὶ προσελαύνοντες ἠκόντιζον·
 ὁπότε δὲ αὐτοῖς ἐπίοιεν, φηδύως ἀπέφευγον· ἄλλοι δὲ
 ἄλλη ἐπετίθεντο. καὶ τῶν μὲν πολλοὶ ἐτιτρώσκοντο, τῶν 8
 δὲ οὐδεὶς ὥστε κινηθῆναι οὐκ ἐδύναντο ἐκ τοῦ χωρίου,

ἀλλὰ τελευτῶντες καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος εἶργον αὐτοὺς οἱ
 9 Θρᾷκες. ἐπεὶ δὲ ἀπορία πολλὴ ἦν, διελέγοντο περὶ σπον-
 δῶν· καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὠμολόγητο αὐτοῖς, ὁμήρους δὲ
 οὐκ ἐδίδουσαν οἱ Θρᾷκες αἰτούντων τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ'
 ἐν τούτῳ ἴσχετο. τὰ μὲν δὴ τῶν Ἀρκάδων οὕτως εἶχε.
 10 Χειρίσοφος δὲ ἀσφαλῶς πορευόμενος παρὰ θά-
 λατταν ἀφικνεῖται εἰς Κάλκης λιμένα. Ξενοφῶντι δὲ
 διὰ τῆς μεσογείας πορευομένῳ οἱ ἱππεῖς καταθέοντες
 ἐντυγχάνουσι πρεσβύταις πορευομένοις ποι. καὶ ἐπεὶ
 ἤχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰ που ἦσθη-
 11 ται ἄλλου στρατεύματος ὄντος Ἑλληνικοῦ. οἱ δὲ ἔλεγον
 πάντα τὰ γεγενημένα, καὶ νῦν ὅτι πολιορκοῦνται ἐπὶ
 λόφου, οἱ δὲ Θρᾷκες πάντες περικυκλωμένοι εἰεν
 αὐτούς. ἐνταῦθα τοὺς μὲν ἀνθρώπους τούτους ἐφύ-
 λαττεν ἰσχυρῶς, ὅπως ἡγεμόνες εἰεν ὅποι δέοι· σκοποῦς
 δὲ καταστήσας συνέλεξε τοὺς στρατιώτας καὶ ἔλεξεν,
 12 Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθναῖσιν, οἱ
 δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκιοῦνται. νομίζω δ'
 ἔγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν
 σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων,
 13 οὕτω δὲ τεθαρρηκότων. κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα
 βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶ, σὺν ἐκεῖνοις
 μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυ-
 16 νεύωμεν. ἡμεῖς γὰρ ἀποδραίψωμεν ἂν οὐδαμῶς ἐνθένδε·
 (14) πολλὴ μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι,
 πολλὴ δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμοι πλη-
 σίον· εἰς Κάλκης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκά-
 ζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ
 μὲν οὔτε πλοιά ἐστὶν οἷς ἀποπλευσόμεθα, μένουσι δὲ
 17 αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. τῶν δὲ
 (15)

πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κίκιον ἔστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντας εἰς ταῦτόν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι. ἀλλὰ χρὴ παρασκευασαμένους τὴν γνώμην πορεύεσθαι ὡς νῦν ἢ εὐκλεῶς τελευτῆσαι ἔστιν ἢ κάλλιστον ἔργον ἐργάσασθαι Ἑλληνας τοσοῦτους σώσαντας. καὶ ὁ θεὸς Ἰσως ἄγει οὕτως, ὃς τοὺς μεγαληγορήσαντας ὡς πλέον⁽¹⁶⁾ φρονοῦντας ταπεινώσαι βούλεται, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπὸ τῶν θεῶν ἀρχομένους ἐντιμοτέρους ἐκείνων καταστῆσαι. ἀλλ' ἐπεσθαι χρὴ καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὡς ἂν τὸ παραγγελλόμενον δύνησθε ποιεῖν. νῦν μὲν οὖν στρατο-¹⁴ πεδενσώμεθα προελθόντες ὅσον ἂν δοκῇ καιρὸς εἶναι⁽¹⁷⁾ εἰς τὸ δειπνοποιεῖσθαι· ἕως δ' ἂν πορευώμεθα, Τιμασίῳν ἔχων τοὺς ἰκπέας προελαννέτω ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπίσειτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθῃ.

Ταῦτ' εἰπὼν ἤγειτο. παρέπεμψε δὲ καὶ τῶν γυμνή-¹⁵ των ἀνδρώπους εὐζώνους εἰς τὰ πλάγια καὶ εἰς τὰ⁽¹⁸⁾ ἄκρα, ὅπως εἰ πού τί ποθεν καθορῶεν, σημαίνοιεν· ἐκέλευε δὲ κάειν ἅπαντα ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν καυσίμῳ. οἱ δὲ ἰκπεῖς σπειρόμενοι ἐφ' ὅσον καλῶς εἶχεν ἕκαον,¹⁹ καὶ εἰ πελτασταὶ ἐπιπαριόντες κατὰ τὰ ἄκρα ἕκαον πάντα ὅσα καύσιμα ἐώρων, καὶ ἡ στρατιὰ δέ, εἰ τιμι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοιεν· ὥστε πᾶσα ἡ χώρα αἰθεσθαι ἐδόκει καὶ τὸ στρατεύμα πολὺ εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὦρα ἦν,²⁰ κατεστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ λόφον ἐκβάντες, καὶ τὰ τε τῶν πολεμίων πυρὰ ἐώρων, ἀπειχον δὲ ὡς τετταράκοντα σταδίους, καὶ αὐτοὶ ὡς ἐδύναντο πλεῖστα πυρὰ ἕκαον. ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησαν τάχιστα, παρηγγέλθη τὰ πυρὰ κατα-²¹ σβεννύναι πάντα. καὶ τὴν μὲν νύκτα φυλακᾶς ποιησάμενοι ἐκάθευδον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ προσευξάμενοι

τοῖς θεοῖς, συνταξάμενοι ὡς εἰς μάχην ἐπορεύοντο ἢ
 22 ἐδύναντο τάχιστα. Τιμασίων δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἔχοντες
 τοὺς ἡγεμόνας καὶ προελαύνοντες ἐλάνθανον αὐτοὺς
 ἐπὶ τῷ λόφῳ γενόμενοι ἐνθα ἐπολιορκοῦντο οἱ Ἕλληνες.
 καὶ οὐχ ὀρῶσιν οὔτε φίλιον στρατεύμα οὔτε πολέμιον,
 [καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλουσι πρὸς τὸν Ξενοφῶντα καὶ τὸ
 23 στρατεύμα] γράδια δὲ καὶ γερόντια καὶ πρόβατα ὀλίγα
 ἦν τί εἴη τὸ γεγενημένον, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν κατα-
 λελειμμένων ἐπνυθάνοντο ὅτι οἱ μὲν Θράκες εὐθὺς
 ἀφ' ἐσπέρας ᾤχοντο ἀπιόντες, ἔωθεν δὲ καὶ τοὺς Ἕλ-
 ληνας ἔφασαν οἴχεσθαι· ὅποι δέ, οὐκ εἰδέναι.

24 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀμφὶ Ξενοφῶντα, ἐπεὶ ἡρίστη-
 σαν, συσκευασάμενοι ἐπορεύοντο, βουλόμενοι ὡς τάχιστα
 συμμίξαι τοῖς ἄλλοις εἰς Κάλπης λιμένα. καὶ πορευό-
 μενοι ἐώρων τὸν στίβον τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν κατὰ
 τὴν [ἐπὶ Κάλπης] ὁδόν. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς ταῦτόν,
 ἄσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἠσπάζοντο ὥσπερ ἀδελ-
 25 φούς. καὶ ἐπνυθάνοντο οἱ Ἀρκάδες τῶν περὶ Ξενοφῶντα
 τί τὰ πυρὰ κατασβέσειαν· ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφασαν, ᾤμεθα
 ὑμᾶς τὸ μὲν πρῶτον, ἐπειδὴ τὰ πυρὰ οὐκέθ' ἐωρῶμεν,
 τῆς νυκτὸς ἦξειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ πολέμιοι
 δέ, ὥς γε ἡμῖν ἐδόκουν, τοῦτο δεισαντες ἀπῆλθον·
 26 σχεδὸν γὰρ ἀμφὶ τοῦτον τὸν χρόνον ἀπῆσαν. ἐπεὶ δὲ
 οὐκ ἀφίκεσθε, ὁ δὲ χρόνος ἐξῆκεν, ᾤμεθα ὑμᾶς πνυθο-
 μένους τὰ παρ' ἡμῖν φοβηθέντας οἴχεσθαι ἀποδράντας
 ἐπὶ θάλατταν· καὶ ἐδόκει ἡμῖν μὴ ἀπολείπεσθαι ὑμῶν.
 οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς δεῦρο ἐπορεύθημεν.

IV. Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν αὐτοῦ ἠύλλισοντο ἐπὶ
 τοῦ αἰγιαλοῦ πρὸς τῷ λιμένι. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο ὁ

καλεῖται Κάληψ λιμὴν ἔστι μὲν ἐν τῇ Θράκη τῇ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀρξάμενη δὲ ἡ Θράκη αὕτη ἐστὶν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου μέχρι Ἡρακλείας ἐπὶ δεξιὰ εἰς τὸν Πόντον εἰσπλέοντι. καὶ τριήρει μὲν ἐστὶν εἰς Ἡρά- 2 κλειαν ἐκ Βυζαντίου κώπαις ἡμέρας μακρᾶς πλοῦς· ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἄλλη μὲν πόλις οὐδεμία οὔτε φιλία οὔτε Ἑλληνίς, ἀλλὰ Θραῖκες Βιθυνοί· καὶ οὓς ἂν λάβωσι τῶν Ἑλλήνων ἐκπίπτοντας ἢ ἄλλως πως δεινὰ ὑβρίζειν λέγονται τοὺς Ἕλληνας. ὁ δὲ Κάληψ λιμὴν ἐν 3 μέσῳ μὲν κεῖται ἐκατέρωθεν πλεόντων ἐξ Ἡρακλείας καὶ Βυζαντίου, ἔστι δ' ἐν τῇ θαλάττῃ προκειμενον χωρίον, τὸ μὲν εἰς τὴν θάλατταν καθῆκον αὐτοῦ πέτρα ἀπορρώξ, ὕψος ὅπη ἐλάχιστον οὐ μείον εἰκοσιν ὀργυιῶν, ὁ δὲ αὐχὴν ὁ εἰς τὴν γῆν ἀνήκων τοῦ χωρίου μάλιστα τεττάρων πλέθρων τὸ εὖρος· τὸ δ' ἐντὸς τοῦ αὐχένος χωρίον ἱκανὸν μυρίοις ἀνθρώποις οἰκῆσαι. λιμὴν δ' 4 ὑπ' αὐτῇ τῇ πέτρᾳ τὸ πρὸς ἐσπέραν αἰγιαλὸν ἔχων. κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἄφθονος θέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. ξύλα δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, πάνυ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ναυπηγήσιμα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ. τὸ δὲ ὄρος εἰς μεσόγειαν μὲν 5 ἀνήκει ὄσον ἐπὶ εἰκοσι σταδίους, καὶ τοῦτο γεῶδες καὶ ἄλιθον· τὸ δὲ παρὰ θάλατταν πλέον ἢ ἐπὶ εἰκοσι σταδίους θασὺ πολλοῖς καὶ παντοδαποῖς καὶ μεγάλοις ξύλοις. ἡ δὲ ἄλλη χώρα πολλὴ καὶ καλή, καὶ κῶμαι ἐν 6 αὐτῇ εἰσι πολλαὶ καὶ οἰκούμεναι· φέρει γὰρ ἡ γῆ καὶ κριθᾶς καὶ πυροῦς καὶ ὄσπρια πάντα καὶ μελίνας καὶ σήσαμα καὶ σῦκα ἀρκοῦντα καὶ ἀμπέλους πολλὰς καὶ ἡδονοῖνους καὶ τᾶλλα πάντα πλὴν ἐλαῶν. ἡ μὲν 7 χώρα ἦν τοιαύτη. ἐσκήνουν δ' ἐν τῷ αἰγιαλῷ πρὸς

τῇ θαλάττῃ· εἰς δὲ τὸ ** πόλισμα ἂν γυνόμενον οὐκ ἐβούλοντο στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλὰ ἐδόκει καὶ τὸ ἐλθεῖν ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς εἶναι, βουλομένων τινῶν κατοικίσει πόλιν. τῶν γὰρ στρατιωτῶν οἱ πλείστοι ἦσαν οὐ σπάνει βίου ἐκπεπλευκότες ἐπὶ ταύτην τὴν μισθοφορὰν, ἀλλὰ τὴν Κύρου ἀρετὴν ἀκούοντες, οἱ μὲν καὶ ἄνδρας ἄγοντες, οἱ δὲ καὶ προσαναηλωκότες χρήματα, καὶ τούτων ἕτεροι ἀποδεδρακότες πατέρας καὶ μητέρας, οἱ δὲ καὶ τέκνα καταλιπόντες ὡς χρήματ' αὐτοῖς κτησάμενοι ἤξοντες πάλιν, ἀκούοντες καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παρὰ Κύρῳ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ πράττειν. τοιοῦτοι οὖν ὄντες ἐπόθουν εἰς τὴν Ἑλλάδα σῶζεσθαι.

9 Ἐπειδὴ δὲ ὑστέρᾳ ἡμέρᾳ ἐγένετο τῆς εἰς ταυτόν συνόδου, ἐπ' ἐξόδῳ ἐθύετο Ξενοφῶν· ἀνάγκη γὰρ ἦν ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐξάγειν· ἐπενόει δὲ καὶ τοὺς νεκροὺς θάπτειν. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, εἶποντο καὶ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τοὺς μὲν νεκροὺς τοὺς πλείστους ἐνθαπερ ἔπεσον ἐκάστους ἔθαψαν· ἤδη γὰρ ἦσαν πεμπταῖοι καὶ οὐχ οἷόν τε ἀναιρεῖν ἔτι ἦν· ἐνίους δὲ τοὺς ἐκ τῶν ὁδῶν συννευγκότες ἔθαψαν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἐδύναντο κάλλιστα· οὓς δὲ μὴ εὔρισκον, κενοτάφιον

10 αὐτοῖς ἐποίησαν μέγα, καὶ στεφάνους ἐπέθεσαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. καὶ τότε μὲν δειπνήσαντες ἐκοιμήθησαν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνῆλθον οἱ στρατιῶται πάντες· συνηγὸς δὲ μάλιστα Ἀγασίας τε Στυμφάλιος λοχαγὸς καὶ Ἰερῶννμος Ἥλειος

11 λοχαγὸς καὶ ἄλλοι οἱ πρεσβύτατοι τῶν Ἀρκάδων. καὶ δόγμα ἐποίησαντο, εἴαν τις τοῦ λοιποῦ μνησθῆ διχα τὸ στρατεύμα ποιεῖν, θανάτῳ αὐτὸν ζημιούσθαι, καὶ κατὰ χώραν ἀπίεσθαι ἢ περὶ πρόσθεν εἶχε τὸ στρατεύμα

καὶ ἄρχειν τοὺς πρόσθεν στρατηγούς. καὶ Χειρίσοφος μὲν ἤδη ἐτεταλευτήκει φάρμακον πιαὼν πυρέττων· τὰ δ' ἐκείνου Νέων Ἀσιναῖος παρέλαβε.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἀναστάς εἶπε Ξενοφῶν, Ὡ ἄνδρες 12 στρατιῶται, τὴν μὲν πορείαν, ὡς ἔοικε, [δῆλον ὅτι] περὶ ποιητέον· οὐ γὰρ ἔστι πλοία· ἀνάγκη δὲ πορεύεσθαι ἤδη· οὐ γὰρ ἔστι μένουσι τὰ ἐπιτήδεια. ἡμεῖς οὖν, ἔφη, θυσόμεθα· ὑμᾶς δὲ δεῖ παρασκευάζεσθαι ὡς μαχομένους εἰ ποτε καὶ ἄλλοτε· οἱ γὰρ πολέμοι ἀνατεθαρρήμασιν. ἐκ τούτου ἐθύοντο οἱ στρατηγοί, μάντις 13 δὲ παρῆν Ἀρηξίων Ἀρκάς· ὁ δὲ Σιλανὸς ὁ Ἀμπρακιώτης ἤδη ἀπεδεδράκει πλοῖον μισθωσάμενος ἐξ Ἡρακλείας. θυομένοις δὲ ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν ἐπαύσαντο. καὶ 14 τινες ἐτόλμων λέγειν ὡς ὁ Ξενοφῶν βουλόμενος τὸ χωρὶον οἰκίσαι πέπεικε τὸν μάντιν λέγειν ὡς τὰ ἱερά οὐ γίνεται ἐπὶ ἀφόδῳ. ἐντεῦθεν κηρύξας τῇ αὔριον 15 παρεῖναι ἐπὶ τὴν θυσίαν τὸν βουλόμενον, καὶ μάντις εἰ τις εἴη, παραγγέλλας παρεῖναι ὡς συνθεασόμενον τὰ ἱερά, ἔθυσ· καὶ ἐνταῦθα παρῆσαν πολλοί. θυομένῳ 16 δὲ πάλιν εἰς τρις ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ οὐκ ἐγίνετο τὰ ἱερά. ἐκ τούτου χαλεπῶς εἶχον οἱ στρατιῶται· καὶ γὰρ τὰ ἐπιτήδεια ἐπέλιπεν ἂ ἔχοντες ἤλθον, καὶ ἀγορὰ οὐδεμία παρῆν.

Ἐκ τούτου συνελθόντων εἶπε πάλιν Ξενοφῶν, Ὡ 17 ἄνδρες, ἐπὶ μὲν τῇ πορείᾳ, ὡς ὀραῖτε, τὰ ἱερά οὐπω γίνεται· τῶν δ' ἐπιτηδείων ὀρῶ ὑμᾶς δεομένους· ἀνάγκη οὖν μοι δοκεῖ εἶναι θύεσθαι περὶ αὐτοῦ τούτου. ἀναστάς τις εἶπε, Καὶ εἰκότως ἄρα ἡμῖν οὐ γίνεται 18 τὰ ἱερά· ὡς γὰρ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου χθὲς ἤκοντος

- πλοίου ἤκουσά τινος ὅτι Κλέανδρος ὁ ἐκ Βυζαντίου
 19 ἄρμοστῆς μέλλει ἤξειν πλοῖα καὶ τριήρεις ἔχων. ἐκ τού-
 του δὲ ἀναμένειν μὲν πᾶσιν ἐδόκει· ἐπὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια
 ἀνάγκη ἦν ἐξίεναι. καὶ ἐπὶ τούτῳ πάλιν ἐθύετο εἰς τρίς,
 καὶ οὐκ ἐρίγγετο τὰ ἱερά. καὶ ἤδη καὶ ἐπὶ σκηνὴν ἴοντες
 τὴν Ξενοφῶντος ἔλεγον ὅτι οὐκ ἔχοιεν τὰ ἐπιτήδεια.
 ὁ δ' οὐκ ἂν ἔφη ἐξαγαγεῖν μὴ γιγνομένων τῶν ἱερῶν.
- 20 Καὶ πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ ἐθύετο, καὶ σχεδὸν τι
 πᾶσα ἡ στρατιὰ διὰ τὸ μέλειν ἅπασιν ἐκυκλοῦντο περὶ
 τὰ ἱερά· τὰ δὲ θύματα ἐπελελοίπει. οἱ δὲ στρατηγοὶ
 21 ἐξῆγον μὲν οὐ, συνεκάλεσαν δέ. εἶπεν οὖν Ξενοφῶν,
 Ἴσως οἱ πολέμιοι συνειλεγμένοι εἰσὶ καὶ ἀνάγκη μάχε-
 σθαι· εἰ οὖν καταλιπόντες <τὰ σκεύη> ἐν τῷ ἐρυμνῷ
 χωρίῳ ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένοι τοιμεν, ἴσως ἂν
 22 τὰ ἱερά προχωροίη ἡμῖν. ἀκούσαντες δ' οἱ στρατιῶται
 ἀνέκραγον ὡς οὐδὲν δέον εἰς τὸ χωρίον ἄγειν, ἀλλὰ
 θύεσθαι ὡς τάχιστα. καὶ πρόβατα μὲν οὐκέτι ἦν,
 βοῦς δὲ ὑπὸ ἀμάξης πριάμενοι ἐθύοντο· καὶ Ξενο-
 φῶν Κλεάνορος ἐδεήθη τοῦ Ἀρκάδος προθύεσθαι εἰ
 τι ἐν τούτῳ εἴη. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐγένετο.
- 23 Νέων δὲ ἦν μὲν στρατηγὸς κατὰ τὸ Χειρισόφου
 μέρος, ἐπεὶ δὲ εἴωρα τοὺς ἀνθρώπους ὡς εἶχον δεινῶς
 τῇ ἐνδείᾳ, βουλόμενος αὐτοῖς χαρίζεσθαι, εὐρών τινα
 ἄνθρωπον Ἡρακλεάτην, ὃς ἔφη κώμας ἐγγὺς εἰδέναι
 ὅθεν εἴη λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια, ἐκήρυξε τὸν βουλόμενον
 ἵεναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια, ὡς ἡγεμόνος ἐσομένου. ἐξ-
 ἔρχονται δὲ σὺν δορατίοις καὶ ἀσκοῖς καὶ θυλάκοις καὶ
 24 ἄλλοις ἀγγελοῖς εἰς δισχιλίους ἀνθρώπους. ἐπειδὴ δὲ
 ἦσαν ἐν ταῖς κώμαις καὶ διεσπείροντο ὡς ἐπὶ τὸ λαμ-
 βάνειν, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ Φαρναβάζου ἱππεῖς

πρώτοι· βεβοηθηκότες γὰρ ἦσαν τοῖς Βιθυνοῖς, βου-
 λόμενοι σὺν τοῖς Βιθυνοῖς, εἰ δύναιντο, ἀποκαλωῦσαι
 τοὺς Ἕλληνας μὴ ἔλθειν εἰς τὴν Φρυγίαν· οὗτοι οἱ
 ἵππεις ἀποκτείνουσι τῶν ἀνδρῶν οὐ μείον πεντακο-
 σίους· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ τὸ ὄρος ἀνέφηνον. ἐκ τούτου 25
 ἀπαγγέλλει τις ταῦτα τῶν ἀποφηνόντων εἰς τὸ στρατό-
 πεδον. καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ οὐκ ἐγεγένητο τὰ ἱερὰ ταύτη
 τῇ ἡμέρᾳ, λαβὼν βοῦν ὑφ' ἀμάξης, οὐ γὰρ ἦν ἄλλα
 ἱερεῖα, σφραγισάμενος ἐβοήθει καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μέχρι
 τριάκοντα ἐτῶν ἅπαντες. καὶ ἀναλαβόντες τοὺς λοιποὺς 26
 ἄνδρας εἰς τὸ στρατόπεδον ἀφικνοῦνται. καὶ ἤδη μὲν
 ἀμφὶ ἡλίου δυσμᾶς ἦν καὶ οἱ Ἕλληνες μάλ' ἀθύμως
 ἔχοντες ἐδειπνοποιοῦντο, καὶ ἑξαπλῆς διὰ τῶν λασίων
 τῶν Βιθυνῶν τινες ἐπιγενόμενοι τοῖς προφύλαξι τοὺς
 μὲν κατέκανον τοὺς δὲ ἐδίωξαν μέχρι εἰς τὸ στρατόπεδον.
 καὶ κραυγῆς γενομένης εἰς τὰ ὄπλα πάντες ἑδραμον οἱ 27
 Ἕλληνες· καὶ διώκειν μὲν καὶ κινεῖν τὸ στρατόπεδον νυ-
 κτὸς οὐκ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι· δασέα γὰρ ἦν τὰ χωρία· ἐν
 δὲ τοῖς ὄπλοις ἐνυκτέρευον φυλαττόμενοι ἱκανοὶς φύλαξι.

Τὴν μὲν νύκτα οὕτω διήγαγον· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ V.
 οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸ ἐρυμνὸν χωρίον ἤγουντο· οἱ δὲ
 εἶποντο ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή. πρὶν δὲ
 ἀρίστου ὄραν εἶναι ἀπετάφρευσαν ἢ ἡ εἰσοδος ἦν εἰς
 τὸ χωρίον, καὶ ἀπεσταύρωσαν ἅπαν, καταλιπόντες τρεῖς
 πύλας. καὶ πλοῖον ἐξ Ἡρακλείας ἤκεν ἄλφιτα ἄγον καὶ
 ἱερεῖα καὶ οἶνον. πρῶ δ' ἀναστὰς Ξενοφῶν ἐθύετο ἐπ' 2
 ἐξόδῳ, καὶ γίγνεται τὰ ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἱερείου.
 καὶ ἤδη τέλος ἐχόντων τῶν ἱερῶν ὄρᾳ ἀετὸν αἴσιον
 ὁ μάντις Ἀρηξίων Παρράσιος, καὶ ἡγεῖσθαι κελεύει τὸν
 Ξενοφῶντα. καὶ διαβάντες τὴν τάφρον τὰ ὄπλα τίθενται, 3

καὶ ἐκήρυξαν ἀριστήσαντας ἐξιέναι τοὺς στρατιώτας σὺν
τοῖς ὄπλοις, τὸν δὲ ὄχλον καὶ τὰ ἀνδράποδα αὐτοῦ
4 καταλιπεῖν. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες ἐξῆσαν, Νέων δὲ
οὐ· ἐδόκει γὰρ κράτιστον εἶναι τοῦτον φύλακα κατα-
λιπεῖν τῶν ἐπὶ στρατοπέδου. ἐπεὶ δ' οἱ λοχαγοὶ καὶ
οἱ στρατιῶται ἀπέλειπον αὐτόν, αἰσχυρόμενοι μὴ
ἐφέπεσθαι τῶν ἄλλων ἐξιόντων, κατέλιπον αὐτοῦ τοὺς
ὑπὲρ πέντε καὶ τετραράκοντα ἔτη. καὶ οὗτοι μὲν ἔμμενον,
5 οἱ δ' ἄλλοι ἐπορεύοντο. πρὶν δὲ πεντεκαίδεκα στάδια
διεληλυθέναι ἐνέτυχον ἤδη νεκροῖς· καὶ τὴν οὐρὰν τοῦ
κέρατος ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους φανέντας νε-
κροὺς ἔθαπτον πάντας ὁπόσους ἐπελάμβανε τὸ κέρασ.
6 ἐπεὶ δὲ τοὺς πρώτους ἔθαψαν, προαγαγόντες καὶ τὴν
οὐρὰν αὐθις ποιησάμενοι κατὰ τοὺς πρώτους τῶν ἀτά-
φρων ἔθαπτον τὸν αὐτὸν τρόπον ὁπόσους ἐπελάμβανεν
ἡ στρατιά. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν ὁδὸν ἦγον τὴν ἐκ τῶν κωμῶν,
ἐνθα ἔκειντο ἀθρόοι, συνευεγκόντες αὐτοὺς ἔθαψαν.

7 Ἦδη δὲ πέρα μεσοῦσης τῆς ἡμέρας προαγαγόντες
τὸ στρατεύμα ἔξω τῶν κωμῶν ἐλάμβανον τὰ ἐπιτήδεια
ὄ,τι τις ὄρῳ ἐντὸς τῆς φάλαγγος, καὶ ἐξαίφνης ὄρῳσι
τοὺς πολεμίους ὑπερβάλλοντας κατὰ λόφους τινὰς ἐκ
τοῦ ἐναντίου, τεταγμένους ἐπὶ φάλαγγος ἱππέας τε
πολλοὺς καὶ πεζοὺς· καὶ γὰρ Σκιθριδάτης καὶ Ραθίνης
8 ἦγον παρὰ Φαρναβάξου ἔχοντες τὴν δύναμιν. ἐπεὶ δὲ
κατείδον τοὺς Ἕλληνας οἱ πολέμιοι, ἔστησαν ἀπέχοντες
αὐτῶν ὅσον πεντεκαίδεκα σταδίους. ἐκ τούτου εὐθὺς
Ἀρηξίων [ὁ μάντις τῶν Ἑλλήνων] σφαγιάζεται, καὶ
9 ἐγένετο ἐπὶ τοῦ πρώτου καλὰ τὰ σφάγια. ἐνθα δὲ
Ἰενοφῶν λέγει, Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, ἐπι-
τάξασθαι τῇ φάλαγγι λόχους φύλακας ἴν' ἂν που δέη

ὧσιν οἱ ἐπιβοηθήσοντες τῇ φάλαγγι καὶ οἱ πολέμιοι
 τεταραγμένοι ἐμπίπτωσιν εἰς τεταγμένους καὶ ἀκραίους.
 συνεδόκει ταῦτα πᾶσιν. Ἵμεῖς μὲν τοίονον, ἔφη, προ-10
 ηγγείσθε τὴν πρὸς τοὺς ἐναντίους, ὡς μὴ ἐστήκωμεν, ἐπεὶ
 ὠφθημεν καὶ εἶδομεν τοὺς πολεμίους· ἐγὼ δὲ ἤξω τοὺς
 τελευταίους λόχους καταχωρίσας ἥπερ ὑμῖν δοκεῖ. ἐκ 11
 τούτου οἱ μὲν ἤσυχτοι προῆγον, ὁ δὲ τρεῖς ἀφελῶν τὰς
 τελευταίας τάξεις ἀνὰ διακοσίους ἄνδρας τὴν μὲν ἐπὶ
 τὸ δεξιὸν ἐπέστρεψεν ἐφέπεσθαι ἀπολιπόντας ὡς πλῆθρον·
 Σαμόλας Ἀχαιῶς ταύτης ἤρχε τῆς τάξεως· τὴν δ' ἐπὶ τῷ
 μέσῳ ἐχώρισεν ἐπεσθαι· Πυρρίδας Ἀρκᾶς ταύτης ἤρχε·
 τὴν δὲ μίαν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ· Φρασίας Ἀθηναῖος ταύτη
 ἐφειστήκει. προλόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἠγούμενοι 12
 ἐπὶ νάπαι μεγάλῳ καὶ δυσπόρῳ, ἔστησαν ἀγνοοῦντες εἰ
 διαβατέον εἴη τὸ νάπος. καὶ παρεγγυᾶσι στρατηγούς
 καὶ λοχαγούς παριέναι ἐπὶ τὸ ἠγούμενον. καὶ ὁ Ξενο-13
 φῶν θαναμάσας ὅτι τὸ ἴσχον εἴη τὴν πορείαν καὶ ταχὺ
 ἀκούων τὴν παρεγγύην, ἐλαύνει ἢ τάχιστα. ἐπεὶ δὲ
 συνῆλθον, λέγει Σοφαίνετος πρεσβύτατος ἂν τῶν στρα-
 τηγῶν ὅτι βουλήσιν οὐκ ἄξιον εἴη εἰ διαβατέον ἐστὶ τοιοῦ-
 τον νάπος. καὶ ὁ Ξενοφῶν σπουδῇ ὑπολαβῶν ἐλεξεν, 14
 Ἄλλ' ἴστε μὲν με, ὧ ἄνδρες, οὐδένα πω κίνδυνον προ-
 ξενήσαντα ὑμῖν ἐθελούσιον· οὐ γὰρ δόξης ὀρῶ δεομέ-
 νους ὑμᾶς εἰς ἀνδρείότητα, ἀλλὰ σωτηρίας. νῦν δὲ 15
 οὕτως ἔχει· ἀμαχεὶ μὲν ἐνθένδε οὐκ ἔστιν ἀπελθεῖν· ἦν
 γὰρ μὴ ἡμεῖς ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, οὗτοι ἡμῖν
 ὁπότεαν ἀπίωμεν ἐφονται καὶ ἐπιπεσοῦνται. ὁρᾶτε δὴ 16
 πότερον κρεῖττον ἴσναι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας προβαλομένους
 τὰ ὄπλα ἢ μεταβαλομένους ὀπισθεν ἡμῶν ἐπιόντας τοὺς
 πολεμίους δεῦσθαι. ἴστε μέντοι ὅτι τὸ μὲν ἀπίεναι 17

- ἀπὸ πολεμίων οὐδενὶ καλῷ ἔοικε, τὸ δὲ ἐφέπεσθαι καὶ τοῖς κακίωσι θάρρος ἐμποιεῖ. ἐγὼ γοῦν ἥδιον ἂν σὺν ἡμίσεσιν ἐπιόην ἢ σὺν διπλάσιος ἀποχωροίην. καὶ τούτους οἶδ' ὅτι ἐπιόντων μὲν ἡμῶν οὐδ' ὕμεις ἐλπίζετε αὐτούς δέξεσθαι ἡμᾶς, ἀπιόντων δὲ πάντες ἐπιστάμεθα
- 18 ὅτι τολμήσουσιν ἐφέπεσθαι. τὸ δὲ διαβάοντας ὀπισθεν νάπος χαλεπὸν ποιήσασθαι μέλλοντας μάχεσθαι ἄρ' οὐχὶ καὶ ἀρπάσαι ἄξιον; τοῖς μὲν γὰρ πολεμίοις ἐγὼ βουλοίμην ἂν εὖπορα πάντα φαίνεσθαι ὥστε ἀποχωρεῖν ἡμᾶς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ χωρίου δεῖ διδάσκεσθαι ὅτι οὐκ
- 19 ἔστι μὴ νικῶσι σωτηρία. θαναμάζω δ' ἔγωγε καὶ τὸ νάπος τοῦτο εἰ τις μᾶλλον φοβερὸν νομίζει εἶναι τῶν ἄλλων ὧν διαπεπορεύμεθα χωρίων. πῶς γὰρ δὴ διαβατὸν τὸ πεδίον, εἰ μὴ νικήσομεν τοὺς ἱππέας; πῶς δὲ ἂ διεληλύθαμεν ὄρη, ἣν πελασταὶ τοσοῖδε ἐφέπωνται;
- 20 ἦν δὲ δὴ καὶ σωθῶμεν ἐπὶ θάλατταν, πόσον τι νάπος ὁ Πόντος; ἐνθα οὔτε πλοῖα ἔστι τὰ ἀπάξοντα οὔτε σίτος ἢ θρεψόμεθα μένοντες, δεήσει δέ, ἦν θᾶττον ἐκεῖ γενώμεθα, θᾶττον πάλιν ἐξιέναι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια
- 21 οὐκοῦν νῦν κρείττον ἡρισθηκότας μάχεσθαι ἢ αὐρίων ἀναρίστους. ἄνδρες, τὰ τε ἱερὰ ἡμῖν καλὰ οἶ τε οἰωνοὶ αἰσιοὶ τὰ τε σφάγια κάλλιστα ἴωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. οὐ δεῖ ἐτι τούτους, ἐπεὶ ἡμᾶς πάντως εἶδον, ἡδέως δειπνήσαι οὐδ' ὅπου ἂν θέλωσι σκηνηῆσαι.
- 22 Ἐντεῦθεν οἱ λοχαγοὶ ἠγείσθαι ἐκέλευον, καὶ οὐδεὶς ἀντέλεγε. καὶ ὃς ἠγέλτο, παραγγείλας διαβαίνειν ἢ ἕκαστος ἐτύγχανε τοῦ νάπους ὧν· θᾶττον γὰρ ἀθρόον ἐδόκει ἂν οὕτω πέραν γενέσθαι τὸ στράτευμα ἢ εἰ κατὰ
- 23 τὴν γέφυραν ἢ ἐπὶ τῷ νάπει ἦν ἐξεμηρύνοντο. ἐπεὶ δὲ διεβήσαν, παριῶν παρὰ τὴν φάλαγγα ἔλεγεν, Ἄνδρες,

ἀναμνησθεσθε ὅσας δὴ μάχας σὺν τοῖς θεοῖς ὁμόσε
 λόντες νενικήκατε καὶ οἷα πάσχουσιν οἱ πολεμίους φεύ-
 γοντες, καὶ τοῦτο ἐννοήσατε ὅτι ἐπὶ ταῖς θύραις τῆς
 Ἑλλάδος ἐσμέν. ἀλλ' ἐπεσθε ἡγεμόνι τῷ Ἡρακλεῖ καὶ 24
 ἀλλήλους παρακαλεῖτε ὀνομασί. ἡδύ τοι ἀνδρείον τι
 καὶ καλὸν νῦν εἰπόντα καὶ ποιήσαντα μνήμην ἐν οἷς
 ἐθέλει παρέχειν ἑαυτοῦ. ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ 25
 ἅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελασταῖς ἐκατέ-
 ρωθεν ποιησάμενοι ἐπορεύοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους.
 παρήγγελο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον
 ἔχειν, ἕως σημαῖνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προβολὴν
 καθέντας ἔπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ διώκειν.
 ἐκ τούτου σύνθημα παρήει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγε-
 μών. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, νομίζοντες καλὸν ἔχειν
 τὸ χωρίον. ἐπεὶ δ' ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ Ἕλληνες 26
 πελασταὶ ἔθειον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν·
 οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὄρμησαν, οἱ θ' ἱππεῖς καὶ τὸ
 στίφος τῶν Βιδυνῶν· καὶ τρέπονται τοὺς πελασταῖς.
 ἀλλ' ἐπεὶ ὑπηντίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ 27
 πορευομένη καὶ ἅμα ἡ σάλπιγξ ἐφθέρξατο καὶ ἐπαιάνιζον
 καὶ μετὰ ταῦτα ἠλάλαζον καὶ ἅμα τὰ δόρατα καθίεσαν,
 ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ἐφευγον. καὶ 28
 Τιμασίων μὲν ἔχων τοὺς ἱππέας ἐφείπετο, καὶ ἀπεκτί-
 νυσαν ὄσουσπερ ἐδύναντο ὡς ὀλίγοι ὄντες. τῶν δὲ
 πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εὐθύς διεσπάρη, καθ' ὃ
 οἱ Ἕλληνες ἱππεῖς ἦσαν, τὸ δὲ δεξιὸν ἄτε οὐ σφόδρα
 διακόμενον ἐπὶ λόφου συνέστη. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλ- 29
 ληνες ὑπομένοντας αὐτούς, ἐδόκει ῥᾶστόν τε καὶ ἀκιν-
 δυνότατον εἶναι ἰέναι ἤδη ἐπ' αὐτούς. παιανίσαντες
 οὖν εὐθύς ἐπέκειντο· οἱ δ' οὐχ ὑπέμειναν. καὶ ἐνταῦθα

οὐ πελασται ἐδίωκον μέχρι τὸ δεξιὸν αὐτῶν διεσπάρη·
 ἀπέθανον δὲ ὀλίγοι· τὸ γὰρ ἱππικὸν φόβον παρεῖχε τὸ
 30 τῶν πολεμίων πολὺ ὄν. ἐπεὶ δὲ εἶδον οἱ Ἕλληες τὸ τε
 Φαριναβάζου ἱππικὸν ἔτι συνεστηκὸς καὶ τοὺς Βιδυννοὺς
 ἱππέας πρὸς τοῦτο συναθροισζομένους καὶ ἀπὸ λόφου
 τινὸς καταθεωμένους τὰ γιννόμενα, ἀπειρήκεσαν μὲν,
 ὅμως δὲ ἐδόκει καὶ ἐπὶ τούτους ἴτεον εἶναι οὕτως ὅπως
 31 δύναιτο, ὡς μὴ τεθαρρηκότες ἀναπαύσαιντο. συνταξά-
 μενοι δὴ πορεύονται. ἐντεῦθεν οἱ πολέμοι ἱππεῖς φεί-
 γουσι κατὰ τοῦ πρηνεῦς ὁμοίως ὥσπερ ὑπὸ ἱππέων διω-
 κόμενοι· νάπος γὰρ αὐτοὺς ὑπεδέχετο, ὃ οὐκ ἤδεσαν οἱ
 Ἕλληες, ἀλλὰ προαπειράποντο διώκοντες· ὅψε γὰρ ἦν.
 32 ἐπανελθόντες δὲ ἐνθα ἡ πρώτη συμβολὴ ἐγένετο, στη-
 σάμενοι τρόπαιον ἀπῆσαν ἐπὶ θάλατταν περὶ ἡλίαν
 δυσμάς· στάδιοι δ' ἦσαν ὡς ἐξήκοντα ἐπὶ τὸ στρατοπέδον.
 VI. Ἐντεῦθεν οἱ μὲν πολέμοι εἶχον ἀμφὶ τὰ ἐναντῶν
 καὶ ἀπήγοντο καὶ τοὺς οἰκέτας καὶ τὰ χρήματα ὅσοι
 ἐδύνατο προσωτάτω· οἱ δὲ Ἕλληες προσέμενον μὲν
 Κλέανδρον καὶ τὰς τριήρεις καὶ τὰ πλοῖα ὡς ἤξοντα
 ἐξιόντες δ' ἐκάστης ἡμέρας σὺν τοῖς ὑποζυγίοις καὶ
 τοῖς ἀνδρακόδοις ἐφέροντο ἀδεῶς πυροὺς καὶ κριθάς,
 οἶνον, ὄσπρια, μελίνας, σῦκα· ἅπαντα γὰρ ἀγαθὰ εἶχεν
 2 ἡ χώρα πλὴν ἐλαίου. καὶ ὁπότε μὲν καταμένοι τὸ
 στρατεύμα ἀναπανόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ
 ἐλάμβανον <οἱ> ἐξιόντες· ὁπότε δὲ ἐξίει πᾶν τὸ στρα-
 τεύμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν λάβοι τι, δημόσιον ἐδοξεν
 3 εἶναι. ἤδη δὲ ἦν πολλὴ πάντων ἀφθονία· καὶ γὰρ
 ἀγοραὶ πάντοθεν ἀφικνοῦντο ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πό-
 λεων καὶ οἱ παραπλέοντες ἄσμενοι κατήγον, ἀκούον-
 4 τες ὡς οἰκίζοιτο πόλις καὶ λιμὴν εἶη. ἐπεμπον δὲ καὶ

οἱ πολέμοι ἤδη οὐ πλησίον ᾤκουν πρὸς Ξενοφῶντα, ἀκούοντες ὅτι οὗτος πολίξει τὸ χωρίον, ἐρωτῶντες ὅ,τι δέοι ποιῶντας φίλους εἶναι. ὁ δ' ἀπεδείκνυεν αὐτοὺς τοῖς στρατιώταις. καὶ ἐν τούτῳ Κλέανδρος ἀφικνεῖται 5 δὲ τρεῖς ἔχων, πλοῖον δ' οὐδέν. ἐτύγγανεν δὲ τὸ στρατεύμα ἔξω ὃν ὅτε ἀφίκετο καὶ ἐπὶ λείαν τινὲς οἰχόμενοι ἄλλοσε εἰς τὸ ὄρος εἰλήφεσαν πρόβατα πολλά· ὁκνοῦντες δὲ μὴ ἀφαιρεθεῖεν τῷ Δεξιππῶ λέγουσιν, ὅς ἀπέδρα τὴν πεντηκόντορον ἔχων ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ κελεύουσι διασώσαντα αὐτοῖς τὰ πρόβατα τὰ μὲν αὐτὸν λαβεῖν, τὰ δὲ σφίσι ἀποδοῦναι. εὐθύς δ' ἐκεῖνος 6 ἀπελαύνει τοὺς περιεστῶτας τῶν στρατιωτῶν καὶ λέγοντας ὅτι δημόσια εἴη, καὶ τῷ Κλεάνδρῳ λέγει ἐλθὼν ὅτι ἀρπάξουσιν ἐπιχειροῦσιν. ὁ δὲ κελεύει τὸν ἀρπάξοντα ἄγειν πρὸς αὐτόν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν ἤγέ τινα· 7 περιτυχὼν δ' Ἀγασίας ἀφαιρεῖται· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ ὁ ἀγόμενος λοχίτης. οἱ δ' ἄλλοι οἱ παρόντες τῶν στρατιωτῶν ἐπιχειροῦσι βάλλειν τὸν Δεξιππον, ἀνακαλοῦντες τὸν προδότην. ἔδρισαν δὲ καὶ τῶν τριηριτῶν πολλοὶ καὶ ἐφευγον εἰς τὴν θάλατταν, καὶ Κλέανδρος δ' ἐφευγε. Ξενοφῶν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ κατ- 8 ἐκάλυνόν τε καὶ τῷ Κλεάνδρῳ ἔλεγον ὅτι οὐδὲν εἴη πρᾶγμα, ἀλλὰ τὸ δόγμα αἰτίον εἴη τὸ τοῦ στρατεύματος ταῦτα γενέσθαι. ὁ δὲ Κλέανδρος ὑπὸ τοῦ 9 Δεξιππου τε ἀνερεθιζόμενος καὶ αὐτὸς ἀχθεσθεὶς ὅτι ἐφοβήθη, ἀποπλεύσεσθαι ἔφη καὶ κηρύξειν μηδεμίαν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, ὡς πολεμίους. ἦρχον δὲ τότε πάντων τῶν Ἑλλήνων οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐνταῦθα 10 πονηρὸν τὸ πρᾶγμα ἐδόκει εἶναι τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐδέοντο μὴ ποιεῖν ταῦτα. ὁ δ' οὐκ ἂν ἄλλως ἔφη

γενέσθαι, εἰ μὴ τις ἐκδώσει τὸν ἄρξαντα βάλλειν καὶ
11 τὸν ἀφελόμενον. ἦν δὲ ὃν ἐξήτει Ἀρασίας διὰ τέλους
φίλος τῷ Ξενοφῶντι· ἐξ οὗ καὶ διεβάλεν αὐτὸν ὁ
Δέξιππος. καὶ ἐντεῦθεν ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον
τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔνιοι μὲν αὐτῶν παρ'
ὀλίγον ἐποιοῦντο τὸν Κλέανδρον, τῷ δὲ Ξενοφῶντι
12 οὐκ ἐδόκει φαῦλον εἶναι, ἀλλ' ἀναστὰς ἐλεξεν, Ὡς ἄν-
δρες στρατιῶται, ἐμοὶ δὲ οὐδὲν φαῦλον δοκεῖ εἶναι
τὸ πρᾶγμα, εἰ ἡμῖν οὕτως ἔχων τὴν γνώμην Κλέαν-
δρος ἄπεισιν ὡσπερ λέγει. εἰσὶ μὲν γὰρ ἐγγὺς αἱ Ἑλ-
ληνίδες πόλεις· τῆς δὲ Ἑλλάδος Λακεδαιμόνιοι προ-
εστήκασιν· ἱκανοὶ δὲ εἰσὶ καὶ εἰς ἕκαστος Λακεδαιμονίαν
13 ἐν ταῖς πόλεσιν ὅ,τι βούλονται διαπράττεσθαι. εἰ οὖν
οὗτος πρῶτον μὲν ἡμᾶς Βυζαντίου ἀποκλείσει, ἔπειτα
δὲ τοῖς ἄλλοις ἀρμοσταῖς παραγγελεῖ εἰς τὰς πόλεις
μὴ δέχεσθαι ὡς ἀπιστοῦντας Λακεδαιμονίοις καὶ ἀνό-
μους ὄντας, ἔτι δὲ πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον οὗτος
ὁ λόγος περὶ ἡμῶν ἦξει, χαλεπὸν ἔσται καὶ μένειν καὶ
ἀποπλεῖν· καὶ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἄρχουσι Λακεδαιμόνιοι
14 καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ τὸν νῦν χρόνον. οὐκ οὖν δεῖ οὔτε
ἐνὸς ἀνδρὸς ἕνεκα οὔτε θνοῖν ἡμᾶς τοὺς ἄλλους τῆς
Ἑλλάδος ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ πειστέον ὅ,τι ἂν κελύσῃ·
καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἡμῶν ὅθεν ἐσμεν κείθονται αὐτοῖς.
15 ἐγὼ μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἀκούω Δέξιππον λέγειν πρὸς
Κλέανδρον ὡς οὐκ ἂν ἐπόλησεν Ἀρασίας ταῦτα, εἰ
μὴ ἐγὼ αὐτὸν ἐκέλευσα, ἐγὼ μὲν οὖν ἀπολύω καὶ ὑμᾶς
τῆς αἰτίας καὶ Ἀρασίαν, ἂν αὐτὸς Ἀρασίας φήσῃ ἐμέ
τι τούτων αἴτιον εἶναι, καὶ καταδικάζω ἐμαυτοῦ, εἰ
ἐγὼ πετροβολίας ἢ ἄλλου τινὸς βιαίου ἐξάρχω, τῆς
16 ἐσχάτης δίκης ἄξιος εἶναι, καὶ ὑπέξω τὴν δίκην. φημι

δὲ καὶ εἰ τινα ἄλλον αἰτιᾶται, χρῆναι ἑαυτὸν παρασχεῖν Κλεάνδρῳ κρίναι· οὕτω γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀπολελυμένοι τῆς αἰτίας εἴητε. ὥς δὲ νῦν ἔχει, χαλεπὸν εἰ οἴομενοι ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι ἀντὶ δὲ τούτων οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις ἐσόμεθα, ἀλλ' εἰρξόμεθα ἐν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Μετὰ ταῦτα ἀναστὰς εἶπεν Ἀγασίας, Ἐγώ, ὧ 17
 ἄνδρες, ὄμνυμι θεοῦς καὶ θεᾶς ἢ μὴν μήτε με Ξενοφῶντα κελεύσαι ἀφελέσθαι τὸν ἄνδρα μήτε ἄλλον ὑμῶν μηδένα· ἰδόντι δὲ μοι ἄνδρα ἀγαθὸν ἀγόμενον τῶν ἐμῶν λοχιτῶν ὑπὸ Λεξιππου, ὃν ὑμεῖς ἐπίστασθε ὑμᾶς προδόντα, δεινὸν ἔδοξεν εἶναι· καὶ ἀφειλόμην, ὁμολογῶ. καὶ ὑμεῖς μὲν μὴ ἐκδῶτέ με· ἐγὼ δὲ ἐμαυτόν, 18
 ὥσπερ Ξενοφῶν λέγει, παρασχῆσω κρίναντι Κλεάνδρῳ ὅ,τι ἂν βούληται ποιῆσαι· τούτου ἕνεκα μήτε πολεμεῖτε Λακεδαιμονίοις σῶξοισθέ τε ἀσφαλῶς ὅποι θέλει ἕκαστος. συμπέμψατε μέντοι μοι ὑμῶν αὐτῶν ἐλόμενοι πρὸς Κλεάνδρον οἵτινες, ἂν τι ἐγὼ παραλίπω, καὶ λέξουσιν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πράξουσιν. ἐκ τούτου ἔδωκεν 19
 ἢ στρατιὰ οὐστίνας βούλοιο προελόμενον ἰέναι. ὁ δὲ προείλετο τοὺς στρατηγούς. μετὰ ταῦτα ἐπορεύοντο πρὸς Κλεάνδρον Ἀγασίας καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ ὁ ἀφαιρεθεὶς ἀνὴρ ὑπὸ Ἀγασίου. καὶ ἔλεγον οἱ στρατηγοί, 20
 Ἐπεμψεν ἡμᾶς ἢ στρατιὰ πρὸς σέ, ὧ Κλεάνδρε, καὶ ἐκέλευσέ σε, εἴτε πάντας αἰτιᾶ, κρίναντα σὲ αὐτὸν χρῆσθαι ὅ,τι ἂν βούλη, εἴτε ἓνα τινὰ ἢ δύο ἢ καὶ πλείους αἰτιᾶ, τούτους ἀξιούσι παρασχεῖν σοι ἑαυτοὺς εἰς κρίσιν. εἴτε οὖν ἡμῶν τινα αἰτιᾶ, πάρεσμέν σοι ἡμεῖς· εἴτε καὶ ἄλλον τινά, φράσον· οὐδεὶς γὰρ ἀπέσται ὅστις ἂν ἡμῖν ἐθέλη πείθεσθαι. μετὰ ταῦτα παρελθὼν 21

ὁ Ἀγασίας εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι, ὦ Κλέανδρε, ὁ ἀφειλόμε-
 νος Δέξιππου ἄγοντος τοῦτον τὸν ἄνδρα καὶ καιεῖν
 22 κελεύσας Δέξιππον. τοῦτον μὲν γὰρ οἶδα ἄνδρα ἀγα-
 θὸν ὄντα, Δέξιππον δὲ οἶδα αἰρεθέντα ὑπὸ τῆς στρα-
 τιᾶς ἄρχειν τῆς πεντηκοντόρου ἧς ἤτησάμεθα παρὰ
 Τραπεζουντίων ἐφ' ὅτε πλοῖα συλλέγειν ὡς σωζόμεθα,
 καὶ ἀποδράντα [Δέξιππον] καὶ προδόντα τοὺς στρα-
 23 τιώτας μεθ' ὧν ἐσώθη. καὶ τοὺς τε Τραπεζουντίους
 ἀπεστερήκαμεν τὴν πεντηκόντορον καὶ κακοὶ δοκοῦμεν
 εἶναι διὰ τοῦτον, αὐτοὶ τε τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπολώλαμεν.
 ἦκουε γάρ, ὥσπερ ἡμεῖς, ὡς ἄπορον εἶη περὶ ἀπίοντι-
 οὺς ποταμούς τε διαβῆναι καὶ σωθῆναι εἰς τὴν Ἐλ-
 24 λάδα. τοῦτον οὖν τοιοῦτον ὄντα ἀφειλόμην. εἰ δὲ σὺ
 ἦγες ἢ ἄλλος τις τῶν παρὰ σοῦ, [καὶ μὴ τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀποδράντων], εὖ ἴσθι ὅτι οὐδὲν ἂν τούτων
 ἐποίησα. νόμιξε δ', ἐὰν ἐμὲ νῦν ἀποκτείνῃς, δι' ἄνδρα
 δειλὸν τε καὶ πονηρὸν ἄνδρα ἀγαθὸν ἀποκτείνων.
 25 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν ὅτι Δέξιππον
 μὲν οὐκ ἐπαινοίη, εἰ ταῦτα πεποιηκῶς εἶη· οὐ μένοι
 ἔφη νομίζειν οὐδ' εἰ καμπόνηρος ἦν Δέξιππος βία
 χρῆναι πάσχειν αὐτόν, ἀλλὰ κριθέντα, ὥσπερ καὶ ὑμεῖς
 26 νῦν ἀξιοῦτε, τῆς δίκης τυχεῖν. νῦν οὖν ἅπιτε κατα-
 λιπόντες τόνδε τὸν ἄνδρα· ὅταν δ' ἐγὼ κελεύσω, πάρεστε
 πρὸς τὴν κρίσιν. αἰτιῶμαι δὲ οὔτε τὴν στρατιὰν οὔτε
 ἄλλον οὐδένα ἐτι, ἐπεὶ οὗτος αὐτὸς ὁμολογεῖ ἀφελῆσθαι
 27 τὸν ἄνδρα. ὁ δὲ ἀφαιρεθεὶς εἶπεν, Ἐγὼ, ὦ Κλέανδρε,
 εἰ καὶ οἶσι με ἀδικοῦντά τι ἄγεσθαι, οὔτε ἔκαιον οὐ-
 δένα οὔτε ἔβαλλον, ἀλλ' εἶπον ὅτι δημόσια εἶη τὰ
 πρόβατα· ἦν γὰρ τῶν στρατιωτῶν δόγμα, εἰ τις ὀπότε
 ἢ στρατιὰ ἐξίοι ἰδίᾳ λήξοιτο, δημόσια εἶναι τὰ λη-

φθέντα. ταῦτα εἶπον· ἐκ τούτου με λαβὼν οὗτος 28
 ἦγεν, ἵνα μὴ φθέγγοιτο μηδεὶς, ἀλλ' αὐτὸς λαβὼν τὸ
 μέρος διασώσειε τοῖς λησταῖς παρὰ τὴν φήτρην τὰ
 χρήματα. πρὸς ταῦτα ὁ Κλέανδρος εἶπεν, Ἐπεὶ τό-
 νυν συναίτιος εἶ, κατὰμενε, ἵνα καὶ περὶ σοῦ βου-
 λευσώμεθα.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἀμφὶ Κλέανδρον ἡρίστων· τὴν 29
 δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πεμ-
 ψαι [ἄνδρας] πρὸς Κλέανδρον παραιτησομένους περὶ
 τῶν ἀνδρῶν. ἐκ τούτου ἔδοξεν αὐτοῖς πέμψαντας στρα- 30
 τηγούς καὶ λοχαγούς καὶ Δρακόντιον τὸν Σπαρτιάτην
 καὶ τῶν ἄλλων οἱ ἐδόκουν ἐπιτήδειοι εἶναι δεῖσθαι
 Κλέανδρου κατὰ πάντα τρόπον ἀφεῖναι τὸ ἄνδρε.
 ἐλθὼν οὖν ὁ Ξενοφῶν λέγει, Ἐχεις μὲν, ὦ Κλέανδρε, 31
 τοὺς ἄνδρας, καὶ ἡ στρατιά σοι ὑφείτο ὅτι ἐβούλου
 ποιῆσαι καὶ περὶ τούτων καὶ περὶ αὐτῶν ἀπάντων
 νῦν δέ σε αἰτοῦνται καὶ δέονται δοῦναι σφίσι τὸ
 ἄνδρε καὶ μὴ κατακαίνειν· πολλὰ γὰρ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
 χρόνῳ περὶ τὴν στρατιὰν ἐμοχθησάτην. ταῦτα δέ σου 32
 τυχόντες ὑπισχνοῦνται σοι ἀντὶ τούτων, ἣν βούλη
 ἡγείσθαι αὐτῶν καὶ ἦν οἱ θεοὶ ἴλεω ὦσιν, ἐπιδεῖξιν
 σοὶ καὶ ὡς κόσμιοὶ εἶσι καὶ ὡς ἱκανοὶ τῷ ἄρχοντι πει-
 θόμενοι τοὺς πολεμίους σὺν τοῖς θεοῖς μὴ φοβεῖσθαι.
 δέονται δέ σου καὶ τοῦτο, παραγενόμενον καὶ ἄρξαντα 33
 ἑαυτῶν πείραν λαβεῖν καὶ Δεξίππον καὶ σφῶν τῶν
 ἄλλων οἶος ἕκαστός ἐστι, καὶ τὴν ἀξίαν ἕκαστοις νε-
 μαι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέανδρος, Ἀλλὰ ναὶ τὸ σιῶ, 34
 ἔφη, ταχύ τοι ὑμῖν ἀποκρινοῦμαι. καὶ τῷ τε ἄνδρε
 ὑμῖν δίδωμι καὶ αὐτὸς παρέσομαι· καὶ ἦν οἱ θεοὶ
 παραδιδῶσιν, ἐξηγήσομαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. καὶ πολὺ

οἱ λόγοι οὗτοι ἀντίοι εἰσὶν ἢ οὓς ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἐνίων ἤκουον ὡς τὸ στρατεύμα ἀφίσταται ἀπὸ Λακεδαιμονίων.

- 85 Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἐπαινοῦντες ἀπῆλθον, ἔχοντες τὸ ἄνδρες· Κλέανδρος δὲ ἐθύετο ἐπὶ τῇ πορείᾳ καὶ συνῆν Ξενοφῶντι φιλικῶς καὶ ξενίαν συνεβάλλοντο. ἐπεὶ δὲ καὶ ἑώρα αὐτοὺς τὸ παραγγελλόμενον εὐτάκτως ποιοῦντας, καὶ μᾶλλον ἔτι ἐπεθύμει ἡγεμῶν γενέσθαι
- 86 αὐτῶν. ἐπεὶ μὲντοι θυομένην αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίννετο τὰ ἱερά, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν, Ἔμοι μὲν οὐ τελέθει τὰ ἱερά ἐξάγειν· ὑμεῖς μὲντοι μὴ ἀθυμεῖτε τούτου ἕνεκα· ὑμῖν γάρ, ὡς ἔοικε, δέδοται ἐκκομίσαι τοὺς ἄνδρας· ἀλλὰ πορεύεσθε. ἡμεῖς δὲ ὑμᾶς, ἐπειδὴν ἐκέλευε ἤκητε, δεξόμεθα ὡς ἂν δυναμέθα κάλλιστα.
- 87 Ἐκ τούτου ἔδοξε τοῖς στρατιώταις δοῦναι αὐτῷ τὰ δημόσια πρόβατα· ὁ δὲ δεξάμενος πάλιν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ οὗτος μὲν ἀπέπλει. οἱ δὲ στρατιῶται διαθέμενοι τὸν σίτον ὃν ἦσαν συγκεκομισμένοι καὶ τᾶλλα ἃ εἰλήφεσαν ἐξεπορεύοντο διὰ τῶν Βιθυνῶν.
- 88 ἐπεὶ δὲ οὐδενὶ ἐνέτυχον πορευόμενοι τὴν ὁρθὴν ὁδόν, ὥστε ἔχοντές τι εἰς τὴν φιλίαν ἐλθεῖν, ἔδοξεν αὐτοῖς τοῦμπαλιν ὑποστρέψαντας ἐλθεῖν μίαν ἡμέραν καὶ νύκτα. τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔλαβον πολλὰ καὶ ἀνδράποδα καὶ πρόβατα· καὶ ἀφίκοντο ἕκτατοι εἰς Χρυσόπολιν τῆς Καληθονίας, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ λαφυροπωλοῦντες.

[Z.]

[Ὅσα μὲν δὴ ἐν τῇ ἀναβάσει τῇ μετὰ Κύρου I. ἐπραξαν οἱ Ἕλληνες μέχρι τῆς μάχης, καὶ ὅσα ἐπεὶ Κῦρος ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πορείᾳ μέχρι εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοντο, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου περὶ ἑξιόντες καὶ ἐκπλέοντες ἐπόλουν μέχρι ἔξω τοῦ στόματος ἐγένοντο ἐν Χρυσοπόλει τῆς Ἀσίας, ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ δεδηλωται.] ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στρα- 2 τευμα μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ [χώραν] στρατεύηται, πέμψας πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον, ὃ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὄν, ἔδειτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ ὅσα δέοι. καὶ ὁ Ἀνα- 3 ξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον, καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαλεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν 4 βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. ὃ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ ὁ Θραξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει 5 Ξενοφῶντα συμπροθυμείσθαι ὅπως διαβῆ τὸ στρατεύμα, καὶ ἔφη αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι ὅτι οὐ μεταμελήσει. ὃ δ' εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν στρατεύμα δια- 6 βήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε

ἄλλῃ μηθενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ.

- 7 Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευή τοῦς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτιζέσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ 8 ὀκνηρῶς συνσκευάζοντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν Κλεάνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος προσελθὼν ἠσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἦδη. ὁ δὲ αὐτῷ λέγει, Μὴ ποιήσης ταῦτα· εἰ δὲ μή, ἔφη, αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς ἦδη σὲ αἰτιῶνται ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρπει τὸ 9 στράτευμα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' αἴτιος μὲν ἐγὼγε οὐκ εἰμι τούτου, οἱ δὲ στρατιῶται αὐτοὶ ἐπισιτισμοῦ δεό- 10 μνοι διὰ τοῦτο ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξοδον. Ἄλλ' ὅμως, ἔφη, ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν μὲν ὡς <συμ> πορευσόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι. Ταῦτα τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα. οὕτως ἐλ- 11 θόντες ἔλεγον ταῦτα. ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην συσκευασαμένους, καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ εἰς τὸν 12 ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. ἐντεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. κατ' ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰσθήκει παρὰ τὰς πύλας ὡς ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες συγ- 13 κλείσων τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς λοχα-

γούς ἔλεξε, Τὰ μὲν ἐπιτήδεια, ἔφη, λαμβάνετε ἐκ τῶν
 Θωρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ
 πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λαβόντες δὲ πορεύεσθε εἰς
 Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν μισθοδοτήσῃ. ἐπ- 14
 ακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα, ἢ καὶ τῶν
 λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. καὶ οἱ μὲν
 στρατηγοὶ ἐκνυθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου πότερα πολέ-
 μιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους δέοι
 πορεύεσθαι ἢ κύκλω διὰ μέσης τῆς Θωράκης. ἐν ᾧ δὲ 15
 ταῦτα διελέγοντο οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα
 θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς ἄλλιν εἰς τὸ τεῖχος
 εἰσιόντες. ὁ δὲ Ἑτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὡς εἶδον
 προσθέοντας τοὺς ὀπίστας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ
 τὸν μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον 16
 τὰς πύλας καὶ ἔλεγον ὅτι ἀδικατάτα πάσχοιεν ἐκβαλ-
 λόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχέσειν τε τὰς πύλας
 ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. ἄλλοι δὲ ἔθρον ἐπὶ 17
 θάλατταν καὶ παρὰ τὴν γῆλῆν [τὸ τεῖχος] ὑπερβαί-
 νουσιν εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δὲ οἱ ἐτύγχανον ἔνδον
 ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρώσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις
 πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίνας τὰ κλειθρα ἀνα-
 πεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δεισας μὴ 18
 ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ
 γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει
 καὶ συνεισπίπτει εἰσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὄχλῳ. οἱ 19
 δὲ Βυζάντιοι ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτου,
 φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ
 οἰκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγχανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ
 καθείλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σώζονται,

πάντες δὲ φροντο ἀπολαλέναι, ὡς ἐαλωκυίας τῆς πόλεως.
 20 ὁ δὲ Ἑτεόνικος εἰς τὴν ἄκραν ἀποφεύγει. ὁ δὲ Ἀνα-
 ξίβιος καταδραμῶν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἄλιευτικῷ κλοῖφ
 περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ εὐθὺς μετακίπεται
 ἐκ Καλχηδόνας φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι
 21 οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας. οἱ δὲ στρα-
 τιῶται ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσιν πολλοὶ αὐτῷ
 καὶ λέγουσι, Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γε-
 νέσθαι. ἔχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις
 ἄνδρας τοσοῦτους. νῦν ἂν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς
 22 ὀνήσαιοι καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν. ὁ δ' ἀπεκρί-
 νητο, Ἄλλ' εὐ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτω
 ἐπιθῆμετε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα· [βο-
 λόμενος αὐτοὺς κατηρεμίσαι]· καὶ αὐτὸς τε παρηγγί-
 23 τα ὄπλα]. οἱ δὲ αὐτοὶ ὑπ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἱ τε
 ὀπλῆται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ κει-
 24 τασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήμεσαν. τὸ
 δὲ χωρίον οἷον κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ Θρηῖκος
 καλούμενον, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖτο
 τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκάλει ὁ Ξενοφῶν τὴν
 25 στρατιάν καὶ λέγει τάδε. Ὅτι μὲν ὀργλῆσθε, ὦ ἄν-
 δρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατά-
 μενοι οὐ θανατάω. ἦν δὲ τῷ θνητῷ χαρίζομεθα καὶ
 Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμα-
 ρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρκάσωμεν,
 26 ἐνθνημίσθε ἃ ἔσται ἐντεύθεν. πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα
 ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. οἷος
 δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο εἰκάξειν δὴ πάρεστιν, ἑώρα-
 27 κότας καὶ ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. ἡμεῖς

γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις
 τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάτ-
 τους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων
 ἐν τῇ πόλει καὶ προσόδου οὔσης κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε
 τῶν ἐνδῆμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μείον χιλίων τα-
 λάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε
 τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου
 νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως ὡς πάντες
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἴομεθα παθεῖν, 28
 Λακεδαιμονίοις μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων συμμάχων ὑ-
 αρχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ οἱ ἐκείνοις τότε ἦσαν
 σύμμαχοι πάντων προσγεγενημένων, Τισσαφέρουσι δὲ
 καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολε-
 μίων ἡμῖν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω
 βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ
 ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; τούτων δὲ πάντων ὁμοῦ
 ὄντων ἔστι τις οὕτως ἄφρων ὅστις οἰεταὶ ἂν ἡμᾶς
 περιγενέσθαι; μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς 29
 ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς
 ἡμετέροις αὐτῶν φίλοις τε καὶ οἰκείοις. ἐν γὰρ ταῖς
 πόλεσιν εἰσι πάντες ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις,
 καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθέλη-
 σαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ
 εἰς ἣν πρῶτην πόλιν ἤλθομεν, ταύτην ἐξαλαπάξομεν.
 ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν 30
 γενόμενα μυρίας ἐμέ γε κατὰ τῆς γῆς ὀργυῖαις γενέσθαι.
 καὶ ὑμεῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλ-
 λήνων προσετηκόσι πειδομένους πειραῖσθαι τῶν δικαίων

τυγχάνειν. ἰάν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδι-
 81 κοιμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. καὶ νῦν
 μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξίβιφ εἰπεῖν ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν
 βίαιον ποιήσοντες παρεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ'
 ἦν μὲν δυνάμεθα παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι εὐρίσκεισθαι,
 εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ δηλώσοντες ὅτι οὐκ ἐξαπατώμενοι ἀλλὰ
 πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

32 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἥλειον
 ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον
 Ἀχαιοόν. οἱ μὲν ταῦτα ᾤχοντο ἐροῦντες.

33 Ἔτι δὲ καθημένων τῶν στρατιωτῶν προσέρχεται
 Κοιρατάδας Θηβαῖος, ὃς οὐ φεύγων τὴν Ἑλλάδα περι-
 ῆει ἀλλὰ στρατηγῶν καὶ ἀπαγγελλόμενος, εἰ τις ἢ
 πόλις ἢ ἔθνος στρατηγοῦ δεῖοιτο· καὶ τότε προσελθὼν
 ἔλεγεν ὅτι ἔτοιμος εἶη ἡγεῖσθαι αὐτοῖς εἰς τὸ Δέλφα
 καλούμενον τῆς Θοράκης, ἐνθα πολλὰ κάγαθὰ λήφουσι·
 ἔστε δ' ἂν μόλωσιν, εἰς ἀφθονίαν παρέξειν ἔφη καὶ
 34 σιτία καὶ ποτά. ἀκούουσι ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ
 τὰ παρὰ Ἀναξίβιον ἅμα ἀπαγγελλόμενα — ἀπεκρίνατο
 γὰρ ὅτι πειθόμενοις αὐτοῖς οὐ μεταμελήσει, ἀλλὰ τοῖς
 τε οἴκοι τέλεσι ταῦτα ἀπαγγελεῖ καὶ αὐτὸς βουλευέσοιτο
 35 περὶ αὐτῶν ὅ,τι δύναιτο ἀγαθόν — ἐκ τούτου οἱ στρα-
 τιῶται τὸν τε Κοιρατάδαν δέχονται στρατηγὸν καὶ ἐξ
 τοῦ τείχους ἀπῆλθον. ὁ δὲ Κοιρατάδας συντίθεται
 αὐτοῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν παρέσεσθαι ἐπὶ τὸ στράτευμα
 ἔχων καὶ ἱερεῖα καὶ μάντιν καὶ σιτία καὶ ποτὰ τῇ στρα-
 36 τιᾷ. ἐπεὶ δὲ ἐξῆλθον, ὁ Ἀναξίβιος ἐκλείσει τὰς πύλας
 καὶ ἐκήρυξεν ὃς ἂν ἀλῶ ἐνδον ὦν τῶν στρατιωτῶν
 37 ὅτι πεπράσεται. τῇ δ' ὑστεραίᾳ Κοιρατάδας μὲν ἔχων
 τὰ ἱερεῖα καὶ τὸν μάντιν ἦκε καὶ ἄλλοιτα φέροντες

εἶποντο αὐτῶ εἰκοσιν ἄνδρες καὶ οἶνον ἄλλοι εἰκοσι
καὶ ἑλαῶν τρεῖς καὶ σκορόδαν ἀνῆρ ὅσον ἐδύνατο μέ-
γιστον φορτίον καὶ ἄλλος κρομμύων. ταῦτα δὲ κατα-
θέμενος ὡς ἐπὶ δάσμευσιν ἐθύετο. Ξενοφῶν δὲ μετα- 38
πεμψάμενος Κλέανδρον ἐκέλευε διαπραῖξαι ὅπως εἰς τὸ
τείχος εἰσελθοὶ καὶ ἀποπλεύσαι ἐκ Βυζαντίου. ἐλθὼν 39
δ' ὁ Κλέανδρος μάλα μόλις ἔφη διαπραξάμενος ἦκειν·
λέγειν γὰρ Ἀναξίβιον ὅτι οὐκ ἐπιτήδειον εἶη τοὺς μὲν
στρατιώτας πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, Ξενοφῶντα δὲ
ἐνδον· τοὺς Βυζαντίους δὲ στασιάζειν καὶ πονηροὺς
εἶναι πρὸς ἀλλήλους· ὅμως δὲ εἰσιέναι, ἔφη, ἐκέλευεν,
εἰ μέλλοις σὺν αὐτῶ ἐκπλεῖν. ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν 40
ἀσπασάμενος τοὺς στρατιώτας εἰσω τοῦ τείχους ἀπήει
σὺν Κλεάνδρῳ. ὁ δὲ Κοιρατάδας τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρῃ
οὐκ ἐκαλλιέρει οὐδὲ διεμέτρησεν οὐδὲν τοῖς στρατιώ-
ταις· τῇ δ' ὑστεραία τὰ μὲν ἱερεῖα εἰστήκει παρὰ τὸν
βωμὸν καὶ Κοιρατάδας ἐστεφανωμένος ὡς θύσων· προσ-
ελθὼν δὲ Τιμασίῳ ὁ Δαρδανεὺς καὶ Νέων ὁ Ἀσι-
ναῖος καὶ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος ἔλεγον Κοιρατάδα
μὴ θύειν, ὡς οὐχ ἡγησόμενον τῇ στρατιᾷ, εἰ μὴ δώσει
τὰ ἐπιτήδεια. ὁ δὲ κελεύει διαμετρεῖσθαι. ἐπεὶ δὲ 41
πολλῶν ἐνέδει αὐτῶ ὥστε ἡμέρας σίτον ἐκάστῳ γενέ-
σθαι τῶν στρατιωτῶν, ἀναλαβὼν τὰ ἱερεῖα ἀπήει [καὶ]
τὴν στρατηγίαν ἀπειπῶν.

Νέων δὲ ὁ Ἀσιναῖος καὶ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Π.
Φιλῆσιος ὁ Ἀχαιὸς καὶ Ξανθικλῆς ὁ Ἀχαιὸς καὶ Τι-
μασίῳ ὁ Δαρδανεὺς ἐπέμενον ἐπὶ τῇ στρατιᾷ, καὶ εἰς
κώμας τῶν Θρακῶν προσελθόντες τὰς κατὰ Βυζάντιον
ἐστρατοπεδεύοντο. καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐστασίαζον, Κλεά- 2
νωρ μὲν καὶ Φρυνίσκος πρὸς Σεύθην βουλόμενοι ἄγειν·

ἐπειθε γὰρ αὐτούς, καὶ ἔδωκε τῷ μὲν ἵππον, τῷ δὲ
 γυναῖκα· Νέων δὲ εἰς Χερρόνησον, οἴομενος, εἰ ὑπὸ
 Λακεδαιμονίοις γένοιτο, παντὸς ἂν προεστάναι τοῦ
 στρατεύματος· Τιμασίων δὲ προθυμαίτω πέραν εἰς τὴν
 Ἄσιαν πάλιν διαβῆναι, οἴομενος ἂν οἴκαδε καταλθεῖν.
 3 καὶ οἱ στρατιῶται ταῦτα ἐβούλοντο. διατριβομένου δὲ
 τοῦ χρόνου πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὲν τὰ ὄπλα
 ἀποδιδόμενοι κατὰ τοὺς χρόνους ἀπέκλειον ὡς ἐδύναντο,
 4 οἱ δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις καταμίνυντο. Ἀναξίβιος δ'
 ἔχαιρε ταῦτα ἀκούων, διαφθειρόμενος τὸ στρατεύμα·
 τούτων γὰρ γιγνομένων ᾤετο μάλιστα χαρίζεσθαι Φαρ-
 ναβάξῳ.

5 Ἀποκλείοντι δὲ Ἀναξίβιῳ ἐκ Βυζαντίου συναντῶ
 Ἀρίσταρχος ἐν Κυζίκῳ διάδοχος Κλεάνδρῳ Βυζαντίου
 ἄρμοστής· ἐλέγετο δὲ ὅτι καὶ ναύαρχος διάδοχος Πῶλος
 6 ὅσον οὐ παρεῖη ἤδη εἰς Ἑλλήσποντον. καὶ Ἀναξίβιος
 τῷ μὲν Ἀριστάρχῳ ἐπιστέλλει ὁπόσους ἂν εὖρη ἐν Βυ-
 ζαντίῳ τῶν Κύρου στρατιωτῶν ὑπολειμμένους ἀπο-
 δόσθαι· ὁ δὲ Κλεάνδρος οὐδένα ἐπεπράκει, ἀλλὰ καὶ
 τοὺς κάμνοντας ἐθεράπευεν οἰκτεῖρων καὶ ἀναγκάζων
 οἰκία δέχεσθαι· Ἀρίσταρχος δ' ἐπεὶ ἦλθε τάχιστα, οὐκ
 7 ἐλάττους τετρακοσίων ἀπέδοτο. Ἀναξίβιος δὲ παρα-
 πλεύσας εἰς Πάριον πέμπει παρὰ Φαρνάβαξον κατὰ
 τὰ συγκείμενα. ὁ δ' ἐπεὶ ἦσθετο Ἀρίσταρχόν τε ἤκουτα
 εἰς Βυζάντιον ἄρμοστήν καὶ Ἀναξίβιον οὐκέτι ναυ-
 αρχοῦντα, Ἀναξίβιον μὲν ἠμέλησε, πρὸς Ἀρίσταρχον
 δὲ διεπράττετο τὰ αὐτὰ περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύμα-
 τος ἅπερ πρὸς Ἀναξίβιον.

8 Ἐκ τούτου ὁ Ἀναξίβιος καλέσας Ξενοφῶντα κε-
 λέυει πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ πλεῦσαι ἐπὶ τὸ στρα-

τευμα ὡς τάχιστα, καὶ συνέχειν τε αὐτὸ καὶ συναθροί-
ξιν τῶν διεσπαρμένων ὡς ἂν πλείστους δύνῃται, καὶ
παραγαγόντα εἰς τὴν Πέρινθον διαβιβάξιν εἰς τὴν
Ἀσίαν ὅτι τάχιστα· καὶ δίδωσιν αὐτῷ τριακόντορον
καὶ ἐπιστολὴν καὶ ἄνδρα συμπέμπει κελεύσοντα τοὺς
Περινηθίους ὡς τάχιστα Ξενοφῶντα προπέμψαι τοῖς
ἵπποις ἐπὶ τὸ στράτευμα. καὶ ὁ μὲν Ξενοφῶν δια-⁹
πλεύσας ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ στράτευμα· οἱ δὲ στρατιῶ-
ται ἐδέξαντο ἠδέως καὶ εὐθύς εἶποντο ἄσμενοι ὡς
διαβησόμενοι ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ὁ δὲ Σεύθης ἀκούσας ἤκουτα πάλιν πέμψας πρὸς ¹⁰
αὐτὸν κατὰ θάλατταν Μηδοσάδην ἐδεῖτο τὴν στρατιὰν
ἄγειν πρὸς ἑαυτὸν, ὑπισχνόμενος αὐτῷ ὅτι ᾤετο
λέγων πείσειν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν οἶόν τε εἶη
τούτων γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ᾤχετο. οἱ ¹¹
δὲ Ἕλληνες ἐπελ ἀφίκοντο εἰς Πέρινθον, Νέων μὲν
ἀποσπάσας ἐστρατοπεδύσατο χωρὶς ἔχων ὡς ὀκτακο-
σίους ἀνθρώπους· τὸ δ' ἄλλο στράτευμα πᾶν ἐν τῷ
αὐτῷ παρὰ τὸ τεῖχος τὸ Περινηθίων ἦν.

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἐπραττε περὶ πλοίων, ¹²
ὅπως ὅτι τάχιστα διαβαῖεν. ἐν δὲ τούτῳ ἀφικόμενος
Ἀρίσταρχος (ὁ) ἐκ Βυζαντίου ἀρμοστής, ἔχων δύο τριή-
ρεις, πεπεισμένος ὑπὸ Φαρναβάζου τοῖς τε ναυκλήροις
ἀπέπειε μὴ διάγειν ἔλθῶν τε ἐπὶ τὸ στράτευμα τοῖς στρα-
τιώταις εἶπε μὴ περαιουῖσθαι εἰς τὴν Ἀσίαν. ὁ δὲ Ξενο- ¹³
φῶν ἔλεγεν ὅτι Ἀναξίβιος ἐκέλευσε καὶ ἐμὲ πρὸς τοῦτο
ἐπεμψεν ἐνθάδε. πάλιν δ' Ἀρίσταρχος ἔλεξεν, Ἀναξίβιος
μὲν τοίνυν οὐκέτι ναύαρχος, ἐγὼ δὲ τῆδε ἀρμοστής· εἰ
δέ τινα ὑμῶν λήψομαι ἐν τῇ θαλάττῃ, καταδύσω. ταῦτ'
εἰπὼν ᾤχετο εἰς τὸ τεῖχος. τῇ δ' ὑστεραία μεταπέμπεται

14 τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τοῦ στρατεύματος. ἦδη δὲ ὄντων πρὸς τῷ τείχει ἐξαγγέλλει τις τῷ Ξενοφῶντι ὅτι εἰ εἰσεῖσι, συλληφθήσεται καὶ ἡ αὐτοῦ τι κίεσται ἢ καὶ Φαρναβάζῳ παραδοθήσεται. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα τοὺς μὲν προκέμπεται, αὐτὸς δὲ εἶπεν ὅτι θύσαι τι βού-

15 λοιτο. καὶ ἀπελθὼν ἐθύετο εἰ παρῆεν αὐτῷ οἱ θεοὶ πειρᾶσθαι πρὸς Σεύθην ἄγειν τὸ στράτευμα. ἑώρα γὰρ οὔτε διαβαίνειν ἀσφαλῆς ὄν τριήρεις ἔχοντος τοῦ κωλύσοντος, οὔτ' ἐπὶ Χερρόνησον ἑλθὼν κατακλεισθῆναι ἐβούλετο καὶ τὸ στράτευμα ἐν πολλῇ σπάνει πάντων γενέσθαι ἔνθα κείεσθαι μὲν ἀνάγκη τῷ ἐκεῖ ἀρμοστῇ, τῶν δὲ ἐπιτηδείων οὐδὲν ἐμελλεν ἔξειν τὸ στράτευμα.

16 Καὶ ὁ μὲν ἀμφὶ ταῦτ' εἶχεν· οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἦκοντες παρὰ τοῦ Ἀριστάρχου ἀπήγγελλον ὅτι νῦν μὲν ἀπιέναι σφᾶς κελεύει, τῆς δειλῆς δὲ ἦκειν·

17 ἔνθα καὶ δῆλῃ μᾶλλον ἐδόκει ἢ ἐπιβουλή. ὁ οὖν Ξενοφῶν, ἐπεὶ ἐδόκει τὰ ἱερὰ καλῶ εἶναι αὐτῷ καὶ τῷ στρατεύματι ἀσφαλῶς πρὸς Σεύθην ἵεναι, παραλαβὼν Πολυκράτην τὸν Ἀθηναίου λοχαγὸν καὶ παρὰ τῶν στρατηγῶν ἐκάστου ἄνδρα πλὴν παρὰ Νέωνος ᾧ ἕκαστος ἐπίστευεν ᾤχετο τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὸ Σεύθου στρα-

18 τευμα ἐξήκοντα στάδια. ἐπεὶ δ' ἔγγυς ἦσαν αὐτοῦ, ἐπιτυγχάνει πυροῖς ἐρήμοις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ᾤετο μεταχειρορηνέειν ποι τὸν Σεύθην· ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἦσθετο καὶ σημαινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἕνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἶη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὀρῶντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὀπίσοι μήτε ὀπου εἶεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ

19 διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἦσθετο, προ-

πέμπει τὸν ἑρμηνέα ὃν ἐτύγγαυεν ἔχων, καὶ εἰπεῖν
 κελεύει Σεύθῃ ὅτι Ξενοφῶν πάρεστι βουλόμενος συγ-
 γενέσθαι αὐτῷ. οἱ δὲ ἤρουντο εἰ Ἀθηναῖος ἀπὸ τοῦ
 στρατεύματος. ἐπειδὴ δὲ ἔφη οὗτος εἶναι, ἀναπηδή- 20
 σαντες ἐδίωκον· καὶ ὀλίγον ὕστερον παρήσαν πελτασταὶ
 ὅσον διακόσιοι, καὶ παραλαβόντες Ξενοφῶντα καὶ τοὺς
 σὺν αὐτῷ ἦγον πρὸς Σεύθην. ἵ δ' ἦν ἐν τύρσει μάλα 21
 φυλαττόμενος, καὶ ἴπποι περὶ αὐτὴν κύκλῳ ἐγκεχαλι-
 γωμένοι· διὰ γὰρ τὸν φόβον τὰς μὲν ἡμέρας ἐχίλου
 τοὺς ἴππους, τὰς δὲ νύκτας ἐγκεχαλιωμένοις ἐφυλάτ-
 τετο. ἐλέγετο γὰρ καὶ πρόσθεν Τήρης ὁ τοῦτου πρό- 22
 γονος ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ πολὺ ἔχων στρατεύμα ὑπὸ
 τρυτῶν τῶν ἀνδρῶν πολλοὺς ἀπολέσαι καὶ τὰ σκευο-
 φόρα ἀφαιρεθῆναι· ἦσαν δ' οὗτοι Θυνοί, πάντων λεγό-
 μενοι εἶναι μάλιστα νικτὸς πολεμικώτατοι.

Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκέλευσεν εἰσελθεῖν Ξενο- 23
 φῶντα ἔχοντα δύο οὓς βούλοιοτο. ἐπειδὴ δ' ἔνδον ἦσαν,
 ἤσπάζοντο μὲν πρῶτον ἀλλήλους καὶ κατὰ τὸν Θράκιον
 νόμον κέρατα οἶνον προύπινον· παρῆν δὲ καὶ Μηδο-
 σάδης τῷ Σεύθῃ, ὅσπερ ἐπρέσβευεν αὐτῷ πάντοσε.
 ἔπειτα δὲ Ξενοφῶν ἤρχετο λέγειν, Ἐπεμψας πρὸς ἐμέ, 24
 ὦ Σεύθῃ, εἰς Καλχηδόνα πρῶτον Μηδοσάδην τουτουί,
 δεόμενός μου συμπροθυμηθῆναι διαβῆναι τὸ στρατεύμα
 ἐκ τῆς Ἀσίας, καὶ ὑπισχνούμενός μοι, εἰ ταῦτα πρά-
 ξαιμι, εὖ ποιήσεις, ὡς ἔφη Μηδοσάδης οὗτος. ταῦτα 25
 εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἶη.
 ὁ δ' ἔφη. Αὐτίς ἦλθε Μηδοσάδης οὗτος ἐπεὶ ἐγὼ
 διεβην πάλιν ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἐκ Παφίου, ὑπισχνού-
 μενος, εἰ ἀγάγοιμι τὸ στρατεύμα πρὸς σέ, τᾶλλα τέ σοι
 φίλω με χρήσεσθαι καὶ ἀδελφῷ καὶ τὰ παρὰ θαλάττῃ

- 26 μοι χωρία ἂν σὺ κρατεῖς ἔσεσθαι παρὰ σοῦ. ἐπὶ τούτοις
 πάλιν ἤρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἔλεγε ταῦτα. ὁ δὲ συν-
 ἔφη καὶ ταῦτα. Ἴθι νῦν, ἔφη, ἀφήγησαι τούτῳ τί σοι
 27 ἀπεκρινάμην ἐν Καλχηδόνι πρῶτον. Ἀπεκρίνω ὅτι τὸ
 στράτευμα διαβήσοιτο εἰς Βυζάντιον καὶ οὐδὲν τούτου
 ἔνεκα δέοι τελεῖν οὔτε σοὶ οὔτε ἄλλῳ· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ
 διαβαίης, ἀπιέναι ἐφησθα· καὶ ἐγένετο οὕτως ὥσπερ σὺ
 28 ἔλεγες. Τί γὰρ ἔλεγον, ἔφη, ὅτε κατὰ Σηλυβρίαν ἀφίκου;
 Οὐκ ἐφησθα οἶόν τε εἶναι, ἀλλ' εἰς Πέρινον ἐλθόντας
 29 διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν. Νῦν τοίνυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν,
 πάρειμι καὶ ἐγὼ καὶ οὗτος Φρυνίσκος εἰς τῶν στρατη-
 γῶν καὶ Πολυκράτης οὗτος εἰς τῶν λοχαγῶν, καὶ ἔξω
 εἰσὶν ἀπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ πιστότατος ἐκάστῳ πλὴν
 30 Νέωνος τοῦ Λακωνικοῦ. εἰ οὖν βούλει πιστοτέρην εἶ-
 ναι τὴν προᾶξιν, καὶ ἐκείνους κάλεσαι. τὰ δὲ ὄπλα σὺ
 ἔλθων εἰπέ, ὃ Πολύκρατες, ὅτι ἐγὼ κλεῦω καταλιπεῖν,
 καὶ αὐτὸς ἐκεῖ καταλιπὼν τὴν μάχαιραν εἰσιθι.
 31 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης εἶπεν ὅτι οὐθενὶ ἂν
 ἀπιστήσειεν Ἀθηναίων· καὶ γὰρ ὅτι συγγενεῖς εἰεν
 εἰδέναι καὶ φίλους εὖνους ἔφη νομίζειν. μετὰ ταῦτα
 δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον οὗς ἔδει, πρῶτον Ξενοφῶν ἐπήρετο
 32 Σεύθην ὅ,τι δέοιτο χρῆσθαι τῇ στρατιᾷ. ὁ δὲ εἶπεν
 ᾧδε. Μαισάδης ἦν πατήρ μοι, ἐκείνου δὲ ἦν ἀρχὴ
 Μελανδίται καὶ Θυνοὶ καὶ Τρανίψαι. ἐκ ταύτης οὖν
 τῆς χώρας, ἐπεὶ τὰ Ὀδρουσῶν πράγματα ἐνόσησεν, ἐκ-
 πεσῶν ὁ πατήρ αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει νόσῳ, ἐγὼ δ'
 ἔξετράφην ὀρφανὸς παρὰ Μηδόκῳ τῷ νῦν βασιλεῖ.
 33 ἐπεὶ δὲ νεανίσκος ἐγενόμην, οὐκ ἐδυνάμην ζῆν εἰς
 ἀλλοτρίαν τράπεζαν ἀποβλέπων· καὶ ἐκαθεζόμεν ἐν-
 δίφριος αὐτῷ ἰκέτης δοῦναί μοι ὀπόσσυς δυνατὸς εἴη

ἄνδρας, ὅπως καὶ τοὺς ἐκβαλόντας ἡμᾶς εἴ τι δυναμὴν κακὸν ποιούην καὶ ζῆν μὴ εἰς τὴν ἐκείνου τράπεζαν ἀποβλέπων ὥσπερ κύων. ἐκ τούτου μοι δίδωσι τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους οὓς ὑμεῖς ὄψεσθε ἐπειδὴν ἡμέρα γένηται. καὶ νῦν ἐγὼ ζῶ τούτους ἔχων, ληξόμενος τὴν ἐμαυτοῦ πατρῶαν χώραν. εἰ δέ μοι ὑμεῖς παραγένοισθε, οἶμαι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ῥαδίως ἀπολαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ ὑμῶν δέομαι.

Τὶ ἂν οὖν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, σὺ δύναιο, εἰ ἔλθοιμεν, 85
τῇ τε στρατιᾷ διδόναι καὶ τοῖς λοχαγοῖς καὶ τοῖς στρατηγοῖς; λέξον, ἵνα οὗτοι ἀπαγγέλλωσιν. ὁ δ' ὑπέσχετο 86
τῷ μὲν στρατιώτῃ κυζικηνόν, τῷ δὲ λοχαγῷ διμοιρίαν, τῷ δὲ στρατηγῷ τετραμοιρίαν, καὶ γῆν ὀπόσῃν ἂν βούλονται καὶ ζεύγη καὶ χωρίον ἐπὶ θαλάττῃ τεταχισμένον. Ἐὰν δέ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ταῦτα πειρωόμενοι μὴ διακράξωμεν, ἀλλὰ τις φόβος ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἦ, δέξει εἰς τὴν σεαυτοῦ, εἴαν τις ἀπιέναι βούληται παρὰ σέ; ὁ δ' 88
εἶπε, Καὶ ἀδελφοὺς γε ποιήσομαι καὶ ἐνδιφρούς καὶ κοινωνοὺς ἀπάντων ἂν ἂν δυνώμεθα κτᾶσθαι. σοὶ δέ, ὦ Ξενοφῶν, καὶ θυγατέρα δώσω καὶ εἴ τις σοὶ ἔστι θυγάτηρ, ἀνήσομαι Θρακίῳ νόμῳ, καὶ Βισάνθην οἰκησιν δώσω, ὅπερ ἐμοὶ κάλλιστον χωρίον ἐστὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ.

Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες III. ἀπήλαννον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγγειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα 2
ἐγένετο, ὁ μὲν Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσθαι, τὸ δὲ στράτευμα συγκαλέσαι. καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος· οὗτοι δὲ ἀπέχον ὡς δέκα στάδια. ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν 3

εἶπε τάδε. Ἄνδρες, διακλῆν μὲν ἔνθα βουλόμεθα Ἀριστάρχου τριήρεις ἔχων καλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ αὐτὸς μελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ ἱεροῦ ὄρους πορεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκείσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλήσειν ἔτι ὑμᾶς φησιν ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι 4 ἔτι ὥσπερ νυνὶ δεομένους τῶν ἐπιτηδίων. οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύθης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκείνῳ ἴητε, εὐ ποιήσειν ὑμᾶς. νῦν οὖν σκέψασθε πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλεύσεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτηδία ἐ- 5 ἀνελθόντας. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν ὥστε ἀγοράζειν οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἔῳσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας ὅθεν οἱ ἦττους ἔῳσι λαμβάνειν, ἐκεῖ ἔχοντας τὰ ἐπιτηδία ἀκούοντας ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι ὅ,τι ἂν ἡμῖν 6 δοκῇ κράτιστον εἶναι. καὶ ὅτῳ, ἔφη, ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα. ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἀπιόντες τοίνυν, ἔφη, συσκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις, ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ.

7 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἤγειτο, οἱ δ' εἶποντο. προδόντων δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἐπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ δ' οὐχ ὑπήκουον. ἐπεὶ δ' ὄσον τριάκοντα σταδίους προσηλύθησαν, ἀπαντᾶ Σεύθης. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως ὅτι πλείστων ἀκούοντων εἰποι αὐτῷ ἃ ἐδόκει 8 συμφέρειν. ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν, Ἡμεῖς πορευόμεθα ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στρατεύμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν τοῦ Λακωνικοῦ αἰρησόμεθα ἃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ

ὅπου πλείστά ἐστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενί-
 ζεσθαι. καὶ ὁ Σεύθης ἔφη, Ἄλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς 9
 ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας
 ἡμῶν ὅσον διελθόντες ἂν ἠδέως ἀριστώγητε. Ἐγοῦ τοί-
 νυν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς 10
 δειλῆς, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε.
 Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σὺν ἐμοί,
 καὶ ὑπισχνούμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυξί-
 κηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω
 δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. σιτία δὲ καὶ ποτὰ ὥσπερ
 καὶ νῦν ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔχετε· ὅποσα δ' ἂν
 ἀλλίσκηται ἀξιῶσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος
 ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀπο- 11
 διδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ μαστεύ-
 ειν· ἂν δέ τις ἀνδιστήται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χει-
 ροῦσθαι. ἐπήρητο ὁ Ξενοφῶν, Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης 12
 ἀξιῶσεις συνέπεσθαι σοι τὸ στράτευμα; ὁ δ' ἀπεκρί-
 νατο, Οὐδαμῆ πλεον ἐπὶ τὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῆ.

Μετὰ ταῦτα ἐδίδδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ 13
 ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα ὅτι παντὸς ἄξια λέγοι Σεύ-
 θης· χειμῶν γὰρ εἴη καὶ οὔτε οἰκαδὲ ἀποπλεῖν τῷ
 τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν εἴη, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ
 οὐχ οἷόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολε-
 μίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύ-
 θου ἢ μόνους. ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν
 προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. ἐπὶ τούτοις εἶπεν 14
 ὁ Ξενοφῶν, Ἐἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μὴ, ἐπι-
 ψηφισθῆ ταῦτα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε,
 καὶ ἔδοξε ταῦτα. εὐθύς δὲ Σεύθῃ εἶπε, ὅτι συστρα-
 τεύοιντο αὐτῷ.

- 15 Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκά-
- 16 λεσε, πλησίον κόμην ἔχων. ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, ἦν τις Ἡρακλείδης Μαρω-
νεΐτης· οὗτος προσιών ἐνὶ ἐκάστῳ οὔστινας ᾤετο ἔχειν
τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας,
οἱ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον τὸν
Ἵδρουσῶν βασιλέα καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ
γυναικί, ἔλεγεν ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἴη δαΐδεκα ἡμε-
ρῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπὶ τὸ στράτευμα
- 17 τοῦτο εἰληφεν, ἄρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. γείτων οὖν
ᾧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν.
ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δάσσετε ὅ,τι ἂν ἄγητε· καὶ
ἄμεινον ὑμῖν διακίεσται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ τῷ πρόσω
- 18 οἰκοῦντι δᾶτε. τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν. αὐτίς δὲ
Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεὶ προσελθὼν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ
εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικὰς, ἔλεγεν
ὅτι νομίζοιτο ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθῃς δωρεῖ-
σθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε
γένηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδὲ καταγαγεῖν καὶ
ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι. τοιαῦτα προμυνᾶτο ἐκάστῳ
- 19 προσιών. προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε, Σὺ καὶ
πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγι-
στόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη
λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ
χώραν· ἄξιον οὖν σοὶ καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι
- 20 Σεύθην. εὐνοὺς δέ σοι ᾧν παραινῶ· εὖ οἶδα γὰρ ὅτι
ὄσῳ ἂν μεῖζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μεῖζω ὑπὸ τούτου
ἀγαθὰ πείσει. ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· οὐ γὰρ
διεβηθήκει ἔχων ἐκ Παρίου εἰ μὴ παῖδα καὶ ὄσον ἐφόδιον.

Ἐπει δὲ εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν τε Θυρακῶν 21
οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ εἰ τις πρεσβεία παρῆν ἀπὸ
πόλεως, τὸ δεῖπνον μὲν ἦν καθημένους κύκλῳ· ἔπειτα
δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν
μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ξυμῖται μεγάλοι προσ-
πεπερουημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. μάλιστα δ' αἱ 22
τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν
— καὶ πρῶτος τοῦτο ἐποίει Σει ης, καὶ ἀνελόμενος
τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν
καὶ ἐφρίπτει οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὠσαύτως,
ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. καὶ οἱ ἄλλοι 23
δὲ κατὰ ταῦτά ἐπόλουν καθ' οὗς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.
Ἄρκας δὲ τις Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν
διαρριπτεῖν εἰς χεῖρας, λαβῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον
τριχόλινον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα
ἐδείπνει. κέρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες 24
ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ
κέρως ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι
δειπνοῦντα, Ἐκείνω, ἔφη, δός· σχολάζει γὰρ ἡδῆ, ἐγὼ
δὲ οὐδέπω. ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν 25
οἰνοχόον τί λέγει. ὁ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἔλληνηζειν γὰρ
ἠπίστατο. ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγένετο.

Ἐπει δὲ προυχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θυρακῆς 26
ἵππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρως μεστὸν εἶπε,
Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δω-
ροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων ὃν ἂν ἐθέλῃς αἰρήσεις καὶ
ἀποχωρῶν οὐ μὴ δεισῆς τὸν πολέμιον. ἄλλος παιδα 27
εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἱμά-
τια τῇ γυναικί. καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο

φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἄξιαν δέκα μνῶν.
 28 Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν ὅτι ἀρχαῖος
 εἶη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βα-
 σιλεῖ τιμῆς ἕνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασι-
 λέα, ἵνα καὶ ἐγώ, ἔφη, ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν.
 29 ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγα-
 νεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαιτάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ
 καθήμενος. ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας
 ὀρέξει τὸν οἰνοχόου. ὁ δὲ Ξενοφῶν, ἤδη γὰρ ὑποπεπω-
 κῶς ἐτύγγανεν, ἀνέστη θαρραλέως δεξιόμενος τὸ κέρας
 30 καὶ εἶπεν, Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἑμαυτὸν καὶ
 τοὺς ἑμούςς τούτους ἐταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ
 οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἐτι ἐμοῦ σοι βου-
 31 λομένους φίλους εἶναι. καὶ νῦν πάρεισιν οὐδὲν σε προσ-
 αιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προτιέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ
 προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι,
 πολλὴν χῶραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατροφᾶν οὔσαν, τὴν
 δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ
 γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήξεσθαι σε δεήσει, ἀλλ'
 32 αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα. ἀναστὰς ὁ
 Σεύθῃς συνῆξιεν καὶ συγκατεσκεδάσατο μετ' αὐτοῦ τὸ
 κέρας. μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσι
 αὐλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὀμβροελαῖς ἔνθμούς τε καὶ
 33 οἶον μαγάδι σαλπίζοντες. καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστὰς
 ἀνέκραγε τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο ὡσπερ βέλος φυλα-
 τόμενος μάλα ἑλαφρῶς. εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.
 34 Ὡς δ' ἦν ἥλιος ἐπὶ δυσμαῖς, ἀνέστησαν οἱ Ἕλλη-
 νες καὶ εἶπον ὅτι ὦρα νυκτοφύλακας καθιστάναι καὶ
 σύνθημα παραδιδόναι. καὶ Σεύθῃν ἐκέλευον παρ-
 αγγεῖλαι ὅπως εἰς τὰ Ἑλληνικὰ στρατόπεδα μηδεὶς τῶν

Θρακῶν εἰσεισι νυκτός· οἷ τε γὰρ πολέμοι Θραῖκες
 [ὕμῃν] καὶ ὑμεῖς οἱ φίλοι. ὡς δ' ἐξῆσαν, συνανέστη ὁ 35
 Σεύθης οὐδέν τι μεθύοντι εἰκώς. ἐξελθὼν δ' εἶπεν
 αὐτούς τοὺς στρατηγούς ἀποκαλέσας, Ὡ ἄνδρες, οἱ
 πολέμοι ἡμῶν οὐκ ἴσασι πῶ τὴν ἡμετέραν συμμαχίαν·
 ἦν οὖν ἔλθωμεν ἐπ' αὐτούς πρὶν φυλάξασθαι ὥστε
 μὴ ληφθῆναι ἢ παρασκευάσασθαι ὥστε ἀμύνασθαι,
 μάλιστ' ἂν λάβοιμεν καὶ ἀνθρώπους καὶ χρήματα. συν- 36
 ἐπήνουν ταῦτα οἱ στρατηγοὶ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ὁ
 δ' εἶπε, Παρασκευασάμενοι ἀναμένετε· ἐγὼ δὲ ὁπόταν
 καιρὸς ἦ ἤξω πρὸς ὑμᾶς, καὶ τοὺς πελταστὰς καὶ ὑμᾶς
 ἀναλαβὼν ἡγήσομαι σὺν τοῖς ἵπποις. καὶ ὁ Ξενοφῶν 37
 εἶπε, Σκέψαι τοίνυν, εἴπερ νυκτός πορευσόμεθα, εἰ ὁ
 Ἑλληνικὸς νόμος κάλλιον ἔχει· μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ
 ἐν ταῖς πορείαις ἡγέται τοῦ στρατεύματος ὁποῖον ἂν
 αἰεὶ πρὸς τὴν χώραν συμφέρη, εἴαν τε ὀπλιτικὸν εἴαν
 τε πελταστικὸν εἴαν τε ἱππικόν· νύκτωρ δὲ νόμος τοῖς
 Ἑλλήσιν ἡγεῖσθαι ἔστι τὸ βραδύτατον· οὕτω γὰρ 38
 ἥμιστα διασπᾶται τὰ στρατεύματα καὶ ἥμιστα λανθά-
 νουσιν ἀποδιδράσκοντες ἀλλήλους· οἱ δὲ διασπασθέντες
 πολλάκις καὶ περιπίπτουσιν ἀλλήλοις καὶ ἀγνοοῦντες
 κακῶς ποιοῦσι καὶ πάσχουσιν. εἶπεν οὖν Σεύθης, 39
 Ὅρθῶς λέγετε καὶ ἐγὼ τῷ νόμῳ τῷ ὑμετέρῳ πείσομαι.
 καὶ ὑμῖν μὲν ἡγεμόνας δάσω τῶν πρεσβυτάτων τοὺς
 ἐμπειροτάτους τῆς χώρας, αὐτὸς δ' ἐπέφομαι τελευ-
 ταῖος τοὺς ἵππους ἔχων· ταχὺ γὰρ πρῶτος, ἂν δέη,
 παρέσομαι. σύνθημα δ' εἶπον Ἀθηναίαν κατὰ τὴν
 συγγένειαν. ταῦτα εἰπόντες ἀνεπαύοντο.

Ἦνλικα δ' ἦν ἀμφὶ μέσας νύκτας, παρῆν Σεύθης 40
 ἔχων τοὺς ἱππίας τεθωρακισμένους καὶ τοὺς πελτα-

- στὰς σὺν τοῖς ὄπλοις. καὶ ἐπεὶ παρέδωκε τοὺς ἡγεμόνας, οἱ μὲν ὀπλῖται ἤγουντο, οἱ δὲ πελτασταὶ εἶποντο,
- 41 οἱ δ' ἱππεῖς ὠπισθοφυλάκουν· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ἦν, ὁ Σεύθης καρήλανεν εἰς τὸ πρόσθεν καὶ ἐπήνεσε τὸν Ἑλληνικὸν νόμον. πολλὰκις γὰρ ἔφη νύκτωρ αὐτὸς καὶ σὺν ὀλίγοις πορευόμενος ἀποσπασθῆναι σὺν τοῖς ἵπποις ἀπὸ τῶν πεζῶν· νῦν δ' ὥσπερ δεῖ ἀθρόοι πάντες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ φαινόμεθα. ἀλλὰ ὑμεῖς μὲν περιμένετε αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεσθε, ἐγὼ δὲ σκεψάμενός τι ἦξω.
- 42 ταῦτ' εἰπὼν ἤλαυνε δι' ὄρους ὁδὸν τινα λαβῶν. ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς χιόνα πολλήν, ἐσκεψάτο εἰ εἴη ἰσθμὸς ἀνθρώπων ἢ πρόσω ἡγούμενα ἢ ἐναντία. ἐπεὶ δὲ ἀτριβῆ ἑώρα τὴν ὁδόν, ἦκε ταχὺ πάλιν καὶ ἔλεγεν,
- 43 Ἄνδρες, καλῶς ἔσται, ἦν θεὸς θέλη· τοὺς γὰρ ἀνθρώπους λήσομεν ἐπιπεσόντες. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἡγήσομαι τοῖς ἵπποις, ὅπως ἂν τινα ἴδωμεν, μὴ διαφυγῶν σημήνη τοῖς πολεμίοις· ὑμεῖς δ' ἔπεσθε· κἂν λειφθῆτε, τῷ στίβῳ τῶν ἵππων ἔπεσθε. ὑπερβάντες δὲ τὰ ὄρη ἦξομεν εἰς κόμας πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας.
- 44 Ἦνλικα δ' ἦν μέσον ἡμέρας, ἦδη τε ἦν ἐπὶ τοῖς ἄκροις καὶ κατιδὼν τὰς κόμας ἦκεν ἐλαύνων πρὸς τοὺς ὀπλίτας καὶ ἔλεγεν, Ἀφήσω ἦδη καταθεῖν τοὺς μὲν ἱππέας εἰς τὸ πεδίον, τοῖς δὲ πελταστὰς ἐπὶ τὰς κόμας. ἀλλ' ἔπεσθε ὡς ἂν δύνησθε τάχιστα, ὅπως ἕαν τις
- 45 ὑφιστῆται, ἀλέξησθε. ἀκούσας ταῦτα ὁ Ξενοφῶν κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου. καὶ ὃς ἤρετο, Τί καταβαίνεις ἐπεὶ σπεύδειν δεῖ; Οἶδα, ἔφη, ὅτι οὐκ ἐμοῦ μόνου δεῖ· οἱ δὲ ὀπλῖται θάττον δραμοῦνται καὶ ἦδιον, ἕαν καὶ ἐγὼ
- 46 πεζὸς ἡγῶμαι. μετὰ ταῦτα ᾤχετο, καὶ Τιμασίῳ μετ' αὐτοῦ ἔχων ἱππέας ὡς τετταράκοντα τῶν Ἑλλήνων.

Ξενοφῶν δὲ παρηγγύησε τοὺς εἰς τριάκοντα ἔτη παριέναι ἀπὸ τῶν λόχων εὐζώνους. καὶ αὐτὸς μὲν ἐτρόχαζε τούτους ἔχων, Κλεάνωρ δ' ἠγείτο τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ἐπεὶ δ' ἐν ταῖς κώμαις ἦσαν, Σεύθης ἔχων ὅσον τριάκοντα ἰππέας προσελάσας εἶπε, Τάδε δὴ, ὦ Ξενοφῶν, ἂ σὺ ἔλεγες· ἔχονται οἱ ἄνθρωποι· ἀλλὰ γὰρ ἐρημοὶ οἱ ἰππεῖς οἴχονται μοι ἄλλος ἄλλη διώκων, καὶ δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. δεῖ δὲ καὶ ἐν ταῖς κώμαις καταμένειν τινὰς ἡμῶν· μεστὰ γὰρ εἰσιν ἀνθρώπων. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ 48 Ξενοφῶν, σὺν οἷς ἔχω τὰ ἄκρα καταλήψομαι· σὺ δὲ Κλεάνωρα κέλευε διὰ τοῦ πεδίου παρατείνειν τὴν φάλαγγα παρὰ τὰς κώμας. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐποίησαν, συνηλίσθησαν ἀνδράποδα μὲν ὡς χίλια, βόες δὲ δισχίλιοι, πρόβατα ἄλλα μύρια. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἠύλισθησαν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ κατακαύσας ὁ Σεύθης τὰς κώμας IV. παντελῶς καὶ οἰκίαν οὐδεμίαν λιπῶν, ὅπως φόβον ἐνδείη καὶ τοῖς ἄλλοις διὰ πείθονται, ἂν μὴ πείθωνται, ἀπῆει πάλιν. καὶ τὴν μὲν λείαν ἀπέπεμψε διατίθεσθαι 2 Ἡρακλείδην εἰς Πέρινθον, ὅπως ἂν μισθὸς γένοιτο τοῖς στρατιώταις· αὐτὸς δὲ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐστρατοπεδεύοντο ἀπὸ τὸ Ἦνῶν πεδίου. οἱ δ' ἐκλιπόντες ἐφευγον εἰς τὰ ὄρη. ἦν δὲ χιὼν πολλή καὶ ψῦχος οὐ- 3 τως ᾄσται τὸ ὕδωρ ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δειπνον ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ὃ ἐν τοῖς ἀγγείοις, καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥίγες ἀπεκάνοντο καὶ ᾄτα. καὶ τότε δῆλον 4 ἐγένετο οὗ ἕνεκα οἱ Θοῤᾳκες τὰς ἀλωπεκᾶς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς φοροῦσι καὶ τοῖς ᾄσι, καὶ χιτῶνας οὐ μόνον περὶ τοῖς στέρνοις ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς μηροῖς, καὶ χειρᾶς μέχρι τῶν ποδῶν ἐπὶ τῶν ἵππων ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ

- 5 **χλαμύδας.** ἀφίεις δὲ τῶν αἰχμαλώτων ὁ Σεύθης εἰς τὰ ὄρη ἔλεγεν ὅτι εἰ μὴ καταβήσονται οἰκήσουτες καὶ πείδονται, ὅτι κατακαύσει καὶ τούτων τὰς κόμας καὶ τὸν σίτον, καὶ ἀπολοῦνται τῷ λιμῷ. ἐκ τούτου κατέβαινον καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ πρεσβύτεροι· οἱ δὲ νεώτεροι 6 ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ ὄρος κόμαις ἠύλιζοντο. καὶ ὁ Σεύθης καταμαθῶν ἐκέλευσε τὸν Ξενοφῶντα τῶν ὀπλιτῶν τοὺς νεωτάτους λαβόντα συνεπισπέσθαι. καὶ ἀναστάντες τῆς νυκτὸς ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν εἰς τὰς κόμας. καὶ οἱ μὲν πλείστοι ἐξέφυγον· πλησίον γὰρ ἦν τὸ ὄρος· ὅσους δὲ ἔλαβε κατηκόντισεν ἀφειδῶς Σεύθης.
- 7 Ἐπισθένης δ' ἦν τις Ὀλύμπιος παιδεραστής, ὃς ἰδὼν παῖδα καλὸν ἠβάσκοντα ἄρτι κέλτην ἔχοντα μέλλοντα ἀποθνήσκειν, προσδραμῶν Ξενοφῶντι ἰκέτευε βροθηθῆσαι παιδί καλῷ. καὶ ὃς προσελθὼν τῷ Σεύθῃ δεῖται μὴ ἀποκτεῖναι τὸν παῖδα, καὶ τοῦ Ἐπισθένουσ διηγείται τὸν τρόπον, καὶ ὅτι λόχον ποτὲ συνελέξατο σκοπῶν οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰ τινες εἰεν καλοί, καὶ μετὰ 9 τούτων ἦν ἀνήρ ἀγαθός. ὁ δὲ Σεύθης ἤρστο, Ἥ καὶ ἐθέλοις ἄν, ὦ Ἐπίσθενες, ὑπὲρ τούτου ἀποθανεῖν; ὁ δ' ὑπεραναιτίας τὸν τράχηλον, Παῖε, ἔφη, εἰ κελεύει 10 ὁ παῖς καὶ μέλλει χάριν εἰδέναί. ἐπήρστο ὁ Σεύθης τὸν παῖδα εἰ παίσειεν αὐτὸν ἀντ' ἐκείνου. οὐκ εἶα ὁ παῖς, ἀλλ' ἰκέτευς μηδέτερον κατακαίνειν. ἐνταῦθα ὁ Ἐπισθένης περιλαβὼν τὸν παῖδα εἶπεν, Ὡρα σοι, ὦ Σεύθη, περὶ τοῦδέ μοι διαμάχεσθαι· οὐ γὰρ μεθήσω 11 τὸν παῖδα. ὁ δὲ Σεύθης γελῶν ταῦτα μὲν εἶα· ἔδοξε δὲ αὐτῷ αὐτοῦ ἀυλισθῆναι, ἵνα μῆδ' ἐκ τούτων τῶν κωμῶν οἱ ἐπὶ τοῦ ὄρους τρέφοντο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν τῷ πεδίῳ ὑποκαταβὰς ἐσκήνου, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων

τοὺς ἐπιλέκτους ἐν τῇ ὑπὸ τὸ ὄρος ἀνωτάτω κόμῃ, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ἐν τοῖς ὄρειοις καλουμένοις Θραξί πλησίον κατεσκήνησαν.

Ἐκ τούτου ἡμέραι τ' οὐ πολλὰ διετρίβοντο καὶ οἱ 12 ἐκ τοῦ ὄρους Θραῖκες καταβαίνοντες πρὸς τὸν Σεύθην περὶ σπονδῶν καὶ ὁμῶν διεπραττόντο. καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐλθὼν ἔλεγε τῷ Σεύθῃ ὅτι ἐν πονηροῖς σκηνοῖεν καὶ πλησίον εἶεν οἱ πολέμιοι· ἡδιόν τ' ἂν ἕξω ἀλλίξεσθαι ἔφη ἐν ἐχυροῖς χωρίοις μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς στεγνοῖς, ὥστε ἀπολέσθαι. ὁ δὲ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἔδειξεν ὁμῆρους παρόντας αὐτῶν. ἐδέοντο δὲ καὶ αὐτοῦ Ξενοφῶν-13 τος καταβαίνοντές τινες τῶν ἐκ τοῦ ὄρους συμπρᾶξαι σφίσι τὰς σπονδὰς. ὁ δ' ὠμολόγει καὶ θαρρεῖν ἐκέλευε καὶ ἡγγυᾶτο μηδὲν αὐτοὺς κακὸν πείσεσθαι πειδομένους Σεύθῃ. οἱ δ' ἄρα ταῦτ' ἔλεγον κατασκοπῆς ἕνεκα.

Ταῦτα μὲν τῆς ἡμέρας ἐγένετο· εἰς δὲ τὴν ἐπ-14 ιοῦσαν νύκτα ἐπιτίθενται ἐλθόντες ἐκ τοῦ ὄρους οἱ Θυνοί. καὶ ἡγεμῶν μὲν ἦν ὁ δεσπότης ἐκάστης τῆς οἰκίας· χαλεπὸν γὰρ ἦν ἄλλως τὰς οἰκίας σκότους ὄντος ἀνευρίσκειν ἐν ταῖς κόμαις· καὶ γὰρ αἱ οἰκίαι κύκλω περιεσταύρωντο μεγάλοις σταυροῖς τῶν προβάτων ἕνεκα. ἐπεὶ δ' ἐγένοντο κατὰ τὰς θύρας ἐκά-15 στου τοῦ οἰκῆματος, οἱ μὲν εἰσηκόντιζον, οἱ δὲ τοῖς σκυτάλοις ἐβαλλον, ἃ ἔχειν ἔφασαν ὡς ἀποκόψοντες τῶν δοράτων τὰς λόγχας, οἱ δ' ἐνεπίμπρασαν, καὶ Ξενοφῶντα ὀνομαστὶ καλοῦντες ἐξιόντα ἐκέλευον ἀποθνήσκειν, ἢ αὐτοῦ ἔφασαν κατακαυθήσεσθαι αὐτόν. καὶ ἤδη τε διὰ τοῦ ὀρόφου ἐφαίνετο πῦρ, καὶ ἐντεθω-16 ρακισμένοι οἱ περὶ τὸν Ξενοφῶντα ἔνδον ἦσαν ἀσπίδας καὶ μαχαίρας καὶ κράνη ἔχοντες, καὶ Σιλανὸς Μακίστιος

- ἐτῶν ὡς ὀκτωκαίδεκα σημαίνει τῇ σάλπιγγι· καὶ εὐθὺς
 ἐκπηδῶσιν ἐσπασμένοι τὰ ξίφη καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων
 17 σκηνωμάτων. οἱ δὲ Θωρακες φεύγουσιν, ὥσπερ δὴ τρό-
 πος ἦν αὐτοῖς, ὀπισθεν περιβαλλόμενοι τὰς πέλας· καὶ
 αὐτῶν ὑπεραλλομένων τοὺς σταυροὺς ἐλήφθησάν τινες
 κρεμασθέντες ἐνεχομένων τῶν πελτῶν τοῖς σταυροῖς·
 οἱ δὲ καὶ ἀπέθανον ἀμαρτόντες τῶν ἐξόδων· οἱ δὲ
 18 Ἕλληνες ἐδίωκον ἔξω τῆς κώμης. τῶν δὲ Θυνῶν ὑπο-
 στραφέντες τινὲς ἐν τῷ σκότει τοὺς παρατρέχοντας
 παρ' οἰκίαν καομένην ἠκόντιζον εἰς τὸ φῶς ἐκ τοῦ
 σκότους· καὶ ἔκρωσαν Ἱερώνυμόν τε Εὐδοέα λοχαγόν
 καὶ Θεογένην Λοκρὸν λοχαγόν· ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς·
 19 κατεκαύθη μέντοι καὶ ἐσθῆς τινων καὶ σκεύη. Σεύθης
 δὲ ἦκε βοηθῶν σὺν ἐπτὰ ἰππεῦσι τοῖς πρώτοις καὶ
 τὸν σαλπικιτῆν ἔχων τὸν Θωράκιον. καὶ ἐπέπερ ἦσθετο,
 ὅσπου περ χρόνον ἐβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθί-
 γετο αὐτῷ· ὥστε καὶ τοῦτο φόβον συμπαρέσχε τοῖς
 πολεμίοις. ἐπεὶ δ' ἦλθεν, ἐδεξιούτο τε καὶ ἔλεγεν ὅτι
 οἰοίτο τεθνεῶτας πολλοὺς εὐρήσειν.
- 20 Ἐκ τούτου ὁ Ξενοφῶν δεῖται τοὺς ὀμήρους τε
 αὐτῷ παραδοῦναι καὶ ἐπὶ τὸ ὄρος, εἰ βούλεται, συ-
 21 στρατεύεσθαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸν εἶσαι. τῇ οὖν ὑστεραίᾳ
 παραδίδωσιν ὁ Σεύθης τοὺς ὀμήρους, πρεσβυτέρους
 ἄνδρας ἦδη, τοὺς κρατίστους, ὡς ἔφασαν, τῶν ὀρείων,
 καὶ αὐτὸς ἐρχεται σὺν τῇ δυνάμει. ἦδη δὲ εἶχε καὶ
 τριπλασίαν δύναμιν ὁ Σεύθης· ἐκ γὰρ τῶν Ὀδρουσῶν
 ἀκούοντες ἂ πρᾶττοι ὁ Σεύθης πολλοὶ κατέβαινον συ-
 22 στρατεύσόμενοι. οἱ δὲ Θυνοὶ ἐπεὶ εἶδον ἀπὸ τοῦ ὄρους
 πολλοὺς μὲν ὀπλίτας, πολλοὺς δὲ πελταστάς, πολλοὺς
 δὲ ἰππέας, καταβάντες ἰκέτευον σπείσασθαι, καὶ πάντα

ἠμολόγουν ποιήσειν καὶ πιστὰ λαμβάνειν ἐκέλευον. ὁ 23 δὲ Σεύθης καλέσας τὸν Ξενοφῶντα ἐπεδείκνυεν ἅ λέγοιεν, καὶ οὐκ ἂν ἔφη σπείσασθαι, εἰ Ξενοφῶν βούλοιτο τιμωρήσασθαι αὐτούς τῆς ἐπιθέσεως. ὁ δ' εἶπεν, 24 Ἄλλ' ἔγωγε ἱκανὴν νομίζω καὶ νῦν δίκην ἔχειν, εἰ οὔτοι δοῦλοι ἔσονται ἀντ' ἐλευθέρων. συμβουλεύειν μέντοι ἔφη αὐτῷ τὸ λοιπὸν ὁμήρους λαμβάνειν τοὺς δυνατωτάτους κακόν τι ποιεῖν, τοὺς δὲ γέροντας οἰκοῖ ἕαν. οἱ μὲν οὖν ταύτῃ πάντες δὴ προσωμολόγουν.

Ἐπερβάλλουσι δὲ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Βυζαντίου Θραῖ-V. κας εἰς τὸ Δέλτα καλούμενον· αὕτη δ' ἦν οὐκέτι ἀρχὴ Μαισάδου, ἀλλὰ Τήρους τοῦ Ὀδρύσου [ἀρχαίου τινός]. καὶ ὁ Ἡρακλείδης ἐνταῦθα ἔχων τὴν τιμὴν τῆς λείας 2 παρῆν. καὶ Σεύθης ἐξαγαγὼν ζεύγη ἡμιονικὰ τρία, οὐ γὰρ ἦν πλείω, τὰ δ' ἄλλα βοεικὰ, καλέσας Ξενοφῶντα ἐκέλευε λαβεῖν, τὰ δ' ἄλλα διανεῖμαι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς. Ξενοφῶν δὲ εἶπεν, Ἐμοὶ 3 μὲν τοίνυν ἀρκεῖ καὶ αὐτίς λαβεῖν· τούτοις δὲ τοῖς στρατηγοῖς δωροῦ οἱ σὺν ἐμοὶ ἠκολούθησαν καὶ λοχαγοῖς. καὶ τῶν ζευγῶν λαμβάνει ἐν μὲν Τιμασίαν ὁ 4 Δαρδανεύς, ἐν δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος, ἐν δὲ Φρυνίσκος ὁ Ἀχαιός· τὰ δὲ βοεικὰ ζεύγη τοῖς λοχαγοῖς κατεμερίσθη. τὸν δὲ μισθὸν ἀποδίδωσιν ἐξεληλυθότος ἤδη τοῦ μηνὸς εἴκοσι μόνον ἡμερῶν· ὁ γὰρ Ἡρακλείδης ἔλεγεν ὅτι οὐ πλείον ἐμπολήσαι. ὁ οὖν 5 Ξενοφῶν ἀχθεσθεὶς εἶπεν ἐπομόσας, Δοκεῖς μοι, ὦ Ἡρακλείδη, οὐχ ὥς δεῖ κήδεσθαι Σεύθου· εἰ γὰρ ἐκήδου, ἦκες ἂν φέρων πλήρη τὸν μισθὸν καὶ προσδανεισάμενος, εἰ μὴ ἄλλως ἐδύνω, καὶ ἀποδόμενος τὰ σαντοῦ ἱμάτια.

- 6 Ἐντεῦθεν ὁ Ἡρακλείδης ἤχθείσθη τε καὶ ἔδεισε
 μὴ ἐκ τῆς Σεύθου φιλίας ἐκβληθείη, καὶ ὅτι ἐδύνάτο
 ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας Ξενοφῶντα διέβαλλε πρὸς Σεύ-
 7 θην. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται Ξενοφῶντι ἐνεκάλοιν ὅτι
 οὐκ εἶχον τὸν μισθόν· Σεύθης δὲ ἤχθετο αὐτῷ ὅτι ἐν-
 8 τόνως τοῖς στρατιώταις ἀπήτει τὸν μισθόν. καὶ τέως
 μὲν αἰεὶ ἐμέμνητο ὥς, ἐπειδὴν ἐπὶ θάλατταν ἀπέλθῃ,
 παραδώσει αὐτῷ Βισάνθην καὶ Γάνος καὶ Νέον τεῖχος·
 ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου οὐδενὸς ἐτι τούτων ἐμέμνητο.
 ὁ γὰρ Ἡρακλείδης καὶ τοῦτο διβεβλήκει ὥς οὐκ ἀσφα-
 λές εἶη τείχη παραδιδόναί ἀνδρὶ δύναμιν ἔχοντι.
- 9 Ἐκ τούτου ὁ μὲν Ξενοφῶν ἐβουλευέτο τί χρῆ
 ποιεῖν περὶ τοῦ ἐτι ἄνω στρατεύεσθαι· ὁ δ' Ἡρακλεί-
 δης εἰσαγαγὼν τοὺς ἄλλους στρατηγούς πρὸς Σεύθην
 λέγειν τε ἐκέλευεν αὐτούς ὅτι οὐδὲν ἂν ἦττον σφείς
 ἀγάγοιεν τὴν στρατιάν ἢ Ξενοφῶν, τὸν τε μισθὸν
 ὑπισχεῖτο αὐτοῖς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἐκπλεῶν παρ-
 10 ἔσεσθαι δυοῖν μηνῶν, καὶ συστρατεύεσθαι ἐκέλευε.
- 10 καὶ ὁ Τιμασίωμ εἶπεν, Ἐγὼ μὲν τοίνυν οὐδ' ἂν πέντε
 μηνῶν μισθὸς μέλλῃ εἶναι στρατευσαίμην ἂν ἄνευ
 Ξενοφῶντος. καὶ ὁ Φρυνίσκος καὶ ὁ Κλεάνωρ συν-
 11 ωμολόγουν τῷ Τιμασίωμ. ἐντεῦθεν ὁ Σεύθης ἐλοι-
 δόρει τὸν Ἡρακλείδην ὅτι οὐ παρεκάλει καὶ Ξενο-
 φῶντα. ἐκ δὲ τούτου παρακαλοῦσιν αὐτὸν μόνον. ὁ
 δὲ γνούς τοῦ Ἡρακλείδου τὴν πανουργίαν ὅτι βού-
 λοιτο αὐτὸν διαβάλλειν πρὸς τοὺς ἄλλους στρατηγούς,
 παρέρχεται λαβῶν τοὺς τε στρατηγούς πάντας καὶ
 12 τοὺς λοχαγούς. καὶ ἐπεὶ πάντες ἐπέισθησαν, συν-
 εστρατεύοντο καὶ ἀφικνοῦνται ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν
 Πόντον διὰ τῶν Μελιτοφάγων καλουμένων Θρακῶν

εἰς τὸν Σαλμυδησόν. ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νεῶν πολλὰι δακέλλουσι καὶ ἐκπίπτουσι· τέναγος γάρ ἐστιν ἐπὶ πάμπολυ τῆς θαλάττης. καὶ οἱ Θραῖκες¹³ οἱ κατὰ ταῦτα οἰκοῦντες στήλας ὀρισάμενοι τὰ καθ' αὐτοὺς ἐκπίπτοντα ἕκαστοι λήζονται· τέως δὲ ἔλεγον πρὶν ὀρίσασθαι ἀρπάζοντας πολλοὺς ὑπ' ἀλλήλων ἀποθνήσκειν. ἐνταῦθα εὐρίσκοντο πολλὰι μὲν κλίνας,¹⁴ πολλὰ δὲ κιβώτια, πολλὰι δὲ βίβλοι γεγραμμέναι, καὶ τᾶλλα πολλὰ ὅσα ἐν ξυλίνοις τεύχεσι ναύκληφοι ἄρουσιν. ἐντεῦθεν ταῦτα καταστρεφάμενοι ἀπῆσαν πάλιν. ἔνθα δὴ Σεύθης εἶχε στρατεύμα ἤδη πλέον τοῦ Ἑλ-¹⁵ληνικοῦ· ἐκ τε γὰρ Ὀδρυσῶν πολὺ ἔτι πλείους κατεβεβήκεσαν καὶ οἱ αἰεὶ πειθόμενοι συνεστρατεύοντο. κατηυλλίσθησαν δ' ἐν τῷ πεδίῳ ὑπὲρ Σηλυβρίας ὅσον τριάκοντα σταδίους ἀπέχοντες τῆς θαλάττης. καὶ μισθὸς¹⁶ μὲν οὐδεὶς πω ἐφαίνετο· πρὸς δὲ τὸν Ξενοφῶντα οἷ τε στρατιῶται παγκαλέπως εἶχον ὅ τε Σεύθης οὐκέτι οἰκείως διέκειτο, ἀλλ' ὁπότε συγγενέσθαι αὐτῷ βουλόμενος ἔλθοι, πολλὰι ἤδη ἀσχολίαι ἐφαίνοντο.

Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σχεδὸν ἤδη δύο μηνῶν ὄντων^{VI} ἀφικνεῖται Χαρμίνος τε ὁ Λάκων καὶ Πολύνικος παρὰ Θίβρωνος, καὶ λέγουσιν ὅτι Λακεδαιμονίοις δοκεὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Τισσαφέρην, καὶ Θίβρων ἐπέπλευκεν ὡς πολεμήσων, καὶ δεῖται ταύτης τῆς στρατιᾶς καὶ λέγει ὅτι δαρκεῖος ἐκάστῳ ἔσται μισθὸς τοῦ μηνός, καὶ τοῖς λοχαγοῖς διμοιρία, τοῖς δὲ στρατηγοῖς τετραμοιρία. ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ Λακεδαιμόνιοι, εὐθύς ὁ² Ἡρακλείδης πυνθόμενος ὅτι ἐπὶ τὸ στρατεύμα ἤκουσι λέγει τῷ Σεύθῃ ὅτι κάλλιστόν τι γεγένηται· οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι δέονται τοῦ στρατεύματος, σὺ δὲ οὐκέτι

δέει· ἀποδιδούς δὲ τὸ στράτευμα χαρίει αὐτοῖς, σὲ δὲ
 οὐκέτι ἀπαιτήσουσι τὸν μισθόν, ἀλλ' ἀπαλλάξονται ἐκ
 3 τῆς χώρας. ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κελύει παράγειν·
 καὶ ἐπεὶ εἶπον ὅτι ἐπὶ τὸ στράτευμα ἤκουσιν, ἔλεγεν
 ὅτι τὸ στράτευμα ἀποδίδωσι, φίλος τε καὶ σύμμαχος
 εἶναι βούλεται, καλεῖ τε αὐτούς ἐπὶ ξένια· καὶ ἐξένιξε
 μεγαλοπρεπῶς. Ξενοφῶντα δὲ οὐκ ἐκάλει, οὐδὲ τῶν
 4 ἄλλων στρατηγῶν οὐδένα. ἐρωτώντων δὲ τῶν Λακε-
 δαιμονίων τις ἀνὴρ εἶη Ξενοφῶν ἀπεκρίνατο ὅτι τὰ
 μὲν ἄλλα εἶη οὐ κακός, φιλοστρατιώτης δέ· καὶ διὰ
 τοῦτο χειρόν ἐστιν αὐτῷ. καὶ οἱ εἶπον, Ἄλλ' ἢ θημα-
 γωγεῖ ὁ ἀνὴρ τοὺς ἄνδρας; καὶ ὁ Ἡρακλείδης, Πάν
 5 μὲν οὖν, ἔφη. Ἄρ' οὖν, ἔφασαν, μὴ καὶ ἡμῖν ἐναντιώ-
 σεται τῆς ἀπαγωγῆς; Ἄλλ' ἦν ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ἡρακλείδης,
 συλλέξαντες αὐτούς ὑπόσχησθε τὸν μισθόν, ὀλίγον
 6 ἐκείνω προσχόντες ἀποδραμοῦνται σὺν ὑμῖν. Πῶς οὖν
 ἄν, ἔφασαν, ἡμῖν συλλεγεῖτε; Αὔριον ὑμᾶς, ἔφη ὁ
 Ἡρακλείδης, πρῶ ἄξομεν πρὸς αὐτούς· καὶ οἶδα, ἔφη,
 ὅτι ἐπειδὴν ὑμᾶς ἴδωσιν, ἄσμενοι συνδραμοῦνται. αὕτη
 μὲν ἡ ἡμέρα οὕτως ἔληξε.

7 Τῇ δ' ὑστεραία ἄγουσιν ἐπὶ τὸ στράτευμα τοὺς
 Λάκωνας Σεύθης τε καὶ Ἡρακλείδης, καὶ συλλέγεται
 ἡ στρατιά. τὼ δὲ Λάκωνες ἐλεγέτην ὅτι Λακεδαιμονίοις
 δοκεῖ πολεμεῖν Τισσαφέρνει τῷ ὑμᾶς ἀδικήσαντι· ἦν
 οὖν ἴητε σὺν ἡμῖν, τόν τε ἐχθρόν τιμωρήσεσθε καὶ
 δαρεικὸν ἕκαστος οἴσει τοῦ μηνὸς ὑμῶν, λοχαγὸς δὲ
 8 τὸ διπλοῦν, στρατηγὸς δὲ τὸ τετραπλοῦν. καὶ οἱ στρα-
 τιῶται ἄσμενοί τε ἤκουσαν καὶ εὐθύς ἀνίσταται τις
 τῶν Ἀρκάδων τοῦ Ξενοφῶντος κατηγορήσων. παρῆν
 δὲ καὶ Σεύθης βουλόμενος εἰδέναι τίπραχθήσεται, καὶ

ἐν ἐπηκόῳ εἰσθήκει ἔχων ἐρμηνέα· συνίει δὲ καὶ αὐτὸς 9
 ἑλληνιστὶ τὰ πλείστα. ἔνθα δὴ λέγει ὁ Ἀρκάς, Ἄλλ'
 ἡμεῖς μὲν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ πάλοι ἂν ἦμεν παρ'
 ὑμῖν, εἰ μὴ Ξενοφῶν ἡμᾶς δεῦρο πείσας ἀπήγαγεν,
 ἔνθα δὴ ἡμεῖς μὲν τὸν δεινὸν χειμῶνα στρατευόμενοι
 καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν οὐδὲν πεπαύμεθα· ὁ δὲ τοὺς
 ἡμετέρους πόνους ἔχει· καὶ Σεύθης ἐκείνον μὲν ἰδίᾳ
 πεπλούτικεν, ἡμᾶς δὲ ἀποστερεῖ τὸν μισθόν· ὥστε [ὅ 10
 γε πρῶτος λέγων] ἐγὼ μὲν εἰ τοῦτον ἴδοιμι καταλευ-
 σθέντα καὶ δόντα δίκην ὧν ἡμᾶς περιεῖλες, καὶ τὸν
 μισθὸν ἂν μοι δοκῶ ἔχειν καὶ οὐδὲν ἐπὶ τοῖς πεπο-
 νημένοις ἄχθεσθαι. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη ὁμοίως
 καὶ ἄλλος. ἐκ δὲ τούτου Ξενοφῶν ἔλεξεν ὧδε.

Ἄλλὰ πάντα μὲν ἄρα ἀνθρωπον ὄντα προσδοκᾶν 11
 δεῖ, ὁπότε γε καὶ ἐγὼ νῦν ὑφ' ὑμῶν αἰτίας ἔχω ἐν ᾧ
 πλείστην προθυμίαν ἐμαντῶ γε δοκῶ συνειδέειν περὶ
 ὑμᾶς παρεσχημένος. ἀπετραπόμην μὲν γε ἤδη οἴκαδε
 ὠρμημένος, οὐ μὰ τὸν Δία οὔτοι πυνθανόμενος ὑμᾶς
 εὖ πράττειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκούων ἐν ἀπόροις εἶναι
 ὡς ὠφελήσων εἰ τι δυναίμην. ἐπεὶ δὲ ἦλθον, Σεύθου 12
 τουτουὶ πολλοὺς ἀγγέλους πρὸς ἐμὲ πέμποντος καὶ
 πολλὰ ὑπισχνουμένου μοι, εἰ πείσαιμι ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν
 ἔλθειν, τοῦτο μὲν οὐκ ἐπεχείρησα ποιεῖν, ὡς αὐτοὶ
 ὑμεῖς ἐπίστασθε. ἦγον δὲ ὄθεν ᾄμην τάχιστ' ἂν ὑμᾶς
 εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι. ταῦτα γὰρ καὶ βέλτιστα ἐνόμι-
 ζον ὑμῖν εἶναι καὶ ὑμᾶς ἦδειν βουλομένους. ἐπεὶ δ' 13
 Ἀριστάρχος ἔλθων σὺν τριήρεσιν ἐκώλυε διαπλεῖν ἡμᾶς,
 ἐκ τούτου, ὅπερ εἰκὸς δήπου ἦν, συνέλεξα ὑμᾶς, ὅπως
 βουλευσαίμεθα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν. οὐκοῦν ὑμεῖς ἀκούοντες 14
 μὲν Ἀριστάρχου ἐπιτάττοντος ὑμῖν εἰς Χερρόνησον

πορεύεσθαι, ἀκούοντες δὲ Σεύθου πείθοντος ἑαυτῷ
 συστρατεύεσθαι, πάντες μὲν ἐλέγετε σὺν Σεύθῳ ἰέναι,
 πάντες δ' ἐψηφίσασθε ταῦτα. τί οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα
 15 ἠδίκησα ἀγαθὸν ὑμᾶς ἔνθα πᾶσιν ὑμῖν ἐδόκει; ἐπί
 γε μὴν ψεύδεσθαι ἤρξατο Σεύθης περὶ τοῦ μισθοῦ,
 εἰ μὲν ἐπαινῶ αὐτόν, δικαίως ἂν με καὶ αἰτιῶσθε
 καὶ μισοῖτε· εἰ δὲ πρόσθεν αὐτῷ πάντων μάλιστα φίλος
 ὦν νῦν πάντων διαφορώτατός εἰμι, πῶς ἂν ἔτι δικαίως
 ὑμᾶς αἰρούμενος ἀντὶ Σεύθου ὑφ' ὑμῶν αἰτίαν ἐχοίμι
 16 περὶ ὧν πρὸς τοῦτον διαφέρομαι; ἀλλ' εἰποῖτ' ἂν ὅτι
 ἔξεστι καὶ τὰ ὑμέτερα ἔχοντα παρὰ Σεύθου τεχνάζειν.
 οὐκοῦν δῆλον τοῦτό γέ ἐστιν, εἴπερ ἐμοὶ ἐτέλει τι
 Σεύθης, οὐχ οὕτως ἐτέλει δήκου ὡς ὦν τε ἐμοὶ δοίη
 στέροιστο καὶ ἄλλα ὑμῖν ἀποτίσειεν, ἀλλ' οἶμαι, εἰ
 ἐδίδου, ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐδίδου ὅπως ἐμοὶ δοῦς μείσι
 17 μὴ ἀποδοίη ὑμῖν τὸ πλεον. εἰ τοίνυν οὕτως ἔχει
 οἴεσθε, ἔξεστιν ὑμῖν ἀντίκα μάλα ματαίαν ταύτην τὴν
 προᾶξιν ἀμφοτέροις ἡμῖν ποιῆσαι, ἐὰν πράττητε αὐτόν
 τὰ χρήματα. δῆλον γὰρ ὅτι Σεύθης, εἰ ἔχω τι παρ'
 αὐτοῦ, ἀπαιτήσῃ με, καὶ ἀπαιτήσῃ μέντοι δικαίως,
 ἐὰν μὴ βεβαιοῦ τὴν προᾶξιν αὐτῷ ἐφ' ἧ ἰδωροδόκον.
 18 ἀλλὰ πολλοῦ μοι δοκῶ δεῖν τὰ ὑμέτερα ἔχειν· ὁμνῶ
 γὰρ ὑμῖν θεοὺς ἅπαντας καὶ πάσας μηδ' ἂ ἐμοὶ ἰδίᾳ
 ὑπέσχετο Σεύθης ἔχειν· πάρεστι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ
 19 ἀκούων σύνοιδός μοι εἰ ἐπινοκῶ· ἵνα δὲ μᾶλλον θαν-
 μάσητε, συνεπόμνυμι μηδὲ ἂ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἔλαβον
 εἰληφέναι, μὴ τοίνυν μηδὲ ὅσα τῶν λοχαγῶν ἔνοιο.
 20 καὶ τί δὴ ταῦτ' ἐποίουν; ᾤμην, ἄνδρες, ὅσῳ μᾶλλον
 συμφέροίμι τούτῳ τὴν τότε πενίαν, τοσοῦτῳ μᾶλλον
 αὐτόν φίλον ποιήσεσθαι, ὅποτε δυνασθεῖη. ἐγὼ δὲ ἄμα

τε αὐτὸν ὄρω εὖ πράττοντα καὶ γινώσκω δὴ αὐτοῦ
 τὴν γνώμην. εἰποι δὴ τις ἄν, οὐκ οὐκ αἰσχύνει οὕτω 21
 μῶρος ἑξαπατῶμενος; ναὶ μὰ Δία ἡσχυνόμην μέντοι,
 εἰ ὑπὸ πολεμίου γε ὄντος ἑξηπατήθην· φίλῳ δὲ ὄντι
 ἑξαπατᾶν αἰσχίον μοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἑξαπατᾶσθαι. ἐπεὶ 22
 εἰ γε πρὸς φίλους ἐστὶ φυλακὴ, πᾶσαν οἶδα ἡμᾶς φυ-
 λαξαμένους ὡς μὴ παρασχεῖν τούτῳ πρόφασιν δικαίαν
 μὴ ἀποδιδόναι ἡμῖν ἃ ὑπέσχετο· οὔτε γὰρ ἡδικήσαμεν
 τοῦτον οὐδὲν οὔτε κατεβλακεύσαμεν τὰ τούτου οὐδὲ
 μὴν κατεδειλιάσαμεν οὐδὲν ἐφ' ὅ,τι ἡμᾶς οὗτος παρ-
 εκάλεσεν. ἀλλὰ, φαίητε ἄν, ἔδει τὰ ἐνέχυρα τότε λαβεῖν, 23
 ὡς μὴδ' εἰ ἐβούλετο ἐδύνατο ἑξαπατᾶν. πρὸς ταῦτα
 δὴ ἀκούσατε ἃ ἐγὼ οὐκ ἄν ποτε εἶπον τούτου ἐναντίον,
 εἰ μὴ μοι παντάπασιν ἀγνώμονες ἐδοκίμει εἶναι ἢ λίαν
 εἰς ἐμὲ ἀχάριστοι. ἀναμνήσθητε γὰρ ἐν πόλεις τισὶ 24
 πράγμασιν ὄντες ἐτυγχάνετε, ἐξ ὧν ὑμᾶς ἐγὼ ἀνήγαγον
 πρὸς Σεύθην. οὐκ εἰς μὲν Πέριπθον προσῆτε τὴν πό-
 λιν, Ἀρίσταρχος δ' ὑμᾶς ὁ Λακεδαιμόνιος οὐκ εἶα
 εἰσιέναι ἀποκλείσας τὰς πύλας; ὑπαίθριοι δ' ἔξω ἐστρα-
 τοπεδεύετε, μέσος δὲ χειμῶν ἦν, ἀγορᾶ δὲ ἐληφθεῖς
 σπάνια μὲν ὄρωντες τὰ ὄνια, σπάνια δ' ἔχοντες ὅτων
 ἄνοισθε, ἀνάγκη δὲ ἦν μένειν ἐπὶ Θοράκης· τριήρεις 25
 γὰρ ἐφορμουῦσαι ἐκάλυον διαπλεῖν· εἰ δὲ μένοι τις,
 ἐν πολέμῳ εἶναι, ἐνθα πολλοὶ μὲν ἱππεῖς ἦσαν ἐναντίοι,
 πολλοὶ δὲ πελτασταί, ἡμῖν δὲ ὀπλιτικὸν μὲν ἦν ᾧ 26
 ἀθροῖοι μὲν ἰόντες ἐπὶ τὰς κώμας ἴσως ἄν ἐδυνάμεθα
 σῖτον λαμβάνειν οὐδὲν τι ἄφθονον, ὅτῳ δὲ διώκοντες
 ἄν ἢ ἀνδράποδα ἢ πρόβατα καταλαμβάνομεν οὐκ ἦν
 ἡμῖν· οὔτε γὰρ ἱππικὸν οὔτε πελταστικὸν ἔτι ἐγὼ
 συνεσθηκὸς κατέλαβον παρ' ὑμῖν. εἰ οὖν ἐν τοιαύτῃ 27

ἀνάγκη ὄντων ὑμῶν μηδ' ὄντιναοῦν μισθὸν προσ-
 αιτήσας Σεύθην σύμμαχον ὑμῖν προσέλαβον, ἔχοντα
 καὶ ἱππέας καὶ πελταστὰς ὧν ὑμεῖς προσεδείσθε, ἢ
 28 κακῶς ἂν ἐδόκουν ὑμῖν βεβουλεῦσθαι πρὸ ὑμῶν; τού-
 των γὰρ δήπου κοινωνήσαντες καὶ σίτον ἀφθονώτερον
 ἐν ταῖς κώμαις εὐρίσκετε διὰ τὸ ἀναγκάζεσθαι τοὺς
 Θρᾷκας κατὰ σπουδὴν μᾶλλον φεύγειν, καὶ προβάτων
 29 καὶ ἀνδραπόδων μετέσχετε. καὶ πολέμιον οὐκέτι οὐ-
 δένα ἐωρῶμεν ἐπειδὴ τὸ ἱππικὸν ἡμῖν προσεγένετο·
 τέως δὲ θαρραλέως ἡμῖν ἐφείποντο οἱ πολέμιοι καὶ
 ἱππικῶ καὶ πελταστικῶ [κωλύοντες μηδαμῆ κατ' ὀλί-
 γους ἀποσκευασμένους τὰ ἐπιτήδεια ἀφθονώτερα
 30 ἡμᾶς κορίζεσθαι]. εἰ δὲ δὴ ὁ συμπαρέχων ὑμῖν ταύτην
 τὴν ἀσφάλειαν μὴ πάνυ πολὺν μισθὸν προσετέλει τῆς
 ἀσφαλείας, τοῦτο δὴ τὸ σχέτλιον πάθημα καὶ διὰ τοῦτο
 31 οὐδαμῆ οἰεσθε χρῆναι ζῶντα ἐμὲ ἀνεῖναι; νῦν δὲ δὴ
 πῶς ἀπέρχεσθε; οὐ διαχειμᾶσαντες μὲν ἐν ἀφθόνοις
 τοῖς ἐπιτηδείοις, περιττὸν δ' ἔχοντες τοῦτο εἰ τι ἐλά-
 βετε παρὰ Σεύθου; τὰ γὰρ τῶν πολεμίων ἐδαπανᾶτε.
 καὶ ταῦτα πράττοντες οὔτε ἄνδρας ἐπίδτετε ὑμῶν
 32 αὐτῶν ἀποθανόντας οὔτε ζῶντας ἀπεβάλετε. εἰ δέ τι
 καλὸν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ βαρβάρους ἐπέπρακτο
 ὑμῖν, οὐ κακείνο σῶν ἔχετε καὶ πρὸς ἐκείνοις νῦν
 ἄλλην εὐκλειαν προσειλήφατε καὶ τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ
 Θρᾷκας ἐφ' οὓς ἐστρατεύσασθε κρατήσαντες; ἐγὼ μὲν
 ὑμᾶς φημι δικαίως ἂν ὧν ἐμοὶ χυλεπαίνετε τούτων
 33 τοῖς θεοῖς χάριν εἰδέναι ὡς ἀγαθῶν. καὶ τὰ μὲν δὴ
 ὑμέτερα τοιαῦτα. ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ
 σκέψασθε ὡς ἔχει. ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆρα
 οἰκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπο-

ρευόμην, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 νων εὐκλειαν. ἐπιστευόμην δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων·
 οὐ γὰρ ἂν με ἐπεμπον κάλιν πρὸς ὑμᾶς. νῦν δὲ ἀπ- 34
 ἔρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλη-
 μένος, Σιδύθῃ δὲ ἀπηχθήμενος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλιπον
 εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφὴν καὶ ἐμοὶ καλὴν
 καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. ὑμεῖς δ', ὑπὲρ 35
 ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλείστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείτ-
 τοσιον ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πω πέ-
 πανμαι ὅτι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε
 γνώμην περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα 36
 λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα· ἦν δὲ ποιήσητε ἃ
 λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ
 μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν
 πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ
 παρὰ τὸ μέρος, θεῶν δ' ἴλεων ὄντων καὶ τρόπαια
 βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον, ὅπως δέ
 γε μηδεὶν τῶν Ἑλλήνων πολέμιοι γένοισθε, πᾶν ὅσον
 ἐγὼ ἐδυνάμην πρὸς ὑμᾶς διατεινόμενον. καὶ γὰρ οὖν 37
 νῦν ὑμῖν ἔξεστιν ἀνεπιλήπτως πορεύεσθαι ὅπῃ ἂν
 ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. ὑμεῖς δέ,
 ὅτε πολλὴ ὑμῖν εὐπορία φαίνεται, καὶ πλείτε ἐνθα δὴ
 ἐπεθυμεῖτε πάλαι, δέονται τε ὑμῶν οἱ μέγιστον δυνά-
 μενοι, μισθὸς δὲ φαίνεται, ἡγεμόνες δὲ ἦκουσι Λακε-
 δαιμόνιοι οἱ κράτιστοι νομιζόμενοι εἶναι, νῦν δὴ καιρὸς
 ὑμῖν δοκεῖ εἶναι ὡς τάχιστα ἐμὲ κατακαθεῖν; οὐ μὴν 38
 ὅτε γε ἐν τοῖς ἀπόροις ἤμεν, ὃ πάντων μνημονικώτατοι,
 ἀλλὰ καὶ πατέρα ἐμὲ ἐκαλεῖτε καὶ ἀεὶ ὡς εὐεργέτου
 μεμνήσεσθαι ὑπισχυεῖσθε. οὐ μέντοι ἀγνώμονες οὐδὲ
 οὐτοί εἰσιν οἱ νῦν ἦκοντες ἐφ' ὑμᾶς· ὥστε, ὡς ἐγὼ

οἶμαι, οὐδὲ τούτοις δοκεῖτε βελτίονες εἶναι τοιοῦτοι ὄντες περὶ ἐμέ. ταῦτ' εἰπὼν ἐπαύσατο.

- 39 Χαρμῖνος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἀναστὰς εἶπεν, Οὐ τὸ σιῶ, ἀλλ' ἐμοὶ μέντοι οὐ δικαίως δοκεῖτε τῷ ἀνδρὶ τούτῳ χαλεπαίνειν· ἔχω γὰρ καὶ αὐτὸς αὐτῷ μαρτυρῆσαι. Σεύθῃς γὰρ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ Πολυνίκου περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνήρ εἴη ἄλλο μὲν οὐδὲν εἶχε μέμψασθαι, ἄγαν δὲ φιλοστρατιώτην ἔφη αὐτὸν εἶναι· διὸ καὶ χειρὸν αὐτῷ εἶναι πρὸς ἡμῶν τε τῶν Λακε-
 40 δαιμονίων καὶ πρὸς αὐτοῦ. ἀναστὰς ἐπὶ τούτῳ Εὐρύλοχος Λουσιάτης Ἀρκὰς εἶπε, Καὶ δοκεῖ γέ μοι, ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τοῦτο ὑμᾶς πρῶτον ἡμῶν στρατηγῆσαι, παρὰ Σεύθου ἡμῖν τὸν μισθὸν ἀναπράξει ἢ ἐκόντος
 41 ἢ ἄκοντος, καὶ μὴ πρότερον ἡμᾶς ἀπαγαγεῖν. Πολυκράτης δὲ Ἀθηναῖος εἶπεν ἐνετὸς ὑπὸ Ξενοφῶντος, Ὅρῳ γε μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, καὶ Ἡρακλείδην ἐνταῦθα παρόντα, ὃς παραλαβὼν τὰ χρήματα ἃ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν, ταῦτα ἀποδόμενος οὕτε Σεύθῃ ἀπέδωκεν οὕτε ἡμῖν τὰ γινόμενα, ἀλλ' αὐτὸς κλέψας πέπαται. ἦν οὖν σωφρονῶμεν, ἐξόμεθα αὐτοῦ· οὐ γὰρ δὴ οὕτως γε, ἔφη, Θορᾶξ ἐστίν, ἀλλ' Ἕλλην ὢν Ἕλληνας ἀδικεῖ.
 42 Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἡρακλείδης μάλα ἐξεπλάγη· καὶ προσελθὼν τῷ Σεύθῃ λέγει, Ἡμεῖς ἦν σωφρονῶμεν, ἄπιμεν ἐντεῦθεν ἐκ τῆς τούτων ἐπικρατείας. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ὄχοντο ἀπελαύνοντες εἰς τὸ
 43 ἑαυτῶν στρατόπεδον. καὶ ἐντεῦθεν Σεύθῃς πέμπει Ἀβροξέλμην τὸν ἑαυτοῦ ἐρμηνεῖα πρὸς Ξενοφῶντα καὶ κελεύει αὐτὸν καταμεῖναι παρ' ἑαυτῷ ἔχοντα χιλιῶς ὀπλίτας, καὶ ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδώσειν τὰ τε χωρία τὰ ἐπὶ θαλάττῃ καὶ τᾶλλα ἃ ὑπέσχετο. καὶ ἐν ἀπορ-

ρήτω ποιησάμενος λέγει ὅτι ἀκήκοε Πολυνίκου ὡς εἰ ὑποχείριος ἔσται Λακεδαιμονίοις, σαφῶς ἀποθανοῖτο ὑπὸ Θίβρωνος. ἐπέστελλον δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ 44 τῷ Ξενοφῶντι ὡς διαβεβλημένος εἴη καὶ φυλάττεσθαι δέοι. ὁ δὲ ἀκούων ταῦτα δύο ἰσρεῖα λαβὼν ἐθύετο τῷ Λιλ τῷ βασιλεῖ πότερά οἱ λῶρον καὶ ἄμεινον εἴη μένειν παρὰ Σεύθῃ ἐφ' οἷς Σεύθῃς λέγει ἢ ἀπιέναι σὺν τῷ στρατεύματι. ἀναιρεῖ αὐτῷ ἀπιέναι.

Ἐντεῦθεν Σεύθῃς μὲν ἀπεστρατοπεδεύσατο προ- VII. σωτέρω· οἱ δὲ Ἕλληνες ἐσκήνησαν εἰς κώμας ὅθεν ἐμελλον πλείστα ἐπισιτισάμενοι ἐπὶ θάλατταν ἦξιν. αἱ δὲ κώμαι αὐταὶ ἦσαν δεδομέναι ὑπὸ Σεύθου Μη- 2 δοσάδῃ. ὁρῶν οὖν ὁ Μηδοσάδης δαπανώμενα τὰ ἐαν- 2 τοῦ ἐν ταῖς κώμας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων χαλεπῶς ἔφερε· καὶ λαβὼν ἄνδρα Ὀδρῦσῃν δυνατώτατον τῶν ἄνωθεν καταβεβηκότων καὶ ἱππέας ὅσον τριάκοντα ἐρχεται καὶ προκαλεῖται Ξενοφῶντα ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύ- 3 ματος. καὶ ὃς λαβὼν τινὰς τῶν λοχαγῶν καὶ ἄλλους τῶν ἐπιτηδείων προσέρχεται. ἔνθα δὲ λέγει Μηδοσά- 3 δης, Ἄδικεῖτε, ὦ Ξενοφῶν, τὰς ἡμετέρας κώμας πορ- 4 θοῦντες. προλέγομεν οὖν ὑμῖν, ἐγὼ τε ὑπὲρ Σεύθου καὶ ὃδε ἀνὴρ παρὰ Μηδόκου ἦκων τοῦ ἄνω βασιλέως, ἀπιέναι ἐκ τῆς χώρας· εἰ δὲ μή, οὐκ ἐπιτρέφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν ποιῆτε κακῶς τὴν ἡμετέραν χώραν, ὡς πολε- 5 μίους ἀλεξόμεθα.

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀκούσας ταῦτα εἶπεν, Ἄλλὰ σοὶ 4 μὲν τοιαῦτα λέγοντι καὶ ἀποκρίνασθαι χαλεπὸν· τοῦ- 5 του δ' ἔνεκα τοῦ νεανίσκου λέξω, ἴν' εἰδῆ οἰοί τε ὑμεῖς ἔστε καὶ οἰοί ἡμεῖς. ἡμεῖς μὲν γάρ, ἔφη, πρὶν ὑμῖν 5 φίλοι γενέσθαι ἐπορευόμεθα διὰ ταύτης τῆς χώρας

ὅποι ἐβουλόμεθα, ἦν μὲν ἐθέλοιμεν πορθοῦντες, ἦν
 6 δ' ἐθέλοιμεν κάοντες, καὶ σὺ ὁπότε πρὸς ἡμᾶς ἔλθοις
 πρεσβεύων, ἠύλλιζου τότε παρ' ἡμῖν οὐδένα φοβού-
 μενος τῶν πολεμίων· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἦτε εἰς τήνδε τὴν
 χώραν, ἢ εἰ ποτε ἔλθοιτε, ὡς ἐν κρειττόνων χώρα
 7 ἠύλιξεσθε ἐγκεχαλινωμένοις τοῖς ἵπποις. ἐπεὶ δὲ ἡμῖν
 φίλοι ἐγένεσθε καὶ δι' ἡμᾶς σὺν θεοῖς ἔχετε τήνδε τὴν
 χώραν, νῦν δὴ ἐξελαύνετε ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς χώρας
 ἦν παρ' ἡμῶν ἐχόντων κατὰ κράτος παρελάβετε· ὡς
 γὰρ αὐτὸς οἶσθα, οἱ πολέμιοι οὐκ ἱκανοὶ ἦσαν ἡμᾶς
 8 ἐξελαύνειν. καὶ οὐχ ὅπως δῶρα δοὺς καὶ εὖ ποιήσας
 ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθες ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀποπέμψασθαι, ἀλλ'
 ἀποπορευομένους ἡμᾶς οὐδ' ἐναυλισθῆναι ὅσον δύνα-
 9 σαι ἐπιτρέπεις. καὶ ταῦτα λέγων οὔτε θεοὺς αἰσχύνει
 οὔτε τόνδε τὸν ἄνδρα, ὃς νῦν μὲν σε ὄρα πλουτοῦντα,
 πρὶν δὲ ἡμῖν φίλον γενέσθαι ἀπὸ ληστείας τὸν βίον
 10 ἔχοντα, ὡς αὐτὸς ἐφησθα. ἀτὰρ τί καὶ πρὸς ἐμὲ λέγεις
 ταῦτα; ἔφη· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι ἄρχω, ἀλλὰ Λακεδαι-
 μόνιοι, οἷς ὑμεῖς παρεδώκατε τὸ στράτευμα ἀπαγαγεῖν
 οὐδὲν ἐμὲ παρακαλέσαντες, ᾧ θανμαστότατοι, ὅπως
 ᾧσπερ ἀπηχθάνομην αὐτοῖς ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦγον, οὔτω
 καὶ χαρισαίμην νῦν ἀποδιδούς.

11 Ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ὀδρύσης, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν,
 ᾧ Μηδόσαδες, κατὰ τῆς γῆς καταδύομαι ὑπὸ τῆς αἰ-
 σχύνης ἀκούων ταῦτα. καὶ εἰ μὲν πρόσθεν ἠπιστάμην,
 οὐδ' ἂν σννηκολούθησά σοι· καὶ νῦν ἄπειμι. οὐδὲ
 γὰρ ἂν Μηδόκος με ὁ βασιλεὺς ἐπαινοίη, εἰ ἐξελαύ-
 12 νοιμι τοὺς εὐεργέτας. ταῦτ' εἰπὼν ἀναβὰς ἐπὶ τὸν
 ἵππον ἀπήλαυσε καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἄλλοι ἱππεῖς πλὴν
 τεττάρων ἢ πέντε. ὁ δὲ Μηδοσάδης, ἐλύπει γὰρ αὐτὸν

ἡ χώρα πορθομένη, ἐκέλευε τὸν Ξενοφῶντα καλέσαι
 τὸ Λακεδαιμονίῳ. καὶ ὃς λαβὼν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους 13
 προσῆλθε τῷ Χαρμίνῳ καὶ Πολυνίκῳ καὶ ἔλεξεν ὅτι
 καλεῖ αὐτοὺς Μηδοσάδης προερῶν ἄπερ αὐτῷ, ἀ-
 πιέναι ἐκ τῆς χώρας. οἶμαι ἂν οὖν, ἔφη, ὑμᾶς ἀπο- 14
 λαβεῖν τῇ στρατιᾷ τὸν ὀφειλόμενον μισθόν, εἰ εἰποῖτε
 ὅτι δεδέηται ὑμῶν ἡ στρατιὰ συναναπράξει τὸν μισθὸν
 ἢ παρ' ἐκόντος ἢ παρ' ἄκοντος Σεύθου, καὶ ὅτι τού-
 των τυχόντες προθύμως ἂν συνέπεσθαι ὑμῖν φασί·
 καὶ ὅτι δίκαια ὑμῖν δοκοῦσι λέγειν· καὶ ὅτι ὑπέσχεσθε
 αὐτοῖς τότε ἀπιέναι ὅταν τὰ δίκαια ἔχωσιν οἱ στρα-
 τιῶται. ἀκούσαντες οἱ Λάκωνες ταῦτα ἔφασαν ἐρεῖν 15
 καὶ ἄλλα ὅποια ἂν δύνωνται κράτιστα· καὶ εὐθύς
 ἐπορεύοντο ἔχοντες πάντας τοὺς ἐπικαιρίους. ἐλθὼν
 δὲ ἔλεξε Χαρμίνος, Εἰ μὲν σύ τι ἔχεις, ὦ Μηδόσαδες,
 πρὸς ἡμᾶς λέγειν, εἰ δὲ μή, ἡμεῖς πρὸς σὲ ἔχομεν. ὁ 16
 δὲ Μηδοσάδης μάλα δὴ ὑφειμένως, Ἄλλ' ἐγὼ μὲν
 λέγω, ἔφη, καὶ Σεύθης ταῦτά, ὅτι ἀξιοῦμεν τοὺς φίλους
 ἡμῖν γεγεννημένους μὴ κακῶς πάσχειν ὑφ' ὑμῶν. ὅ,τι
 γὰρ ἂν τούτους κακῶς ποιῆτε ἡμᾶς ἤδη ποιεῖτε· ἡμέ-
 τεροι γὰρ εἰσιν. Ἡμεῖς τοίνυν, ἔφασαν οἱ Λάκωνες, 17
 ἀπίοιμεν ἂν ὁπότε τὸν μισθὸν ἔχοιεν οἱ ταῦτα ὑμῖν
 καταπράξαντες· εἰ δὲ μή, ἐρχόμεθα μὲν καὶ νῦν βοη-
 θήσοντες τούτοις καὶ τιμωρησόμενοι ἄνδρας οἱ τού-
 τους παρὰ τοὺς ὄρκους ἠδίκησαν. ἦν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς
 τοιοῦτοι ἦτε, ἐνθὲνδε ἀρξόμεθα τὰ δίκαια λαμβάνειν.
 ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, Ἐθέλοιτε ἂν τούτοις, ὦ Μη- 18
 δόσαδες, ἐπιτρέψαι, ἐπειδὴ φίλους ἔφατε εἶναι ὑμῖν,
 ἐν ᾧ τῇ χώρᾳ ἐσμέν, ὁπότερ' ἂν ψηφίσωνται, εἰδ'
 ὑμᾶς προσήκει ἐκ τῆς χώρας ἀπιέναι εἰδ' ἡμᾶς; ὁ δὲ 19

ταῦτα μὲν οὐκ ἔφη· ἐκέλευε δὲ μάλιστα μὲν αὐτῷ τὸ Λάκωνας ἐλθεῖν παρὰ Σεύθην περὶ τοῦ μισθοῦ, καὶ οἰεσθαι ἂν Σεύθην πείσαι· εἰ δὲ μὴ, Ξενοφῶντα σὺν αὐτῷ πέμπειν, καὶ συμπράξειν ὑπισχνεῖτο. ἐδέετο δὲ τὰς κόμας μὴ κάειν.

- 20 Ἐντεῦθεν πέμπουσι Ξενοφῶντα καὶ σὺν αὐτῷ οἱ ἐδόκουν ἐπιτηδειότατοι εἶναι. ὁ δὲ ἐλθὼν λέγει πρὸς Σεύθην, Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὃ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ
- 21 διδάξων, ἣν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἤχθῆσθης ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἢ ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γὰρ ἔγωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον
- 22 σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. πρῶτον μὲν γὰρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολλῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἷόν τέ σοι λαυθάνειν οὔτε ἦν τι καλὸν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν
- 23 ποιήσης. τοιοῦτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἄνδρας ἐνεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαντὸν κατα
- 24 στήσαι ὅ,τι λέγοις. ὁρῶ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαιοὺς καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους· οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὧσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινες σωφρονίζειν βούλωνται, γιννώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἦδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι
- 25 παραχρηῖμα διδόντες. ἀναμνήσθητι δὲ καὶ σὺ τέ προτελέσας ἡμῖν συμμάχους ἡμᾶς ἔλαβες. οἶσθ' ὅτι οὐδέν·

ἀλλὰ πιστευθεῖς ἀληθεύσειν ἃ ἔλεγες ἐπήρας τοσοού-
 τους ἀνθρώπους συστρατεύεσθαι τε καὶ κατεργάσασθαι
 σοι ἀρχὴν οὐ τριάκοντα μόνον ἀξίαν ταλάντων, ὅσα
 οἴονται δεῖν οὗτοι νῦν ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ πολλαπλασίων.
 οὐκοῦν τοῦτο μὲν πρῶτον τὸ πιστεύεσθαι, τὸ καὶ 26
 τὴν βασιλείαν σοι κατεργασάμενον, τούτων τῶν χρη-
 μάτων πιπράσκειται. ἴθι δὴ ἀναμνήσθητι πῶς μέγα 27
 ἡγοῦ τότε καταπρᾶξαι ἃ νῦν καταστρεψάμενος ἔχεις.
 ἐγὼ μὲν εὖ οἶδ' ὅτι ἡὔξω ἂν τὰ νῦν πεπραγμένα
 μᾶλλον σοι καταπραχθῆναι ἢ πολλαπλάσια τούτων τῶν
 χρημάτων γενέσθαι. ἐμοὶ τοίνυν μείζον βλάβος καὶ 28
 αἰσχιον δοκεῖ εἶναι τὸ ταῦτα νῦν μὴ κατασχεῖν ἢ τότε
 μὴ λαβεῖν, ὅσῳ περ χαλεπώτερον ἐκ πλουσίου πένητα
 γενέσθαι ἢ ἀρχὴν μὴ πλουτῆσαι, καὶ ὅσῳ λυπηρότερον
 ἐκ βασιλείας ἰδιώτην φανῆναι ἢ ἀρχὴν μὴ βασιλεῦσαι.
 οὐκοῦν ἐπίστασαι μὲν ὅτι οἱ νῦν σοι ὑπήκοοι γενό- 29
 μνοι οὐ φιλικῶς τῇ σῇ ἐπέισθησαν ὑπὸ σοῦ ἄρχεσθαι
 ἀλλ' ἀνάγκη, καὶ ὅτι ἐπιχειροῦεν ἂν πάλιν ἐλευθεροί
 γίνεσθαι, εἰ μὴ τις αὐτοὺς φόβος κατέχοι. ποτέρως 30
 οὖν οἴει μᾶλλον ἂν φοβείσθαι τε αὐτοὺς καὶ σωφρο-
 νεῖν τὰ πρὸς σέ, εἰ ὀρῶν σοι τοὺς στρατιώτας οὕτω
 διακειμένους ὡς νῦν τε μένοντας ἂν, εἰ σὺ κελεύεις,
 αὐθίς τ' ἂν ταχὺ ἐλθόντας, εἰ δέοι, ἄλλους τε τού-
 των περὶ σοῦ ἀκούοντας πολλὰ ἀγαθὰ ταχὺ ἂν σοι
 ὁπότε βούλοιο παραγενέσθαι, ἢ εἰ καταδοξάσειαν μῆτ'
 ἂν ἄλλους σοι ἐλθεῖν δι' ἀπιστίαν ἐκ τῶν νῦν γεγενη-
 μένων τούτους τε αὐτοῖς ἐννουστέρους εἶναι ἢ σοί;
 ἀλλὰ μὴν οὐδὲν πλήθει γε ἡμῶν λειφθέντες ὑπεξάν 31
 σοι, ἀλλὰ προστατῶν ἀπορία. οὐκοῦν νῦν καὶ τοῦτο
 κίνδυνος μὴ λάβωσι προστάτας αὐτῶν τινὰς τούτων

οὐ νομίζουσιν ὑπὸ σοῦ ἀδικεῖσθαι, ἢ καὶ τούτων κρεί-
 τονας τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν οἱ μὲν στρατιῶται
 ὑπισχνῶνται προθυμότερον αὐτοῖς συστρατεύσεσθαι,
 ἂν τὰ παρὰ σοῦ νῦν ἀναπράξωσιν, οἱ δὲ Λακεδαιμό-
 νιοι διὰ τὸ δεῖσθαι τῆς στρατιᾶς συναινέσωσιν αὐτοῖς
 32 ταῦτα. ὅτι γε μὴν οἱ νῦν ὑπὸ σοὶ Θοῤῃες γενόμενοι
 πολὺ ἂν προθυμότερον ἴοιεν ἐπὶ σε ἢ σὺν σοὶ οὐκ
 ἄδηλον· σοῦ μὲν γὰρ κρατοῦντος δουλεία ὑπάρχει
 33 αὐτοῖς, κρατουμένου δὲ σου ἐλευθερία. εἰ δὲ καὶ τῆς
 χώρας προνοεῖσθαι ἤδη τι δεῖ ὡς σῆς οὔσης, ποτέρως
 ἂν οἴσι ἀπαθῆ κακῶν μᾶλλον αὐτὴν εἶναι, εἰ οὔτοι οἱ
 στρατιῶται ἀπολαβόντες ἂ ἐγκαλοῦσιν εἰρήνην κατα-
 λιώντες οἰχοῖντο, ἢ εἰ οὔτοι τε μένοιεν ὡς ἐν πολεμίᾳ
 σὺ τε ἄλλους πειρῶ πλείονας τούτων ἔχων ἀντιστρα-
 34 τοπεδεύεσθαι δεομένους τῶν ἐπιτηδείων; ἀργύριον δὲ
 ποτέρως ἂν πλεόν ἀναλωθείη, εἰ τούτοις τὸ ὀφειλό-
 μενον ἀποδοθείη, ἢ εἰ ταῦτά τε ὀφείλοιο ἄλλους τε
 35 κρείττονας τούτων δέοι σε μισθοῦσθαι; ἀλλὰ γὰρ
 Ἡρακλείδῃ, ὡς πρὸς ἐμὲ ἐδήλου, πάμπολυ δοκεῖ τοῦτο
 τὸ ἀργύριον εἶναι. ἢ μὴν πολὺ γέ ἐστιν ἔλαττον νῦν
 σοὶ καὶ λαβεῖν τοῦτο καὶ ἀποδοῦναι ἢ πρὶν ἡμᾶς ἐλ-
 36 θεῖν πρὸς σὲ δέκατον τούτου μέρος. οὐ γὰρ ἀριθμὸς
 ἐστὶν ὁ ὀρίζων τὸ πολὺ καὶ τὸ ὀλίγον, ἀλλ' ἡ δύναμις
 τοῦ τε ἀποδιδόντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος. σοὶ δὲ νῦν
 ἢ κατ' ἐνιαυτὸν πρόσοδος πλείων ἔσται ἢ ἐμπροσθεν
 37 τὰ παρόντα πάντα [ἂ ἐκέκτησο]. ἐγὼ μὲν, ὦ Σεύθῃ,
 ταῦτα ὡς φίλου ὄντος σου προνοοῦμένην, ὅπως σὺ τε
 ἄξιος δοκοῖς εἶναι ὧν οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν ἀγαθῶν
 38 ἐγὼ τε μὴ διαφθαρείην ἐν τῇ στρατιᾷ. εὐ γὰρ ἴσθι
 ὅτι νῦν ἐγὼ οὔτ' ἂν ἐχθρὸν βουλόμενος κακῶς ποιῆσαι

δυνηθείην σὺν ταύτῃ τῇ στρατιᾷ οὔτ' ἂν εἰ σοι πάλιν
 βουλοίμην βοηθῆσαι, ἱκανὸς ἂν γενοίμην. οὕτω γὰρ
 πρὸς με ἡ στρατιὰ διάκειται. καίτοι αὐτόν σε μάρ- 39
 τυρα σὺν θεοῖς εἰδόσι ποιοῦμαι ὅτι οὔτε ἔχω παρὰ
 σοῦ ἐπὶ τοῖς στρατιώταις οὐδὲν οὔτε ἤτησα κώποτε
 εἰς τὸ ἴδιον τὰ ἐκείνων οὔτε ἂ ὑπέσχου μοι ἀπήτησα·
 ὄμνυμι δέ σοι μηδὲ ἀποδιδόντος δέξασθαι ἂν, εἰ μὴ 40
 καὶ οἱ στρατιῶται ἐμελλον τὰ ἑαυτῶν συναπολαμβά-
 νειν. αἰσχρὸν γὰρ ἦν τὰ μὲν ἐμὰ διαπεπραχθῆαι, τὰ
 δ' ἐκείνων περιδεῖν ἐμὲ κακῶς ἔχοντα ἄλλως τε καὶ
 τιμώμενον ὑπ' ἐκείνων. καίτοι Ἑρακλείδῃ γε λῆρος 41
 πάντα δοκεῖ εἶναι πρὸς τὸ ἀργύριον ἔχειν ἐκ παντὸς
 τρόπου· ἐγὼ δέ, ὦ Σεύθῃ, οὐδὲν νομίζω ἀνδρὶ ἄλλως
 τε καὶ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι κτήμα οὐδὲ λαμπρότερον
 ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης καὶ γενναιότητος. ὁ γὰρ ταῦτα 42
 ἔχων πλουτεῖ μὲν ὄντων φίλων πολλῶν, πλουτεῖ δὲ
 καὶ ἄλλων βουλομένων γενέσθαι, καὶ εὖ μὲν πράττων
 ἔχει τοὺς συνησθησομένους, ἐὰν δέ τι σφαλῇ, οὐ σπα-
 νίζει τῶν βοηθησόντων. ἀλλὰ γὰρ εἰ μήτε ἐκ τῶν 43
 ἐμῶν ἔργων κατέμαθες ὅτι σοι ἐκ τῆς ψυχῆς φίλος
 ἦν, μήτε ἐκ τῶν ἐμῶν λόγων δύνασαι τοῦτο γινῶναι,
 ἀλλὰ τοὺς τῶν στρατιωτῶν λόγους πάντως κατανόη-
 σον· παρήσθα γὰρ καὶ ἤκουες ἂ ἔλεγον οἱ ψέγειν ἐμὲ
 βουλόμενοι. κατηγόρουν γὰρ μου πρὸς Λακεδαιμονίους 44
 ὡς σὲ περὶ πλείονος ποιοίμην ἢ Λακεδαιμονίους, αὐ-
 τοὶ δ' ἐνεκάλουν ἐμοὶ ὡς μᾶλλον μέλοι μοι ὅπως τὰ
 σὰ καλῶς ἔχοι ἢ ὅπως τὰ ἑαυτῶν· ἐφασαν δέ με καὶ
 δῶρα ἔχειν παρὰ σοῦ. καίτοι τὰ δῶρα ταῦτα πότερον 45
 οἶει αὐτοὺς κακόνιοιάν τινα ἐνιδόντας μοι πρὸς σὲ αἰ-
 τιᾶσθαι με ἔχειν παρὰ σοῦ ἢ προθυμίαν πολλὴν περὶ

- 46 σὲ κατανοήσαντας; ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὐνοίαν δεῖν ἀποκείσθαι τούτῳ παρ' οὗ ἂν δῶρά τις λαμβάνῃ. σὺ δὲ πρὶν μὲν ὑπερητήσῃαι τί σοι ἐμὲ ἐδέξω ἡδέως καὶ ὄμμασι καὶ φωνῇ καὶ ξενίοις καὶ ὅσα ἔσοιτο ὑπισχνούμενος οὐκ ἐνεπίμπλασο· ἐπεὶ δὲ κατέπραξας ἅ ἐβούλου καὶ γεγένησαι ὅσον ἐγὼ ἐδυνάμην μέγιστος, νῦν οὕτω με ἄτιμον ὄντα ἐν τοῖς στρα-
 47 τιώταις τολμᾶς περιορᾶν; ἀλλὰ μὴν ὅτι σοι δόξει ἀποδοῦναι πιστεύω καὶ τὸν χρόνον διδάξειν σε καὶ αὐτόν γέ σε οὐχὶ ἀνέξεσθαι τοὺς σοι προεμένους ἐνεργεσίαν ὀρῶντά σοι ἐγκαλοῦντας. δέομαι οὖν σου, ὅταν ἀποδιδῶς, προθυμείσθαι ἐμὲ παρὰ τοῖς στρατιώ-
 ταις τοιοῦτον ποιῆσαι οἷόνπερ καὶ παρέλαβες.
- 48 Ἀκούσας ταῦτα ὁ Σεύθης κατηράσατο τῷ αἰτίῳ τοῦ μὴ πάλαι ἀποδεδόσθαι τὸν μισθόν· καὶ πάντες Ἡρακλείδην τοῦτον ὑπώπτεισαν εἶναι· ἐγὼ γάρ, ἔφη,
 49 οὔτε διενοήθην πάποτε ἀποστερῆσαι ἀποδώσω τε. ἐντεῦθεν πάλιν εἶπεν ὁ Ξενοφῶν, Ἐπεὶ τοίνυν διανοεῖ ἀποδιδόναι, νῦν ἐγὼ σου δέομαι δι' ἐμοῦ ἀποδοῦναι, καὶ μὴ περιδεῖν με διὰ σὲ ἀνομοίως ἔχοντα ἐν τῇ
 50 στρατιᾷ νῦν τε καὶ ὅτε πρὸς σὲ ἀφικόμεθα. ὁ δ' εἶπεν, Ἄλλ' οὔτ' ἐν τοῖς στρατιώταις ἔσει δι' ἐμὲ ἀτιμότερος ἂν τε μένης παρ' ἐμοὶ χιλίους μόνους ὀπίστας ἔχων, ἐγὼ σοι τὰ τε χωρία ἀποδώσω καὶ τᾶλλα ἅ ὑπεσχόμην.
 51 ὁ δὲ πάλιν εἶπε, Ταῦτα μὲν ἔχειν οὕτως οὐχ οἷόν τε· ἀπόπεμπε δὲ ἡμᾶς. Καὶ μὴν, ἔφη ὁ Σεύθης, καὶ ἀσφαλέστερόν γέ σοι οἶδα ὄν παρ' ἐμοὶ μένειν ἢ ἀπίεναί.
 52 ὁ δὲ πάλιν εἶπεν, Ἀλλὰ τὴν μὲν σὴν πρόνοιαν ἐπαινώ· ἐμοὶ δὲ μένειν οὐχ οἷόν τε· ὅπου δ' ἂν ἐγὼ ἐντιμότε-
 53 ρος ᾶ, νόμιξε καὶ σοὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἔσεσθαι. ἐντεῦθεν

λέγει Σεύθης, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχω ἀλλ' ἢ μικρόν τι, καὶ τοῦτό σοι δίδωμι, τάλαντον· βοῦς δὲ ἑξακοσίους καὶ πρόβατα εἰς τετρακισχίλια καὶ ἀνδράποδα εἰς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ταῦτα λαβὼν καὶ τοὺς τῶν ἀδικησάντων σε ὁμήρους προσλαβὼν ἄπιθι. γελάσας ὁ Ξενοφῶν 54 εἶπεν, Ἦν οὖν μὴ ἐξικνηται ταῦτ' εἰς τὸν μισθόν, τίνος τάλαντον φήσω ἔχειν; ἄρ' οὐκ, ἐπειδὴ καὶ ἐπικίνδυνόν μοι ἔστιν, ἀπιόντά γε ἄμεινον φυλάττεσθαι πέτρους; ἤκουες δὲ τὰς ἀπειλάς. τότε μὲν δὴ αὐτοῦ ἔμεινε.

Τῇ δ' ὑστεραία ἀπέδωκε ἑαυτοῖς ἃ ὑπέσχετο 55 καὶ τοὺς ἑλῶντας συνέπεμψεν. οἱ δὲ στρατιῶται τέως μὲν ἔλεγον ὡς ὁ Ξενοφῶν οἰχοίτο ὡς Σεύθην οἰκήσων καὶ ἃ ὑπέσχετο αὐτῷ ληψόμενος· ἐπεὶ δὲ εἶδον, ἤσθησαν καὶ προσέθεον. Ξενοφῶν δ' ἐπεὶ εἶδε Χαρ- 56 μῖνόν τε καὶ Πολύνικον, Ταῦτα, ἔφη, ἐσέσωσται δι' ὑμᾶς τῇ στρατιᾷ καὶ παραδίδωμι αὐτὰ ἐγὼ ὑμῖν· ὑμεῖς δὲ διαθήμενοι διάδοτε τῇ στρατιᾷ. οἱ μὲν οὖν παραλαβόντες καὶ λαφυροπώλας καταστήσαντες ἐπώλουν, καὶ πολλὴν εἶχον αἰτίαν. Ξενοφῶν δὲ οὐ προσήει, 57 ἀλλὰ φανερὸς ἦν οἰκαδε παρασκευαζόμενος· οὐ γάρ πω ψῆφος αὐτῷ ἐπῆκτο Ἀθήνησι περὶ φηγῆς. προσελθόντες δὲ αὐτῷ οἱ ἐπιτήδειοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐδέοντο μὴ ἀπελθεῖν πρὶν ἀπαγάγοι τὸ στράτευμα καὶ Θίβρωνι παραδοίη.

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ VIII. τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης μάντις Φλιάσιος ὁ Κλεαγόρου υἱὸς τοῦ τὰ ἐντολῆματα ἐν Λυκίῳ γεγραφότος. οὗτος συνήθετο τῷ Ξενοφῶντι ὅτι ἐσέσωστο, καὶ ἡρώτα αὐτὸν πόσον χρυσίον ἔχοι. ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν 2

ἢ μὴν ἔσεσθαι μηδὲ ἐφόδιον ἱκανὸν οἰκαδὲ ἀκίοντι, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψακηνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυσ τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν ὅτι κείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι κἂν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ. συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστι, καὶ ἐκήρετο εἰ ἤδη θύσειεν, ὥσπερ οἴκοι, ἔφη, εἰώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφη ἐξ ὅτου ἀπεδημήσῃς τεθνηκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι καθὰ εἰώθει, καὶ ἔφη συνόλισεν ἐπὶ τὸ βέλτιον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Ξενοφῶν προελθὼν εἰς Ὀφρύνιον ἐθύετο καὶ ὠλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ, καὶ ἐκαλλιέρει. καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίῳν καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξηνοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἐνδειαν κειραμέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἠδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

7 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος, καὶ ὑπερβάντες τὴν Ἴδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καίκοι πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐνταῦθα δὴ ξηνοῦται Ξενοφῶν Ἑλλάδι τῇ Γοργύλου τοῦ Ἐρετριέως γυναικὶ καὶ Γοργίανος καὶ Γοργύ-

λου μητρὶ. αὐτὴ δ' αὐτῶ φράζει ὅτι Ἀσιδάτης ἐστὶν 9
 ἐν τῷ πεδίῳ ἀνὴρ Πέρσης· τοῦτον ἔφη αὐτόν, εἰ
 ἔλθοι τῆς νυκτὸς σὺν τριακοσίοις ἀνδράσι, λαβεῖν αὐν
 καὶ αὐτόν καὶ γυναῖκα καὶ παῖδας καὶ τὰ χρήματα·
 εἶναι δὲ πολλά. ταῦτα δὲ καθηγησομένους ἐπεμψε
 τὸν τε αὐτῆς ἀνεψιὸν καὶ Δαφναγόραν, ὃν περὶ πλεί-
 στου ἐποιεῖτο. ἔχων οὖν ὁ Ξενοφῶν τούτους παρ' 10
 ἑαυτῷ ἐθύετο. καὶ Βασίλας ὁ Ἥλειος μάντις παρῶν
 εἶπεν ὅτι κάλλιστα εἴη τὰ ἱερὰ αὐτῷ καὶ ὁ ἀνὴρ ἀλώ-
 σιμος εἴη. θειπνήσας οὖν ἐπορεύετο τοὺς τε λοχαγοὺς 11
 τοὺς μάλιστα φίλους λαβὼν καὶ * * πιστοὺς γεγενη-
 μένους διὰ παντός, ὅπως εὖ ποιήσαι αὐτούς. συνεξ-
 ἔρχονται δὲ αὐτῷ καὶ ἄλλοι βιασάμενοι εἰς ἑξακοσίους·
 οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀπήλανον, ἵνα μὴ μεταδοῖεν τὸ μέρος,
 ὡς ἐτοίμων δὴ χρημάτων.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο περὶ μέσας νύκτας, τὰ μὲν περίξ 12
 ὄντα ἀνδράποδα τῆς τύρσιος καὶ χρήματα τὰ πλείστα
 ἀπέδρα αὐτοὺς παραμελοῦντας, ὡς τὸν Ἀσιδάτην αὐ-
 τὸν λάβοιεν καὶ τὰ ἐκείνου. πυρρομαχοῦντες δὲ ἐπεὶ 13
 οὐκ ἐδύναντο λαβεῖν τὴν τύρσιν, ὑψηλὴ γὰρ ἦν καὶ
 μεγάλη καὶ προμαχεῶνας καὶ ἀνδρας πολλοὺς καὶ μαχι-
 μους ἔχουσα, διορύττειν ἐπεχείρησαν τὸν πύργον. ὁ 14
 δὲ τοῖχος ἦν ἐπ' ὀκτὼ πλίνθων γηίνων τὸ εὖρος. ἄμα
 δὲ τῇ ἡμέρᾳ διωρῶνκτο· καὶ ὡς τὸ πρῶτον διεφάνη,
 ἐπάταξεν ἐνδοθεν βουπόρῳ τις ὀβελίσκῳ διαμπερὲς
 τὸν μηρὸν τοῦ ἐγγυτάτω· τὸ δὲ λοιπὸν ἐκτοξεύοντες
 ἐπόλουν μὴδὲ παριέναι ἔτι ἀσφαλὲς εἶναι. κεκραγόντων 15
 δὲ αὐτῶν καὶ πυρρσενόντων ἐκβοηθοῦσιν Ἰταμένης μὲν
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐκ Κομανίας δὲ ὀπλιται
 Ἀσσύριοι καὶ Ἰρράνιοι ἱππεῖς καὶ οὗτοι βασιλέως

μισθοφόροι ὡς ὀγδοήκοντα, καὶ ἄλλοι πελτασταὶ εἰς ὀκτακοσίους, ἄλλοι δ' ἐκ Παρθενίου, ἄλλοι δ' ἐξ Ἀπολλωνίας καὶ ἐκ τῶν πλησίον χωρίων καὶ ἱππεῖς.

- 16 Ἐνταῦθα δὴ ᾧρα ἦν σκοπεῖν πῶς ἔσται ἡ ἄφοδος καὶ λαβόντες ὅσοι ἦσαν βόες καὶ πρόβατα ἤλαυνον καὶ ἀνδράποδα ἐντὸς κλαισίου ποιησάμενοι, οὐ τοῖς χρήμασιν ἐτι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴ φυγῆ εἴη ἡ ἄφοδος, εἰ καταλιπόντες τὰ χρήματα ἀπίοιεν, καὶ οἱ τε πολέμοι θρασύτεροι εἶεν καὶ οἱ στρατιῶται ἀθυμότεροι· νῦν δὲ ἀπῆσαν ὡς περὶ τῶν χρημάτων
- 17 μαχούμενοι. ἐπεὶ δὲ ἑώρα Γογγύλος ὀλίγους μὲν τοὺς Ἕλληνας, πολλοὺς δὲ τοὺς ἐπικειμένους, ἐξέρχεται καὶ αὐτὸς βία τῆς μητρὸς ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, βουλόμενος μετασχεῖν τοῦ ἔργου· συνεβοήθει δὲ καὶ Προκλῆς ἐξ Ἀλισάρνης καὶ Τευθρανίας ὁ ἀπὸ Δαμαρά-
- 18 του. οἱ δὲ περὶ Ξενοφῶντα ἐπεὶ πάνν ἤδη ἐπιέζοντο ὑπὲρ τῶν τοξευμάτων καὶ σφενδονῶν, πορευόμενοι κύκλω, ὅπως τὰ ὄπλα ἔχοιεν πρὸ τῶν τοξευμάτων, μόλις διαβαίνουνσι τὸν Κάρκασον ποταμόν, τετραωμένοι
- 19 ἔγγυς οἱ ἡμίσεις. ἐνταῦθα δὲ Ἀγασίας Στυμφάλιος λοχαγὸς τιτρώσκειται, τὸν πάντα χρόνον μαχόμενος πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ διασώζονται ἀνδράποδα ὡς διακόσια ἔχοντες καὶ πρόβατα ὅσον θύματα.
- 20 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θυσάμενος ὁ Ξενοφῶν ἐξάγει νύκτωρ πᾶν τὸ στράτευμα, ὅπως ὅτι μακροτάτην ἔλθοι τῆς Ἀυδίας, εἰς τὸ μὴ διὰ τὸ ἔγγυς εἶναι φοβεῖσθαι,
- 21 ἀλλ' ἀφυλακτεῖν. ὁ δὲ Ἀσιδάτης ἀκούσας ὅτι πάλιν ἐπ' αὐτὸν τεθυμένος εἴη ὁ Ξενοφῶν καὶ παντὶ τῶν στρατεύματι ἦξει, ἐξαυλίζεται εἰς κόμας ὑπὸ τὸ Παρ-
- 22 θέμιον πόλισμα ἐχούσας. ἐνταῦθα οἱ περὶ Ξενοφῶντα

συντυγγάνουσιν αὐτῷ καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν καὶ γυναίκα καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἵππους καὶ πάντα τὰ ὄντα· καὶ οὕτω τὰ πρότερα ἱερὰ ἀπέβη. ἔπειτα πάλιν ἀφ-23
ικνοῦνται εἰς Πέρσῃον. ἐνταῦθα τὸν θεὸν ἠσπάσατο Ξενοφῶν· συνέπραττον γὰρ καὶ οἱ Λάκωνες καὶ οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται ὥστ' ἐξαιρετὰ λαβεῖν καὶ ἵππους καὶ ζεύγη καὶ τᾶλλα· ὥστε ἱκανὸν εἶναι καὶ ἄλλον ἤδη εὖ ποιεῖν.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ 24
στράτευμα καὶ συμμίξας τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον. [Ἄρχοντες δὲ 25
οἶδε τῆς βασιλείας χώρας ὅσῃν ἐπήλθομεν. Λυδίας Ἄρτίμας, Φρυγίας Ἀρτακάμας, Λυκαονίας καὶ Καππαδοκίας Μιθραδάτης, Κιλικίας Συέννεσις, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας Δέρνης, Συρίας καὶ Ἀσσυρίας Βέλεσος, Βαβυλῶνος Ῥωπάρας, Μηδίας Ἀρβάκας, Φασιανῶν καὶ Ἑσπεριῶν Τιρίβαζος· Καρδοῦχοι δὲ καὶ Χάλυβες καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μάκρωνες καὶ Κόλχοι καὶ Μοσσύνοικοι καὶ Κοῦκοι καὶ Τιβαρηνοὶ αὐτόνομοι· Παφλαγονίας Κορύλας, Βιδυνῶν Φαρνάβαζος, τῶν ἐν Εὐρώπῃ Θρακῶν Σεύθης. ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀνα-26
βάσεως καὶ καταβάσεως σταθμοὶ διακόσιοι δεκαπέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πενήκοντα πέντε, στάδια τρισμῦρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πενήκοντα. χρόνον πληθὸς τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες.]

INDEX NOMINVM.

Abrocomas hostis Cyri ad Euphratem I. 3. 20., ab eo Graeci mercenarii deficiunt ad Cyrum I. 4. 3., nec Ciliciae portas nec Phoenicem defendit I. 4. 5., comburit naves, ne Cyrus Euphratem traiciat I. 4. 18., quinto die demum post pugnam ad Cunaxa advenit cum suis I. 7. 12.

Abrozelmus Thrax VII. 6. 43.

Abydus I. 1. 9.

Achaei multi in exercitu VI. 2. 10. cum Arcadibus ab exercitu se separant ibid.

Acherusia Chersonesus. Ibi Hercules descendit ad Cerberum educendum VI. 2. 2.

Adramyttium VII. 8. 3.

Aetae nepos rex Phasiarum V. 6. 37.

Aegyptii in exercitu Persarum I. 3. 9., hostes Persarum II. 1. 14., II. 5. 13.

Aeneas Stymphalius lochagus perit IV. 7. 13.

Aenianes sunt in copiis Menonis Thessali I. 2. 6. Eorum saltatio VI. 1. 7.

Aeolis V. 6. 24.

Aeschines Acarnan praest cohorti peltastarum Arcadico-rom IV. 3. 22., 8. 18.

Agasias Stymphalius lochagus gravis armaturae IV. 1. 27., indicat servilem statum Apollonidis III. 1. 31., rem strenue gerit IV. 7. 11., V. 2. 15., ridet Lacedaemoniorum regnandi aviditatem VI. 1. 30., legatus mittitur ad Heracleotas VI. 2. 7.,

suadet ne exercitus separetur VI. 4. 10., eripit Dexippo militem VI. 6. 7., ultro se sistit Cleandro ad iudicium VI. 6. 17., vulneratur dum fortiter pugnat VII. 8. 19.

Agésilas redit ex Asia adversus Boeotios V. 3. 6.

Agias Arcas dux cum caeteris ducibus dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., obtruncatur II. 6. 1., laudatur II. 6. extr.

Amazonum securis IV. 4. 16.

Amphicrates Atheniensis IV. 2. 13., 17.

Anaxibius Spartanae classis praefectus Byzantiae V. 1. 4. VI. 6. 13., a Pharnabazo corruptus spe stipendii facta pellicit Graecos ex Asia Byzantium VI. 1. 16., VII. 1. 3.: sed fidem fallit et Graecos Byzantio fraudulenter emittit VII. 1. 11., quorum metu fugit in arcem 20., 36., decedit Byzantio VII. 2. 5., Pharnabazo iratus mittit Xenophontem ad exercitum ut in Asiam traducat 8.

Antandrus VII. 8. 7.

Apollo cutim detrahit Marsyae I. 2. 8.: ei duces consecravit decimas praedae V. 3. 4.: sacra facit Xenophon VII. 8. 3. Apollo Delphicus consultatur a Xenophonte III. 1. 6.

Apollonia VII. 8. 15.

Apollonides Lydus auribus pertusis ob ignaviam abigitur ab exercitu III. 1. 26. 31.

Arabia I. 5. 1., VII. 8. 25.

Araxes fluvius I. 4. 19.

Arbaces dux in exercitu Artaxerxis I. 7. 12. Mediae satrapa VII. 8. 25.

Arcades multi in exercitu VI. 2. 10., eorum saltatio 1. 11. Arcades et Lacedaemonii VI. 1. 30., cum Achaeis se separant a caeteris VI. 2. 12., sed mox suae temeritatis dant poenas VI. 3. 1.—9. Arcas quidam temere accusat Xenophontem VII. 6. 8.

Archagoras Argivus exsul, lochagus IV. 2. 13. 17.

Arexio Arcas Parrhasius, harsuspex VI. 4. 13., 5. 2., 8.

Argo VI. 2. 1.

Ariaeus Cyri amicus praeesat cornu sinistro I. 8. 5., 9. 31., fugit interfecto Cyro I. 9. 31., II. 1. 3., imperium Persarum oblatum non accipit II. 2. 1., rationem itineris proponit II. 2. 11., impetrata venia a rege minus curat Graecos II. 4. 2., 16., cum Tissapherne Graecos prodit II. 5. 35. seqq.

Aristarchus harmosta Lacedaemonius Byzantii Cleandri successor vendit ad quadringentos Graecos VII. 2. 5., 6.: corruptus a Pharnabazo prohibet Graecos a traiectu in Asiam VII. 2. 12., 6. 13., 24.: insidiatur ipsi Xenophonti VII. 2. 14., 3. 2., dehortatur Graecos, ne cum Seuthe se coniungant 7.

Aristeas Chius, centurio levis armaturae, vir fortis IV. 1. 28., 6. 20.

Aristippus Thessalus a Cyro hospite accipit pecuniam et quattuor millia militum contra seditiosos cives I. 1. 10., his praeficit Menonem II. 6. 28.

Aristo Atheniensis legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14.

Aristonymus Methydriensis Arcas lochagus praeesat gravi armaturae IV. 1. 27., 6. 20.: rem strenue gerit IV. 7. 9.

Armenia, eius satrapa Orontas III. 5. 17.: in ea sunt fontes Tigridis et Euphratis IV. 1. 3. eam Centrites amnis distinguit a Carduchorum regione IV. 3. 1., eius montes IV. 3. 20., eam peragrunt Graeci IV. 4. 1., Armeniae occidentalis satrapa Tiribazus IV. 4. 4., 5. Armenii milites IV. 3. 4. Armeniorum pueri vicem pincerarum sustinent IV. 5. 33. eorum equi describuntur IV. 5. 36.

Artacamas Phrygiae satrapa [VII. 8. 25.].

Artageres praeesat sex milibus equitum in Artaxerxis exercitu I. 7. 11., occiditur ab ipso Cyro in pugna I. 8. 24.

Artaozus Cyri amicus II. 4. 16., 5. 35.

Artapates eunuchus Cyrifidelissimus I. 6. 11., immoritur Cyro I. 8. 28.

Artaxerxes filius Darii et Parysatidis, frater Cyri maior I. 1. 1. succedit patri 3., Cyrum non necat exoratus a matre 3., eius frater spurius II. 4. 25., vulneratur a Cyro in acie I. 8. 26., occisi Cyri castra diripit I. 10. 1., metuit Graecos victores 6., II. 2. 18., 3. 1., poscit a Graecis arma II. 1. 8., inducias facit cum Graecis II. 3. 25., necat Graecorum duces II. 6. 1.

Artimas Lydiae satrapa VII. 8. 25.

Artuchas. eius mercenarii IV. 3. 4.

Arystas Arcas, homo vorax VII. 3. 23.

Asidates nobilis et opulentus Persa oppugnatur a Xenophonte frustra VII. 8. 9., 15., tandem capitur cum suis 22.

Asspendii I. 2. 12.

Assyrii VII. 8. 15.

Athenienses strenue rem gerunt in bellis Persicis III. 2. 11., furantur pecunias publicas IV. 6., 16., eorum opes magnae franguntur a Lacedaemoniis VII. 1. 27., fidem laudat Seuthes VII. 2. 31. et suos cognatos vocat. eorum thesaurus Delphis V. 3. 5.

Babylon I. 4. 11., 5. 5., II. 4. 12., III. 5. 15., quantum distet a loco ubi pugnatum est II. 2. 6., quantum distet a Cotyoris Ponti [V. 5. 4.], ad eam pugna inter Cyrum et Artaxerxem accidisse dicitur ibid.

Babylonia regio I. 7. 1., II. 2. 13.

Basias Arcas occiditur a Carduchis IV. 1. 18.

Basias Eleus haruspex VII. 8. 10.

Belesys Syriae et Assyriae satrapa I. 4. 10., VII. 8. 25.

Bio affert pecunias exercitui VII. 8. 6.

Bisanthe VII. 2. 38., 5. 8.

Bithyni VI. 2. 17., 12., adiuvantur a Pharnabazo VI. 4. 24., horum satrapa erat Pharnabazus [VII. 8. 25.]. Bithyni Thraces VI. 4. 2.

Boiscus Thessalus pugil, homo ignavus et improbus V. 8. 23.

Byzantium VI. 6. 13., VII. 2. 27., in eam urbem vi irrumpunt Graeci VII. 1. 16., ante bellum Peloponnesiacum fuit Atheniensium VII. 1. 27.

Caenae urbs magna Mesopotamiae ad Tigrim II. 4. 28.

Caici Campus VII. 8. 8.

Calchedon VII. 1. 20., 2. 24., 26.

Calchedonia VI. 6. 38.

Callimachus Parrhasius Arcas, lochagus gravis armaturae IV. 1. 27. 7. 8., rem strenue gerit 7. 10., legatus mittitur ad Sinopenses V. 6. 14., ad Heracleotas VI. 2. 7.: seditiose sibi arrogat imperium Arcadum et Achaeorum VI. 2. 9., 10.

Calpes portus VI. 2. 13., 17., VI. 3. 2., 10., 16., 24., describitur VI. 4. 1., 2.

Cappadocia I. 2. 20., 9. 7., VII. 8. 25.

Carcasus fl. VII. 8. 18.

Carduchi liberi, bellicosi, montani III. 5. 16., V. 5. 17., VII. 8. 25., horum montes petunt Graeci III. 5. 17., IV. 1. 2., frustra eos sibi reconciliare student IV. 1. 8., 9., urgent agmen extremum Graecorum IV. 1. 16., 3. 7.

Carsus amnis Ciliciae I. 4. 4.

Castoli Campus I. 1. 2., 9. 7.

Caystri Campus urbs I. 2. 11.

Celaenae urbs magna Phrygiae I. 2. 7., ibi erat Cyri praetorium et horti quos perfluit Maeander, arcem eius exstruxit Xerxes 9.

Centrites amnis distinguit Armeniam a Carduchorum regione IV. 3. 1., hunc traiciunt Graeci 15.

Cephisodorus Cephisophon-

- tis Atheniensis lochagus IV. 2. 13., occiditur 17.
- Ceramorum Forum urbs in finibus Mysiae I. 2. 10.
- Cerasus urbs Graeca et maritima in Colchide, Sinopensium colonia V. 3. 2., 4. 1., quibus tributum pendebat V. 5. 10., Cerasuntii V. 7. 13. et saepius.
- Cerberus VI. 2. 2.
- Chaldaei liberi, fortes, mercenarii; eorum arma IV. 3. 4., V. 5. 17., VII. 8. 25.
- Chalus amnis Syriae piscosus I. 4. 9.
- Chalybes liberi VII. 8. 25., finitimi Armeniae IV. 6. 34., qui stipendia merent apud Tibrizum IV. 4. 18., occurrunt Graecis IV. 6. 5., eorum fines peragrant Graeci IV. 7. 15., iterum in eorum regionem perveniunt V. 5. 1., laudantur ob fortitudinem et eorum arma describuntur IV. 7. 15., Mossynoecorum imperie parentes V. 5. 1.
- Charmanda urbs magna ad Euphratem I. 5. 10.
- Charminus Laco legatus Thibronis VII. 6. 1., defendit Xenophontem VII. 6. 39., 7. 15. etc.
- Chersonesus e regione Abydi I. 1. 9., 3. 4., II. 6. 2., 24. regio amoena et fertilis V. 6. 25. VII. 1. 13. vide Acherusia.
- Chrisophus Lacedaemonius navibus Issos adducit septingentos milites gravis armaturae I. 4. 3., mittitur ad Ariaeum II. 1. 5., laudat Xenophontem III. 1. 45., hortatur duces III. 2. 2., cur semel a Xenophonte sit vituperatus IV. 6. 3., perstringit Athenienses 16., Trapezunte ad Anaxibium mittitur ad naves afferendas V. 1. 4., sed Sinopen redit cum una triremi VI. 1. 16., imperium totius exercitus in eum confertur 32., sed mox eo privatur VI. 2. 12., in Calpes portum pervenit VI. 3. 10., medicamento sumpto perit VI. 4. 11.
- Chrysopolis propinqua Calchedoni VI. 6. 38., VI. 3. 16.
- Cilicia aditu difficilis I. 2. 21., eius situs et natura 22., portae eius I. 4. 4. III. 1. 10.
- Cleaesetus perit cum aliis V. 1. 17.
- Cleagorae pictura VII. 8. 1.
- Cleander harmosta Byzantii VI. 2. 13., VI. 4. 18., venit in Calpes potum VI. 6. 5., hospitium inquit cum Xenophonte VI. 6. 35., VII. 1. 8., imperium exercitus oblatum non recipit religione impeditus VI. 6. 36.
- Cleonor Arcas natu maximus dux secundum Clearchum II. 1. 10., Orchomenius, invehitur in Ariaeum II. 5. 39., sufficitur in locum Agiae Arcadis III. 1. 47., hortatur duces ad perfidiam Persarum ulciscendam III. 2. 4., praeest Arcadibus gravis armaturae IV. 8. 18., Arcadem rogat Xenophon ut sacra faciat VI. 4. 22., Cleonor simpliciter nominatus cum Phrynisco contendit ire militatum apud Seuthen VII. 2. 2., parti militum praeest VII. 3. 46., honorifice sentit de Xenophonte VII. 5. 16.
- Clearetus lochagus temere perit V. 7. 14.—16.
- Clearchus exsul Lacedaemonius comparat copias pecunia

quam a Cyro acceperat I. 1. 9., 3. 3. II. 6. 4., venit ad Cyrum Celsaenas cum mille militibus gravis armaturae, octingentis peltastis Thracibus et ducentis Cretensibus sagittariis I. 2. 9., praestitit cornu sinistro I. 2. 15., saxi petitur ab exercitu I. 3. 1., sedat milites I. 3. 3., 9., a Menonis militibus saxi petitur I. 5. 12., praestitit cornu dextro in pugna I. 8. 4., minus auscultat Cyro I. 8. 13., Cyro tesseram refert Graecorum I. 8. 16., eum maximi fecit Cyrus I. 1. 9., 6. 5., et suum consilium de bello regi inferendo cum eo communicavit III. 1. 10., laudatur ut bonus imperator II. 3. 11., 6. 8., colloquitur cum Tissapherne de metu insidiarum II. 5. 3.—15.: dolo capitur a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius vita et mores describuntur ibid., commemoratur V. 6. 24.

Cleonymus Laco, vir fortis, interficitur a Carduchis IV. 1. 18.

Coeratades Thebanus artem imperatoriam profitetur et vult praeesse Graecis VII. 1. 33., hoc conatu desistere cogitur 40.

Coeti [VII. 8. 25.]. Nomen corruptum ex *Τάοχοι*.

Colchi resistunt Graecis IV. 8. 9., sed fugantur 18., Graeci ibi vescuntur melle insaniam inferente 20., illorum legati lapidantur V. 7. 2., sunt liberi VII. 8. 25. Colchis IV. 8. 23.

Colossae urbs opulenta et magna Phrygiae maioris I. 2. 6.

Comania VII. 8. 15.

Corsote, urbs deserta ad Mascam amnem I. 5. 4.

Corylas, satrapa Paphlagoniae [VII. 8. 25.], V. 5. 12., 22., 6. 11., foedus facit cum Graecis VI. 1. 2.

Cotyora, urbs Graeca, Sio-pensium colonia in regione Tibarenorum ad Pontum Euxinum V. 5. 3., 4. De Cotyortis queritur Xenophon V. 5. 19. seqq.

Cretenses sagittarii I. 2. 9., eorum arcus III. 3. 7., 15. eorum opera multum prodest IV. 2. 28. V. 3. 29., cursus certamine excellunt IV. 8. 27.

Ctesias medicus curat Artaxerxem vulneratum I. 8. 26. laudatur eius testimonium 27.

Cydnus amnis Tarsum mediam interfluens I. 2. 23.

Cyniscus VII. 1. 13.

Cyrus Artaxerxis frater constituitur a Dario patre satrapa I. 1. 2., 9. 7., mortuo patre ab Artaxerxe calumnia Tissaphernis conicitur in vincula I. 1. 3., sed mox precibus matris liberatus remittitur in estrapiam. Inde bellum parat clam 6., clemens erga Xeniam et Pasionem I. 4. 8., liberalis erga Silanum I. 7. 18., nudo capite proelium committit I. 8. 6., occidit Artaxersem in acie 24., vulnerat Artaxerxem 26., interficitur 27., mutilatur corpus eius I. 10. 1., eius encomium I. 9. Cyrus maior I. 9. 1.

Cytonium VII. 8. 8.

Cyzicus urbs Mysiae ad Propontidem VII. 2. 6.

Damaratus Lacedaemonius II. 1. 3., VII. 8. 17.

Daphnagoras VII. 8. 9.

Dardas amnis I. 4. 10.

Dareus pater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9.

Delphi III. 1. 5., VI. 1. 22. Delphico in templo Apellinis habent thesaurum Athenienses V. 3. 5.

Delta Thraciae VII. 1. 33., 5. 1.

Democrates Temenites, homo diligens et certus IV. 4. 15.

Dercylidas bellum gerit cum Pharnabazo V. 6. 24.

Dernes satrapa Phoenices et Arabiae [VII. 8. 25.].

Dexippus Laconicus perioecus, nave a Trapezuntiis accepta fugit V. 1. 15., VI. 6. 5., calumniatur Xenophontem apud Anaxibium VI. 1. 32., 6. 15., accusat exercitum apud Cleandrum VI. 6. 9., et ipse accusatur ab Agasia 22., occiditur in Thracia a Nicandro Spartano V. 1. 15.

Dianae ara I. 6. 7., Dianae vovent Athenienses arte pugnam Marathoniam tot capras quot hostes interficerent III. 2. 12. Dianae partem manubiarum consecrant duces Graecorum V. 3. 4., ei fanum, lucum et sacra instituit Xenophon V. 3. 9.

Dolopes I. 2. 6.

Dracontius Spartiates exsul ob homicidium praeest certaminibus cursus IV. 8. 25., mittitur ad Cleandrum deprecandi gratia VI. 6. 30.

Drilae V. 2. 1., oppidum eorum a Graecis expugnatur et crematur V. 2. 3.—27.

Ecbatana II. 4. 25., III. 5. 15.

Enyalius I. 8. 18., V. 2. 14.

Ephesus I. 4. 2., II. 2. 6. V. 3. 8., 12., VI. 1. 23.

Episthenes Amphipolitanus praeest peltastis I. 10. 7., ei committit Xenophon puerum custodiendum IV. 6. 1., quem domum secum abducit 3. idem esse videtur

Episthenes Olynthius, puerorum amator formosorum VII. 4. 7.

Epyaxa Syennesis regis Cilicum coniux I. 2. 12. seqq.

Eteonicus claudit portas Byzantii VII. 1. 12., fugit 20.

Euclides, Phliasius Cleogorae pictoris filius, haruspex VII. 8. 1.

Euphrates I. 3. 20., eius latitudo I. 4. 11., Cyrus cum copiis transiit 17., 18., eundem Graeci non procul a fontibus traiciunt IV. 5. 2.

Eurylochus Lusiates protegit Xenophontem clypeo IV. 2. 21., rem strenue gerit IV. 7. 11., 12., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32., censet de stipendio Seuthae extorquendo idem quod Xenophon VII. 6. 40.

Eurymachus Dardanus V. 6. 21.

Ganos VII. 5. 8.

Gaulites exsul Samius Cyro fidelis I. 7. 5.

Glus filius Tami II. 1. 3., verbis Cyri promittit Graecis praemia I. 4. 16., iussu Cyri plaustra trahit e locis palustribus I. 5. 7., mortem Cyri nunciat Graecis II. 1. 3., observat Graecos II. 4. 24.

Gnesippus, lochagus Atheniensis, facete petit munus a Seuthe VII. 3. 28.

Gobryas, dux copiarum Artaxerxis I. 7. 12.

Gongylus Eretriensis VII. 8. 8. 17.

Gorgias Leontinus, eius Proxenus auditor fuit II. 6. 16.

Gorgio, frater Gongyli VII. 8. 8.

Graeci quot ascenderint cum Cyro I. 2. 9., 7. 10.: nolunt contra Artaxerxem ascendere I. 3. 1., 4. 12., vincunt et fugant barbaros I. 8. 21., 10. 11., redeunt in castra sua I. 10. 17., mortem Cyri segre ferunt II. 1. 4., redeunt ad Ariaeum II. 2. 8., non uno loco cum Ariaeo castra ponunt II. 4. 1., perveniunt ad Zapatam amnem, ubi eorum duces dolo Tissaphernis capti interficiuntur II. 5. 31., eorum animos excitat Xenophon III. 1. 15., iter faciunt pugnantem III. 3. 7., fugant Persas III. 4. 15., pellunt Persas de colle 25., 44., iter molestissimum faciunt per montes Carduchorum, quibuscum per septem dies continuo pugnare coguntur IV. 3. 2., vadunt per Armeniam IV. 4. 1., vexati nive et frigere IV. 5. 3., superant Chalybes, Taochos et Phasianos IV. 6. 24., pergunt per Scythinorum fines IV. 7. 18., cum Macronibus foedus faciunt IV. 8. 7., vincunt Colchos IV. 8. 19., perveniunt Trapezunta IV. 8. 22., aggre-diantur Drilas V. 2. 1., Mossynoecorum metropolin expugnant V. 4. 26., Cotyoris navigant Sinopen VI. 1. 14. inde Heracleam Ponti VI. 2. 2.; seditione orta exercitus tri-fariam dividitur VI. 2. 16., sed mox rursus se coniungunt VI.

4. 1., Bithynos acie vincunt VI. 5. 31., perveniunt Chryso-polin VI. extr., traiciunt Byzantium VII. 1. 7., apud Seuthen stipendia merent et vincunt Thraces VII. 3. 14., tandem coniungunt se cum Thibronis exercitu VII. 8. 24.

Gymnias urbs magna in regione Scythinorum IV. 7. 19.

Halisarne VII. 8. 17.

Halyz amnis Paphlagoniae V. 6. 9., VI. 2. 1.

Harmene VI. 1. 15., 17.

Harpasus fl. IV. 7. 18.

Hecatonymus, legatus Sinopensium V. 5. 7., 24., 6. 3.

Hegesander dux cohortis Arcadum VI. 3. 5.

Hellas Gongyli Eretriensis uxor VII. 8. 8.

Hellespontus I. 1. 9.

Heraclea, urbs Ponti Graeca, Megarensium colonia in Mariandynorum regione VI. 2. 1., quantum distet a Byzantio VI. 4. 2., multae ibi appellunt na-ves V. 6. 10. VI. 1. 33., et saepe. Heracleotae V. 6. 19., VI. 2. 17., 18. etc.

Heracleotis VI. 2. 19.

Heracides Maronites hortatur convivas ut Seuthae dent munera VII. 3. 15., mittitur ut praedam vendat VII. 4. 2., 5. 5., calumniatur Xenophon-tem 6., VII. 6. 5., Graecus dicitur VII. 6. 41. homo pecuniae cupidus VII. 7. 35., 41.

Herculi viae duci sacra fiunt IV. 8. 24., VI. 2. 15. ubi descenderit ad Cerberum educendum VI. 2. 2. H. dux VI. 5. 24., 25.

Hesperitae [VII. 8. 25.].

Hieronymus Eleus, Proxeni lochagorum natu maximus III. 1. 34., VI. 4. 10.: legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32.

Hieronymus Enoeus (n. gentile corruptum) vulneratur VII. 4. 18.

Hyracani VII. 8. 15.

Iasonium litus. ibi Argo apulit [VI. 2. 1.].

Iconium urbs Phrygiae extrema I. 2. 19.

Ida VII. 8. 7.

Ionia I. 4. 13., II. 1. 3., 2. 6., III. 5. 15.

Ionicae urbes deficiunt a Tissapherne ad Cyrum I. 1. 6.

Iris fl. V. 6. 9.

Issi urbs Ciliciae maritima magna et opulenta I. 2. 24., 4. 1.

Isthmus II. 6. 3.

Itamenus opem fert Asidatae VII. 8. 15.

Iuppiter III. 4. 12., hospitalis III. 2. 4., servator III. 2. 9. IV. 8. 44. VI. 5. 25., rex: huic sacra facit Xenophon de imperio oblato recipiendo VI. 1. 22., conf. VI. 6. extr., Milichius VII. 8. 4.

Lacedaemon V. 3. 11.

Lacedaemonii II. 6. 2., horum homoei in pueritia furari discunt, sed in furto deprehensi virgis caeduntur IV. 6. 15., contendunt cum Atheniensibus de principatu VI. 1. 27., quem consecuti sunt VI. 6. 12., quae loca ipsorum imperio subiecta fuerint VII. 1. 28.

Laconicus gladius IV. 7. 16.

Lampsacus VII. 8. 1., 6.

Larissa urbs magna, sed deserta, ad Tigrim III. 4.

Leon Thurius V. 1. 2.

Lotophagi III. 2. 25.

Lycaea ludi Arcadam I. 2. 10.

Lycaonia vastatur a Cyro I. 2. 19., satrapa eius est Mithradates [VII. 8. 25.], Lycaones non parent regi Persarum III. 2. 23.

Lyceum VII. 8. 1.

Lycius Polystrati filius Atheniensis praest equitatu III. 3. 20., IV. 3. 22., 25., 7. 24.

Lycius Syracusanus eques speculatum mittitur a Clearcho I. 10. 14.

Lycus Achaeus adversatur Xenophonti V. 6. 27., refert ad exercitum ut pecuniam poscant Heracleotas VI. 2. 4., legatus hanc ob causam Heracleam mittitur 7. auctor seditionis 9.

Lycus fl. VI. 2. 3.

Lydia I. 2. 5., 9. 7., III. 5. 15.

Macones IV. 8. 1., V. 5. 18., suis legibus utuntur VII. 8. 25.

Maeander fl. I. 2. 5., 6.

Maesades pater Seuthae rex Thraciae VII. 2. 32., 5. 1.

Magnetes. eorum saltatio VI. 1. 7.

Mantinenses. eorum saltatio VI. 1. 11.

Mardi IV. 3. 4.

Mariandyni. horum in regione sita fuit Heraclea VI. 2. 1.

Marsyas amnis exiguus, oriens non procul Celaenis influit in Maeandrum: hic Apollo dicitur cutim detraxisse Marsyae I. 2. 8.

Mascas amnis Mesopotamiae influens in Euphratem I. 5. 4.

Medea regis Medorum uxor III. 1. 11.

Media. per hanc redeunt Graeci II. 4. 27., III. 5. 15., Medorum feminae pulcras et

magnae laudantur III. 2. 25., eorum imperio potiuntur Persae vi III. 4. 8., 11.

Mediae murus I. 7. 15., II. 4. 12.

Medocus rex Odrysarum VII. 2. 32., 3. 16., 7. 3., 11.

Medosades mittitur a Seuthe ad Xenophontem VII. 1. 5., 2. 10., 24., 7. 1., 11.

Megabyzus Dianae Ephesiae aedituus V. 3. 6.

Megaphernes Persa *φωινιστικής* regius occiditur a Cyro I. 2. 20.

Megarensium colonia Heraclaea VI. 2. 1.

Melanditae gens Thraciae VII. 2. 32.

Melinophagi populus Thraciae VII. 5. 12.

Meno Thessalus ducit Colosias ad Cyrum mille pedites gravis armaturae et quingentos cetratos I. 2. 6., mittitur a Cyro in Ciliciam 20., eius duae cohortes pereunt 25., primus cum suis transit Euphratem I. 4. 13., eius milites iniuria afficiunt Clearchum et huius milites I. 5. 11., cornu sinistro Graecorum praest I. 7. 1., 8. 4., hospes Ariaei II. 1. 5., remanet apud Ariaeum II. 2. 1., suspectus est ob proditionem II. 5. 28., capitur a Tissapherne 31., misere trucidatur II. 6. 29. eius mores pessimi II. 6. 21.

Mespila urbs olim Medorum capta a Persis III. 4. 10.—12.

Midas capit Satyrum I. 2. 13.

Milesia Cyri pellex fugit ad Graecos I. 10. 3.

Miletus obsidetur I. 1. 7., 11., 4. 2., cur non defecerit ad Cyrum I. 9. 9.

Miltocythes Thrax cum suis transfugit ad regem II. 2. 7.

Mithradates Cyri amicus II. 5. 35., III. 3. 2., 4., adoritur Graecos abeuntes III. 3. 6., iterum adoritur III. 4. 2., 3., satrapa Lycaoniae et Cappadociae dicitur [VII. 8. 25.].

Mossynoeci V. 4. 2., eorum acies et armatura V. 4. 11., mors 32., eorum rex V. 4. 26., V. 5. 1., non parent Persis [VII. 8. 35.].

Myriandus urbs et emporium a Phoenicibus habitatum ad mare mediterraneum I. 4. 6.

Mysia VII. 8. 7., 8., 20.

Mysi populantur Cyri satrapiam I. 6. 7., bellum gerit Cyrus cum eis I. 9. 14., non parent regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23., 24.

Mysus quidam saltat VI. 1. 9., 12., alius insidias simulat V. 2. 29.

Nausiclides VII. 8. 6.

Neo Asinaeus vicem absentis Chirisophi imperatoris gerebat V. 3. 4., V. 6. 36., calumniatur Xenophontem V. 7. 1., malitiose suadet eidem ut seorsum iter faciat VI. 2. 13., succedit in locum Chirisophi vita defuncti VI. 4. 11., temere educit nonnullos praedatum VI. 4. 23., ad castra tuenda relinquitur VI. 5. 4., affectat imperium totius exercitus VII. 2. 2., dissidet a ceteris VII. 2. 17., 29., 3. 2.

Neontichos VII. 5. 8.

Nicander Laco occidit Dezippum V. 1. 15.

Nicarchus Arcas lochagus vulneratus nunciat calamita-

tem ducum II. 5. 33., cum viginti hominibus transfugit ad Persas III. 3. 5.

Nicomachus Octaeus praeest peltastis IV. 6. 20.

Odrysaë VII. 2. 32., 3. 16., 4. 21., 5. 15. Odryses quidam nobilis VII. 7. 1.

Odryses antiquus, cuius filius Teres VII. 5. 1.

Olympia V. 3. 7., 11.

Olynthii I. 2. 6.

Ophrynum VII. 8. 5.

Opis urbs magna ad Physcum amnem II. 4. 25.

Orontas Persa generis regii, insidias struit Cyro I. 6. 1. I. 9. 29. mortis damnatur I. 6. 10.

Orontas gener regis II. 4. 8. III. 4. 13., comitatur Graecos redeuntes II. 4. 9., 5. 40., satrapa Armeniaë III. 5. 17., IV. 3. 4.

Paphlagonia describitur V. 6. 6. seq. Corylas est eius satrapa V. 5. 12., VI. 1. 2., [VII. 8. 25.]. Paphlagonicaë galeae V. 2. 22., 4. 13. Paphlagonum legati VI. 1. 2., 6., 22.

Parium VII. 2. 7., 25., 3. 20. Pariani VII. 3. 16.

Parthenium VII. 8. 15., 21.

Parthenius fl. V. 6. 9., VI. 2. 1.

Parysatis, uxor Darii, mater Artaxerxis et Cyri I. 1. 1., 7. 9., Cyrum magis amat quam Artaxerxem I. 1. 4. eius praedia in Syria I. 4. 9., in Media II. 4. 27.

Pasio Megarensis praeest sexcentis I. 2. 8., a quibus desertus I. 3. 7., fugit domum I. 4. 7.

Pategyas Persa Cyri amicus I. 8. 1.

Peloponnesii I. 1. 6. VI. 2. 10. (Arcades et Achaëi).

Peltae I. 2. 10.

Pergamus VII. 8. 8., 23.

Perinthus II. 6. 2., VII. 2. 8., 11., 28., 4. 2., 6. 24.

Persae horum feminae laudantur ob formam III. 2. 25., fundae III. 3. 16., arcus magni III. 4. 17., IV. 4. 16. equitatus nocte est inutilis III. 4. 35., saltatio VI. 1. 10. Persae Medos subigunt III. 4. 8., 11.

Phalinus Graecus Tissapherni carus II. 1. 7., artem certandi armis et tacticen profitebatur ibid., a rege et Tissapherne ad Graecos mittitur ibid., negat Graecos invito rege salvos redire posse II. 1. 18.

Pharnabazus Bithyniae satrapa [VII. 8. 25.], Phrygiae VI. 4. 24., 5. 30., V. 6. 24., eius equites clade efficiunt Graecos palantes VI. 4. 24., praemiis et pollicitationibus sollicitat Anaxibium ut Cyrianis liberet Asiam III. 1. 2., similiter postea Aristarchum VII. 2. 7.

Phasis fluvius IV. 6. 4. V. 6. 36., V. 7. 1., 5., 7., 9.

Phasiani IV. 6. 5., V. 6. 36. referuntur ad satrapiam Tiri-bazi VII. 8. 25.

Philesius Achaëus sufficitur in locum Menonis III. 1. 47., idem et Sophoenetus dicuntur natu maximi duces V. 3. 1., adversatur Xenophonti V. 6. 27. damnatur repetundarum V. 8. 1., legatus mittitur ad Anaxibium VII. 1. 32. VII. 2. 1. V. Phryniscus.

Philoxenus Pellenensis rem fortiter gerit V. 2. 15.

Phocais Cyri pellex prudens et pulcra capitur in castris I. 10. 2.

Phoenice I. 4. 5., 7. 12. VII. 8. 25. Phoenices I. 4. 6.

Pholoö V. 8. 10.

Phrasias Atheniensis VI. 5. 11.

Phrygia regio Asiae minoris I. 2. 6., V. 6. 24., VII. 8. 25. Phr. magna I. 9. 7.

Phryniscus Achaëus VII. 2. 1., strategus VII. 2. 29., 5. 4. (ubi al. Philesius), negat se sine Xenophonte militaturum esse VII. 5. 10.

Physcus amnis Assyriae qui in Tigrim influit II. 4. 25.

Pigres Car Cyri interpres I. 2. 17., 5. 7., 8. 12.

Pisidæ. hos bello se petere simulabat Cyrus I. 1. 11., 2. 1., cum iis olim bellum gesserat I. 9. 14., hostes erant regi Persarum II. 5. 13., III. 2. 23.

Polus nauarchus succedit Anaxibio VII. 2. 5.

Polybotes Atheniensis IV. 5. 24.

Polycrates Atheniensis lochagus occupat vicum Armeniae IV. 5. 24., mittitur ad naves conquirendas V. 1. 16., cum Xenophonte it ad Seuthen VII. 2. 17., 29. sobornatus ab Xenophonte in Heraclidem invehitur VII. 6. 41.

Polynicus legatus Thibronis VII. 6. 1., 39., 43., VII. 7. 13., 56. Pontus V. 1. 15., 6. 15., 16., 7. 7. VI. 2. 4., 5. 20. Eux. IV. 8. 22.

Procles & Damarato Lacedaemonio ortus, Teuthraniae praefectus II. 1. 3., 2. 1., VII. 8. 17.

Proxenus Thebanus Boeotus

amicus Cyri, cuius consilio milites conscribit adversus Pisdas I. 1. 11., ducit ad Cyrum mille quingentos graves et quingentos levis armaturae I. 2. 3., studet Clearchi et Menonix rixas componere I. 5. 14., invitat Xenophontem et commendat Cyro III. 1. 4., 8., respondet legatis regis de armis tradendis II. 1. 10., captus dolo a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., eius mores describuntur I. 8. 4. I. 10. 5. II. 6. 16. III. 4. 15. V. 3. 5.

Psarus fluvius Ciliciae I. 4. 1. Pylae Ciliciae et Syriae I. 4. 4. Pylae Babyloniae ad Euphratem I. 5. 5.

Pyramus amnis Ciliciae I. 4. 1. Pyrrhias Arcas VI. 5. 11.

Pythagoras Lacedaemonius, praefectus classi quam Lacedaemonii Cyro miserunt auxilium I. 4. 2.

Rhathines missus a Pharnabazo cum copiis contra Graecos VI. 5. 7.

Rhodii laudantur ut boni funditores III. 3. 16., 4. 15., Rhodius quidam promittit pontem ex utribus inflatis III. 5. 8.

Rhoparas satrapa Babyloniae [VII. 8. 25.].

Salmydessus VII. 5. 12.

Samolus Achaëus mittitur legatus ad Sinopenses de navibus V. 6. 14., praestitit ducentis hominibus subsidiariis VI. 5. 11.

Sardibus proficiscitur Cyrus contra fratrem I. 2. 2. seq. huc venit Xenophon accessit a Proxeno III. 1. 8.

Satyros capitur a Mida I. 2. 13.

Sellus prope Olympiam. Hanc Lacedaemonii exstructam Xenophonti exsuli dederunt V. 3. 7.

Scytheni IV. 7. 18.

Selinus amnis templum Dianae Ephesiae praeterfluens: it. amnis Peloponnesi prope Olympiam, ad quem Xenophon extruit templum et lucum Dianae V. 3. 8. seq.

Selybria VII. 2. 58., 5. 15.

Seuthes Thraciae rex invitat Graecos ad stipendia facienda VII. 1. 5., 2. 10., sortem patris narrat VII. 2. 32., Athenienses vocat cognatos suos 31., Graecorum duces vocat ad coenam VII. 3. 15., incendit vicos hostium VII. 4. 1., captivos iaculo configit 6., conatur corrumpere duces VII. 5. 2., 9., fit alienus a Xenophonte VII. 5. 7., 16., agit cum Lacedaemoniorum legatis de remittendis Graecis VII. 6. 3., Xenophontem tantum ob studium erga milites accusare potest VII. 6. 3., 39., tandem oratione Xenophontis commovetur ut reliquum stipendium solvat militibus VII. 7. 55., promissa Xenophonti non praestat VII. 5. 8., 6. 18., 7. 39., conatur retinere Xenophontem VII. 6. 43., 7. 50. a Xenophonte admonitus tandem promissa solvit VII. 7. 55.

Silanus Ambraciota haruspex accipit decem talenta a Cyro I. 7. 18., V. 6. 18., divulgat arcanum Xenophontis V. 6. 17., 20., minitantur milites ei, si selus domum abire audeat 34., sed Heraclea nave conducta clam domum aufugit VI. 4. 13.

Xenophontis Anabasis, rec. A. Hug.

Silanus Macistius signum dat tuba VII. 4. 16.

Sinope urbs Graeca maritima Ponti Euxini in Paphlagonia, Milesiorum colonia VI. 1. 15., legatus huius civitatis superbe loquitur cum Graecis V. 5. 8. Sinopenses mercatores V. 6. 19.

Sitalcas VI. 1. 6.

Sittace, urbs Babyloniae magna ad Tigrim II. 4. 13.

Smicres dux cohortis Arcadum perit cum suis VI. 3. 4., 5.

Socrates Achaeus Cyri hospes conscribit milites I. 1. 11., ducit ad Cyrum Sardes quingentos milites gravis armaturae I. 2. 3., dolo captus a Tissapherne II. 5. 31., trucidatur II. 6. 1., laudatur II. 6. 30.

Socrates Atheniensis interrogatus a Xenophonte de itinere ad Cyrum quid responderit III. 1. 5., 6.

Sol deus, cui equos nutriunt et immolant Armenii IV. 5. 35.

Soli urbs maritima Ciliciae I. 2. 24.

†Sophagnetus Arcas ducit ad Cyrum Celaenas mille pedites gravis armaturae I. 2. 9.

Sophaenetus Stymphalius hospes Cyri I. 1. 11., cum mille peditibus gravis armaturae venit Sardes ad Cyrum I. 2. 3., foras prodit ad Ariaeum II. 5. 37., relinquuntur ad castra tutanda IV. 4. 19., natu maximus ducum V. 3. 1. VI. 5. 13., sed ibi sine cognomine patriae, damnatur muneris neglecti V. 8. 1.

Sosis Syracusanus venit ad Cyrum cum mille peditibus gravis armaturae I. 2. 9.

